

REGIONAL DEMOKRATI

Om politik och medier i Skåne

Susanne Johansson (red)

Regional demokrati

Om politik och medier i Skåne

Susanne Johansson
(red)

Redaktör: *Susanne Johansson*

© Författaren och SOM-institutet

Omslag: *Ingrid Henell*

Redigering: *Henny Östlund*

Tryck: Litorapid Media AB, Göteborg 2010

ISBN: 978-91-89673-17-5

ISSN: 0284-4788

ISRN: GU-STJM--48--SE

INNEHÅLL

Förord	5
--------------	---

<i>Susanne Johansson</i> Regional demokrati i Skåne	7
--	---

POLITIK

<i>Susanne Johansson och Katarina Roos</i> Lika nöjd i syd, i väst och i norr?	35
---	----

<i>Susanne Johansson</i> Politiskt engagemang och deltagande: För en, för alla?	55
--	----

<i>Sören Holmberg</i> Folkvalda politiker bör vara kända av folket?	73
--	----

<i>Lennart Nilsson</i> Välfärd och service på lokal och regional nivå i Skåne	79
--	----

<i>Anders Sannerstedt</i> Sverigedemokraterna i Skåne	97
--	----

<i>Anders Sannerstedt</i> Skånska attityder till flyktingmottagande, invandring och mångkultur	107
---	-----

MEDIER

<i>Lennart Weibull</i> Nyhetsintresse i Skåne	123
--	-----

<i>Lennart Weibull</i> Gamla och nya medier i Skåne	137
--	-----

<i>Jan Strid</i> Radiolyssnande i Skåne	155
--	-----

DOKUMENTATION

Susanne Johansson och Jonas Ohlsson

Samhälle opinion och massmedia. Skåne 2008 165

Författarna 183

E-postadresser 185

Bilagor: informationsbroschyr, frågeformulär, 1 och 2
samt tidigare publikationer

FÖRORD

Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne är nummer 48:e i den bokserie som utkommer vid SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Boken baseras i första hand på den regionala SOM-undersökningen som genomfördes i Skåne (Syd-SOM) hösten/vintern 2008/2009, men också på de av SOM-institutet tidigare genomförda undersökningarna i Skåne 2001, 2004 och 2006 samt motsvarande undersökningar genomförda i Västra Götaland. Analyserna i boken fokuserar på trender rörande utvecklingen på regional nivå i Skåne och Sverige, samt på fördjupade analyser av särskilda politiska och mediala förhållanden i Skåne.

2008 års Syd-SOM-undersökning omfattar ett urval om 6 000 personer i åldrarna 15-85 år boende i Skåne. Undersökningen har genomförts parallellt med SOM-institutets regionala undersökning i Västra Götaland (Väst-SOM) samt den nationella Riks-SOM-undersökningen. Fältarbetet till undersökningen genomfördes främst under september till november 2008. För själva datainsamlingen svarar Kinnmark Information AB, vid SOM-institutet har fil. dr Susanne Johansson varit undersökningsledare och doktorand Jonas Ohlsson varit biträdande undersökningsledare. I det avslutande kapitlet i boken lämnas en närmare redogörelse för undersökningens utformning, genomförande samt bortfall.

SOM-institutet drivs gemensamt av Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen och CEFOS (Centrum för forskning om offentlig sektor) vid Göteborgs universitet. Sedan 1986 genomför SOM-institutet årligen nationella medborgarundersökningar och sedan 1992 undersökningar regionalt i Västsverige och sedan 2001 i Skåne.

Dataunderlaget från tidigare SOM-undersökningar finns tillgängligt för forskare via Svensk Nationell Datatjänst (SND) vid Göteborgs universitet. Samtliga skrifter utgivna i SOM-institutets bokserie finns förtecknade längst bak i denna volym. På SOM-institutets hemsida (www.som.gu.se) finns mer information om institutet, den verksamhet som genomförs samt utgivna böcker och rapporter. På hemsidan kan enskilda kapitel i böcker samt rapporter laddas ned.

Göteborg i maj 2010

Susanne Johansson

SOM-institutet och CEFOS (Centrum för forskning om offentlig sektor)
Göteborgs universitet

REGIONAL DEMOKRATI I SKÅNE

SUSANNE JOHANSSON

Debatten om den folkvalda mellannivån i Sverige (landstingen och sedermera regionerna) har återkommande aktualiserats sedan mitten av 1950-talet (Lidström 2009). Den senaste diskussionen aktualiserades i samband med att ansvarskommittén lämnade sitt betänkande om förslag till en ny samhällsorganisation (SOU 2007:10). Debatten om den regionala demokratin har rört flera olika aspekter, men *indelnings- och kompetensfrågorna* har återkommande varit i fokus. I debatten om nya regionbildningar har indelningsfrågan varit de som rört mest uppmärksamhet. Hur ska gränserna dras och vilka krav kan ställas på ett geografiskt område för att det ska räknas som en region? Ansvarskommittén lyfter i sitt betänkande fram ett antal principer för indelningen av det som benämns ”en ny regional geografi”. Minst en till två miljoner människor bör bo i det tänkta området, det ska finnas minst ett regionsjukhus, ett universitet och de nya gränserna ska vara giltiga för såväl de statliga som de kommunala myndigheterna.

Den andra aspekten, vilka frågor regionerna ska ha ansvar för (kompetensdiskussionen), har ofta hamnat i skymundan i debatten. I och med regionbildningarna i Skåne och Västra Götaland har en ny ordning etablerats om vad en region ska ha ansvar för. Även fortsättningsvis, precis som landstingen har idag, ska regionerna ha det övergripande ansvaret för medborgarnas hälso- och sjukvård, men de ska också få ett ökat ansvar för frågor som rör regionalutveckling i vid bemärkelse.

Ansvarskommittén lyfter i sina diskussioner fram behovet av att det finns en förankring av hur man resonerar kring de nya regionbildningarna. Frågan om nya regioner och förändrad regionalindelning är inte en fråga som engagerat medborgarna i någon nämnvärd utsträckning. Ett argument som anförs är att de regionala frågorna företas över huvudet på medborgarna och att diskussionen rör saker som är svåra att greppa. Till del är detta sant. Av regionens två huvuduppgifter är regionalutveckling en fråga som gemene man möjligen är mindre intresserad av, men den andra sjukvården är ett område som både berör och engagerar stora medborgargrupper.

För att få en bild av hur medborgarna värderar regionernas verksamhet och deras sätt att fungera är det nödvändigt att göra regelbundna uppföljningar. SOM-institutet vid Göteborgs universitet har sedan början av 1990-talet genomfört lokala och regionala frågeundersökningar i syfte att belysa medborgarnas syn på offentlig verksamhet. Genom de regionala SOM-undersökningar som i Skåne och i Västra Götaland följer de nya regionerna får vi en bild av hur medborgarna uppfattar regionbildningen och den regionala demokratin i stort. Och genom att foga ett antal bilder till varandra likt ett pussel, där medborgarnas uppfattningar, attityder och beteendemönster är

centrala bitar kan vi få en uppfattning om denna bild. I bokens inledande kapitel kommer några generella trender om utvecklingen i Skåne presenteras och kommenteras. Genom att lägga några pusselbitar till varandra och ställa dem i relation till utvecklingen i Västra Götalandsregionen och i landet som helhet är syftet att ge en lägesbild av opinionen vad gäller den regionala demokratin i Skåne. I en bilaga till kapitlet återfinns också ett antal trender som visar på utvecklingen i Skåne över tid (2001, 2004, 2006 och 2008).

Den nya terminologin, ett landsting blir en region

Regionbegreppet blev en del av vår svenska terminologi i samband med EU-inträdet 1995. En tydligare förankring i en svensk kontext fick begreppet egentligen när landstingen i Malmöhus och Kristianstads län samt Bohuslandstinget, Älvsborgs- och Skarborgs län ombildades till Region Skåne respektive Västra Götalandsregionen. Ombildningen från landsting till län i södra respektive västra Sverige innebar en förändring dels av den geografiska indelningen, dels i uppgifter för den demokratiskt valda mellannivån. En fråga som kommit att få betydelse i diskussionen om att införa regioner i Sverige är den om identitet. För att en region ska fungera framhålls ofta vikten av att medborgarna känner sig ”hemma” och känner samhörighet med ”sin” region. Den regionala identiteten är viktig. Ansvarskommittén betonar i sitt betänkande att i Sverige har vi visserligen en förhållandevis svag regionalidentitet, att den skiftar mellan olika delar av Sverige och medborgarna oftare knyter an och känner samhörighet med det landskap de bor i än i länet eller regionen (SOU 2007:10:287).

I politiska sammanhang ställs frågan om regional identitet i relation till hur medborgarna uppfattar demokratiskt fattade beslut. Om man känner samhörighet med den demokratiska enheten, demos, ökar också sannolikheten att politiskt fattade beslut uppfattas som legitima. En ny regional nivå som saknar medborgerlig förankring har betydligt sämre chanser att etableras i jämförelse med en som har gränser som medborgarna känner igen och accepterar. I SOM-institutets regionala undersökningar ställs frågor om var man känner sig hemma i första hand. När resultaten från undersökningarna i olika delar av landet jämförs är det tydligt att det finns lokala variationer i identitet. I södra Sverige och särskilt i Skåne är den regionala identiteten stark, 29 procent av de boende i Skåne menar att de främst känner sig hemmahörande i Skåne (se figur 1 i bilagan till kapitlet). Motsvarande i Västra Götaland är nio procent. En förklaring till skillnaden är att Region Skåne har ett försteg framföra andra regioner men också tilltänkta regionbildningar eftersom den nya regionen och det gamla landskapets gränser sammanföll.

I SOM-undersökningarna mäts identitet eller hemmahörande genom en fråga om i vilket geografiskt område man i *första hand* känner att man hör hemma.¹ Frågan har åtta svarsalternativ. Om svarsalternativen tidigare landskap, tidigare län och Skåne respektive Västra Götaland läggs samman är andelen med en regional

identitet drygt 30 procent i Skåne mot 20 procent i Västra Götaland. En tolkning är att den regionala identiteten i Västsverige är mer splittrad och att det finns ett mer delregionalt fokus jämfört med i Skåne (Johansson & Nilsson 2008, 2009). I de fyra nordligaste länen genomfördes en motsvarande medborgarundersökning likt den som genomförts i Skåne och Västra Götaland och resultaten där visar att medborgarna i norra Sverige i hög grad identifierar sig med det län de bor i (Westin 2009). Westin (2009) drar slutsatsen att eftersom de boende i Norrland identifierar sig med det län de bor i finns grund för en norrländsk identitet och sålunda kan sägas att det finns grund för en regionbildning i norra Sverige.

Viktiga frågor på den regionala nivån

Vilka frågor medborgarna placerar högt på den politiska agendan är något det politiska systemet, oavsett nivå, är mycket intresserad av. Vad är det medborgarna uppfattar som viktigt och vilka är de viktigaste politiska frågeställningarna? Hösten 2008 kom ekonomin och den ekonomiska krisen att dominera den politiska debatten på nationell nivå, något som också gav avtryck i medborgarnas uppfattningar. Den nationella SOM-undersökningen som genomfördes parallellt med undersökningen i Skåne visar att frågan om ekonomi klättrar högre upp på gemene mans dagordning men ändå inte i topp. På nationell nivå, precis om på den regionala, uppfattas sjukvården som den viktigaste samhällsfrågan/problemet, därefter sysselsättningen (Holmberg & Weibull 2009a).

Även på regional nivå i Skåne är sjukvården utan konkurrens den fråga/problem som medborgarna uppfattar som viktigast. 2008 uppgav 33 procent av befolkningen att sjukvården är den viktigaste regionala frågan. På andra plats kommer kommunikation/trafik, 14 procent anser att den är den viktigaste regionala frågan och på tredje plats kommer frågan om lag och ordning (se tabell 1). I de tre senaste SOM-undersökningarna i Skåne (2004, 2006 och 2008) har sjukvården varit den fråga som bedömts som mest viktig på regional nivå. För frågan om kommunikation/trafik har det skett en tydlig förändring under perioden 2004 – 2008, med en ökning från åtta till 14 procent. Lag och ordning, äldreomsorg, utbildning och sysselsättning är frågor som vardera cirka fem procent av befolkningen lyfter fram som de mest viktiga regionala frågorna.

I tabell 1 redovisas också en jämförelse mellan bedömningarna av de viktigaste regionala frågorna bland de boende i Skåne i jämförelse med boende i Västra Götaland. Som framgår av tabellen finns vissa skillnader mellan de två geografiska områdena. För det första bedömer boende i Västra Götaland sjukvården som en något mindre viktig fråga, medan frågan om kommunikation/trafik men också sysselsättningen bedöms som en viktigare fråga bland de boende i Västsverige, det omvända förhållandet gäller frågan om invandrare/flyktingar.

Tabell 1 Viktigaste regionala frågor i Skåne 2004 – 2008 och i Västra Götaland 2008 (procent)

	Skåne			Västra Götaland
	2004	2006	2008	2008
Sjukvård	35	36	33	29
Kommunikation/trafik	8	11	14	19
Lag och ordning	7	7	5	5
Äldreomsorg	8	9	5	6
Utbildning	7	7	5	8
Sysselsättning	7	7	5	12
Invandrar/flyktingfrågor	5	7	5	2
Miljöfrågor	4	4	4	7

Kommentar: Frågan lyder "Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Region Skåne/Västra Götalandsregionen. Ange högst tre frågor/samhällsproblem. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004, 2006 2008; Väst-SOM-undersökningen 2008.

När medborgarna ställs inför motsvarande fråga rörande de viktigaste frågorna på den kommunala nivån hamnar skola/utbildning överst (21 procent), lag/ordning på andra plats (14 procent), äldreomsorg och sjukvård på delad tredje plats (13 procent vardera) bland de boende i Skåne 2008. Även i Västra Götaland kommer skola/utbildning i topp, medan frågor som rör lag/ordning kommer betydligt längre ned på prioriteringslistan. Här lyfts istället äldreomsorg (17 procent), kommunikation/trafik (16 procent) och sjukvård (15 procent) fram. Sett över tid är skillnaderna i bedömningar om vad som är viktiga frågor/problem på kommunal nivå i Skåne respektive Västra Götaland bestående.

Som nämndes inledningsvis i kapitlet är sjukvården och regional utveckling regionens två huvudfrågor, och värt att notera är att båda frågorna hamnar i topp på medborgarnas "lista". Förbättrade kommunikationer, vägar, kollektivtrafik etc, är viktiga ingredienser i regionens utveckling. Sett till resultatet är medborgarnas "kunskapsnivå", det vill säga vilka frågor som bedöms som viktiga på kommunal respektive regional nivå i relation till vad respektive nivå faktiskt ansvarar för, acceptabel.

Brukarbedömningar av sjukvården

Som framgår av tabell 1 är sjukvården otvetydigt den regionala fråga medborgarna anser vara viktigast. Samtidigt är det inte konstigt eftersom sjukvården är en välfärdsinstitution som närmare hälften av befolkningen kommit i kontakt med (antingen akutsjukvård eller annan vård). Andelen som varit i kontakt med sjukvården ökar till 75 procent om även kontakter via nära anhöriga inkluderas. I de regionala SOM-undersökningarna ställs en fråga om hur man allmänt uppfattar sjukvården i fyra

avseenden (medicinska kvaliteten, tillgången på vård, organisationens effektivitet och personalens bemötande). Det generella mönstret är att medborgare som själva varit i kontakt med sjukvården är mer nöjda än genomsnittet avseende samtliga aspekter jämfört med dem som inte varit i kontakt med sjukvården under de senaste 12 månaderna. De som haft kontakt med sjukvården är också mindre negativa till hur organisationens effektivitet jämfört med befolkningen i allmänhet. Mönstret är däremot det omvända sett dem som själva inte nyttjar sjukvården, men har nära anhöriga som nyttjar, alternativt inte nyttjar sjukvården alls. Den medicinska kvaliteten bedöms sämre, likaså tillgången på vård, personalens bemötande och organisationens effektivitet (Johansson & Nilsson 2008, tab. 21a-21c). En tänkbar förklaring till resultaten är att de visar att det är svårt att vara anhörig till någon som är sjuk. Oro och frustration är säkerligen en förklaring till att anhörigas uppfattningar om sjukvården är mer kritiska än övriga grupper. Mönstret är generellt oavsett vilken typ av sjukvård, akutsjukvård, annan sjukhusvård eller vårdcentral/familjeläkare, man nyttjat.

Ser vi, förutom till den generella trenden, skillnader mellan några grupper så är kvinnor något mindre nöjda med tillgången på vård samt organisationens effektivitet. Det finns också tydliga skillnader mellan åldersgrupper, gruppen 30-64 år är mindre nöjda med tillgången på vård, på hur effektiv organisationen är samt med personalens bemötande i jämförelse med övriga. Gruppen över 65 år, den grupp som också är mest frekventa nyttjare av sjukvården, är den som är mest nöjda med tillgång, organisation och hur man blir bemött. Det finns också en del delregionala skillnader, där boende i sydvästra Skåne genomgående är mindre nöjda och mer kritiska. Mest nöjd är man i nordöstra Skåne.

Det regionala utvecklingsuppdraget

Den andra stora uppgiften för den regionala nivån, utvecklingsfrågorna, med ansvar för planering av kollektivtrafik, väg- och järnvägsnät, bedöms inte som lika viktiga av medborgarna som sjukvården. Ändå placeras den på "andra" plats när medborgarna tillfrågas om vilka frågor som är viktigast på regional nivå. I det regionala utvecklingsprogrammet för Region Skåne 2009-2016 skisseras ett önsketillstånd om hur den framtida regionen kan komma att se ut (Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009 – 2016). I utvecklingsprogrammet betonas vikten av en fastförbindelse mellan Helsingborg och Helsingör för Skånes utveckling, betydelsen av att utveckling sker parallellt i hela regionen; att man kan bo, arbeta och handla oavsett vilken del av Skåne man bor i, att det finns möjlighet för möten mellan människor från olika kulturer, klimatsmarta transporter bland annat som viktiga ingredienser för Skånes fortsatta utveckling. Om nu den regionala utvecklingen inte står lika högt i kurs och bedöms lika viktig av medborgarna är frågan hur medborgarna ser på den framtida utvecklingen i regionen. I Syd-SOM-undersökningen ställs förutom frågor om vad medborgarna upplever som den viktigaste regionala frågan/problemet också

frågor om vad man bedömer som viktigt för den framtida utvecklingen i Skåne. De fem områden som medborgarna lyfter fram som viktiga för den regionala utvecklingen är transporter, offentlig service, högre utbildning, turism och fritidsmiljö. Om medborgarnas prioriteringar jämförs med de politiska prioriteringarna går de nästintill hand i hand. Men när medborgarna ombes att ta ställning till ett antal förslag i den politiska debatten som berör regionens utveckling finns vissa skillnader mellan medborgarnas prioriteringar och den politiska agendan. Förslaget att satsa på en fastförbindelse över Öresund får ett relativt ljumt stöd (balansmått +14) bland medborgarna.² Prioritera utbyggnad av E22:an genom Skåne (+47) och bygga järnväg mellan Malmö och Simrishamn (+36) är trafikförslag som befolkningen är mer positiva till, liksom att bygga ut vindkraften (+58). Det förslag som de boende i Skåne utan tvekan är mest positiva till är att utöka det fortsatta samarbetet i Öresundsregionen (+76) och att bygga ut kollektivtrafiken i Skåne (+87). Det mönster som framträder i vilka frågor befolkningen i Skåne bedömer som viktiga för den framtida utvecklingen går till del hand i hand med bedömningen i Västra Götalandsregionen. Den tolkning som kan göras, oavsett vilket geografiskt område som analyseras är att det som bedöms som viktigt för den enskilde också är sådan som ligger nära, främst geografiskt.

En kritikpunkt som ofta riktats mot landstingen och senare mot den regionala nivån är att den är anonym. Medborgarna vet inte vad regionen sysslar med och har därmed också svårt att göra en bedömning av hur demokratin fungerar, hur politikerna utövar sina uppgifter etc. Men om man ser till de frågor/problem som medborgarna bedömer som viktiga på den regionala nivån är det just regionens två stora huvuduppgifter. I det här sammanhanget kan det sägas att medborgarna såväl i Skåne som Västra Götaland iaf har en uppfattning om vilka områden regionen har ansvar för!

Det politiska landskapet i regionen

I andra avseenden däremot, vilket framhålls i flera artiklar i föreliggande volym, är regionen som politisk nivå fortsatt relativt anonym och okänd (se exempelvis Holmbergs och Johansson & Roos kapitel). I ett nationellt perspektiv lyfts också den regionala nivån i Skåne fram som speciell. En orsak till detta är Sverigedemokraternas valframgångar och att partiet efter 2006 års val är representerat med 10 mandat och är tredje största parti i regionfullmäktige och har representanter i samtliga kommuner i Skåne, förutom i Vellinge (jfr Sannerstedt 2008). Sverigedemokraternas framgångar i Skåne har kopplats bla till utvecklingen och utvecklingen mot en ökad acceptens för främlingsfientliga strömningar i Danmark (Sundström 2009).

I det följande ska vi titta närmare på medborgarnas bedömningar av det politiska landskapet i Skåne. Som en del i pusslet och för att få en uppfattning om den regionala demokratin, ska vi ta utgångspunkt i flera indikatorer. Först ska vi undersöka medborgarnas politiska intresse och intresse att påverka politiska beslut. Genom den nationella SOM-undersökningen har svenska folkets politiska intresse under-

sökts under drygt 20 års tid. Genom de regionala SOM-undersökningarna i Skåne undersöker vi dels det allmänna intresset för politik, men också intresset specifikt för den regionala och kommunala nivån. I Skåne såväl som i landet som helhet uppger cirka 50 procent av befolkningen att de är ganska eller mycket intresserade av politik (jfr Holmberg & Weibull 2009a). För den kommunala nivån är intresset något högre, drygt 55 procent, medan för den regionala nivån är intresset tvärt om lägre, cirka 45 procent är mycket eller ganska intresserade av politik (se figur 2 i bilagan till kapitlet). Jämförs det politiska intresset bland de boende i Skåne och Västra Götaland är det generella mönstret snarlikt varandra.

Det politiska intresset varierar tydligt mellan olika grupper i befolkningen, män har ett högre politiskt intresse jämfört med kvinnor, högutbildade är mer intresserade jämfört med personer med lägre utbildning och äldre i jämförelse med yngre. Politiskt intresse är en fråga som samvarierar med sociala resurser (Johansson, Nilsson & Strömberg 2001).

En annan indikator som pekar på att den regionala politiska nivån fortsatt är relativt anonym är att endast nio procent av befolkningen i Skåne 2008 upplever att de har möjlighet att påverka politiska beslut på regional nivå (se figur 3 i bilagan till kapitlet). Andelen som upplever att det är möjligt att påverka beslut på kommunal nivå är dubbelt så hög, 19 procent och på nationella nivån 12 procent. I Västra Götaland är det generellt en något högre andel för respektive nivå som upplever att de har möjlighet att påverka, men det generella mönstret är detsamma – att andelen som uppfattar att beslut på den regionala nivån kan påverkas är lägre än både för den kommunala och nationella nivån (Johansson & Nilsson 2009, tab.4). Unga hör till den grupp som är mest positiva till sina möjligheter att påverka (Johansson 2008).

Förtroende för välfärdsstatens företrädare

Att medborgarna har förtroende för centrala samhällsinstitutioner och de människor som verkar där är en viktig del i en välfungerande demokrati (Elliot 1994). Att ha förtroende innebär att det finns en tilltro och en tillit till att exempelvis en institution ska utföra en viss typ av uppgifter (Rothstein 2003). Förtroendet för en institution påverkas av bl a den enskildes erfarenhet av verksamheten, i vilken beroendeställning man är av verksamheten men också hur verksamheten bedöms genom den allmänna opinionen (jfr Holmberg och Weibull 2009b). En parallell kan dras till den tidigare diskussionen i kapitlet in att brukarnas bedömning av sjukvården mer positiv jämfört med de grupper som inte är berörda av verksamheten.

I de regionala SOM-undersökningarna undersöks medborgarnas förtroende för två centrala politiska institutioner, kommun- respektive regionfullmäktige, dessutom får medborgarna värdera hur de upplever att företrädarna för en rad centrala lokala och regionala välfärdsinstitutioner sköter sin uppgift. Först ska vi undersöka medborgarnas förtroende för kommun- respektive regionstyrelsen. Styrelsernas roll är att ha det övergripande ansvaret för kommunens respektive regionens verksamhet, i likhet med den roll som regeringen har på det nationella planet. Skillnaden mellan

kommunal/regional och nationell nivå är att på lokala nivå är styrelsen sammansatt av representanter för i princip samtliga större partier, både från den styrande majoriteten (eller minoriteten) och oppositionen. Regeringen däremot utgörs enbart av den styrande majoriteten. På lokal nivå, i motsats till den nationella, saknas inslag av parlamentarism (Bäck 2006). Så om vi ser till förtroendet för regeringen som institution och förtroendet för kommun- respektive kommunstyrelsen kan resultaten inte helt jämföras.³

På frågan om hur man upplever att kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sitt arbete bedöms kommunstyrelsen som institution mest positivt av de två (se tabell 2). I 2008 års undersökning är balansmättet +16 bland de boende i Skåne, motsvarande nivå uppmäts också bland de boende i Västra Götalandsregionen. Balansmättet för regionstyrelsen är -6, här är andelen som har förtroende för hur regionstyrelsen sköter sitt arbete således mindre jämfört med som inte har. Att notera är att andelen som saknar uppfattning i frågan och inte kan bedöma hur regionstyrelsen utför sitt arbete är större än motsvarande andel för kommunstyrelsen. Det kan givetvis diskuteras vad innebörden av sakna uppfattning egentligen innebär, om andelen mellan de två här undersökta institutionerna är en tolkning att det handlar om att kommunstyrelsen som institution är mer känd än vad regionstyrelsen är. Sett över tid är de boende i Skånes bedömning av kommunerna respektive regionens ”regering” mer negativ än motsvarande bedömning sett över tid bland boende i Västra Götalandsregionen.

Tabell 2 *Förtroende för politiker och tjänstemän i Skåne 2004 – 2008 och i Västra Götaland 2008 (balansmätt)*

	Skåne			Västra Götaland
	2004	2006	2008	2008
Förtroende för hur kommunstyrelsen sköter sin uppgift	-5	19	16	15
Förtroende för hur regionstyrelsen sköter sin uppgift	-16	-2	-6	2
Kommunens politiker	-14	1	0	2
Kommunens tjänstemän	-5	-1	-1	-1
Rikspolitiker	-20	-8	-3	-4
Regionens tjänstemän	-16	-11	-10	-8
Regionens politiker	-30	-15	-18	-8

Kommentar: Frågan lyder ”Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Skåne respektive Västra Götaland sköter sin uppgift” samt ”Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?” Balansmättet kan gå från +100 (alla har stort förtroende) till -100 (alla har litet förtroende). **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004, 2006 2008; Väst-SOM-undersökningen 2008.

I de regionala SOM-undersökningarna ställs, förutom frågor om hur man bedömer styrelserna i kommunen och regionen, också frågor om vilket förtroende man har för företrädarna för de olika politiska nivåerna. I tabell 2 redovisas de boende i Skånes förtroende för politiker och tjänstemän i kommunen, regionen och på riksnivån. Av de här undersökta grupperna är det kommunens politiker som åtnjuter högst förtroendet (balansmått 0), därefter kommunens tjänstemän (-1) och rikspolitiker (-3). Både tjänstemän (-10) och politiker (-18) i regionen bedöms betydligt mer negativt. Jämförs förtroendet för institutionen som helhet (kommunstyrelsen exempelvis) med det förtroende som dess företrädare (politiker och tjänstemän) åtnjuter är institutionen som helhet betydligt mer populär jämfört med dess företrädare (jfr resonemang i Norén-Bretzer 2000). Motsvarande mönster gäller även för den regionala nivån, det vill säga att regionstyrelsen som institution åtnjuter ett högre förtroende jämfört med regionens politiker.

En central uppgift för kommun och landsting/regioner är att producera välfärdstjänster till medborgarna. Att välfärdstjänsterna är viktiga för medborgarna syns bland annat genom att när det sker förändringar i välfärden då reagerar ofta medborgarna (Solevid 2009). Det kan handla om att kontakta politiker eller tjänstemän, demonstrera eller lämna in en namninsamling. När de medborgarförslag som lämnas in till kommunerna synas lite närmare i sömmarna är merparten av dessa inte förslag på politiska förändringar, utan ofta rent förvaltningsmässiga ärenden. I vissa kommuner har man försökt gå så långt att varje anställd, aktörerna i välfärdsproduktionen, ska kunna ta emot medborgarförslagen och slussa dem rätt. Att förslagen ofta rör så verksamhetsnära frågor vilka i sin tur snabbt kan få ett svar, eller genomföras kanske, om det förs till rätt instans direkt (och då inte till kommunstyrelsen).

Forskning har visat, som också kommenterats inledningsvis i kapitlet, att om man är berörd och kommer i kontakt med en viss verksamhet så bedöms ofta verksamheten mer positivt. Inom den sociologiska forskningen finns en stark tradition kring forskning kring olika professionella grupper. Ser vi till hur en professionell grupp definieras, att gruppen besitter avancerad och speciell kunskap och på så sätt har makt att diagnostisera problem, gruppen är som följd av kunskapskravet stängd och det finns en tydlig etik som gäller för gruppen, kan merparten av de yrkesgrupper som ingår i mätningen betraktas som professionella (Abbott 1988). I tabell 3 redovisas balansmått för befolkningens samlade förtroendebedömning för en rad yrkesgrupper. De personalgrupper som åtnjuter högt förtroende är också representanter för verksamheter som stora grupper av befolkningen regelbundet har kontakt med. Personal inom barnomsorgen, bibliotekspersonal, lärare i grundskolan och kollektivtrafikens personal bildar en mellankategori. Som framgår av tabellen är socialarbetare, försäkringskassan och arbetsförmedlingens personal grupper de boende i Skåne generellt sett har ett betydligt lägre förtroende för. En tänkbar förklaring till att förtroendet för dessa personalgrupper är lägre än för exempelvis sjukvårds- och förskolepersonal, är att de ansvarar för behovsprövad verksamhet (jfr Nilsson 2009).

Tabell 3 Förtroende för olika yrkesgrupper i Skåne 2004 – 2008 och i Västra Götaland 2008 (balansmätt)

	Skåne			Västra Götaland
	2004	2006	2008	2008
Sjukvårdens personal	67	62	71	74
Tandvårdens personal	65	60	69	73
Personal inom barnomsorgen	55	51	59	64
Bibliotekspersonal	59	57	56	56
Lärare i grundskolan	47	43	42	50
Kollektivtrafikens personal	37	29	36	33
Socialarbetare	16	10	12	15
Försäkringskassans personal	*)	-4	-6	-5
Arbetsförmedlingens personal	*)	*)	-21	-14

Kommentar: Frågan lyder "Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?" Om balansmätt, se tabell 2. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004, 2006 2008; Väst-SOM-undersökningen 2008.

Om graden av förtroende för olika grupper jämförs mellan de boende i Skåne och i Västra Götaland är det tydligt att såväl i mätningen 2008 som i jämförelse med tidigare mätningar så är den generella bilden att de boende i Skåne har ett lägre förtroende jämfört med de boende i Västra Götaland. Mönstret gäller om vi ser såväl till gruppen politiker/tjänstemän och till förtroende för professionella grupper. Men även om det generella mönstret är att boende i Skåne har ett lägre förtroende, finns ett snarlikt mönster om vi ser till skillnader på gruppnivå. Kvinnor har genomgående högre förtroende jämfört med män, såväl för politiker, tjänstemanna som för professionella grupper. Sett till skillnader i förtroende mellan olika åldersgrupper är bilden i Skåne något mer svårtolkad jämfört med bilden för Västra Götaland. Mönstret för förtroende för politiker och tjänstemän är något mera svårtolkat. Yngre, 15–29 år, har ett något högre förtroende för regionens politiker och tjänstemän, precis som den äldsta gruppen de över 65 år, jämfört med personer i åldrarna 30–64 år. Motsvarande sett till den kommunala nivån gäller enbart för kommunens tjänstemän, kommunens politiker åtnjuter högst förtroende i gruppen över 65 år. Förtroendet för de professionella grupperna samvarierar tydligt med ålder. För kollektivtrafikens, sjukvårdens, tandvårdens, socialarbetare och för personal i äldreomsorgen ökar förtroendet med stigande ålder, och är högst i gruppen över 65 år. För lärare i grundskolan och personal inom äldreomsorgen är förtroendet högst i de åldersgrupper som oftare kan antas vara berörda av just dessa verksamheter. Motsvarande förhållande gäller för arbetsförmedling och försäkringskassan, men här är de som kan antas vara berörda de grupper som har lägst förtroende.

Mediernas roll

Nyheter och information är avgörandet för hur det politiska landskapet formas. Lokala dagstidningar och regional radio och tv bidrar till medborgarnas bild av vad som är viktigt i samhället. Mediernas spridning har också betydelse för hur geografiska områden definieras och därmed för hur en region uppfattas (jfr Andersson-Odén och Weibull 2004). I Skåne finns tre medienivåer i nyhetsspridningen. I tv gäller hela regionen ("Sydnytt"), för radio de två tidigare länen ("Radio Malmöhus" och "Radio Kristianstad") och för dagspressen i huvudsak fyra till fem lokala marknadsområden med tidningar som har en mycket stark lokal förankring. Till detta kommer givetvis de nationella nyhetsmedierna.

Det mest spridda mediet i Skåne är den lokala morgonpressen. Nästan tre fjärdedelar av de boende läser en betald morgontidning minst fyra dagar i veckan. I Skåne har även gratistidningarna Metro och City en relativt stor spridning och ungefär en fjärdedel av befolkningen läser en gratistidning minst tre dagar per vecka (se Weibulls kapitel om gamla och nya medier i denna volym). Medierna har en viktig roll när pusslet av regionala och lokala opinioner ska läggas och förstås. Men det är inte bara vad i medierna som är intressant utan också på vilket sätt, regionala variationer blir särskilt intressant. I kapitlet om nya och gamla medier görs en ingående analys om skillnader i hur man tar av nyheter och på vilket sätt i olika delar av regionen (Weibull 2010). Samlat pekar analysen på att radionyheter tar befolkningen del av i lägre grad än nyheter i tv. Sveriges televisions nyheter, tillsammans med den lokala morgontidningen är de nyhetsmedier som har störst spridning bland befolkningen i Skåne. De boende i Skåne tar dock som helhet del av nyhetsmedier på ungefär samma sätt som befolkningen i Sverige som helhet.

Avseende alla medier idag finns ett samband mellan i vilken grad man tar del och åldersfaktorn. Detta går igen även hur man tar del av nyheter. Public services radio-nyheter tar i första hand den äldre delen av befolkningen del av, medan de yngre i högre grad attraheras av den privata lokalradions nyheter. Skåne har tidigare varit en del av landet som präglats av att gå i bräsch för utvecklingen på medieområdet. Idag sker mycket av den utvecklingen i Stockholm. Tydligt är också att de så kallade gammelmédierna, den tryckta morgontidningen och tv-nyheterna exempelvis, har en stark ställning i Skåne.

Den digitala demokratin

En annan del av det politiska landskapet och som ofta bedöms som allt viktigare är den digitala delen av demokratin. Den centrala frågan är hur medborgarna använder nätet för att ta del av information och för att ha kontakt politiska företrädare/myndigheter? "24-timmarsmyndigheten" var ett begrepp som lanserades för ett tiotal år sedan och var startpunkten för att digitalisera det offentliga Sverige. Tanken var att offentliga myndigheter skulle vara tillgängliga när medborgarna var behov

av kontakt genom väl utbyggda hemsidor etc. E-förvaltning och e-demokrati är begrepp som senare blivit mer vanligt förekommande och i det närmaste begreppet ”24-timmarsmyndigheten”. I många kommuner arbetar man idag aktivt med att bygga ut funktionerna på sina webbplatser. Motsvarande utveckling syns även på den regionala nivån, där möjligheten att kontakta regionen via webben som att boka läkarbesök, söka information om kollektivtrafiken eller aktuella kulturevenemang hela tiden ökar.

På många håll har dock implementeringen av e-förvaltning eller e-demokrati på lokal nivå gått långsamt. I många kommuner har det exempelvis funnits en allmän e-postlåda dit man kan vända sig, men där det inte är givet vem som är mottagare. Det har inte heller gått att ansöka om vare sig bygglov eller förskoleplats, vanliga ärenden för många medborgare. Funktionerna har ofta varit begränsade till möjlighet att ladda hem blanketter. Oavsett hur väl en hemsida är utbyggd eller fungerar är en förutsättning för att medborgarna ska kunna ta del av de digitala funktionerna, krävs tillgång till tekniken, men också viss typ av teknik, där särskilt bredband är viktigt (Bergström 2008). I SOM-undersökningarna ställs återkommande frågor om vilken teknik man har tillgång till i hemmet. Tillgången på olika sorters teknik i hemmet bland befolkningen i Skåne ligger i nivå med tillgången i Västra Götaland såväl som Sverige som helhet (Bergström 2009b). Drygt 90 procent av befolkningen har fast telefon och 94 procent uppger att de har tillgång till mobiltelefon. Tillgången till persondatorer i hemmen ligger på 83 procent, 78 procent har tillgång till Internet och 71 procent till bredband. Att ha tillgång till Internet är en sak, en annan vad Internet nyttjas till. Det vanligaste användningsområdet är att skicka e-post. 67 procent har skickat e-post minst någon gång i veckan. Att söka information/fakta är ett annat utbrett användningsområde, 65 procent av de boende i Skåne har sökt information/fakta minst någon gång i veckan. Att ta del av nyhetstjänst är ett annat utbrett användningsområde som ungefär hälften av de boende i Skåne gör minst någon gång i veckan. Precis som vad gäller tillgången, nyttjar de boende i Skåne Internet till samma saker som boende i Västsverige och Sverige som helhet (jfr Bergström 2009a, 2009b). En slutsats som kan dras av detta är att om funktionerna finns kan iaf delar av befolkningen antas vara redo att nyttja dem.

En del i tanken med utvecklingen av e-förvaltning var att medborgarnas tillgång till offentlig service skulle öka. Genom information på hemsidor, möjlighet att snabbt kontakta skulle närheten mellan beslutsfattare, tjänstemän och medborgare öka. SOM-undersökningarna visar att av de offentliga sajter vi mäter är hemkommunens den mest besökta hemsida. Under det senaste året har 50 procent besökt kommunens webbplats och 26 procent Region Skånes. SOM-undersökningen visar att under året har cirka 45 procent använt tjänst via nätet hos kommun/myndighet och cirka 10 procent har varit i kontakt med lokal politiker eller tjänsteman. På en fråga vad man nyttjat Region Skånes hemsida handlar det i första hand om att söka information om tandvård eller sjukvård, därefter att söka information om vad som händer och

annan mer allmän information. Att ladda ned blanketter nyttjas hemsidan också till, men däremot inte för att ta kontakt mer regionen. Att nyttja tjänst hos kommun/ myndighet eller att vara i kontakt med politiker är inte användningsområden som är helt jämförbara med att skicka e-post eller söka information. Inte heller här skiljer sig befolkningen i Skåne från svensken i allmänhet (Bergström 2009a).

Användningen av Internet varierar tydligt mellan olika grupper. Ålder är en självklar faktor som påverkar i att unga är mer aktiva användare jämfört med äldre. Likaså tenderar högutbildade att nyttja nätet mer jämfört med lågutbildade. Kontakter med kommun, myndighet, tjänstemän och politiker är mest frekvent förekommande i gruppen 30-49 år. Detta kan jämföras med nivåerna för andra former av politiskt engagemang (jfr resonemang i Johansson i denna volym).

Fritidsvanor

En uppgift för regionen inom ramen för regional utveckling är kultur. Kulturen är också en viktig del av människors välbefinnande. Kulturfrågorna knyts ofta samman till att möten kan generera vidare samarbeten, förståelse för individer med annan bakgrund än en själv och att nyttjande av kultur också kan resultera i goda hälsoaspekter. I Syd-SOM-undersökningen ställs frågor om vad man gör på sin fritid. Tidigare analyser, dels av befolkningen i Skåne men också av befolkningen i Västra Götalandsregionen och den svenska befolkningen som helhet, visar att nyttjande av kultur har att göra med tillgång på kulturutbud och olika sociala faktorer. Vilka faktorer som påverkar har att göra med vad vi lägger i begreppet kultur (Antoni 2008; Nilsson 2009). De boende i Skåne uppvisar ett snarlikt mönster för sina fritidsaktiviteter som befolkningen som helhet, där att umgås med vänner, varit ute i naturen/friluftsliv, motionerat eller läst en bok är aktiviteter som över 80 procent ägnat sig iaf någon gång åt under det senaste året (jfr Nilsson 2009).

Om vi enbart ser till aktiviteter som kanske oftare definieras som kulturella uppger 15 procent av befolkningen att de sjungit i kör, 21 procent att de tecknat/målat och 65 procent har gått på bio, minst någon gång under de senaste 12 månaderna. Vid dimensionsanalyser av om och i vilka fritidsaktiviteter man deltar i brukar det ofta framträda ett samband mellan olika former av "finkulturella" aktiviteter som att gå på teater, opera/musikal/balet och konserter med klassisk musik. Teaterbesöken bland de boende i Skåne ligger i nivå med de boende i landet som helhet. Av de boende i Skåne uppger 42 procent att de iaf någon gång under året varit på teater. 19 procent har varit på opera/musikal/balet och det är lägre jämfört med Sverige som helhet. Även museibesöken ligger på en lägre nivå bland de boende i Skåne jämfört med landet som helhet (jfr Nilsson 2009).

I diskussionen om Skåne som region och vad som utmärker Skåne framhålls ofta den starka regionala identiteten. En orsak till denna som ofta lyfts fram är närheten till Danmark och kontinenten och att Skåne traditionellt varit en självständig del

av Sverige. Av de boende i Skåne har nästan 80 procent varit i Danmark under de senaste 12 månaderna, 48 procent har varit där minst någon gång i kvartalet. Som nämnts tidigare är en del i den framtida visionen för region Skåne att skapa ytterligare en fast förbindelse med Danmark genom en bro över sundet vid Helsingborg. Den redan i dag existerande fasta förbindelsen till Danmark, Öresundsbron, har 73 procent av de boende i Skåne nyttjat någon gång under de senaste 12 månaderna. Det finns således en vana i att åka utomlands bland Skånes befolkning och säkerligen också ett kulturellt utbyte.

Ekonomiskt krismedvetande på regional nivå

För att kunna lägga de sista bitarna till pusslet och få en förståelse för hur attityder och opinioner formas, generellt såväl som avseende den lokala nivån måste vi ta hänsyn till rådande samhällsklimat. En viktig pusselbit i att förstå opinioner och attityder hösten 2008 är effekten av den ekonomiska krisen.⁴ Som tidigare diskuterats syns vissa effekter av krisen i medborgarnas bedömningar om vilka frågor/problem som bedöms som mest viktiga (jfr Holmberg & Weibull 2009a). Där det däremot finns ett mycket tydligt utslag av den ekonomiska krisen är i medborgarnas bedömningar av den ekonomiska utvecklingen de senaste 12 månaderna, men också hur man tror att den ekonomiska utvecklingen kommer att se ut 12 månader framåt i tiden. Befolkningen i Skåne, i likhet med Sverige som helhet och i Västsverige, anser att den egna ekonomiska situationen försämrats något under de senaste 12 månaderna. Däremot anser man att såväl kommunens som Sveriges ekonomi förändrats kraftigt i negativ riktning under de senaste 12 månaderna. Boende i Skåne upplever dock hösten 2008 att den ekonomiska utvecklingen för såväl Sverige som helhet som för kommunen varit något mindre negativ än hur de boende i Västsverige upplever den.

Skillnaderna i bedömningar består mellan de två områdena även i bedömningen av utvecklingen 12 månader framåt i tiden. De boende i Skåne ser något mera ljus på den framtida ekonomiska utvecklingen jämfört med hur de boende i Västra Götaland uppfattar den kommande utvecklingen. Tydligt är att det finns en framtidsoptimism och att den egna situationen bedöms som mer positiv jämfört med den kommande utvecklingen för den egna kommunen och landet i stort. Skåne, i likhet med övriga landet, har på olika sätt drabbats av den ekonomiska krisen. En aspekt av krisen som kom att ha betydelse för Skåne och som inte drabbade andra regioner i Sverige var effekten av den svenska kronans fall i relation till den danska. I Skåne arbetar delar av befolkningen i Danmark men bor i Sverige och tvärt om. I ett svep blev det mycket lönande för boende och arbetande på andra sidan sundet att handla på den svenska sidan. Däremot drabbades de danskar som arbetar i Sverige, men bor i Danmark hårt. Möjligtvis är denna utveckling en förklaring till de något annorlunda bedömningarna av den ekonomiska utvecklingen i Skåne jämfört med i Västsverige.

Skåne, en del av Sverige

Genom SOM-institutets olika undersökningar, nationellt i Sverige och regionalt i Skåne och Västra Götaland finns möjlighet att studera skillnader och likheter i attityder, opinioner, beteendemönster och vanor i olika delar av landet. Syftet med föreliggande kapitel har varit att ge en översiktlig bild och en rad pusselbitar, för att anspela på bokens omslag, till hur vi kan förstå opinionen i Skåne hösten 2008. I följande bok kommer tillståndet och utvecklingen i Region Skåne att belysas utifrån åtta olika forskares perspektiv. Medverkande forskare är verksamma vid universiteten i Göteborg, Lund och Umeå. Underlaget till analyserna är hämtade från i första hand SOM-institutets regionala undersökningar i Skåne 2001-2008, men också motsvarande undersökningar genomförda i Västra Götaland.

I bokens första del analyseras befolkningens syn på demokratin i regionen i ett jämförande perspektiv, hur intresserad man är av politiskt engagemang, om hur väl man känner till sina regionala politiker och uppfattningen om service på lokal och regional nivå. Vidare analyseras också Sverigedemokraternas sympatisörer och befolkningens attityder till invandring. I bokens andra del ägnas intresse åt medievanor och mediernas roll i den digitaliserade världen. Intresset för att ta del av olika sorters medier, radiolyssnande och användningen av nya medier analyseras ingående också ingående. I ett avslutande kapitel lämnas en redogörelse för genomförandet av själva undersökningen. I en bilaga till detta kapitel redovisas också några generella politiska trender ifrån SOM-institutets undersökningar i Skåne 2001-2008.

Noter

- ¹ I de regionala SOM-undersökningarna i Skåne och i Västra Götaland ställs en fråga om "I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma? (Markera endast ett alternativ). Svartalternativen är "Den ort där jag bor", "Det landskap där jag bor", "Mitt tidigare län", "Skåne/Västra Götaland", "Sverige som helhet", "Norden", "Europa", "Världen som helhet".
- ² Frågan lyser "Nedanstående lista innehåller ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?" Svartalternativen är "mycket bra förslag", "ganska bra förslag", "varken bra eller dåligt förslag", "ganska dåligt förslag", "mycket dåligt förslag" och "ingen uppfattning". Balansmålet anger differensen mellan som tycker att det är ett bra förslag (mycket eller ganska bra) och ett dåligt förslag (mycket eller ganska dåligt).
- ³ Förtroendet för institutioner på nationell nivå, se (Holmberg & Weibull 2009).
- ⁴ SOM-institutets undersökningar genomförs i allmänhet med start i mitten/slutet av september och avslutas under januari/februari. Merparten av svaren inkommer under oktober och november månad. För närmare redovisning av genomförande av Syd-SOM-undersökningen 2008, se Johansson & Nilsson i denna volym.

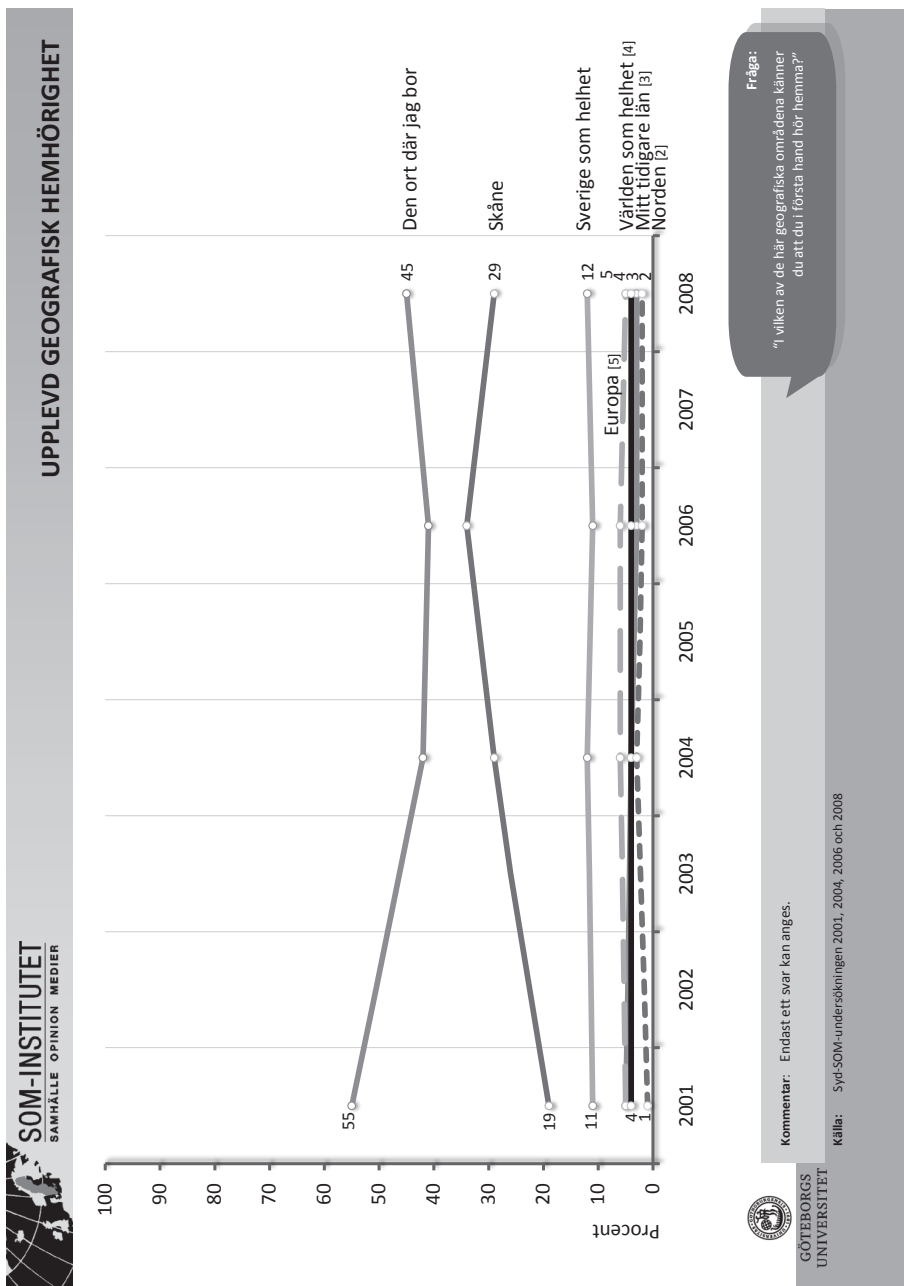
Referenser

- Abbott, A. (1988) Power I *The system of professions – an essay of division of labour*. London: Sage
- Andersson-Odén, T. & Weibull, L. (2004) Västra Götalänningarnas mediekarta, i Nilsson, L (red) *Svensk samhällsorganisation i förändring*. Göteborg: SOM-institutet och CEFOS, Göteborgs universitet.
- Antoni, R. (2008) De mångas kultur i Nilsson, L & Antoni, R (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Bergström, A. (2008) Bredband viktigt för internetanvändningen, i Nilsson, L. & Johansson, S. (red), *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- (2009a) Användare i webbjournalistiken, i Holmberg, S. & Weibull, L. (red), *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- (2009b) Nätvardag i Väst, i Nilsson, L. & Johansson, S. (red), *Att bygga, Att bo, Att leva. En bok om Västra Götaland* Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Bäck, H. (2006) Komparativ kommunal konstitutionspolitik. Stockholm: Kommunförbundet.
- Elliot, M. (1994) Västsvensk tillit och misstro. Förtroende för yrkesgrupper och medier, i Nilsson, L. (red), *Västsverige i fokus*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Holmberg, S. (2010) Folkvalda politiker bör vara kända av folket. I denna volym.
- Holmberg, S. & Weibull, L. (2009a) Svensk höst, i Holmberg, S. & Weibull, L. (red), *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Holmberg, S. & Weibull, L. (2009b) Höstligt institutionsförtroende, i Holmberg, S. & Weibull, L. (red), *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Johansson, S, Nilsson, L & Strömberg, L (2001) Kommunal demokrati under fyra decennier. Stockholm: Liber Förlag
- Johansson, S. (2010) Politiskt engagemang och deltagande: För en, för alla. I denna volym.
- Johansson, S. (2008) Tror alla på möjligheten att påverka? I Nilsson, L & Antoni, R (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Johansson, S. & Nilsson, L. (2008) Samhälle Opinion Massmedia Skåne 2008 Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- (2009) Samhälle Opinion Massmedia Västra Götaland 2008. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Johansson, S. & Ohlsson, J. (2010) Samhälle Opinion Massmedia. Skåne 2008. I denna volym.
- Johansson, S. & Roos, K. (2010) Lika nöjd i Syd, i Väst och i Norr? I denna volym.
- Lidström, L. (2009) Kan norra Sverige regionaliseras? Beslutsprocesser och medborgarperspektiv. Växjö: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet

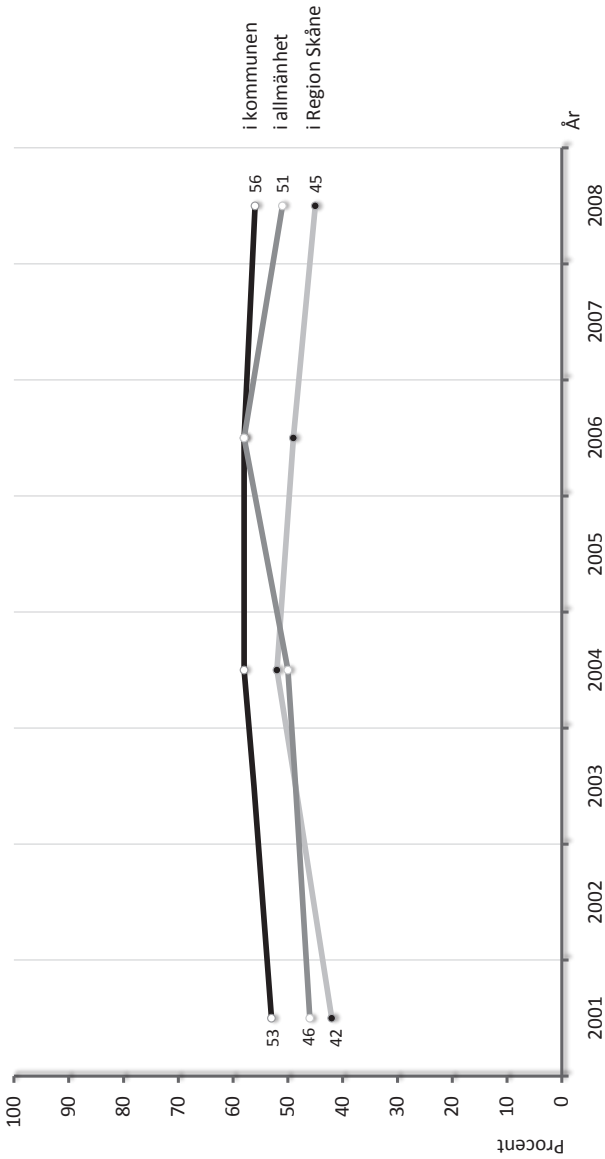
- Nilsson, L. (2009) De politiska systemen på regional och lokal nivå i Västsverige, i Nilsson, L. & Johansson, S. (red), *Att bygga, att bo, att leva. En bok om Västra Götaland* Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Nilsson, Å. (2009) Kulturvanor och livsstil i Sverige 1987 – 2008. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (2009:12)
- Norén-Bretzer, Y. (2000) Vinden har vänt - kommunalt förtroende på ny kurs, i Nilsson, L. (red), *Den nya regionen*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009 – 2016
- Rothstein, B. (2003) Sociala fällor och tillitens problem. Stockholm: SNS förlag.
- Sannerstedt, A. (2008) De okända väljarna - en analys av de skånska väljare som röstade på icke riksdagspartier 2006, i Nilsson, L. & Antoni, R. (red), *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- SOU 2007:10 Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft. Ansvarskommittén. Stockholm: Fritzes
- Solevid, M. (2009) Voices from the welfare state: dissatisfaction and political action in Sweden. Gothenburg: Department of Political Science University of Gothenburg.
- Sundström, L. (2009) Världens lyckligaste folk. Stockholm: Leopardförlag.
- Weibull, L (2010) Gamla och nya medier i Skåne. I denna volym.
- Westin, K. (2009) Finns det en norrländsk identitet?, i Lidström, A. (red), *Kan norra Sverige regionaliseras?* . Växjö: Umeå universitet

BILAGA

INTERESSE FÖR POLITIK

SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER

Fråga:
"Hur intresserad är du i allmänhet av politik? / Hur intresserad är du av politiska frågor som rör den kommun där du bor? / Hur intresserad är du av politiska frågor som rör Skåne?"

Kommentar: Bygger på tre separata frågor. Fyra svarsalternativ: "mycket intresserad, ganska intresserad; inte särskilt intresserad; inte alls intresserad."

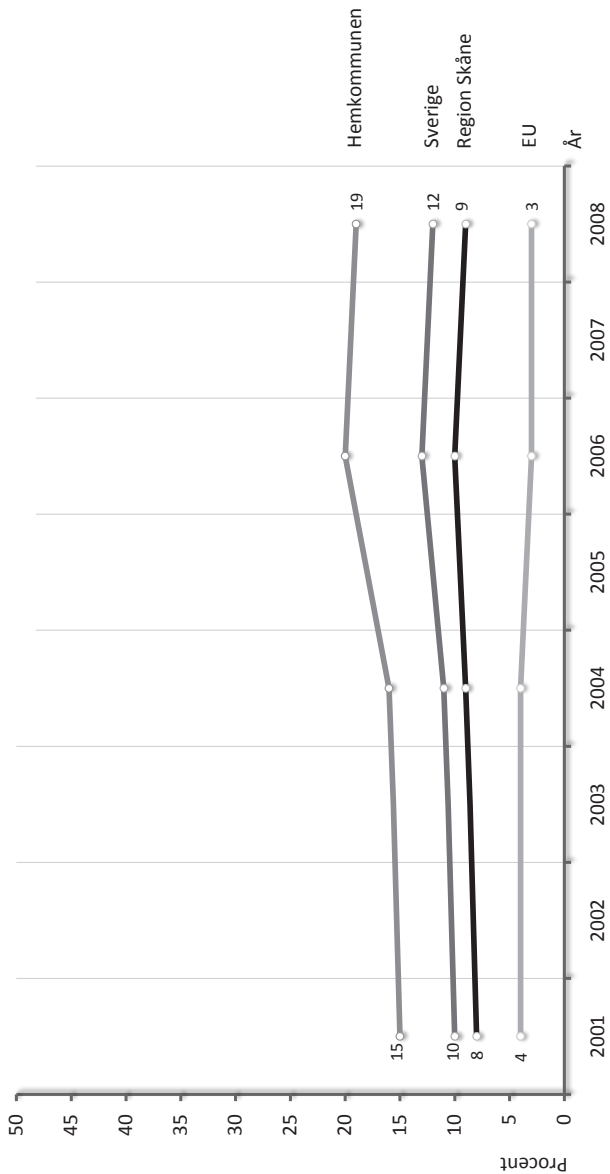
Källa: Syd-SOM-undersökningen 2001, 2004, 2006 och 2008

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER

MÖJLIGHET ATT PÅVERKA POLITISKA BESLUT

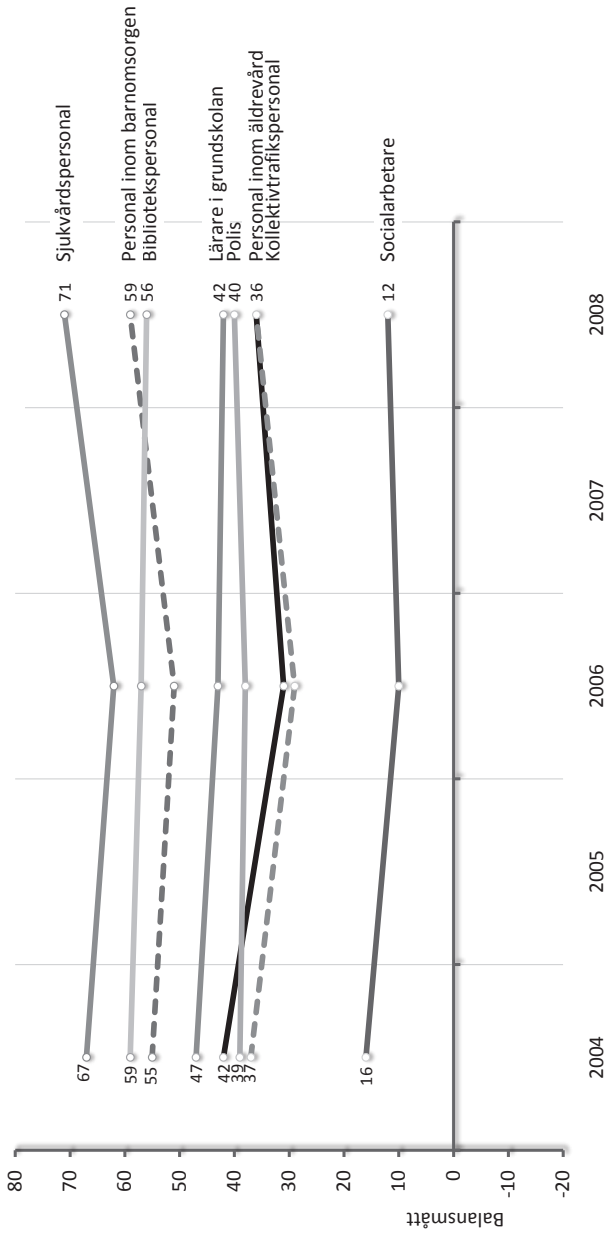
Fråga:
"Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut ...?"

Kommentar: Sex svarsalternativ: "mycket goda möjligheter; ganska goda möjligheter; varken goda eller dåliga möjligheter; ganska dåliga möjligheter; mycket dåliga möjligheter; ingen upptätning."

Källa: Syd-SOM-undersökningen 2001, 2004, 2006 och 2008

FÖRTROENDE FÖR OLIKA YRKESGRUPPER

Fråga:
"Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?"

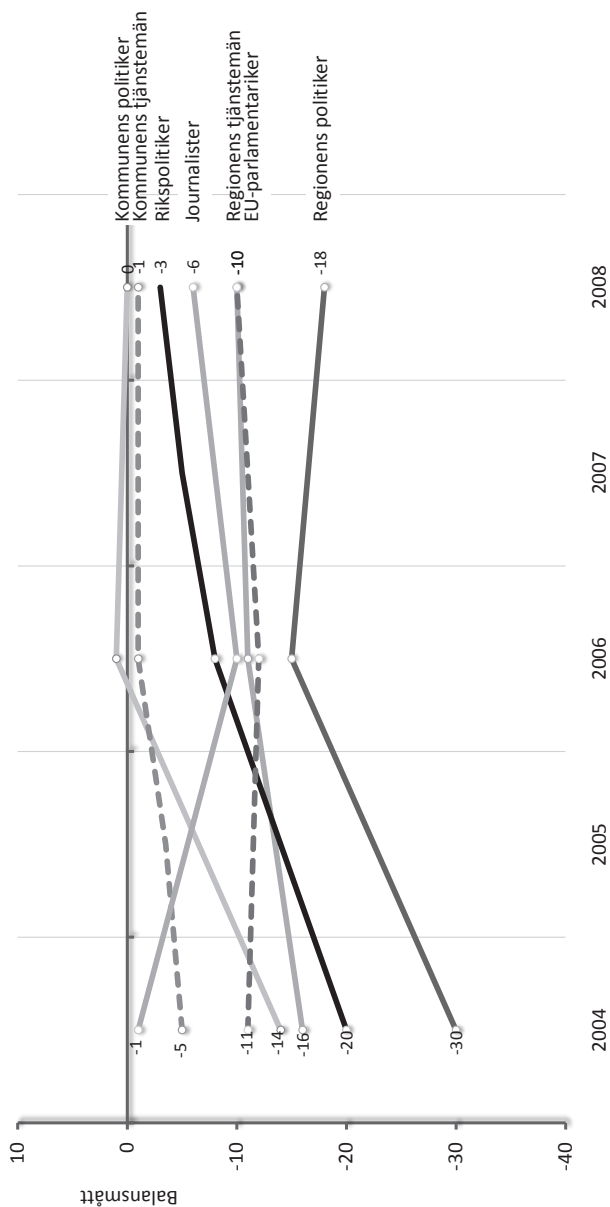
Kommentar: Balansmättet kan variera mellan -100 (alla svarspersoner anger stort förtroende) och +100 (alla svarspersoner anger litet förtroende). Totalt finns femton olika item att ta ställning till. Sex svarskategorier: mycket stort förtroende; ganska stort förtroende; varken stort eller litet förtroende; ganska litet förtroende; mycket litet förtroende; ingen uppfattning.

Källa: Syd-SOM-undersökningen 2004, 2006 och 2008

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

FÖRTROENDE FÖR POLITIKER, TJÄNSTEMÄN OCH JOURNALISTER

Fråga:

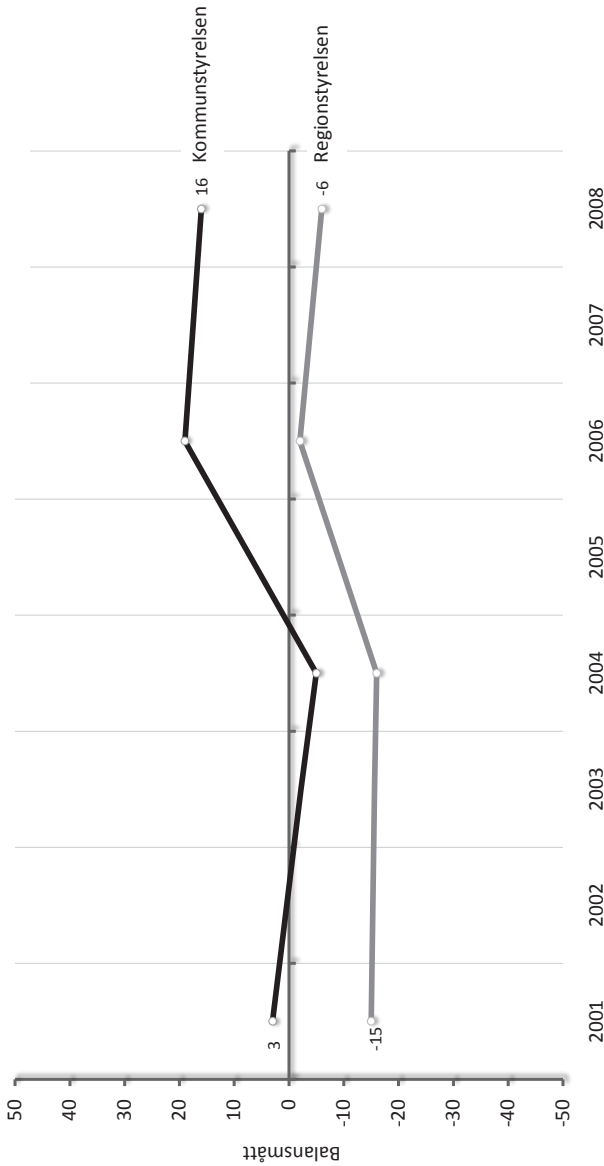
“Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?”

Kommentar: Balansmålet kan variera mellan -100 (alla svarspersoner anger stort förtroende) och -100 (alla svarspersoner anger litet förtroende). Enligt denna skala är ett värde på 0 ganska stort förtroende, väsentligt stort eller litet förtroende, ganska litet förtroende, mycket litet förtroende, ingen upprattnig.

Källa: Syd-SOM-undersökningen 2004, 2006 och 2008

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

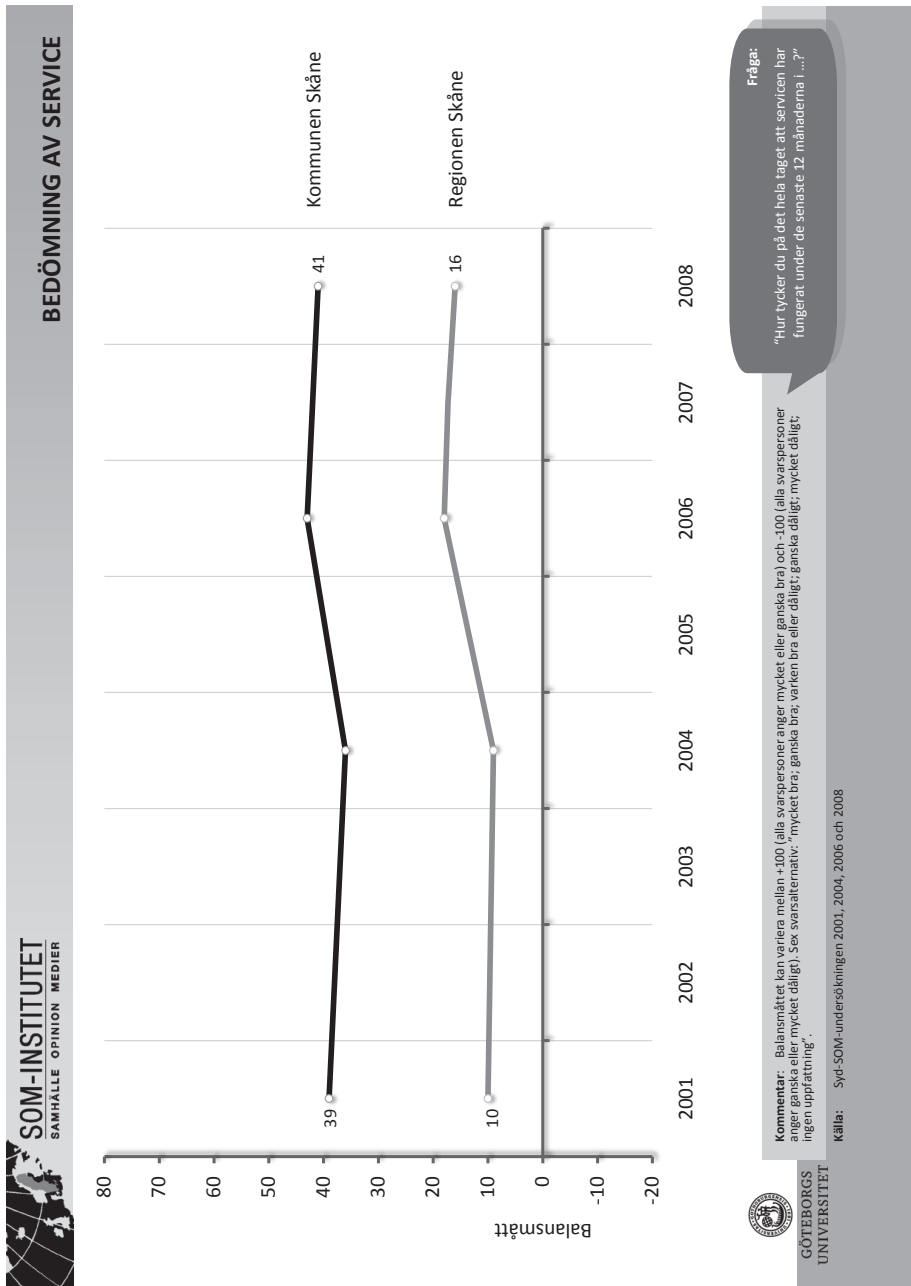

Fråga:
"Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor resp. regionstyrelsen i Skåne sköter sin uppgift?"

Kommentar: Balansmålet kan variera mellan +100 (alla svarspersoner anger mycket eller ganska bra) och -100 (alla svarspersoner anger dåligt). Sex svarsalternativ: mycket bra, ganska bra, varken bra eller dåligt, ganska dåligt, mycket dåligt, ingen uppfattning.

Källa: Syd-SOM-undersökningen 2001, 2004, 2006 och 2008

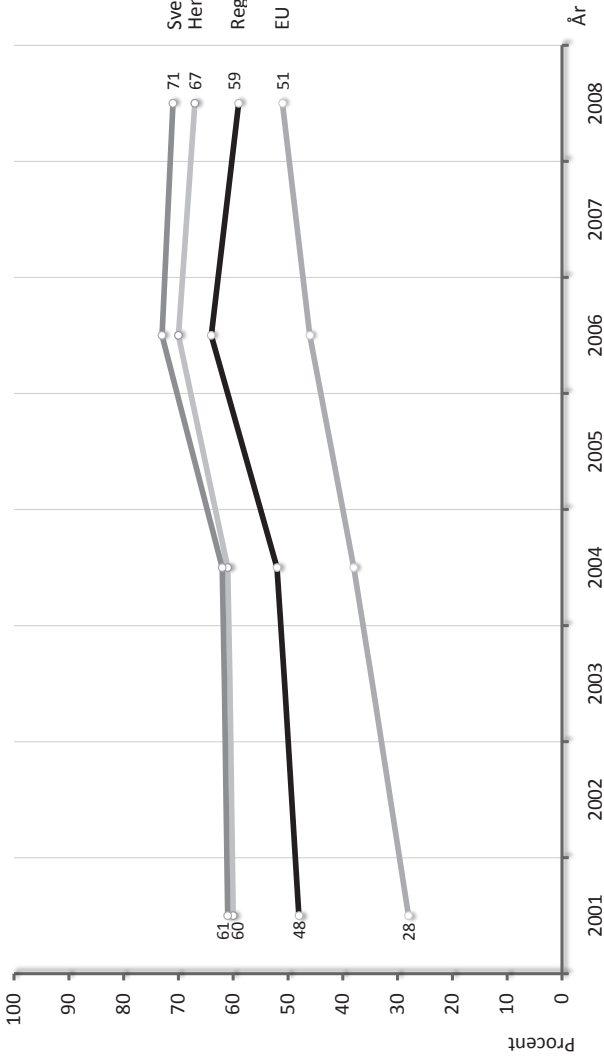

NÖJD MED DEMOKRATIN

SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER

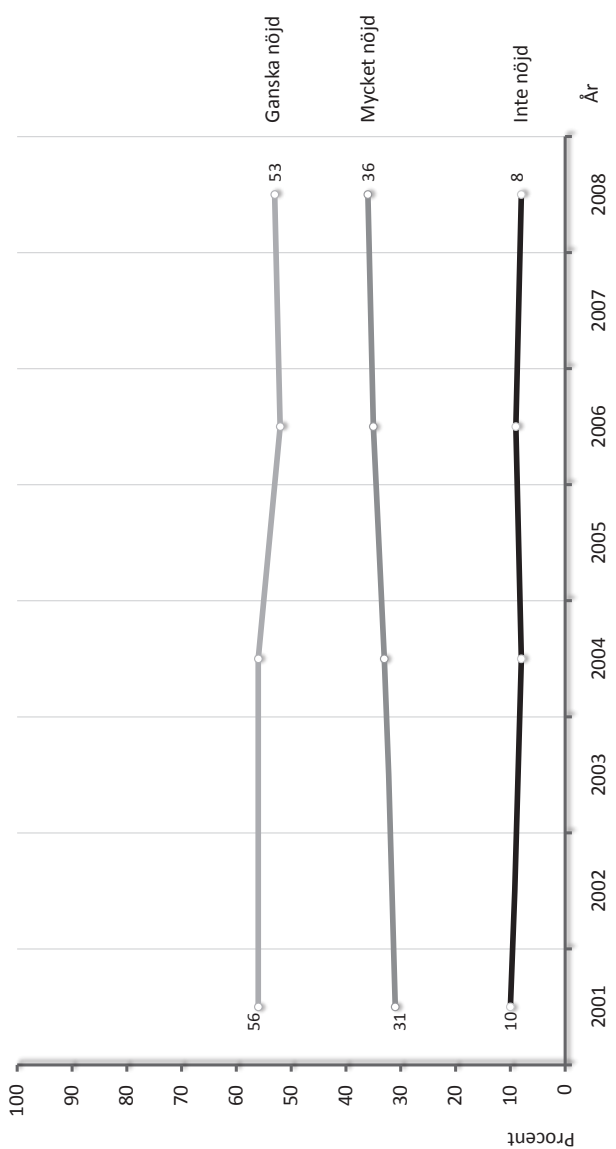

Fråga:
"På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i ...?"

Kommentar: Fyra svarsalternativ: "mycket nöjd, ganska nöjd; inte särskilt nöjd; inte alls nöjd." Figuren bygger på dem som har angivit att de är "mycket" eller "ganska nöjda" med demokratin.

Källa: Syd-SOM-undersökningen 2001, 2004, 2006 och 2008

Fråga:
"Hur nöjd är du på det hela taget med
det liv du lever?"

Kommentar: Det finns fyra svarsalternativ till fråga. Svarsalternativen "inte särskilt nöjd" och "inte alls nöjd" är i figuren sammanslagna till "inte nöjd".
Källa: Syd-SOM-undersökningen 2001, 2004, 2006 och 2008

Politik

LIKA NÖJD I SYD, I VÄST OCH I NORR?

SUSANNE JOHANSSON OCH KATARINA ROOS

Att medborgarna är nöjda med hur demokratin fungerar, att de har förtroende för sina folkvalda politiker och att de röstar i de politiska valen betraktas ofta som indikatorer på demokratins hälsotillstånd. Under de senaste åren har det återkommande uppmärksammats, i såväl internationell som svensk forskning och samhällsdebatt, att medborgarna blir allt mer skeptiska och att förtroendet för de politiska institutionerna minskar. Samtidigt ökar tilltron till, och uppslutningen bakom grundläggande demokratiska värderingar (Dalton 2002). Undersökning efter undersökning pekar på att stödet för demokratin som styrelseskick är högt och att medborgarna inte vill ersätta den med något annat. Krisen i demokratin handlar kanske främst om att man har synpunkter på hur det demokratiska systemet fungerar (jfr Thomassen 2007). I det avseendet verkar den reella demokratin inte motsvara medborgarnas förväntningar.

Opinionsläget i Sverige går delvis i linje med den internationella trenden, och då i första hand på nationell nivå. Majoriteten av Sveriges befolkning är nöjda med hur demokratin fungerar samtidigt som de politiska institutionerna under en rad år kämpat med ett sviktande förtroende ifrån medborgarnas sida. Förtroendet för institutioner på lokal (kommunal) nivå i Sverige har tvärtom ökat under de senaste fem åren (Holmberg & Weibull 2009). Ser vi till den regionala nivån och specifikt regionerna i Skåne och Västra Götaland så har förtroendet för de politiska företrädarna ökat för samtliga politiska nivåer (lokal-, regional-, nationell- och europeisk nivå) (Johansson & Nilsson 2009a, 2009b).

Man kan naturligtvis diskutera vad det betyder att majoriteten av befolkningen är ”nöjda” med demokratin och omvänt, hur ”missnöje” ska tolkas. Hur viktigt är ”nöjdhet” som kriterium för att bedöma tillståndet i demokratin? Missnöje tolkas ofta som ett tecken på att medborgarna vänder det politiska systemet ryggen, vilket i förlängningen skulle kunna utgöra ett hot mot demokratin. Men samtidigt är det viktigt att det finns missnöjda medborgare som på ett kritiskt sätt kan ifrågasätta den politik som förs. Missnöje behöver alltså inte per automatik tolkas som någonting negativt och hotfullt. Nöjdhet kanske till och med skulle kunna tolkas som ett passivt förhållningssätt till demokratin.

Den representativa demokratin bygger på att vi överlåter det politiska beslutsfattandet till folkvalda representanter. För att systemet ska uppfattas som legitimt så krävs det att medborgarna litar på de folkvalda, att de tror att politikerna är ansvarstagande och kompetenta och inte låter sig korrumpas eller utnyttjas av sårintressen. Men liksom i fallet med nöjdhet kan det diskuteras vad ”mistroende”

betyder. Om misstroendet leder till att medborgares samhällsengagemang minskar så är det problematiskt, liksom om kritiken leder till att medborgare ser mindre till helheten och istället blir mer benägna att engagera sig i enskilda sakfrågor. Men om det istället leder till ett ökat medborgerligt engagemang och ansvarstagande så skulle misstroende snarare kunna tolkas som någonting positivt.

Kapitlets syfte och struktur

Följande kapitel syftar till att undersöka hur medborgarna i Skåne ser på den regionala demokratin; dels i relation till övriga politiska nivåer, dels i relation till hur boende i Västra Götaland och i norra Sverige¹ uppfattar att demokratin fungerar. Frågan som analyseras är hur nöjd man som medborgare är med hur demokratin fungerar. Frågan ställs återkommande i SOM-institutets regionala undersökningar och ingår också i undersökningen Medborgare i norr 2008, som är de två datamaterial som används för analyserna i kapitlet.²

I kapitlet fokuseras på medborgarnas attityder till den *regionala* demokratin, vilket i Skåne och Västra Götalands fall är regionerna medan det i norra Sverige är landstingen. De största skillnaderna i medborgarnas bedömningar av demokratin finns sannolikt på den regionala nivån, vilket motiverar denna avgränsning. Det svenska politiska systemet karaktäriseras traditionellt av en stark centralstat i kombination med en långtgående kommunal självstyrelse, och den regionala nivån har spelat en undanskymd roll i det sammanhanget (Lidström 2009). Det återspeglas till exempel i att valdeltagandet i landstingsvalen är något lägre än i riksdags- och kommunalvalen (Statistiska centralbyrån 2007a, 2007b). Men den regionala nivån har fått, och det mesta tyder också på att den kommer att få, en förstärkt roll i det svenska politiska systemet. Skåne och Västra Götaland som tidigare bedrivits som försöksverksamhet har permanentats som regioner samtidigt som det finns förslag att ombilda Halland och Gotlands län till regionkommuner. På andra håll i landet, inte minst i de fyra nordligaste länen, pågår också diskussioner och förberedelser för regionbildning. Detta motiverar också valet att fokusera framställningen i det här kapitlet på medborgarnas attityder till demokratin på den regionala nivån.

Vad är det som påverkar hur de boende i Skåne bedömer hur demokratin fungerar (hur nöjda de är) och är det samma grupper i Skåne, Västra Götaland och i norra Sverige som är nöjda respektive missnöjda med hur demokratin fungerar på den regionala nivån? Detta är de frågor som huvudsakligen kommer att behandlas. Vi kommer att undersöka tre typer av förklaringsfaktorer för att analysera medborgarnas bedömning av hur den regionala demokratin fungerar. Den första uppsättningen faktorer handlar om socioekonomiska egenskaper såsom kön, ålder och utbildningsnivå som kan påverka individers syn på demokrati. Den andra typen av faktorer fångar in geografiska aspekter. Varierar bedömningen av demokratin mellan olika delar av landet? Finns det några tydliga skillnader i medborgarattityder *inom* de två regionerna Skåne och Västra Götaland och mellan länen i norra Sverige? Finns

det några skillnader mellan de som bor i storstad respektive på landsbygden med avseende på hur de betraktar den regionala demokratins funktionssätt?

Den tredje typen av förklaringsfaktorer som kommer att belysas handlar om tillit. Förtroende betraktas ofta som en nödvändig komponent i en stabil demokrati (Zmerli & Newton 2008). Robert Putnam (1996) menar att det finns ett tydligt samband mellan mellanmännisklig tillit och demokratins funktionssätt. Det förstnämnda tar sig bland annat uttryck i föreningsaktivitet och samhällsdeltagande bland medborgarna, vilket Putnam benämner socialt kapital. Den grundläggande hypotesen är att desto större tilltro som människor känner till varandra och det omgivande samhället, desto mer benägna är de också att delta i, och känna engagemang för samhällslivet. Detta skapar i förlängningen en stabil demokrati med aktiva medborgare. Det finns också forskning som pekar på att det finns ett samband mellan tillit till andra och hur man bedömer demokratin. Individer som har en högre tilltro till personer i sin omgivning tenderar också att göra en mer positiv bedömning av demokratin (Zmerli & Newton 2008). Forskningen kring socialt kapital är inte helt entydig om hur man ska förklara att förtroendet för politiska institutioner minskar samtidigt som det för andra, icke-politiska institutioner ökar. En argumentationslinje är att förtroendet för de sistnämnda grundas utifrån social tillit medan värderingen av de politiska institutionerna snarare görs utifrån politiska bevekelsegrunder. Forskningen är inte heller entydig om, och i så fall hur politiskt och socialt förtroende samvarierar. Zmerli och Newton (2008) menar att det inte finns något tydligt samband. Men svenska data tyder på att människor som litar på sina medmänniskor också tenderar att känna ett större politiskt förtroende (Norén Bretzer 2005; Sandstig 2010)

Kapitlet inleds med en beskrivning av medborgares nöjdhet med demokrati på olika nivåer. Därefter beskrivs hur nöjdhet varierar mellan olika befolkningsgrupper såsom mellan unga och gamla, män och kvinnor och vi ställer frågan huruvida det är samma eller olika grupper som är nöjda respektive missnöjda med demokratin i olika delar av landet. Avslutningsvis syftar analysen till att försöka förklara variationen i nöjdhet med demokratin. I det avsnittet kommer vi särskilt att analysera förhållandet mellan social, och politiskt tillit och synen på demokrati för att se om graden av förtroende påverkar hur man som medborgare värderar demokratins funktionssätt.

Majoriteten är nöjd med demokratin

Många är de som sagt att medborgarnas gillande är ett centralt kriterium för en välfungerande demokrati. Men hur tycker då medborgare i olika delar av landet att demokratin fungerar i praktiken? Det generella mönstret är att befolkningen i allmänhet är mest nöjd med demokratin på nationell nivå, vilket gäller såväl i Skåne som i Västra Götaland (Johansson 2006). I norra Sverige däremot är medborgarna mest nöjda med hur demokratin fungerar i den kommun där man bor (Eriksson 2009). Skillnaderna mellan de tre jämförda områdena är relativt små. Medborgarna

är generellt sett minst nöjda med hur demokratin fungerar i EU även om de under de senaste 10 åren blivit allt mer nöjda. År 2008 angav exempelvis 51 procent av de boende i Region Skåne att de var nöjda med demokratin i EU, vilket kan jämföras med 28 procent år 2001.³ I Västra Götaland var 22 procent av medborgarna år 1998 nöjda medan motsvarande siffra tio år senare var 47 procent (Johansson & Nilsson 2009a, 2009b). I de fyra nordligaste länen var det omkring 36 procent av invånarna som år 2008 sade sig vara nöjda med demokratin på europeisk nivå (Eriksson 2009).

I figur 1 redovisas utvecklingen av medborgarnas bedömning av demokratin på regional nivå över tid. I figuren redovisas andelen av befolkningen i Skåne (den streckade linjen), i Västra Götaland (den prickade linjen), samt i norra Sverige (punktmarkering) som är (ganska eller mycket) nöjd med hur den regionala demokratin fungerar. I figuren redovisas också andelen av hela Sveriges befolkning som är nöjd med demokratin på den regionala nivån. År 2008 ansåg 67 procent av befolkningen i Västra Götalandsregionen, 59 procent av invånarna i Region Skåne och 55 procent av de boende i norra Sverige att den regionala demokratin fungerar (mycket eller ganska) bra. Som också framgår i figur 1, är 59 procent av hela befolkningen i Sverige, nöjda med hur demokratin fungerar i det landsting/ eller den region där de bor. Förändringen i medborgarnas attityder kan jämföras över tid för Regionerna Skåne och Västra Götaland. Befolkningens bedömningar har utvecklats något mer positivt i Västra Götalandsregionen än i Region Skåne under motsvarande period. Skillnaderna är dock inte dramatiska. Förändringen är nio procentenheter i Skåne och 13 procentenheter i Västra Götaland.

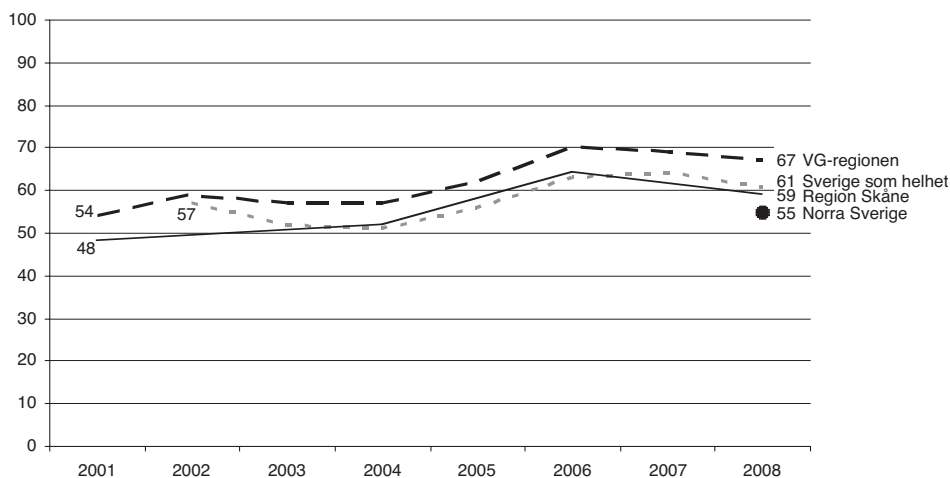
Den regionala nivån diskuteras ofta, som tidigare nämnts, i termer av att vara den "bortglömda", det vill säga att intresset och engagemanget för den politiska mellannivån är lägre än för den nationella och kommunala nivån. Våra resultat pekar i samma riktning. Samtidigt syns effekten av den mobilisering som alltid sker i samband med val (valårseffekter) (år 2002 och 2006) med en svag ökning och en vikande kurva året efter. Detta gäller för såväl den nationella, som den regionala och lokala nivån, men effekten är mindre på den regionala nivån än för övriga.

Ser vi till Skåne, Västra Götaland och norra Sverige är differensen 12 procentenheter med avseende på hur demokratin på regional nivå bedöms. Medborgarna i Västra Götaland förefaller betydligt mer nöjda med sakernas tillstånd i den egna regionen än vad de boende i Skåne och i de fyra nordligaste länen är. Frågan som kanske ska ställas är varför medborgarna i Västra Götaland är mer nöjda än medborgare i norr och söder. Den frågan har dock inte något enkelt svar. Ser vi till utvecklingen över tid och jämför Skåne och Västra Götaland är utvecklingen snarlik. I både Skåne och Västra Götaland infördes regioner på försök 1999 med ansvar för främst hälso- och sjukvården samt för regional utveckling. Efter ett beslut av regeringen är regionerna i Skåne och Västra Götaland permanenta sedan 2009. Även om de två regionerna infördes samtidigt finns det betydande skillnader. Region Skåne omfattar samma geografiska område som det gamla landskapet och är av hävd ett tydligt identitetsmässigt avgränsat område. Västra Götalandsregionen konstruerades

av fyra relativt tydliga, separata identitetsmässiga områden. I Västra Götaland har man också under regionens inledande 10 år fått arbeta mycket med att få invånarna i regionen att känna sig som "Västra götälänningar" (Johansson & Nilsson 2009a, 2009b). Vanligtvis brukar det hävdas att samhörighet och en gemensam identitet är en god grund för en stabil demokrati men uppenbarligen gäller detta inte för Västra Götalandsregionen som relativt sett har nöjdare medborgare trots att man inte hade någon egentligen gemensam identitet att utgå ifrån.

Figur 1 Nöjd med demokratin på regional/landstingsnivå i Skåne, Västra Götaland, Norra Sverige samt Sverige som helhet (procent)

Kommentar: Frågan lyder "På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU, Sverige, Region Skåne/Västra Götaland/Ditt landsting respektive i den kommun där du bor? Svarsalternativen är "mycket nöjd", "ganska nöjd", "inte särskilt nöjd", "inte alls nöjd". Procentbasen avser dem som besvarat frågan. **Källa:** Väst-SOM-undersökningen 2001-2008; Syd-SOM-undersökningen 2001-2008; Riks-SOM-undersökningen 2002-2008, Medborgare i Norr 2008.

I norra Sverige pågår diskussioner om regionbildning men några regioner har ännu inte bildats. Medborgarna har därför tillfrågats hur de tycker att demokratin fungerar i det egna landstinget. De fyra nordligaste länen motsvaras av Norrbottens läns landsting, Västerbottens läns landsting, Landstinget Västernorrland och Jämtlands läns landsting och attityderna till hur demokratin fungerar på den regionala nivån skiljer sig markant åt mellan dessa. Mindre än hälften av norrbottningarna tycker exempelvis att demokratin i det egna landstinget fungerar bra medan en tydlig majoritet av västerbottningarna är nöjda (Eriksson 2009). Västerbottningarna är ungefär lika nöjda med demokratin i sitt landsting som invånarna i Västra Götaland är med demokratin i sin region.

En omständighet skulle kunna vara att regionerna är mindre ”bortglömda” som politiska institutioner än vad landstingen är, till exempel att de förstnämnda i alla fall initialt fick ett större utrymme i lokala media än de sistnämnda (Johansson 2002; Johansson & Berglie 2007). Samtidigt visar en analys av mediasituationen i Västra Götaland att bevakningen av regionen snarast återgått till samma nivå som var fallet för de numera avvecklade landstingen.

Ytterligare ett exempel på att den regionala nivån bedöms snarlikt i olika delar av landet handlar om uppfattningar om möjligheterna att påverka politiska beslut. I Region Skåne uppger nio procent att de har goda möjligheter att påverka politiska beslut på den regionala nivån, vilket kan jämföras med 13 procent i Västra Götaland och i de fyra nordligaste länen.⁴ Sett över tid gör de boende i Skåne och Västra Götaland relativt snarlika bedömningar, men även i detta avseende har utvecklingen varit något mer positiv bland de boende i Västra Götalandsregionen (jfr Johansson & Nilsson 2009a, 2009b). Medborgare gör sammanfattningsvis liknande bedömningar av den regionala demokratin, trots att de bor i olika delar av landet och trots att de tycker till om olika regionala institutioner (regioner/län). Det finns vissa nivåskillnader men både i Skåne och i Västra Götalandsregionen ökar stödet för den regionala nivån.

Vem gillar den regionala demokratin?

Vilka grupper gör en positiv bedömning av den *regionala* demokratin och är det samma grupper i olika delar av landet som är nöjda med demokratin på regional nivå? Innan vi går vidare och resonerar kring dessa frågor så redovisas hur pass nöjda olika medborgargrupper i Region Skåne är med demokratin på olika politiska nivåer, i EU, i Sverige, i den egna regionen och i den kommun där man bor.

Unga skåningar (15-29 år) är den grupp som generellt sett är mest nöjda med demokratin och minst nöjda är 50-64 åringarna. Män är något mer positiva till hur demokratin fungerar oavsett politisk nivå, men skillnaderna är genomgående små förutom beträffande bedömningarna av den nationella nivån. Det finns ett tydligt samband mellan skåningarnas utbildningsnivå och nöjdhet med den regionala demokratin. Högutbildade är i högre grad nöjda än individer med låg, eller medellåg utbildning. Mönstret ser annorlunda ut beträffande attityderna till EU-nivån, men det generella sambandet mellan utbildningsnivå och nöjdhet med demokratin är positivt (Johansson 2006; Eriksson 2009).

I tabell 1 redovisas också variationer i hur nöjd man är med demokratin beroende på var i Region Skåne man bor. Boende i sydvästra Skåne (Staffanstorps, Burlöv, Vellinge, Kävlinge, Lomma, Svedala, Höör, Malmö, Lund, Eslöv och Trelleborg) är generellt mest positiva till hur demokratin fungerar, oavsett vilken politisk nivå som avses. Region Skånes verksamhet är lokaliserad till Kristianstad i nordöstra Skåne, vilket också avspeglas i att de som bor i det området är något mer nöjda med hur demokratin fungerar i regionen i jämförelse med resten av befolkningen i Skåne.

Den samlade bilden som framträder av olika gruppers bedömningar av den regionala demokratin ligger i linje med tidigare studier (Johansson 2006).

Tabell 1 Andel nöjda med demokratin bland boende i Region Skåne 2008 (procent)

	EU	Nationellt	Regionen	Kommunen
Samtliga	51	71	60	67
Ålder				
15-29 år	61	72	70	71
30-49 år	54	76	64	70
50-64 år	41	68	51	62
65-85 år	50	69	56	68
Kön				
Kvinna	50	69	59	67
Man	50	74	60	68
Utbildning				
Låg	42	59	50	61
Medellåg	53	69	60	66
Medelhög	49	76	63	70
Hög	56	80	64	71
Delregion⁵				
Nordväst	51	69	55	65
Sydväst	52	85	64	72
Nordost	48	67	58	62
Sydost	47	66	53	62

Kommentar: Frågan lyder "På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU, Sverige, Region Skåne respektive i den kommun där du bor? I tabellen redovisas andelen som angivit att de är mycket eller ganska nöjda. Procentbasen avser dem som besvarat frågan. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008.

Återigen framstår den regionala nivån som en mellannivå i medborgarnas ögon. Andelen av skåningarna som tycker att demokratin fungerar bra är nämligen högre både beträffande den nationella, och den kommunala nivån.

I tabell 2a jämförs nöjdhet med demokratin i olika befolkningsgrupper i Skåne med motsvarande grupper i Västra Götaland och norra Sverige. Mönstret som redovisades i föregående tabell upprepas till viss del även här. Unga människor är generellt sett mer nöjda med den regionala demokratin än vad äldre är. I Skåne och Västra Götaland råder det inte några större skillnader mellan könen men i norra Sverige är kvinnor något mer nöjda än män. Liksom i Skåne är högutbildade i

Västra Götaland den grupp som är mest nöjd med hur demokratin fungerar. Men i norra Sverige verkar sambandet mellan utbildningsnivå och nöjdhet med demokratin inte vara enkelt, linjärt. Skillnaderna mellan hög- och lågutbildades syn på demokrati är också mycket mindre i norra Sverige än i Västra Götaland och Skåne, bara några få procentenheter. Det hänger samman med att andelen som är nöjda med demokratin på den regionala nivån är avsevärt lägre i de fyra nordligaste länen än i de två regionerna.

Tabell 2a Andel nöjda med demokratin på den regionala nivån bland boende i Region Skåne, Västra Götaland och Norra Sverige (procent)

	Skåne		Västra Götaland		Norra Sverige
	2004	2008	2004	2008	2008
Samtliga	52	60	58	67	55
Ålder					
15-29 år	63	70	67	75	65
30-49 år	54	64	59	69	58
50-64 år	47	51	51	63	53
65-85 år	45	56	55	64	49
Kön					
Kvinna	52	59	58	68	57
Man	52	60	57	66	53
Utbildning					
Låg	45	50	53	61	52
Medellåg	53	60	61	66	57
Medelhög	55	63	57	69	54
Hög	55	64	58	72	55
Partisympati					
Vänsterpartiet	52	56	49	53	51
Socialdemokraterna	65	62	68	70	59
Centerpartiet	53	62	53	72	53
Folkpartiet	56	68	63	77	51
Moderaterna	46	65	51	71	49
Kristdemokraterna	42	63	57	73	57
Miljöpartiet	52	60	54	69	53
Sverigedemokraterna		38		40	
Övriga	56	39	31	45	41

Kommentar: Frågan lyder "På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU, Sverige, Region Skåne/Västra Götaland/Ditt landsting respektive i den kommun där du bor? I tabellen redovisas andelen som angivit att de är mycket eller ganska nöjda. Procentbasen baseras på dem som besvarat respektive fråga. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004, 2008; Väst-SOM-undersökningen 2004, 2008; Medborgare i Norr 2008.

I tabell 2a redovisas också skillnader mellan olika grupper av partisympatisörer. I 2008 års undersökning i Region Skåne och i Västra Götalandsregionen är Folkpartiets anhängare mest nöjda med demokratin på regionalnivå (68 respektive 77 procent). Med något undantag är borgerliga sympatisörer generellt sett mer nöjda med demokratin i såväl Skåne som Västra Götaland än de som sympatiserar med något av partierna i vänsterblocket. I norra Sverige är socialdemokratiska anhängare mest nöjda med den regionala demokratin, vilket sannolikt kan tolkas i ljuset av att det Socialdemokratiska partiet är starkt i samtliga av de fyra landstingen. Den grupp som är minst nöjd med hur demokratin fungerar i såväl Region Skåne som Västra Götaland är de som sympatiserar med Sverigedemokraterna. I norra Sverige är andelen som är nöjda med demokratin i landstingen lägst i den grupp medborgare som sympatiserar med något annat parti än de sju riksdagspartierna.

Det är rimligt att anta att man är mer nöjd med demokratin om det parti som man sympatiserar med, sitter vid makten. Under mandatperioden 2002–2006 styrdes Region Skåne av en röd-grön majoritet (Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet). I samband med valet 2006 övertogs makten av en alliansmajoritet samt Miljöpartiet. Bedömningen av demokratin bör således ha blivit mer positiv bland allianspartiernas sympatisörer och mer negativ hos Socialdemokraternas och Vänsterpartiets sympatisörer i 2008 års undersökning. Resultaten visar också att det finns en tydlig ökning i andelen nöjda bland allianspartiernas sympatisörer men däremot är förändringen i bedömningarna bland Socialdemokraternas och Vänsterpartiets sympatisörer mycket liten. I Västra Götaland genomfördes inget maktskifte i samband med valet 2006, ändå finns en tydlig, positiv trend bland allianspartiernas sympatisörer med avseende på deras bedömning av hur den regionala demokratin fungerar.

I tabell 2b redovisas skillnader i medborgarnas bedömning av den regionala demokratin mellan Region Skåne, Västra Götaland och norra Sverige som helhet samt skillnader inom regionerna respektive mellan och inom de fyra nordligaste länen.

Föreställningen om att Region Skåne av hävd skulle utgöra en mer homogen region än Västra Götalandsregionen får inte genomslag i analysen. Variationen i medborgarnas bedömningar av den regionala demokratin är visserligen något mindre i Skåne jämfört med inom Västra Götalandsregionen och i norra Sverige i 2008 års undersökningar, men motsvarande mönster finns inte i 2004-års SOM-undersökningar.

Medborgare som bor i områden med större städer; sydvästra Skåne (Malmö och Lund) och Göteborgsregionen (Göteborg), är genomgående mer nöjda med demokratin än de som bor i mindre tätorter eller på landsbygden. Som framgår av tabellen är skillnaderna mellan boende i tätorter och på landsbygden i norra Sverige mycket liten. Däremot finns det stora skillnader mellan länen med avseende på hur nöjda dess medborgare är med demokratin. Mest nöjda är västerbottningarna och minst nöjda är norrbottningarna med hur demokratin fungerar i respektive landsting. Det finns också mycket stora variationer i nöjdhet inom respektive landsting. Framförallt

finns det stora skillnader mellan kust- och fjällkommuner där medborgarna i de sistnämnda är påtagligt mer missnöjda med hur demokratin fungerar i det egna landstinget (Eriksson 2009).

Tabell 2b Andel nöjda med demokratin på den regionala nivån bland boende i Region Skåne, Västra Götaland och Norra Sverige (procent)

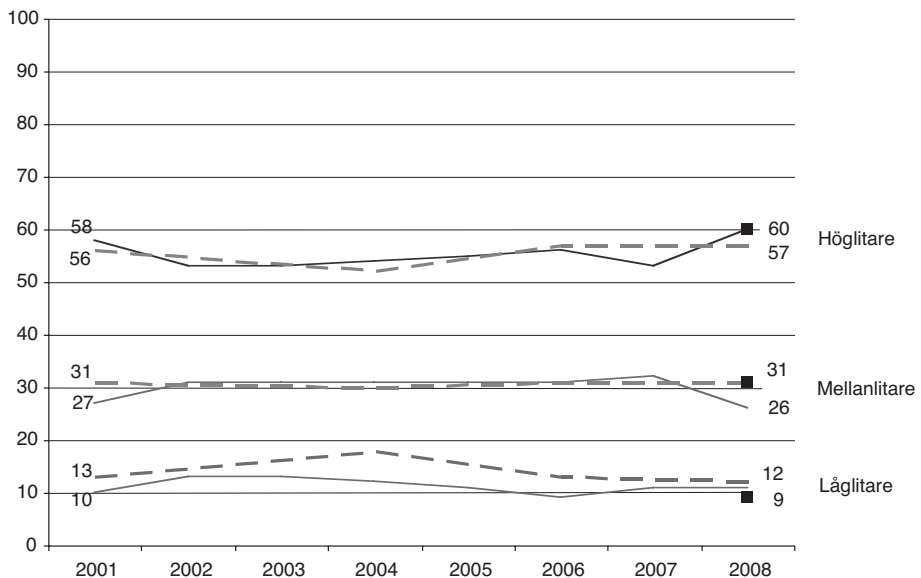
	Skåne		Västra Götaland		Norra Sverige
	2004	2008	2004	2008	2008
Samtliga	52	60	58	67	55
Delregion/län					
<i>Skåne</i>					
Nordväst	48	55	-	-	-
Sydväst	57	64	-	-	-
Nordost	50	58	-	-	-
Sydost	44	53	-	-	-
<i>Västra Götaland</i>					
Göteborgsregionen	-	-	61	73	-
Sjuhärad	-	-	59	70	-
Skaraborg	-	-	55	60	-
Fyrbodal	-	-	49	57	-
<i>Norra Sverige</i>					
Norrbottnens län	-	-	-	-	46
Västerbottnens län	-	-	-	-	64
Västernorrlands län	-	-	-	-	54
Jämtlands län	-	-	-	-	55
Typ av område¹⁾					
Storstad	56	62	60	73	-
Större/mindre tätort	52	58	57	66	-
Landsbygd	48	54	53	59	-
Kommunens centralort	-	-	-	-	56
Annan tätort, ej kommunens centralort	-	-	-	-	55
Mindre by/landsbygd	-	-	-	-	54

Kommentar: ¹⁾Indelningen av variabeln typ av område baseras för undersökningarna i Skåne och Västra Götaland på frågan "I vilken typ av område bor du?" Svalternativen är "Storstad centralt", "Storstad, ytterområde/förort" (Storstad), "stad eller större tätort", "ytterområde", "mindre tätort" (större/mindre tätort), "landsbygd" (landsbygd). Frågan i Medborgare i norr 2008 lyder, "Var i kommunen bor Du nu?" Svalternativen lyder "Kommunens centralort", "Annan tätort men inte i kommunens centralort" samt "Mindre by/landsbygd". Procentbasen baseras på dem som besvarat respektive fråga. **Källa:** Syd-SOM 2004, 2008; Väst-SOM 2004, 2008; Medborgare i Norr 2008.

Tillit till andra men också det politiska systemet

Den tredje förklaringsfaktorn som vi använder för att undersöka variation i medborgares uppfattning om demokrati, är tillit. I SOM-institutets undersökningar och i undersökningen Medborgare i norr 2008 ställs en fråga om i vilken utsträckning som man anser att det går att lita på människor i allmänhet.⁶ Hur de tillfrågade svarat på den frågan redovisas i figur 2. I denna redovisas resultat från undersökningarna i Region Skåne (de streckade linjerna) och Västra Götalandsregionen (de heldragna linjerna) samt i de fyra nordligaste länen (punktmarkeringarna). Variationen i mellanmänniskt förtroende mellan olika delar av landet är liten. Höglitarna, den grupp som svarat att de i hög grad litat på människor i sin närhet, varierar mellan cirka 60 procent av befolkningen i Västra Götaland och i norra Sverige och 56 procent i Region Skåne. Även bland mellangruppen och låglitarna är variationen mycket liten mellan olika delar av landet, som mest fyra procentenheter.

Figur 2 Mellanmännisklig tillit i Region Skåne, Västra Götaland och i Norra Sverige 2001-2008 (procent)

Kommentar: Frågan lyder "Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?" Svar ges på en skala från 0-10. I redovisningen är svaren fördelade på låglitare (0-3) mellanlitare (4-6) och höglitare (7-10). De heldragna linjerna i figuren avser svar från boende i Västra Götalandsregionen, de streckade linjerna svar från boende i Region Skåne och markeringarna boende i norra Sverige. Procentbasen avser dem som besvarat frågan. **Källa:** Väst-SOM-undersökningen 2001-2008; Syd-SOM-undersökningen 2001-2008, medborgare i norr 2008.

Vi har tidigare sett hur olika befolkningsgrupper bedömer hur demokratin fungerar på olika nivåer av det politiska systemet. I tabell 3a redovisas hur pass nöjda olika grupper i Skåne är med demokratin på olika nivåer, beroende på om de känner hög, eller låg grad av tillit till sina medmänniskor. Ett mycket tydligt mönster framträder. Låglitarna är genomgående betydligt mer missnöjda med hur demokratin fungerar än höglitarna. Mindre än hälften av låglitarna är exempelvis nöjda med demokratin i den egna kommunen medan trefjärdedelar av höglitarna ger den sitt gillande. Skillnaden mellan höglitare och låglitare är särskilt stor när det gäller bedömningen av demokratin på den nationella nivån (30 procentenheter).

Tabell 3a Andel nöjda med demokratin bland hög-, mellan- och låglitare i Skåne 2008 (procent)

	EU	Nationellt	Regionen	Kommunen
Samtliga	51	71	60	67
Tillit till andra				
Hög	55	80	65	75
Medel	50	64	56	61
Låg	38	50	45	48

Kommentar: Frågan lyder "Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?" Svar ges på en skala från 0-10. I redovisningen är svaren fördelade på låglitare (0-3) mellanlitare (4-6) och höglitare (7-10). Procentbasen avser dem som besvarat frågan.
Källa: Syd-SOM-undersökningen 2008.

I tabell 3b redovisas hur hög-, medel-, respektive låglitare i Region Skåne, Västra Götalandsregionen och norra Sverige bedömer demokratin på den regionala nivån. Mönstret som redovisades i tabell 3a återkommer även i tabell 3b. Sambandet mellan tillit och syn på demokrati förefaller vara linjärt. Individer som har tillit till andra individer i sin omvärld är genomgående mer nöjda med hur demokratin fungerar. I alla de tre geografiska områdena så är höglitarna de som också är mest nöjda med demokratin och låglitarna de som är mest missnöjda med densamma. Nivåerna skiljer sig dock åt mellan olika delar av landet. I samtliga fall är andelen nöjda i de tre grupperna lägre bland invånarna i norra Sverige. Bland medellitarna i norra Sverige tycker till exempel något mindre än hälften att demokratin i det egna landstinget fungerar bra medan det är en klar majoritet bland medellitarna i såväl Skåne som Västra Götaland som är nöjda.

Tabell 3b Andel nöjda med demokratin bland hög-, mellan- och låglitare i Skåne, Västra Götaland och norra Sverige (procent)

	Skåne		Västra Götaland		Norra Sverige
	2004	2008	2004	2008	2008
Samtliga	52	60	58	67	55
Tillit till andra					
Hög	59	65	62	73	61
Medel	47	56	54	60	49
Låg	38	45	41	53	36
Förtroende för regionens politiker					
Förtroende	85	89	92	88	*)
Varken eller	68	70	70	76	*)
Saknar förtroende	29	35	33	39	*)
Ingen uppfattning	59	63	64	71	*)

Kommentar: Frågan lyder "Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete – Region Skånes politiker/ Västra Götalandsregionens politiker" Svarsalternativen är "mycket stort förtroende", "ganska stort förtroende" (i analysen kodade som har förtroende), "varken stort eller litet förtroende", "ganska litet förtroende", "mycket litet förtroende" (i analysen kodade som har förtroende) och "ingen uppfattning". Procentbasen avser dem som besvarat frågan. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004, 2008; Väst-SOM-undersökningen 2004, 2008, Medborgare i norr 2008. *) Frågan ej ställd i undersökningen.

Det linjära sambandet mellan hur nöjd man är med demokratin och i vilken utsträckning man litar på sina medmänniskor återkommer även sett till relationen mellan förtroendet för regionala politiker och bedömningen av den regionala demokratin. Bland dem som uppger att de har (mycket eller ganska stort) förtroende för politikerna i Region Skåne eller i Västra Götalandsregionen är omkring 90 procent också nöjda med hur demokratin fungerar i regionen. I gruppen som saknar förtroende för politikerna uppger 35 procent av invånarna i Region Skåne och 39 av medborgarna i Västra Götaland att de är nöjda med hur demokratin fungerar. Differensen mellan dem som har, respektive saknar förtroende och som är nöjda med demokratin är 54 procent i Region Skåne och 49 procent i Västra Götaland.

Nöjda och tillitsfulla medborgare i södra, västra och norra Sverige?

Resultaten hittills pekar på är att det är samma faktorer i såväl Skåne som Västra Götaland och norra Sverige, som påverkar hur nöjd man är med demokratin på regional nivå. Men finns det finns någon faktor som är mer betydelsefull i en del av landet men inte i en annan? I den avslutade delen av kapitlet kommer de tre typerna av förklaringsfaktorer att inkluderas i en och samma modell (se figur 4).⁷

Tabell 4 Socioekonomi, geografi och tillitens betydelse för bedömningen av den regionala demokratin (oddskvoter)

	Skåne	Västra Götaland	Norra Sverige
<i>Kön</i>	0,94	1,07	1,16
<i>Ålder</i>	0,99**	0,99**	0,99**
<i>Utbildning</i>			
- Låg (ref.)			
- Medel	1,19	0,95	0,97
- Medelhög	1,33*	0,95	0,89
- Hög	1,33*	1,03	0,83
<i>Partisympati (block)</i>	1,0	1,43**	0,81*
<i>Geografisk tillhörighet</i>			
Skåne			
- Nordväst (ref.)			
- Sydväst	1,41**		
- Nordost	1,15		
- Sydost	0,90		
Västra Götaland			
- Göteborgsregionen (ref.)			
- Sjuhärad		0,93	
- Skaraborg		0,58**	
- Fyrbodal		0,54**	
Norra Sverige			
- Norrbotten (ref.)			
- Västerbotten			2,11**
- Västernorrland			1,50**
- Jämtland			1,41**
Tillit till människor i sin omgivning			
Låglitare (ref.)			
Mellanlitare	1,50**	1,23	1,80**
Höglitare	2,24**	2,31**	2,92**
Konstant	1,42	2,03*	0,70
Cox & Snell R ²	0,05	0,05	0,06

Kommentar: I tabellen redovisas oddskvoter. Den beroende variabeln är binär och antar värdet 0=Är inte nöjd med demokratin på regionalnivå, 1=Är nöjd med demokratin på regionalnivå. De oberoende variablerna är kodade, Kön: 0=man, 1=kvinna, Ålder: kontinuerlig, Utbildning: 1=låg, 2=medellåg, 3=medelhög, 4=Hög. Partisympati: 0=sympatiserar med V, S eller MP, 1=sympatiserar med C, KD, FP, M eller övriga. **=p<.01, *=p<.05. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008; Väst-SOM-undersökningen 2008, medborgare i norr 2008.

I de tidigare redovisande bivariata analyserna har sambanden mellan socioekonomi, geografi och tillit och bedömningen av demokratin på regional nivå analyserats var för sig. När en multivariat analys genomförs, det vill säga att den samlade effekten av alla variablerna prövas i samma modell, framträder en något annorlunda bild.⁸ Analysen visar att yngre generellt sett är mer nöjda med den regionala demokratin. Effekten av utbildningsnivå varierar mellan olika delar av landet; I Västra Götaland och i norra Sverige är effekterna av utbildningsnivå inte signifikanta men i Skåne däremot finns en svag signifikant effekt som visar att högutbildade är mer nöjda med demokratin i regionen. I Västra Götaland och i norra Sverige har partisynpati en signifikant effekt, men som framgår av tabellen går effekten åt olika håll. I Västra Götaland är de borgerliga sympatisörerna mer nöjda med demokratin. Detta är ett intressant resultat med tanke på att den styrande majoriteten i Västra Götaland består av Socialdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet. Bland de boende i norra Sverige är resultatet det omvända. De som sympatiserar med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet är mer nöjda med demokratin än borgerliga sympatisörer. Ett lika intressant resultat är att partisynpati inte spelar någon roll för hur medborgarna i Skåne bedömer den regionala demokratin.

Var i regionen man som medborgare är bosatt spelar stor roll för bedömningen av den regionala demokratin även vid kontroll för andra variabler. I Skåne finns en signifikant positiv effekt av att vara bosatt i sydvästra Skåne. I Västra Götaland är de boende i Skaraborg och Fyrbodalen mindre nöjda med demokratin på regional nivå. I dessa områden har man alltsedan regionen bildades varit mer skeptiska till den regionala nivån. I Skåne är medborgarna signifikant mer nöjda med demokratin i de tätbefolkade områdena i sydväst, medan man i Västra Götaland är mindre nöjd i områden som ligger längre bort från storstaden.

I norra Sverige varierar oddsen för nöjdhet kraftigt mellan de olika länen. Som tidigare redovisats i de bivariata analyserna är Västerbottningarna mer nöjda än övriga och Norrbottningarna minst nöjda med demokratin i det egna landstinget. Det mönstret återkommer även här i den multivariata analysen då vi kontrollerar för andra variabler. Oddsen för att som medborgare vara nöjd med demokratin är mer än dubbelt så höga i Västerbotten i jämförelse med Norrbotten. I analyserna av data materialet från norra Sverige är länstillhörighet den enskilt viktigaste förklaringsfaktorn. Det är inte så konstigt eftersom den beroende variabeln är ett genomsnittligt värde av nöjdhet över alla fyra länen. Det finns flera tänkbara orsaker till variationen. En är att den återspeglar kvalitativa skillnader mellan länen, en annan är att den avspeglar kulturella skillnader (att länets invånare är mer eller mindre kritiska i allmänhet) och en tredje kan vara att den beror på enskilda händelser i länen. Den politiska ledningen i Norrbottens läns landsting har till exempel kritiserats kraftigt i lokala media (Eriksson 2009). Den tredje typen av förklaringsvariabler som inkluderas i analysen handlar om tillit.⁹ Social tillit visar sig ha mycket tydlig signifikant effekt i såväl Skåne som Västra Götaland och norra Sverige. De individer

som litar på sina medmänniskor har också en högre sannolikhet för att vara nöjda med demokratin. Effekten av social tillit varierar mellan olika delar av landet och är starkast i norra Sverige. När variabeln politisk tillit inkluderas i analysen (endast i analyserna av materialet från Västra Götaland och Skåne, redovisas ej i tabell) så adderar den ytterligare förklaringskraft till modellen. I Skåne försvinner effekten av utbildningsnivå när politiskt förtroende inkluderas i modellen, vilket förklaras av att förtroendet för regionens politiker är högre bland högutbildade än i övriga grupper.¹⁰ Förtroende för de politiska företrädarna på regional nivå är den enskilt viktigaste faktorn för att förklara variationen i nöjdhet med den regionala demokratin.

Slutsatser

Analyserna i det här kapitlet visar att majoriteten av befolkningen i Skåne, Västra Götaland och norra Sverige är nöjda med hur den regionala demokratin fungerar, oavsett om det är region eller landsting som avses. Mest nöjda är man i Västra Götalandsregionen och minst nöjda är medborgarna i de fyra nordligaste länen. En analys av utvecklingen över tid visar att skåningarna och invånarna i Västra Götaland gör likartade bedömningar av den regionala demokratin över tid, man har blivit alltmer positiv i sina omdömen desto längre tid som gått sedan regionerna bildades. Det finns skäl att anta att förklaringar till variationen i nöjdhet med demokratin kan sökas i såväl generella förklaringsfaktorer som geografiskt specifika sådana. I kapitlet har vi analyserat tre grupper av faktorer; individens socioekonomiska bakgrund, geografiska hemvist samt sociala och politiska tillit, som alla kan tänkas förklara variationen i nöjdhet med den regionala demokratin. Något som är slående är hur lika resultaten blir oavsett vilket av de tre datamaterialen som analyseras. Effekten av ålder är densamma i alla tre undersökta områden, liksom icke-effekten av könstillhörighet. Men det finns också några intressanta skillnader. Utbildningsnivå har en positiv signifikant effekt på medborgarnas bedömningar i Skåne men inte i Västra Götaland och norra Sverige. Vilket parti man som medborgare sympatiserar med har olika effekt i Västra Götaland och de fyra nordligaste länen, men däremot ingen effekt i Skåne. Den kanske mest intressanta frågan är varför partitillhörighet inte påverkar bedömningen av den regionala demokratin i Skåne? Hemmalagshypotesen, som innebär att man som individ ger den politiska ledningen sitt stöd om man själv sympatiserar med den partipolitiskt, har ett starkt empiriskt stöd i såväl tidigare litteratur (se Norén-Bretzer 2005) och den är också intuitiv. Men den förefaller inte vara giltig i det skånska sammanhanget.

Var i regionen man bor har stor betydelse för nöjdheten med demokratin på regional nivå. I Skåne är medborgarna i sydväst mer nöjda än i övriga regionen och i Västra Götaland är medborgarna minst nöjda i de områden där det finns en uttalad regionskepticism. I Västra Götaland fortsatt finns således fortsatt en skiljelinje mellan boende i storstaden Göteborg och övriga regionen. Storstaden uppfattas ha vunnit

fördelar av regionbildningen, något de boende på landsbygden inte anser sig fått. Ett argument som anfördes i den inledande diskussionen var att vissa förklaringsfaktorer skulle kunna tänkas vara viktigare beroende på hur etablerad regionen är. Möjligtvis är skillnaderna i bedömningar mellan Skåne och Västra Götaland i detta avseende ett uttryck för detta. Västra Götaland är, i motsats till Skåne, en mindre etablerad region vilket resulterar i att boende i vissa områden fortsatt inte bedömer den regionala demokratin som lika välfungerande. Samtidigt ser vi att det finns skillnader även inom region Skåne med avseende på medborgarnas bedömning av demokratin. Att länstillhörighet har stor effekt på nöjdheten med den regionala demokratin i norra Sverige hänger samman med att medborgarna uttalar sig om fyra olika landsting och demokratin i dessa. Men en intressant omständighet är, som tidigare nämnts, att det även finns variationer inom de fyra landstingen där invånarna i mer perifera fjällområden är mer missnöjda än sina gelikar i den folkrikare norrlandskusten (Eriksson 2009).

En fråga som väcks i relation till de inomregionala skillnaderna är hur man ska betrakta dessa ur ett mer politiskt perspektiv. Hur pass stora inomregionala skillnader kan man acceptera innan de utgör ett problem? Det är naturligtvis svårt att dra några skarpa gränser. Men det är särskilt viktigt att fortsätta följa utvecklingen över tid för att se om de inomregionala skillnaderna med avseende på nöjdhet med demokratin kvarstår i oförändrad omfattning, växer eller om de blir mindre.

Såväl social, som politisk tillit visar sig också ha en stark effekt på hur den regionala demokratin uppfattas. Tillitsfulla individer är mer nöjda i jämförelse med de som har lägre tillit, eller som saknar tillit. Att det finns ett starkt samband mellan förtroendet för de regionala företrädarna och hur pass nöjd man är med demokratin förefaller logiskt. Det bekräftas också i analyserna eftersom politisk tillit visar sig vara den enskilt viktigaste faktorn för att förklara variationen i nöjdhet. Men varför är social tillit så viktigt? Vilka underliggande mekanismer är det som gör att mellanmänsklig tillit och nöjdhet med demokratin går hand i hand? Dessa är intressanta frågor som tyvärr inte låter sig besvaras inom ramen för den här studien, men som definitivt bör belysas i framtida forskning.

I den multivariata analysen inkluderades alla tre typerna av förklaringsfaktorer (socioekonomi, geografi och tillit). En intressant aspekt av detta är att den modell som vi prövade endast förklarar några procent av den totala variationen i nöjdhet med den regionala demokratin. Detta gäller i analyserna av alla tre datamaterialen. Det betyder att den största delen av variationen förblir oförklarad. Det finns alltså andra variabler som vi inte har tagit hänsyn till men som sannolikt är betydelsefulla för hur medborgare formar sin syn på demokrati. Även här finns det en viktig uppgift för framtida forskning.

Noter

- ¹ När vi i kapitlet använder termen ”norra Sverige” så syftar vi på de fyra nordligaste länen Norrbottens län, Västerbottens län, Västernorrlands län och Jämtlands län. Detta är inte något sammanhållet geografiskt område utan fyra separata län men eftersom Region Skåne står i fokus för redovisningen, har vi valt att arbeta med ett genomsnitt över dessa fyra.
- ² Frågan lyder ”På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i”: ”EU”, ”Sverige”, ”Region Skåne/Västra Götalandsregionen/Ditt landsting” samt ”den kommun där du bor”. Undersökningarna i Skåne och Västra Götaland har utförts av SOM-institutet vid Göteborgs universitet (se www.som.gu.se). Undersökningen Medborgare i norr 2008 har genomförts av forskare vid Umeå universitet, Luleå Universitet och Mittuniversitetet under ledning av forskare vid Statsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet. Undersökningarnas upplägg är snarlikt vad gäller urval, fältarbete etc. För närmare upplysningar om respektive undersökning utformning hänvisas till; för undersökningen i Skåne det avslutande kapitlet i denna volym, undersökningen i Västra Götaland (Johansson & Ohlsson 2010) och för undersökningen i norra Sverige (Lidström 2009). För Region Skåne och Västra Götaland finns möjlighet att jämföra utvecklingen över tid eftersom undersökningarna genomförs återkommande. För norra Sverige finns endast ett mättillfälle.
- ³ Undersökningen i Skåne 2001 är inte helt jämförbar med övriga Syd-SOM-undersökningar eftersom urvalet till undersökningen 2001 endast bestod av Malmöregionen samt Eslövs kommun.
- ⁴ Enkätfrågan om möjlighet att påverka politiska beslut är olika formulerad och analyserad i de tre undersökningarna. I SOM-undersökningarna är frågan formulerad: ”Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i”: ”EU”, ”Sverige”, ”Skåne/Västra Götaland”, ”den kommun där du bor” respektive ”Stadsdelen/den del av kommunen där du bor”. Svartalternativen är ”Mycket goda möjligheter”, ”Ganska goda möjligheter”, ”Varken goda eller dåliga möjligheter”, ”Ganska dåliga möjligheter”, ”Mycket dåliga möjligheter” och ”Ingen uppfattning”. I undersökningen Medborgare i norr 2008 är frågan formulerad: ”Vilka möjligheter anser Du att Du har att påverka politiska beslut i”: ”den kommun där du bor”, ”Ditt landsting”, ”de fyra nordligaste länen”, ”riksdag och regering” samt ”EU”. Svartalternativen är: ”Mycket goda möjligheter”, ”Ganska goda möjligheter”, ”Ganska dåliga möjligheter”, ”Mycket dåliga möjligheter” samt ”Ingen uppfattning”. Svartalternativet ”ingen uppfattning” har kodats som bortfall.

- 5 Delregioner i Skåne: *Nordvästra Skåne*, som omfattar kommunerna Båstad, Landskrona, Helsingborg, Höganäs, Ängelholm, Örkelljunga, Bjuv, Klippan, Åstorp och Svalöv; *Sydvästra Skåne*, som omfattar kommunerna Staffanstorp, Burlöv, Vellinge, Kävlinge, Lomma, Svedala, Höör, Malmö, Lund, Eslöv och Trelleborg; *Nordöstra Skåne*, som omfattar kommunerna Östra Göinge, Hörby, Bromölla, Osby, Perstorp, Kristianstad och Hässleholm; samt *Sydöstra Skåne*, som omfattar kommunerna Skurup, Sjöbo, Tomelilla, Ystad och Simrishamn.
- 6 I de genomförda undersökningarna ställs också en fråga om i vilken utsträckning som respondenterna uppfattar att man kan lita på människor i det område där man själv bor. Sambandet mellan tillit till människor i allmänhet och till människor i det egna området uppgår till cirka $r=0,8$ i alla tre datamaterialen.
- 7 I den avslutande delen analyseras de tre typerna av förklaringsfaktorer, individens socioekonomiska bakgrund, geografiska aspekter och individens tillit i en och samma modell. Analysen är upplagd så att respektive förklaringsfaktor prövas var för sig och därefter i en och samma modell. Endast resultaten av den totala modellen redovisas i tabellform. Notera också att modellen endast tillämpas på data från undersökningar genomförda under 2008 eftersom det ger möjlighet till jämförelse mellan de tre undersökta områdena.
- 8 Den multivariata analysen har genomförts med utgångspunkt i en logistisk regressionsmodell eftersom den beroende variabeln är binär. I tabell 4 redovisas oddskvoter. Oddskvoterna ska tolkas som att ett värde större än 1 ger en ökad sannolikhet för att vara nöjd med demokratin, medan ett värde mindre än 1 ger en ökad sannolikhet för att man inte är nöjd med demokratin.
- 9 Som tidigare diskuterats ingår frågan om politisk tillit enbart i undersökningarna i Skåne och Västra Götaland och inte i undersökningen i de fyra nordligaste länen. För att möjliggöra jämförelse mellan de tre undersökta geografiska områdena genomförs analysen dels enbart med frågan om social tillit, dels med både social och politisk tillit för Skåne och Västra Götaland.
- 10 Frågan om förtroende för regionens politiker har i den multivariata analysen kodats så att de som har förtroende ("mycket stort förtroende" och "ganska stort förtroende") är en kategori, medan övriga utgör en annan. I den senare kategorin ingår de som saknar förtroende ("ganska litet förtroende", eller "mycket litet förtroende") de som uppges att de har "varken stort eller litet förtroende" samt de som svarat "ingen uppfattning".

Referenser

- Dalton, R. J. (2002) Citizen politics. New York: Chatham House Seven Bridge Press.
- Eriksson, K. (2009) Norrlänningarna och flernivådemokratien, i Lidström, A. (red), *Kan norra Sverige regionaliseras? Beslutsprocesser och medborgarperspektiv*. Växjö: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
- Holmberg, S. & Weibull, L. (2009) Swedish trends 1986-2008. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (2009:22).
- Johansson, B. (2002) Det regionala nyhetsrummet. Massmediernas bevakning av Västra Götalandsregionen 1999 och 2000. Göteborg, Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet (Utvärderingsprogrammet: Västra Götalandsregionen (02:12)).
- Johansson, B. & Berglie, E. (2007) Att bevaka en region - Om regionreportrarna och nyhetsbevakningen av Västra Götalandsregionen. Göteborg, Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet (Utvärderingsprogrammet: Västra Götalandsregionen (07:26)).
- Johansson, F. (2006) Medborgarna och Region Skåne, i Nilsson, L. (red), *Nya gränser Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Johansson, S. & Nilsson, L. (2009a) Trender i Skåne 2001-2008. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (2009:17).
- (2009b) Västsvenska trender 1998-2008. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (2009:13).
- Johansson, S. & Ohlsson, J. (2010) Samhälle Opinion Massmedia Västra Götaland 2008, i Nilsson, L. (red), *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Lidström, A. (2009) Enkätundersökningens genomförande i Lidström, A. (red), *Kan norra Sverige regionaliseras? Beslutsprocesser och medborgarperspektiv* Växjö: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet
- Norén Bretzer, Y. (2005) Att förklara politiskt förtroende: betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen Göteborgs universitet.
- Putnam, R. D. (1996) Den fungerande demokratin: medborgarandans rötter i Italien. Stockholm: SNS-förlag.
- Sandstig, G. (2010) Otrygghetens landskap en kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på mediernas roll. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet.
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2007a) Allmänna valen. Del 2 Landstingsfullmäktige den 17 september 2006. Stockholm: Statistiska centralbyrån
- (2007b) Allmänna valen. Del 3 Kommunfullmäktige den 17 september 2006. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Thomassen, J. (2007) Democratic values, i Dalton, R. J. & Klingeman, H.-D. (red), *The oxford handbook of political behaviour*. Oxford: Oxford University Press

POLITISKT ENGAGEMANG OCH DELTAGANDE: FÖR EN, FÖR ALLA?

SUSANNE JOHANSSON

Hur stort är medborgarnas politiska engagemang och hur det står till med viljan att vara med och påverka? I den offentliga debatten framhålls ofta att intresset för politik är lågt och ibland pratats det till och med i termer av att samhällsengagemanget skulle vara "utrotningshotat". Särskilt illa står det till i vissa grupper, bland ungdomar exempelvis (Johansson 2007). Föreställningen om det nästintill utrotade samhällsengagemanget stämmer föga menar exempelvis statsvetaren Erik Amnå (2003). Tvärt om menar Amnå, att samhällsengagemanget sällan varit så stort som idag om man ser till alla former av engagemang. Idag är det framförallt det stora latent samhällsengagemanget som man kan peka på, dvs en betydande andel av befolkningen är beredd att delta om så krävs. En förklaring till den högre graden latent engagemang i motsats till det faktiska kan förklaras med att möjligheten att vara politisk aktiv idag är och blir allt större; civilsamhället erbjuder fler arenor, konsumentkampanjer, internetupprop mm, öppnar möjligheter för politiskt engagemang (Amnå & Munck 2003). Frågan är, hur politiskt aktiva är folk i allmänhet egentligen? I följande kapitel ska frågan om intresset för att delta och i vilken utsträckning man försökt att påverka undersökas. Tre frågor kommer att stå i fokus för analysen, *hur* deltar man, *vem* deltar och *varför*? Ytterligare en fråga som ska undersökas är om deltagandemönstren bland befolkningen i Skåne skiljer sig åt jämfört med boende i Västra Götaland.

Politiskt deltagande – olika aktiviteter benämnda på samma sätt

Vad innebär det egentligen att vara politiskt aktiv? Att rösta är den form av deltagande som det politiska systemet tillfullo erkänner och där varje medborgares åsikt (röst) är lika mycket värd. Men politiskt deltagande har under de senaste decennierna kommit att bli så mycket mer än att bara rösta. Idag är politiskt deltagande kanske främst en benämning på aktiviteter som sker under mellanvalsperioden (Parry, Moyser & Day 1992). Definitionsmässigt skiljs olika typer av deltagande åt. Att rösta utgör en grupp och alla andra typer av aktiviteter förs ofta samman till en annan, trots att deltagandeformerna kan vara av mycket varierande karaktär, som exempelvis att skriva under en namninsamling, att kontakta en politiker eller media i ett bestämt ärende, starta en kampanj på Internet eller delta i olagliga protestaktiviteter. Politiska aktiviteter som inte innebär att rösta benämns ofta som utomparlamentariska, protest eller icke-traditionella former av deltagande. Oavsett

benämning är det gemensamma att man försöker påverka genom att gå utanför den representativa demokratin etablerade kanaler och få politiskt gehör. Även om de politiska aktiviteterna är av olika slag och ofta riktas mot olika aktörer ger de ändå uttryck för en och samma sak, åsikter som inte tar sig fram i den politiska debatten på annat sätt.

Det politiska systemet försöker också att på olika sätt förhålla sig till de olika former av deltagande som sker vid sidan av att rösta på valdagen. Under slutet av 1960-talet när det blev vanligare med andra former av deltagande (politiska protester) sågs dessa som ett hot mot demokratin i stort. Under de senaste årtiondena har det skett en svängning i uppfattningar och idag är det knappast någon som uppfattar att skriva en insändare, eller att kontakta en politiker som en politisk protest. Idag är det snarare att delta genom civil olydnadsaktioner, eller skapa uppprop i syfte att påverka en politisk fråga via Internet som förs till den kategorin. Istället har medborgarnas kontakter med politiker, eller en inlämnad namninsamling snarast blivit en naturlig del av den representativa demokratin. Det som det politiska systemet under 60-talet försökte fjärma sig ifrån, försöker man idag istället inkorporera i den representativa demokratin. I demokratiutredningen diskuteras ingående vilken typ av demokrati vi ”skapar” genom att ”tillåta” fler former av deltagande inom ramen för den representativa demokratin (SOU 2000:1). Demokratiutredningen landar i att om vi ska komplettera den representativa demokratin och systematiskt ”tillåta” andra former av deltagande och på så sätt komplettera den representativa demokratin skapar vi en andra/en annan form av demokrati.

Utvecklingen mot andra och fler former av deltagande väcker frågan om vem och på vilka grunder ska få politiskt inflytande? Utvecklingen mot fler och snabbare deltagandeformer, ofta Internetbaserade, ger möjlighet att snabbt starta ett uppprop eller en kampanj och få gehör för sina frågor om man kan och behärskar den nya tekniken. Skillnaden mellan olika typer av deltagande är att i samband med val är alla röster lika värda lika, medan aktiviteter som sker under mellanvalsperioden oftare kommer från mer röststarka, välutbildade och initierade medborgare (jfr diskussion i Dalton & Klingemann 2007). Frågan om vem som ska ha inflytande handlar också om varför medborgarna ska vara politiskt aktiva. Utifrån det politiska systemets synvinkel kan deltagande handla om att stämma av opinionen, kommunicera budskap och politiska idéer och få möjlighet att ”ändra åsikt” om det visar sig att medborgarna inte alls är med ”på tåget”. För medborgarna däremot är skälet till deltagande ofta instrumentellt, att framföra sin åsikt, eller expressivt för att göra sin röst hörd. Utifrån den enskildes perspektiv borde det mest logiska vara att försöka påverka politiska frågor på den lokala nivån. Det är kommunerna och regionen/landstingen som ansvarar för de frågor som den enskilde oftast är mest berörd av, barnomsorg, skola, sjukvård, renhållning etc. Tidigare forskning visar också att merparten av de politiska aktiviteter som medborgarna är delaktiga och engagerade i grundar sig i frågor som man på ett eller annat sätt är berörd av, ett resultat som således går hand i hand med resonemanget.

Skillnader i politiskt deltagande

Skillnader i grad av engagemang och deltagande och frågan om *hur* man är politiskt aktiv kommer här att analyseras med utgångspunkt i två aspekter kring politiskt deltagande. För det första om man kan tänka sig att ta på sig politiska uppdrag och om man försökt att påverka politiska beslut på kommunal respektive regional nivå. För det andra, om i så fall på vilket sätt man faktiskt har försökt påverka beslut på kommunal eller regional nivå.

Utifrån demokratins grundtanke om att alla ska ha lika möjlighet att påverka är frågan om vem som deltar intressant att undersöka. Forskning i Sverige såväl som internationellt pekar igen och igen på att resursstarka individer (högre utbildade och med högre socialstatus) är mer benägna att delta relativt mindre resursstarka individer. I följande kapitel kommer analysen ske med utgångspunkt i ovan nämnda typer av deltagande, men den fråga som är teoretisk såväl som empiriskt intressant är om det är samma individer som deltar oavsett typ av aktivitet (*vem*)? Eller tilltalas vissa grupper mer av deltagande inom ramen för den representativa demokratin och andra av mer utomparlamentariska deltagandeformer. Ett antal förklaringsvariabler kommer att testas för att analysera olika gruppers benägenhet att delta generellt, men också i syfte att testa skillnader i deltagande mellan olika typer av aktiviteter. För det första kommer betydelsen av sociala resursvariabler att undersökas. Detta är faktorer som vi traditionellt vet påverkar att men till del också hur man deltar. För det andra, kommer betydelsen av ålder att särskilt analyseras och då skillnader i deltagande mellan ungdomar och den vuxna befolkningen.

Att betydelsen av ålder kommer ägnas särskild uppmärksamhet grundas bland annat i föreställningen om generationstillhörighetens betydelse. Generationsperspektivet utgår ifrån att de beteenden vi lär, erfar och socialiseras in i under de formativa ungdomsåren är de vi tenderar att ta med oss in i vuxenlivet. Så när det återkommande presenteras en bild av att unga i högre grad än andra grupper deltar genom aktiviteter som går utanför den representativa demokratin reses farhågor. Om ungdomar nyttjar politiska protester för att föra fram sina åsikter är sannolikheten högre att de som vuxna också kommer vara mer benägna att protestera och delta i utomparlamentariska aktiviteter istället för att försöka påverka inom ramen för det politiska systemet. Ett alternativt perspektiv för att förstå ålderskillnader är istället utifrån ett livsfasperspektiv. Utifrån livsfastanken har unga människor visserligen en högre benägenhet att delta annorlunda, men det är ett beteende som hör ungdomstiden till. I takt med att man växer upp kommer ungdomar att anpassa sig och bli mer och mer likna äldre vuxengenerationer. Ungdomstiden är en fas i livet precis som alla andra. Den empiriska forskningen visar att det finns fog att anta att såväl generation som livsfastillhörighet har betydelse för deltagandet. Ungdomar tenderar visserligen att i högre grad delta i aktiviteter som går utanför den representativa demokratis ramar jämfört med äldre åldersgrupper (Amnå & Munck 2003; Johansson 2007), samtidigt finns det tydliga skillnader inom ungdomsgruppen i den meningen att

äldre ungdomar är mer lika vuxna än de är yngre delar av ungdomsgruppen. Under ungdomstiden utvecklas och anpassas beteendemönster och ungdomar blir i takt med att de närmar sig vuxenålder mer lika befolkningen i stort. Även om vi kan se att det sker en ”anpassning” av unga människors beteendemönster är det intressant att undersöka hur stora skillnaderna mellan olika åldersgrupper egentligen är. Särskilt intressant är detta i relation till den bild som finns av olika åldersgruppers relation till det politiska systemet och på vilka sätt man väljer att vara politiskt aktiv (jfr resonemang i Johanson 2007).

För det tredje kommer frågan om *varför* man deltar att undersökas i kapitlet. Utifrån tanken att politiskt deltagande och engagemang är instrumentellt bör det finnas en skillnad mellan om och hur olika grupper deltar, bland annat utifrån i vilken utsträckning man är berörd av politiska frågor och verksamheter som omfattas av välfärdsstaten. Sett till befolkningen som helhet finns det betydande skillnader i vem och kanske främst, i vilket skede av livet som man är beroende av frågor som välfärdsstaten omfattar. I vissa skeden är man i högre grad berörd som skolbarn, småbarnföräldrar, brukare av äldreomsorgen etc., medan i andra skeden saknas nästan helt relation. Egenintresset för att försöka påverka politiska förhållanden borde således vara högre i vissa grupper jämfört med andra. I analysen kommer skillnader i deltagande mellan dem som är berörda respektive icke-berörda av kommunen respektive regionens verksamhet att undersökas.

Dispositionsmässigt är kapitlet upplagt så att först beskrivs deltagandemönstren i befolkningen i Skåne generellt (*hur*), därefter undersöks skillnader i deltagande mellan sociala och åldersmässigt skilda grupper (*vem*) och slutligen mellan grupper som är berörda respektive inte berörda av kommunens/regionens verksamhet (*varför*).

Intresset för politiska uppdrag

Den första frågan som ska analyseras är hur i befolkningen i Skåne deltar. Utifrån den representativa demokratins horisont är möjligheten att delta politiskt under mellanvalsperioden begränsad. Ett sätt att påverka och få inflytande är genom att vara förtroendevald. Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL) finns idag över 44 000 förtroendevalda politiker i kommuner och regioner/landsting.¹ I SOM-undersökningen i Skåne ställs frågan ”*Skulle du kunna tänka dig att åta dig ett politiskt uppdrag för det parti som du sympatiserar med som gäller den kommun där du bor respektive Region Skåne*”. I tabell 1 redovisas hur de svarande ställer sig till att på sig ett politiskt uppdrag för ett parti de sympatiserar med. Av tabellen framgår att 23 procent av befolkningen i Skåne svarar att de ja, absolut eller ja, kanske kan tänka sig ett politiskt uppdrag på kommunal nivå för det parti de sympatiserar med och 15 procent kan tänka sig det på regional nivå. Att intresset för politiska uppdrag på kommunal nivå är högre jämfört med den regionala återspeglar bilden av att intresset generellt är högre för frågor som rör kommunen jämfört med regionen.

Tabell 1 Intresset för att påta sig politiska uppdrag på kommunal respektive regional nivå bland boende i Skåne och Västra Götaland (procent)

År	Skåne			Västra Götaland		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
I kommunen	22	25	23	19	19	24
I regionen	14	*)	15	13	11	16

Kommentar: Frågan lyder "Skulle du kunna tänka dig att åta dig ett politiskt uppdrag för det parti som du sympatiserar med som gäller den kommun där du bor respektive Region Skåne/Västra Götalandsregionen. Svartalternativen är "Ja, absolut", "Ja, kanske", "Nej, troligen inte", "Nej, absolut inte". I tabellen redovisas andelen som svarat ja, absolut och ja, kanske. Procentbasen baseras på dem som besvarat hela eller del av frågan. *) Frågan ingick ej i undersökningen. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004, 2006, 2008; Väst-SOM-undersökningen 2004, 2006, 2008.

I tabell 1 redovisas också utvecklingen över tid i attityder till att påta sig politiska uppdrag i Skåne och i jämförelse med Västra Götaland.² Ser vi till utvecklingen över tid i Skåne är andelen som kan tänka sig politiska uppdrag ungefär lika hög i undersökningarna 2004, 2006 som i den 2008. I Västra Götaland är utvecklingen till del annorlunda, där har andelen som kan tänka sig politiska uppdrag ökat något i undersökningen 2008 jämfört med nivån 2004 och 2006 (Jfr Johansson 2003).³ I tabellen redovisas som nämndes andelen som hävdar att de ja, absolut och ja, kanske kan tänka sig ett politiskt uppdrag. Om vi enbart ser till gruppen som svarar att de ja, absolut kan tänka sig politiska uppdrag varierar nivån marginellt över tid med mellan sex till åtta procent avseende den kommunala nivån bland boende i Skåne, medan motsvarande för den regionala nivån är cirka fyra procent. Bilden är snarlik i Västra Götaland. Funderar vi över vilken betydelse intresset för politiska uppdrag har för den demokratiska utvecklingen och kanske främst för rekryteringspotentialen till politiska uppdrag, bör vi ha resultaten i åtanke. Det vill säga att nästan en fjärdedel av befolkningen kan tänka sig ett politiskt uppdrag. Samtidigt ska påpekas att andelen som hävdar att de *verkligen* är intresserade av politiska uppdrag är betydligt lägre än de som menar att de kan tänka sig ett sådant.

En fjärdedel har försökt påverka kommunens beslut eller planer

Intresset för att påta sig politiska uppdrag kan ses som en indikator för hur man ställer sig till politisk aktivitet i stort. Det kan ses som en värdeomätare på inställningen till traditionella former av deltagande och engagemang, men i förlängningen kan det också tas som uttryck för i vilken utsträckning man stödjer det politiska systemet i sin nuvarande form. Samtidigt kan det diskuteras vilken betydelse enskilda deltagandeformer har i ett längre perspektiv. Är det viktigt att medborgarna är politiskt aktiva oavsett hur, eller har även själva formen betydelse?

I de regionala SOM-undersökningarna, i både Skåne och i Västra Götaland, ställs en fråga om man under de senaste 12 månaderna försökt att påverka kommunens/regionens beslut genom någon eller några av sju nämnda typer av aktiviteter (skriva på namninsamling, kontakta tjänsteman, politiker eller massmedia, arbetat i aktionsgrupp/organisation, demonstrerat eller arbetat i parti). I tabell 2 redovisas andelen som svarat att de försökt att påverka kommunens eller regionens beslut under de senaste 12 månaderna. Som framgår av tabell 2 är att skriva på namninsamling det sätt att påverka som är mest vanligt förekommande, därefter att kontakta tjänstemän eller politiker och det gäller såväl frågor som rör kommunen eller regionen och i både Skåne och Västra Götaland. Om andelen som försökt att påverka jämförs mellan den kommunala och regionala nivån, är den genomgående dubbelt så hög för den kommunala, undantaget att kontakta tjänstemän och politiker. För dessa aktiviteter är det tre gånger vanligare att man kontaktat representanter i kommunen än i regionen. Det finns flera tänkbara förklaringar till denna skillnad. En, som analyseras ingående i Holmbergs kapitel i denna volym, är att de regionala företrädarna är anonyma. Endast en liten andel av befolkningen uppger att de känner till de ledande politiska företrädarna i regionen, och då lär man inte heller känna till politiker på lägre nivåer i varken kommunen eller regionen. Sannolikheten att man kontaktar en politiker om man vet vem han eller hon är kan antas vara betydligt högre än om representanten är anonym. Av övriga deltagandeformer som redovisas är det i genomsnitt två procent som försökt att påverka genom kontakter med massmedia, arbetat i aktionsgrupp/organisation, demonstrerat respektive arbetat i parti.

Frågor om politisk aktivitet och deltagande kan formuleras på en mängd sätt och hur frågan formuleras antas påverka de svar man får. Den viktigaste skillnaden mellan formuleringen av de olika enkätfrågor är de villkor som ställs på respondenten för att en aktivitet ska räknas. I 2008 års Syd- och Väst-SOM-undersökningar ställer vi två krav på respondenternas aktiviteter; dels att man ska ha försökt påverka ett beslut i kommunen eller i regionen, dels att aktiviteten skall ha företagits under de senaste 12 månaderna. I tabell 2 redovisas att sammanslaget om vi bortser från typ av aktivitet uppger 25 procent att de försökt påverka beslut i kommunen under de senaste 12 månaderna. På den regionala nivån är andelen 12 procent i region Skåne och 10 i Västra Götaland.⁴

Inledningsvis diskuteras vad och vilken typ av deltagande som kan betraktas som ”utomparlamentariska”. Ett inte särskilt djärvt påstående är att merparten av de deltagandeformer respondenten tillfrågas om i SOM-undersökningen inte betraktas som varken särskilt utomparlamentariskt eller utmanande för den representativa demokratin. Samtidigt är de sju deltagandeformerna som utpekats här sätt för den enskilde att försöka påverka den politiska processen i en eller annan form under mellanvalsperioden. Sett i relation till vilken betydelse olika former av deltagande har för den representativa demokratin är det inte enbart enskilda deltagandeformer i sig som är av betydelse, utan också det faktum att en form av deltagande ofta föder en annan. Sådana andra former av deltagande kan också handla om hur individen

kombinerar olika former av deltagande för att få gehör. Utifrån detta perspektiv handlar det dels om och hur olika deltagandeformer kombineras (och vilken betydelse olika kombinationer av deltagande har för den representativa demokratin), dels vilka former av deltagande som attraherar olika grupper. Att olika former av deltagande tilltalar olika grupper beror bland annat på vilka krav en viss typ av deltagande ställer på en individ. Att delta genom att skriva under en namninsamling ställer inte lika höga krav som att vara aktiv i en aktionsgrupp eller att vara förtroendevald för den delen. En förklaring är att tröskeln för att vara förtroendevald är högre, det tar mer tid och kräver mer av den enskilde. Tröskeln för aktivitet varierar således mellan olika typer av aktiviteter. När politiskt deltagande studeras är det ofta det mönster som redovisas i tabell 2 som framträder, det vill säga att former av engagemang som kräver en mindre insats av den enskilde (och har en lägre tröskel), oftast är de som flest anger att de varit aktiva genom (jfr exempelvis Petersson et al 1989).

Tabell 2 Andel som har försökt att påverka beslut i kommunens/regionen under de senaste 12 månaderna (procent)

	Skåne		Västra Götaland	
	Kommunen	Regionen	Kommunen	Regionen
Skrivit på namninsamling	15	7	15	6
Kontaktat tjänsteman	6	2	7	2
Kontaktat politiker	6	2	6	2
Kontaktat massmedia	2	1	3	1
Arbetat i aktionsgrupp/ organisation	2	1	2	1
Demonstrerat	2	1	2	1
Arbetat i parti	2	1	2	1
Andel som försökt påverka i någon form	25	12	25	10
N-tal andel som försökt att påverka	679	324	763	310

Kommentar: Frågan lyder "Har du själv som privatperson – eventuellt tillsammans med andra – under de senaste 12 månaderna försökt påverka ett beslut i kommunen där du bor eller i Region Skåne/Västra Götalandsregionen?" Du kan markera flera alternativ på varje rad. Procentbasen baseras på dem som besvarat frågan. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008; Väst-SOM-undersökningen 2008.

Ser vi till hur medborgarna deltar är det inte nödvändigtvis så att olika typer av aktiviteter utesluter varandra. Tvärt om, kompletterar är det ofta så att olika typer av aktiviteter kompletterar eller överlappar olika aktiviteter ofta varandra.⁵ Det vill säga individer som kan tänka sig, eller varit aktiva i en form av aktiviteter gärna

även är aktiva i andra. Frågan om överlappande, eller komplementärt deltagande är intressant för den har betydelse för hur vi ser på deltagande och demokratin i stort. Om medborgarna deltar i aktiviteter som går i motsatt demokratiteoretisk riktning, uppstår frågan om hur de olika deltagandeformerna ska värderas. Vi kan visserligen anta att det alltid kommer att finnas ett visst överlappande deltagande. Och vissa grupper som kommer nyttja en mängd olika former av deltagande, men frågan är hur stor den gruppen är? Det som utifrån en demokratiteoretisk horisont som är intressant att diskutera kanske i första hand inte är förekomsten av överlappande deltagande, utan graden av som har betydelse. Om stora grupper i ökande grad delar genom att rösta, kontakta politiker, demonstrera (och delta i olagliga protestaktioner), vilken typ av reell demokrati formas då? Den typen av politiska beteendemönster från medborgarna utmanar och ställer den lokala demokratin inför nya utmaningar.

I en analys baserad på data från 1979 års kommunundersökningar undersöker Westerståhl och Johansson (1981) komplementärt, eller överlappande deltagande som de kallar det. I sin analys visar de att tre typer av politiska aktiviteter förekommer; aktiviteter riktade mot det politiska systemet, aktiviteter riktade mot tjänstemän och demonstrationsaktiviteter. Analysen visar att ungefär en tredjedel av befolkningen har deltagit i någon av dessa aktiviteter, men ser vi till andelen som deltagit i *minst* två och på så sätt deltagit genom överlappande aktiviteter utgör de åtta procent. Frågan är om andelen som deltagit i flera typer av politiska aktiviteter ökat idag jämfört med för trettio år sedan?⁶ Det är inte helt möjligt att jämföra de två analyserna, här använder vi oss av två mått för att undersöka deltagande, villighet att påta sig politiska uppdrag (attityd till politiskt engagemang) och grad av faktiskt deltagande. I tabell 3 redovisas att andelen som är positivt inställda till att påta sig politiska uppdrag på kommunal nivå, har i dubbelt så hög grad försökt att påverka kommunens planer jämfört med gruppen som är negativt inställd till att påta sig politiska uppdrag. För den regionala nivån är differensen större, det är mer än tre gånger så vanligt att man försökt påverka om man är positivt inställd till politiska uppdrag jämfört med i gruppen som inte kan tänka sig uppdrag. Ser vi däremot till *hela* populationen är det 60 procent som varken kan tänka sig politiska uppdrag eller deltagit, 15 procent som kan tänka sig uppdrag men inte försökt påverka kommunens beslut, 15 procent som hör till den motsatta gruppen som försökt påverka kommunens beslut men som inte kan tänka sig ett politiskt uppdrag medan 10 procent kan tänka sig politiska uppdrag och har försökt att påverka politiska beslut i kommunen.

Slutsatsen blir att gruppen ”superaktiva”, de som kan tänka sig att delta på en mängd olika sätt utgör en relativt liten andel av befolkningen. Om andelen jämförs med den som rapporteras i undersökningen från 1979 har andelen ökat betydligt. I studien 1981 utgör den överlappandegruppen, dvs de som deltagit i någon aktivitet i samtliga av de tre aktivitetstyperna två procent, här utgör den 10 procent. Samtidigt ska sägas att resultaten inte är fullt jämförbara eftersom Westerståhls och Johanssons resultat baseras på en mer ”traditionell” deltagandefråga om vilka

aktiviteter man faktiskt deltagit i. Här baseras analysen på såväl attityd- som deltagande-frågor. Ett test som kan göras för att se överensstämmelsen mellan de två analyserna, trots att det är 30 år mellan undersökningarna, är att se på sambanden mellan enskilda deltagandeformer. Vid en dimensionsanalys (faktoranalys) faller två faktorer ut, en *kontaktdimension* (kontaktat politiker, tjänstemän, massmedia eller arbetat i aktionsgrupp) och en *opinionsbildade faktor* (demonstrerat, skrivit på namninsamling och arbetat i parti). De två dimensioner som framkommer vid analys av Syd-SOM-undersökningen är motsvarande som återfinns i den Westerståhl och Johansson redovisar.

Tabell 3 Överlappande deltagande på kommunal nivå i Skåne (procent)

		Intresse för partipolitiska uppdrag	
		JA	NEJ
Deltagit i ett eller flera försök att påverka kommunens beslut	JA	10	16
	NEJ	15	60

Kommentar: I tabellen redovisas hur stor andel av dem som besvarat frågorna som uppger att de inte deltagit, deltagit genom någon eller i flera typer av politiska aktiviteter. Procentbasen baseras på dem som besvarat frågan. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008.

Varierande grad av intresse och engagemang för politiska uppdrag

Utifrån ett demokratiperspektiv bör deltagandet vara högt och jämt fördelat i befolkningen, målsättningen är att alla ska ha lika möjlighet att delta och vara politiskt aktiva. Frågan är, hur ser deltagandemönstren ut i befolkningen i Skåne? Vem är intresserad av politiskt engagemang och vem är politiskt aktiv. I tabell 4 redovisas skillnader i villighet att påta sig politiska uppdrag varierar mellan olika sociala grupper.

Ser vi först till den kommunala nivån är män i högre grad än kvinnor intresserade av att påta sig politiska uppdrag, 30 procent av männen och 20 procent av kvinnorna är positiva till uppdrag. Ser vi till utbildningsnivå är det en betydande skillnad mellan gruppen med låg- och högutbildade. I gruppen med lägst utbildning uppger 14 procent att de är intresserade av politiska uppdrag, medan i gruppen högutbildade är andelen 31 procent. Procentdifferensen är inte lika stor om vi ser till skillnader mellan sociala grupper, även om mönstret består; arbetare är i betydligt lägre grad än högre tjänstemän och akademiker intresserade av politiska uppdrag på kommunal nivå. Det generella mönstret är i det närmaste identiskt för den regionala nivån även om intresset för politiska uppdrag är lägre.

Tabell 4 Intresse för politiska uppdrag bland boende i Skåne 2008 (procent)

	Kommunen	Regionen
Samtliga	24	16
Kön		
Kvinna	20	14
Man	30	19
Utbildning¹		
Låg	14	8
Medellåg	23	15
Medelhög	31	22
Hög	31	21
Subjektiv klass		
Arbetare	21	13
Jordbrukare	11	9
Tjänsteman	23	15
Högre tjänstemän och akademiker	32	21
Företagare	29	21
Ålder		
15-29 år	30	26
30-49 år	25	20
50-64 år	26	17
65-85 år	11	6

Kommentar: Av tabellen framgår andelen som anger att de kan tänka sig att påta sig ett politiskt uppdrag för ett parti de sympatiserar med. ¹ Utbildningsvariabeln är kategoriserad som låg = grundskola samt ej fullgjort grundskola, medellåg = examen eller studier vid gymnasium, folkhögskola etc., medelhög = Studier vid högskola/universitet och annan eftergymnasial utbildning, hög = examen från högskola/universitet eller forskarutbildning. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008.

Intresset för att påta sig politiska uppdrag varierar mellan åldersgrupper (se tabell 4). Intresset är störst bland unga människor (15-29 år), 30 procent av de tillfrågade uppger att de ja, absolut, eller ja, kanske kan tänka sig att påta sig ett politiskt uppdrag. I gruppen 30-49 år respektive 50-64 år är intresset ungefär lika stort, ca 25 procent. I gruppen över 65 år sjunker intresset markant och här är den endast 11 procent som kan tänka sig att påta sig ett politiskt uppdrag. Mönstret är detsamma om vi ser till den regionala nivån, även om det generella intresset för uppdrag är här lägre (jfr tabell 1). Intresset för att påta sig politiska uppdrag kan också jämföras över tid. Mönstret för i 2008 års undersökning skiljer sig inte från varken undersökningen 2004 eller 2006, ungdomar är den grupp som i högst grad är intresserade av att påta sig politiska uppdrag. Som framgår av figuren är det 30-49 åringarnas attityder som

förändrats mest sett över tid. I den äldsta gruppen, 65 år och över, har intresset varit konstant. Tidigare analyser av data ifrån Västra Götalandsregionen bekräftar bilden av att ungdomar är den grupp som i högst grad kan tänka sig att påta sig politiska uppdrag (jfr Johansson 2008). Sammanfattningsvis är akademiker, unga och män de som är mest intresserade av politiska uppdrag på kommunal och regional nivå.

Försök att påverka politiska beslut

Sociala resursegenskaper vet vi har betydelse för om man väljer att delta, tidigare forskning visar också att det har betydelse för hur man deltar (jfr exempelvis Parry, et al. 1992). Det har även visat sig att betydelsen av sociala resursegenskaper varierar mellan olika deltagandeformer; mer krävande deltagandeformer attraherar i högre grad individer från högre social- och utbildningsgrupper, medan mindre krävande aktiviteter lockar grupper med lägre utbildning och sociala resurser. I tabell 5 redovisas skillnader om man försökt att påverka kommunen respektive regionens beslut i olika sociala grupper. Som framgår har kvinnor och män i ungefär lika hög utsträckning försökt att påverka kommunens/regionens beslut. Utbildningsnivå är den egenskap som har störst effekt. I gruppen lågutbildade uppger 18 procent att de försökt påverka, i gruppen högutbildade är motsvarande andel 30 procent. Även vad gäller subjektiv klass finns tydliga skillnader mellan arbetare och högre tjänstemän/akademiker. Att notera är att skillnaderna framträder betydligt starkare för försök att påverka i kommunen, i jämförelse med regional nivå. Trenden är visserligen detsamma, men skillnaderna är betydligt mindre.

Av tabell 5 framgår också skillnader i politisk aktivitet mellan olika åldersgrupper. Ser vi till skillnader mellan åldersgrupper är ungdomar, tvärtom vad gäller intresset att påta sig politiska uppdrag, den grupp som i lägst grad försökt att påverka beslut på kommunal. I gruppen 15-29 år uppger 20 procent att de försökt påverka kommunens beslut i något avseende, medan det i övriga befolkningen är mellan 24-27 procent. Avseende den regionala nivån är skillnaderna mellan åldersgrupperna små, gruppen 30-49 år är något mer benägen att försöka påverka beslut på den regionala nivån, men skillnaden jämfört med övriga befolkningen är endast tre procentenheter. En tänkbar förklaring till att resultaten skiljer sig åt jämfört med andra undersökningar, där det ofta visar sig att ungdomar i högre grad än andra grupper försökt att påverka genom olika former av politiska aktiviteter, är förmodligen själva frågans formulering, "...försökt påverka ett beslut i kommunen där du bor eller i Region Skåne". Ungdomar deltar kanske främst i andra syften än att påverka ett kommunalt beslut. Om vi istället för att fokusera på om man deltagit, oavsett typ av aktivitet, och istället ser till deltagande genom de enskilda aktivitetsformerna visar det sig, och i linje med tidigare resultat, att ungdomar tilltalas mer av kontakter med media och deltagande i aktionsgrupper jämfört med äldre åldersgrupper. Ungdomar är således i högre grad benägna att delta i aktiviteter som är utåtriktade och går utanför den representativa demokratin.

Tabell 5 Andel politiskt aktiva i olika sociala grupper bland boende i Skåne (procent)

	Kommunen	Regionen
Samtliga	25	12
Kön		
Kvinna	24	13
Man	25	11
Utbildning		
Låg	18	10
Medellåg	22	9
Medelhög	28	13
Hög	30	15
Subjektiv klass		
Arbetare	22	11
Jordbrukare	17	13
Tjänstemannahem	27	12
Högre tjänstemän och akademiker	28	13
Företagare	26	11
Ålder		
15-29 år	20	11
30-49 år	27	14
50-65 år	26	11
65-85 år	24	11

Kommentar: I tabellen redovisas andelen som försökt att påverka i respektive grupp. I tabellen redovisas ett samlat mått (additivt index) avseende andelen som har försökt att påverka politiska beslut i kommunen respektive i regionen. Indexet kan anta värdet 0 till 6, det vill säga att man deltagit i 0 till 6 av de politiska aktiviteter man tillfrågats om i enkäten. I redovisningen tas inte hänsyn till hur många aktiviteter man deltagit, utan enbart det faktum att man deltagit.

Källa: Syd-SOM-undersökningen 2008.

En annan fråga kring deltagande och politiska aktiviteter som kan kopplas till ålder är den om ungdomar är mer benägna till överlappande deltagande relativt andra grupper. Ett skäl att anta att unga skulle vara mer benägna till ett nyttja olika former av deltagande är att det politiska systemet satsat mycket resurser på att öka ungdomars intresse för den representativa demokratin, genom ungdomsråd etc.⁷ Samtidigt är det inte bara unga som kommuner/regioner satsar särskilda resurser på utan även exempelvis äldre (pensionärsråd etc). En orsak till det politiska systemets särskilda satsningar på enskilda grupper är att både yngre och äldre är underrepresenterade i de politiska församlingarna. Så om ungdomar självmant är mer intresserade av aktiviteter som går utanför det politiska systemet, samtidigt som det politiska systemet

satsat resurser på att få ungdomar intresserade av den representativa demokratis institutioner och kanaler bör det resultera i att unga är mer benägna att delta i fler typer av politiska aktiviteter jämfört med andra grupper.

Tabell 6 Överlappande deltagande i olika åldersgrupper (procent)

	15-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Samtliga
Ej deltagit	55	56	57	70	60
Kan tänka sig partipolitiskt uppdrag, men ej försökt att påverka	25	16	16	6	15
Försökt att påverka, men kan ej tänka sig partipolitiskt uppdrag	10	16	15	18	16
Kan tänka sig partipolitiskt uppdrag och har försökt att påverka	11	11	11	6	10

Kommentar: I tabellen redovisas andelen som kombinerat respektive typ av deltagande i olika åldersgrupper. Variabeln "komplementärt deltagande" är konstruerad med utgångspunkt i dem som besvarat frågan om de kan tänka sig politiska uppdrag och om man besvarat frågan om man försökt att påverka ett politiskt beslut i kommunen. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008

I tabell 6 redovisas andelarna i respektive åldersgrupp som är positivt inställda till politiska uppdrag och har försökt att påverka, de som kan tänka sig politiska uppdrag men inte försökt påverka, de som försökt påverka som inte kan tänka sig politiska uppdrag samt dem som varken kan tänka sig politiska uppdrag eller försökt att påverka. I ungdomsgruppen (15-29 år) uppger 55 procent att de inte deltagit, 25 procent att de är positiva till partipolitiska uppdrag, 10 procent att de försökt påverka men inte är intresserade av uppdrag och 11 procent att de kan tänka sig politiska uppdrag och har försökt att påverka. Jämförs mönstret i ungdomsgruppen med övriga åldersgrupper är det tydligt att ungdomar i högre grad kan tänka sig politiska uppdrag, medan övriga åldersgrupper i högre grad försökt att påverka politiska beslut. Ser vi till gruppen som nyttjar överlappande former av deltagande, det vill säga som både kan tänka sig partipolitiska uppdrag och har försökt påverka beslut genom andra typer av politiska aktiviteter utgör den 11 procent av respektive åldersgrupp, förutom bland dem över 65 år där sex procent uppger att de kan tänka sig politiska uppdrag samt har försökt att påverka.

När vi ställer frågor om politiskt engagemang ingår mycket sällan, om någonsin, ett svarsalternativ om att man inte vet. Ett sätt att inkludera även denna grupp i analysen är att se till gruppen som inte besvarat frågan, eller hoppat över att besvara delar av frågan och se dem som en vet inte grupp. Om även *vet inte* svaren inkluderas i den analys som redovisas i tabell 6 framträder det tydligt att i ungdomsgruppen är

andelen som inte vet betydligt större (29 procent) jämfört med övriga åldersgrupper (18 procent i gruppen 30-49 år; 13 procent i gruppen 50-64 år och 12 procent i gruppen 65-85 år).

Utifrån resultaten som redovisas i tabell 6 kan vi ställa frågan om den egentliga betydelsen av ålder, främst för att det är relativt små åldersskillnader. De åldersskillnader som än dock framträder är mellan gruppen över 65 år och övriga. Här kan antas att det finns en livsfaseffekt. I samband med att man går i pension och lämnar arbetslivet minskar intresset för att påta sig uppdrag och att påverka. Relationerna till såväl arbetsmarknad som välfärdsstat förändras.

Att vara berörd påverkar

I den avslutande delen av kapitlet ska det tredje förklaringsperspektivet testas, betydelsen av att vara berörd av kommunal/regional verksamhet och ha av regelbundna kontakter med välfärdsstaten för om och hur man deltar. Att vara berörd antas på flera olika sätt påverka den enskildes relation till välfärdsstaten och således benägenheten att delta. En nära relation till välfärdsstatens institutioner antas forma ett egenintresse hos individen vilket resulterar i en större benägenhet att delta politiskt. Sedan tidigare vet vi att merparten av dem som deltar gör det som en reaktion på ett beslut i en politisk fråga, ett politiskt utspel eller förändringar i en konkret verksamhet; renhållningsavgiften höjas, antalet barn i förskolegruppen ökas, reglerna i sjukförsäkringen förändras, eller vad det nu må vara (jfr Parry, et al. 1992). Betydelsen av att vara berörd för om och hur man deltar prövas här med utgångspunkt i kontakter med tre centrala välfärdsområden; barnomsorg, skola (grund- eller gymnasieskola) och sjukvård (vårdcentral eller sjukhusvård). Kontakten handlar om att vara brukare av välfärdstjänster, antingen att nyttja själv eller att en nära anhörig nyttjar verksamheten.⁸

Ser vi först till hur att vara berörd påverkar villigheten att påta sig politiska uppdrag. I gruppen som är berörd av barnomsorgen uppger 27 procent att de kan tänka sig politiska uppdrag mot 23 procent i gruppen som inte är berörda. Motsvarande gäller för dem som är berörda av skolan, här uppger 27 procent av de berörda mot 22 procent av dem som inte är berörda att de kan tänka sig politiska uppdrag. Att vara berörd av (ha nyttjat) sjukvården visar dock på ett omvänt resultat. Bland brukare av sjukvården är intresset för politiska uppdrag högre i gruppen som *inte* är berörd jämfört med dem som är berörda, och det gäller för såväl kommunal som regional nivå. En förklaring är givetvis att om man är sjuk är orken att vara politisk aktiv genom förtroendeuppdrag betydligt lägre än för den som är frisk. En annan förklaring är sambandet med ålder. Äldre personers intresse för politiska uppdrag är generellt sett lägre, dessutom är andelen som nyttjar sjukvården högre i den äldre befolkningen.

I tabell 7 redovisas skillnader i aktivitetsgrad mellan gruppen berörda respektive icke-berörda av barnomsorg, skola eller sjukvård (i tabellen avser kolumnen ”kom-

munen” dem som försökt påverka beslut på kommunal nivå och kolumnen ”regionen” dem som försökt påverka på regional nivå”). Som framgår av tabell 7 har gruppen som är berörda varit aktiva i högre grad jämfört med dem som inte är berörda, det gäller även att vara berörda av sjukvården. För barnomsorg är differensen sju procentenheter, för skolan fem procentenheter och sjukvården 11 procentenheter. Generellt är andelen som nyttjat en typ av verksamhet mer benägna att försöka påverka olika typer av beslut även om, vilket framgår av tabell 7, differensen för den regionala nivån är betydligt mindre. Värt att notera är andelen som nyttjat sjukvården, den stora verksamhet som regionen ansvarar för, endast i marginellt högre grad försökt påverka regionens beslut men däremot i högre grad försökt påverka beslut i kommunen.

Tabell 7 Politisk aktivitet om nyttjat kommunens eller regionens verksamhet (procent)

	Kommunen		Regionen	
	Berörd	Icke-berörd	Berörd	Icke-berörd
Barnomsorg	29	22	14	10
Skola (grund- eller gymnasieskola)	27	22	13	10
Sjukvård (sjukhus, vårdcentral eller privatläkare)	26	15	12	10

Kommentar: I tabellen redovisas andelen som försökt att påverka i respektive grupp. I tabellen redovisas ett samlat mått (additivt index) på om man har försökt att påverka politiska beslut i kommunen respektive på regional nivå. Indexet kan anta värdet 0 till 6, det vill säga att man deltagit i 0 till 6 av de politiska aktiviteter som man tillfrågas om i enkäten. I redovisningen tas inte hänsyn till hur många aktiviteter man deltagit i utan enbart att man deltagit. Berörd av kommunens eller regionens verksamhet innebär att man själv eller någon nära anhörig nyttjar respektive typ av verksamhet. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008.

En annan aspekt som knyter an till att vara berörd är den sedan länge välkända ”sanningen” om att missnöjda medborgare är mer aktiva medborgare i jämförelse med nöjda medborgare (hälsan tiger still). En förklaring är att om man är nöjd finns helt enkelt inget riktigt behov av att framföra sin åsikt och vilja påverka (Westerståhl & Johansson 1981). Är man däremot missnöjd eller känner sig förfördelad är det lättare att träda till handling, särskilt om frågan rör barnomsorgen eller skolan (jfr Solevid 2009). Ett sätt att undersöka detta är att analysera en annan fråga än attityder till samt om man deltagit, exempelvis hur man bedömer demokratin eller grad av politiskt intresse. I gruppen som är missnöjd med hur demokratin fungerar är andelen som försökt att påverka kommunens planer högre än i gruppen som är nöjd. Det omvända gäller betydelsen av intresse för politik. I gruppen politiskt

intresserade är andelen som försökt påverka högre jämfört med gruppen som inte är intresserade. Att vara missnöjd samtidigt som man är politiskt intresserad är således något som resulterar i politisk aktivitet!

Slutsatser

Hur, vem och varför deltar vi politiskt egentligen? I kapitlet har frågan om de boende i Skånes intresse för och faktiska deltagande analyserats. Som resultaten visar är det 25 procent som har försökt att påverka politiska beslut i kommunen – att utifrån denna siffra häva att samhällsengagemang utrotningshotat är svårt. Svar på de tre inledande frågorna visar dock på komplexiteten i och hur man ska förstå orsakerna till medborgarnas politiska engagemang. Tillsammans visar svaren också att en rad välkända faktorer som påverkar om – men också hur man deltar. Män är i högre grad än kvinnor intresserade av politiska uppdrag, däremot har män och kvinnor deltagit i ungefär lika hög utsträckning. Högutbildade, individer med högre klasstillhörighet och att vara berörd av välfärdsstaten verksamhet resulterar i en mer positiv inställning till politiska uppdrag och en högre grad av politiskt deltagande.

Samtidigt visar svaren också att man måste beakta såväl åldersfaktorer och om och hur man är berörd av välfärdsstaten för att bättre kunna förstå frågan om politiskt engagemang. Såväl ålder som att vara brukare visar på betydelsen av en relation till det politiska systemet för att vara intresserad av politiskt engagemang och deltagande. Ungdomars intresse för att påtas sig politiska uppdrag faller lite utanför denna typ av resonemang. Ungdomar saknar ofta en tydlig relation till det politiska systemet, vilket också analysen av det faktiska aktiviteten visar. Unga har i lägre grad jämfört med åldersgrupper som kan antas ha en relation till det politiska systemet, försökt påverka beslut i på kommunal eller regional nivå.

Politiskt deltagande framhålls ofta som en värdemätare på hur väl demokratin fungerar. I en idealt välfungerande demokrati röstar medborgarna, de diskuterar samhällsfrågor och politik och de är aktiva på olika sätt. Ett demokratiskt system där inget av detta sker är i motsatt läge. Samtidigt som de politiska beslutsfattarna vill ha aktiva medborgare utmanar olika former av politiskt engagemang i varierande grad den representativa demokratins former. Analysen av det överlappande eller komplementära deltagandet visar behovet av att fortsatt arbeta med hur olika typer av politiska aktiviteter kan inkorporeras i den representativa demokratins former. Det finns tydliga tecken på att olika grupper av medborgare är och vill vara aktiva på skilda sätt. Utifrån ett sådant synsätt kanske tillåtandet av fler former av deltagande kan öka jämlikheten i den representativa demokratin snarare än tvärt om? Det finns en risk i att om vi blir för begränsade i vilka former av engagemang som accepteras att vi tappar vissa gruppers engagemang.

En brist med de frågor som ställs i SOM-undersökningarna är att det saknas frågor om man försökt att påverka i kombination om man upplever att man fått

gehör för sina åsikter. Att enbart låta medborgarna framföra sina åsikter påverkar inte de demokratiska grundförutsättningarna, påverkan sker först om de åsikter som framförs faktiskt beaktas. Ska de åsikter som framförs kunna beaktas är det utifrån ett demokratiperspektiv essentiellt att deltagandet sker brett och i alla medborgargrupper. Här finns en svår balansgång, för samtidigt finns skäl att anta att det politiska engagemanget kommer att avta om enskilda grupper inte känner att de får gehör för sina åsikter. Detta är en fråga som får besvaras genom vidare forskning.

Noter

- ¹ Siffran är hämtad från Svenska kommunförbundets (SKL) hemsida <http://www.skl.se/web/Demokrati.aspx> (2010 02 24)
- ² SOM-institutet genomför årligen undersökningar med ett urval om 6 000 personer i åldern 15-85 år boende i Västra Götalandsregionen. Undersökningen i Skåne och Västra Götaland genomförs under i det närmste identiska förutsättningar. För vidare information om undersökningen i Västra Götaland, se Johansson & Ohlsson (2010).
- ³ För vidare diskussion om förändring av uppdragsvillighet över tid, se Johansson (2003). Analysen tar utgångspunkt i diskussionen om att det blir allt svårare att rekrytera personer till politiska uppdrag. Analysen, baserade på kommunundersökningarna 1966, 1979 och 1991 samt Väst-SOM-undersökningarna 1997-2001 pekar dock i riktning mot att det inte skett någon egentlig nedgång i uppdragsvilligheten under 1980-1990-talen, men att det däremot att det skett en minskning sedan mätningen år 1997. Jämförs resultaten med dem som redovisas för Västra Götalandsregionen i tabell 1 framgår att det skett en tydlig ökning i uppdragsvilligheten i och med 2008 års undersökning.
- ⁴ Frågeformuleringen medger att deltagande i flera aktiviteter kan anges. Dessutom finns ett svarsalternativ ”Har ej försök att påverka”. I analysen har de personer som hoppat över deltar av frågan betraktat som att de ej försökt att påverka. Andelen som uppger att inte försökt att påverka uppgår till 75 procent.
- ⁵ I litteraturen om politiskt deltagande förs diskussionen om komplementärt eller överlappande deltagande, det vill säga att deltar man i en form av deltagande deltar man gärna i flera (se exempelvis Petersson et al 1989; Parry et al 1992).
- ⁶ Westerståhl och Johansson (1981) baserar sin analys på en dimensionsanalys med tre typer av deltagande: partiaktivitet (är/har varit ledamot; aktivt partiarbete; tagit kontakt med kommunalpolitiker; besökt partimöte); tjänstemannakontakt (tagit kontakt med tjänstemän i syfte att påverka; försökt påverka genom organisation; är tjänsteman); genom aktioner/aktionsgrupper (försökt påverka genom arbete i aktionsgrupp; deltagit i demonstration; skrivit insändare).

- ⁷ Som också tidigare diskuterats finns ett samband mellan viljan att påta sig politiska uppdrag och försök att påverka kommunens/regionens beslut. Motsvarande analys med kontroll för ålder visar att sambandet är signifikant för samtliga åldergrupper. Styrkan i sambandet ökar något i takt med stigande ålder.
- ⁸ Att vara berörd är operationaliserad genom enkätfrågan ”Nyttjar du eller någon nära anhörig någon av de former av service som anges nedan? Kommunal barnomsorg (barnomsorg); kommunal grundskola, Kommunal gymnasieskola, friskola (skola); Vårdcentral, sjukhusvård akut eller sjukhusvård annat (sjukvård). Svartalternativen är ”Ja, jag nyttjar själv”, ”Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar”, ”Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar”. De två första alternativen definierar att vara berörd.

Referenser

- Amnå, E. & Munck, I. (2003) Forskarreflektion: Vem kan göra sig hörd?, i Ungdomsstyrelsen (red), *De kallar oss unga. Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie 2002*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Dalton, R. J. & Klingemann, H.-D. (2007) Citizens and political behaviour, i Dalton, R. J. & Klingemann, H.-D. (red), *The oxford handbook of political behaviour*. Oxford: Oxford university press.
- Holmberg, S (2010) Folkvalda politiker för vara kända av folket? I denna volym.
- Johansson, F (2003) Viljan att (för-) bli politiker i Nilsson, L (red) Perspektiv på Västsverige. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Johansson, S & Roos, K (2010) Lika nöjd i syd, i väst och i norr? I denna volym.
- Johansson, S. (2007) Dom under trettio, vem bryr sig och varför?: ungdomars värderingar och politiska deltagande. Göteborg.
- (2008) Uppdrag? Ja, tack!, i Nilsson, L. & Johansson, S. (red), *Regionen och flernivådemokratien*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, S & Ohlsson, J (2010) Samhälle Opinion Massmedia. Västra Götaland 2008 i Nilsson, L. red), *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Parry, G., Moyser, G. & Day, N. (1992) Political participation and democracy in Britain. Cambridge: Cambridge University Press.
- Petersson, O., Westholm, A., & Blomberg, G. (1989) Medborgarnas makt. Stockholm: Carlssons Förlag.
- Solevid, M. (2009) Voices from the welfare state: dissatisfaction and political action in Sweden. Gothenburg: Department of Political Science, University of Gothenburg.
- SOU (2000:1) En hållbar demokrati. Politik för folkstyrelse på 2000-talet. Demokratitredningens betänkande. Stockholm: Fritzes.
- Westerståhl, J. & Johansson, F. (1981) Medborgarna och kommunen: studier av medborgerlig aktivitet och representativ folkstyrelse. Stockholm: Liber förlag (Ds Kn, 1981:12).

FOLKVALDA POLITIKER BÖR VARA KÄNDA AV FOLKET?

SÖREN HOLMBERG

Rubrikens normativa påstående att folkvalda politiker bör vara kända av folket kan tyckas självklart. Motsatsen – att vara vald av folket utan att folket vet vem de valt – kan knappast vara ett ideal. Men önskemålet om välkända politiker är inte så självklart som det i förstone kan tyckas.

I en partibaserad demokrati som den svenska är det partierna och deras program som skall stå i centrum, inte de individuella politikerna. Väljarna skall känna till partierna och vad de står för. Kännedom om vilka personer som företräder partierna är sekundär. Folkvalda politiker skall enligt den particentrerade modellen i första hand företräda sina partier, och för det behöver de inte vara välkända bland folket som valt dem. En partibaserad demokrati skall i teorin kunna fungera väl även med okända politiker.

Annat bör det vara i en demokrati där folkvalda representanter väljs på ett personligt mandat och via personval. I ett sådant system måste idealet vara att politikerna är kända av väljarna. Politiker kan inte hävda att de har ett personligt mandat om de är okända.

I praktiken är det dock inte så enkelt svart-vitt i något demokratiskt system. Det vill säga att det antingen är partierna eller de individuella politikerna som har väljarnas odelade mandat. Alla system rymmer element av båda. I demokratier med proportionella valsystem där väljarna i huvudsak röstar på partier bör enskilda politiker ha mindre av ett personligt mandat. Politikerna behöver inte vara så kända. I majoritära valsystem där väljarna röstar på enskilda kandidater i enmansvalkretsar bör den personliga faktorn väga tyngre. Och de folkvalda måste vara kända av väljarna.

Summan av detta resonemang är att svenska politiker inte kan förväntas vara speciellt välkända. Vår demokrati är mycket tydligt mer parti- än kandidatbaserad. Men vi har sedan ett tiotal år infört ett inslag av personkryssande i valsystemet. Tanken är att svenska folkvalda skall få mer av ett personligt mandat vid sidan av det fortfarande dominerande partimandatet. En förutsättning för att detta skall fungera är dock att väljarna vet vilka kandidaterna är som de skall rösta på. De individuella politikerna kan inte vara okända för folket

Kännedom om regionpolitiker i Skåne

Så frågan är hur det ser ut med kännedomen om politiker i Sverige? I detta sammanhang skall vi begränsa oss till att mer specifikt undersöka hur det ser ut i Skåne. Den politikergrupp vi fokuserar på är valda representanter i Region Skåne.

Tidigare forskning kring svenska väljares kännedom om valda politiker visar att partiledarna oftast är mycket välkända. Över 90 procent av väljarna känner till dem om de inte är purfäriska. Vissa statsråd – finans- och utrikesministrar – är också någorlunda kända bland folket. Men sedan blir det klart sämre. Kännedomssiffror för partiernas ledande politiker utöver partiledarna är sällan imponerande – ofta under 50 procent. Detsamma gäller för ledande lokal- och regionpolitiker. I SOM-institutets mätningar i Skåne, i Västra Götaland och i Göteborg brukar det enbart vara ett fåtal ledande politiker som får kännedomssiffror på 50 procent eller mer. De allra flesta partiledande lokal- och regionalpolitiker är kända av maximalt 10-35 procent av väljarna. Frågan är om kännedomen har förändrats i Skåne i SOMs senaste mätning 2008?

Resultaten i tabell 1 visar att utfallet av SOM-institutets senaste skånemätning 2008. Siffrorna från de två tidigare mätningarna 2006 och 2004 redovisas också för jämförelsens skull. Partiernas ledande regionpolitiker har valts ut och vi frågar SOMs svarspersoner om de känner till dem. Svarande som uppger att de känner till en viss politiker ombeds därefter att gradera hur mycket de uppskattar den aktuella politikern på en ogillar-gillarskala mellan -5 till +5. Svarspoängen multipliceras med tio i alla tabeller för att slippa decimaler. Den sålunda tillskapade popularitetsskalan kan variera mellan -50 (max ogillande) till +50 (max gillande).

Tabell 1 Kännedom om ledande regionpolitiker i Skåne 2004-2008 (procent)

Politiker (parti)	Andel bland samtliga			Andel bland egna partiets sympatisörer		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Jerker Swanstein (M)	22	25	31	27	30	38
Uno Aldegren (S)	27	30	27	29	33	28
Rolf Tufvesson (KD)			18			28
Pia Kinhult (M)	16	17		21	18	
Christine Axelsson (S)	16	17		18	19	
Ingrid Lennerwald (S)	15	17		17	20	
Vilmer Andersen (V)	14	15	12	13	12	15
Berit Wirödal (KD)	14	14		24	20	
Marita Sander-Schale (FP)	13	14	13	15	14	15
Katarina Erlingson (C)	12	12	12	17	19	14
Anders Lindeberg (MP)	12	13		11	13	
Björn Söder (SD)			14			18
Anders Åkesson (MP)			12			10

Kommentar: Resultaten visar andelen svarspersoner som inte kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssar för någon sympati på ogillar-gillarskalan. Procentbasen har definierats som samtliga svarspersoner i SOM-undersökningen i Skåne. Partisympati har fastställts med utgångspunkt i en fråga om bästa parti. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004-2008

Kännedomen om ledande regionpolitiker i Skåne har inte förändrats. De två mest kända regionpolitikerna är fortfarande Jerker Swanstein (M) och Uno Aldegren (S) och de är fortfarande relativt okända med kännedomssiffror kring låga 30 procent. I Swansteins fall kan vi dock notera en viss uppgång från 22 procent 2004 till 31 procent 2008. Och så bör det se ut enligt social inlärningsteori som lär att långvarig exponering normalt leder till kännedomsökningar. Mot de bakgrunden är Uno Aldegrens orörliga siffror kring 27-30 procent något anmärkningsvärda. Men det är kanske inte så lätt att profilera sig utifrån en oppositionsroll. Jerker Swanstein har haft det lättare som ledare för majoriteten i regionen.

Övriga politiker som vi mätt i Region Skåne är ännu mer okända än de förhållandevis okända Swanstein och Aldegren. De tiotal övriga politiker som vi har haft med i SOM-studierna sedan 2004 har alla mycket låga kännedomssiffror mellan 12-18 procent. Och de som vi har mätt över tid uppvisar inte någon ökande kännedom bland väljarna. De var okända när de började som regionpolitiker och de har förblivit okända.

Skånepolitikernas anonymitet understryks av att de inte är särskilt mycket mer kända bland de egna väljarna. Man kan eventuellt argumentera för att en allmänt hög politikerkännedom inte är väsentlig i en partibaserad demokrati. Men det är klart svårare att hävda att ledande valda politiker inte behöver vara kända av de väljare som valt dem. I vårt fall med ledande skånska regionpolitiker är resultatet att de endast är något lite mer kända på hemmaplan bland det egna partiets väljare än bland väljare i allmänhet. I genomsnitt är de undersökta skånepolitikerna enbart kända av +2 till +4 procentenheter fler väljare bland det egna partiets sympatisörer. Med sådana siffror är det svårt att hävda att man har något personligt mandat.

Popularitet

Man skulle kunna tänka sig att politikerna skulle kunna kompensera sin relativa okändhet med att åtminstone vara populära bland de få som känner till dem. Men så är det inte. Uppskattningssiffrorna är också dåliga och tenderar för de flesta regionpolitiker att ligga på den negativa sidan bland samtliga svarande med fler personer som uttrycker ogillande än gillande. Mest negativa popularitetsresultat 2008 har Jerker Swanstein (M) och Björn Söder (SD) med -11 respektive -8. Övriga regionpolitiker – utom en – har också minusuppskattning på mellan -6 till -1. Undantaget som har en svag plussiffra på +1 är Katarina Erlingsson (C).

Sett över tid har Swansteins popularitet sjunkit något om vi jämför 2008 när han leder majoriteten i regionen med 2004 när han var oppositionsledare. Uno Aldegren (S) har gjort en omvänd popularitetsresa. Han var mer impopulär när han ledde Region Skånes majoritet 2004. I opposition är han något mindre ogillad. Mönstret med mindre uppskattning när man sitter vid makten kan förklaras av att det kostar på att ha makten. På engelska talar man om *the cost of ruling*. Väljare har en tendens att bestraffa politiker mer för negativa beslut än de belönar för positiva. Makthavande

politiker får mer skulden när det går illa än de får äran när det går bra. Det är därför som sittande regeringar oftast tappar röster när det är val. I Sverige har det hänt i 15 riksdagsval av de senaste 19.

Tabell 2 Regionpolitikens popularitet i Skåne 2004-2008

Politiker (parti)	Andel bland samtliga			Andel bland egna partiets sympatisörer		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Jerker Swanstein (M)	-7	-2	-11	-1	+7	+2
Uno Aldegren (S)	-6	-4	-3	+4	+9	+7
Rolf Tufvesson (KD)			-6			-1
Pia Kinhult (M)	0	+3		+6	+11	
Christine Axelsson (S)	0	+1		+3	+6	
Ingrid Lennerwald (S)	0	+1		+5	+8	
Vilmer Andersen (V)	-3	-3	-1	+7	+2	+6
Berit Wirödal (KD)	-1	+2		+12	+9	
Marita Sander-Schale (FP)	0	+1	-1	+8	+6	+6
Katarina Erlingsson (C)	0	+1	+1	+14	+9	+19
Anders Lindeberg (MP)	-1	0		-1	+5	
Björn Söder (SD)			-8			+12
Anders Åkesson (MP)			-1			0

Kommentar: Resultaten är medelvärden (multipliserade med 10) på en ogillar-gillarskala mellan -5 och +5. Partisympati har fastställts på samma sätt som i tabell 1. Medeltalen har beräknats bland dem som gjort en bedömning av respektive politiker. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2004-2008

På den politiska hemmaplan bland det egna partiets väljare är skånska regionpolitiker som de flesta politiker mer uppskattade än i valmanskåren som helhet. I genomsnitt 2008 är politikerna +10 procentenheter mer uppskattade bland de egna väljarna än totalt. Mest syns detta för Björn Söder (SD) och Katarina Erlingsson (C) med +20 respektive +18 enheter, men också för Jerker Swanstein (M) med +13 enheter. Att ha ett extra positivt opinionsstöd bland de väljare som röstat på en är naturligtvis viktigt om man skall kunna fungera som en politiker med någon form av personligt mandat.

Vad göra?

Det finns knappast någon *quick fix* på problemet med okända och föga populära regionpolitiker. Landstingen och regionerna finns knappt med på radarskärmen för många människor. Landstings- och regionvalen är de okända valen klart överskuggade av riksdags- och kommunvalen. Det är inte lätt att bli känd och profilerad

när man verkar i ett *terra incognita*. Lägg därtill att sjukvården – landstingens och regionernas huvuduppgift – oftast ligger mycket högt på väljarnas agenda och är ett politikerområde med mycket högt förtroende och därmed också stora förväntningar. Besparingar och skiftande resurstilldelningar liksom alla strukturförändringar och nedläggningar väcker debatt och ofta vrede. I sådana lägen är det aldrig lätt att vara beslutsfattare eller budbärare. Man blir inte uppskattad när man gör impopulära saker. Och när man gör populära saker får man inte äran. Otack är världens lön får regionpolitiker i Sverige.

VÄLFÄRD OCH SERVICE PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ I SKÅNE

LENNART NILSSON

Idetta kapitel skall med särskilt fokus på den regionala och lokala nivån medborgarnas bedömning av välfärdsstatens service analyseras och relateras till synen på demokratins sätt att fungera. Innan frågorna preciseras skall emellertid medborgarnas olika roller i förhållande till den offentliga sektorn och den offentligt servicens huvudområden kortfattat diskuteras.

Som *väljare* har alla röstberättigade möjlighet att ta ställning till den offentliga sektorns omfattning och inriktning i de allmänna valen via val av parti och genom andra former av politisk aktivitet kan medborgarna också försöka påverka politikens innehåll. Utmärkande för den svenska välfärdsstaten är att praktiskt taget alla invånarna kommer i kontakt med välfärdsstaten både som *brukare* av service och bidrag och som *skattebetalare*. Starka inslag av generell välfärdspolitik gör att även personer som betalar mycket i skatt också kan få förhållandevis stort utbyte av offentligt finansierad service till skillnad från situationen i system som präglas av grundtrygghet. Dessutom är en stor del av alla yrkesverksamma *anställda* inom den offentliga sektorn. Det är i dessa fyra roller som medborgarna möter välfärdsstaten. (Nilsson 1996; jfr Dahlberg och Vedung 2001)

Väljarrollen har sedan allmänna rösträtten infördes i princip omfattat alla men har genom sänkt rösträttsålder och invandrarnas rätt att delta i de kommunala valen utvidgats. Praktiskt taget alla kommer också som skattebetalare i kontakt med den offentliga sektorn. Betalningen via skattsedeln har ökat, och för det stora flertalet är kommunal- och landstingsskatten större än den statliga skatten. Till följd av den offentliga serviceproduktionens storlek har idag brukarrelationerna till den offentliga sektorn en helt annan omfattning än tidigare och en stor andel av de yrkesverksamma har kommuner och landsting/regioner som arbetsgivare.

Medborgarna kommer i skilda faser i livet i kontakt med offentligt finansierad service. Det gäller barnomsorg och skola, fritidsverksamhet, kulturaktiviteter, sjukvård och äldreomsorg. Vid behov finns färdtjänst, handikappomsorg och socialtjänst. Kommunen har också ett ansvar för grundläggande samhällsservice som bostäder, kollektivtrafik och miljövård. Det har också blivit vanligare att kommunerna och framförallt regionerna engagerats i frågor för att främja utvecklingen inom den egna regionen. På vissa områden är det offentliga ensamt ansvarigt för tjänsterna medan det på andra förekommer både offentlig och privat serviceproduktion, vilket blivit vanligare inom t.ex. vård, skola och omsorg men med bibehållen offentlig finansiering.

Inom fritid och kultur är de offentliga insatserna närmast ett komplement till det stora privata utbudet. Flera utförare och ökad valfrihet har förändrat brukarrollen.

Välfärdsstaten är i hög grad skattefinansierad och bygger på att medborgarna under olika skeden av livscykeln är med och betalar för service som man under andra perioder kommer i åtnjutande av. Barn och ungdomar är nettokonsumenter liksom äldre medan förvärvsarbete är nettobetalare. Genom vertikal omfördelning mellan olika åldrar fördelas kostnaderna över livet. Dessutom sker en horisontell omfördelning mellan resursstarka och resurssvaga grupper för flera av de offentliga tjänsterna. Systemen byggdes upp för få förmånstagare och många skattebetalare men genom högre arbetslöshet och därmed ökade sociala utgifter och lägre skatteinkomster utsattes systemet för stora finansiella påfrestningar under 1990-talet. Samma problem har aktualiserats under den senaste ekonomiska krisen.

Huvudfrågor

I detta kapitel skall medborgarnas och brukarnas bedömning av service analyseras med inriktning på fem huvudfrågor:

- * Hur bedömer medborgarna kommunal och regional service i Skåne och skiljer sig bedömningen av offentlig service i Skåne från den i andra delar av landet och i Sverige som helhet?
- * Har medborgarnas bedömning av service förändrats över tid?
- * Finns det skillnader i bedömningen av service mellan olika delar av Skåne?
- * Hur bedömer brukarna offentligt finansierad service?
- * Vilka typer av service prioriteras om nya satsningar eller nedskärningar skall göras?

Analyserna inriktas på förhållandena i olika beslutsterritorier, primärt Skåne, men det sker mot bakgrund av en redovisning av situationen i hela Sverige och jämförelser med Västra Götaland. Eftersom etablerandet av större regioner aktualiserat frågan om vissa delar av regionen gynnas eller missgynnas är det av speciellt intresse att undersöka förhållandena i olika delar av regionen.

Underlaget för analyserna utgörs av SOM-undersökningarna, främst de som genomförts i Skåne 2004, 2006 och 2008. På flera punkter görs också jämförelser med resultat från de nationella SOM-undersökningarna och de SOM-undersökningar som genomförts i Västsverige. (Nilsson 2010)¹ Vidare ges möjlighet att på vissa punkter jämföra med undersökningar som genomfördes i de fyra nordligaste länen 2008 (Lidström 2009).

Utmärkande för SOM-undersökningarna är att de vänder sig till ett urval av hela befolkningen. Undersökningar av service som vänder sig till medborgare och/eller brukare utgår vanligen från ett av två huvudperspektiv; ett utvärderingsperspektiv, då de svarande får göra en bedömning av om man är nöjd eller missnöjd med den

befintliga verksamheten, eller ett budgetperspektiv, då de svarande får ta ställning till om man vill öka eller minska insatserna eller om det är bra som det är. I SOM-undersökningarna bildar utvärderingsperspektivet utgångspunkten för frågorna, då det är medborgarnas bedömning av de hittillsvarande insatser som är det primära.²

De regionala SOM-undersökningarna är inriktade på bedömningen av den lokala välfärdsstatens service inom sex huvudområden: *samhällsstruktur* (kollektivtrafik, gator och vägar, renhållning på allmänna platser, miljövård, tillgång på bostäder samt möjligheten att få jobb), *vård* (sjukhusvård, vårdcentral/familjeläkare, barnvårdscentral, folk tandvård samt privatläkare och privattandläkare), *barnomsorg och skola* (kommunal barnomsorg, föräldrakooperativ barnomsorg, kommunal grundskola och gymnasieskola samt friskolor), *social omsorg* (äldreomsorg, socialtjänst, färdtjänst och handikappomsorg) samt *fritid och kultur* (fritidsverksamhet, idrottsanläggningar, bibliotek och kulturaktiviteter samt turism). Vidare har *kommunal och regional information* inkluderats i de regionala undersökningarna. I 2008 års undersökning fick de svarande också bedöma två statliga myndigheters, Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans, verksamhet ur ett lokal perspektiv. Ansvaret för den offentliga servicen är dock i flera fall delat mellan olika huvudmän. Det gäller främst serviceområden som grupperats under samhällsstruktur samt fritid och kultur. Avslutningsvis har de svarande fått göra en bedömning av *servicen som helhet* i hemkommunen och i Region Skåne.

Bilden av service kan ha registrerats genom egna erfarenheter, personlig information från andra som har erfarenheter eller information på annat sätt vanligen via medier. Den samlade bedömningen av medborgarna respektive brukarna för de olika serviceområdena sammanfattas med hjälp av ett balansmått, som anger andelen mycket eller ganska nöjd minus andelen som är mycket eller ganska missnöjd. De som svarat vet ej eller varken eller ingår i procentbasen. Värdet kan variera från +100, om alla är nöjda, till -100, om alla är missnöjda. Nivån påverkas av två faktorer, differensen mellan andelen nöjda och andelen missnöjda samt hur många som har en bestämd åsikt, dvs. är nöjda eller missnöjda.

I vilken utsträckning medborgarna har uppfattning om samhällsservice varierar i hög grad mellan olika verksamhetsområden, främst beroende på i vilken utsträckning man har erfarenheter av servicen. Det är förhållandevis få som har haft kontakt med ärenden som gäller individ- och familjeomsorg eller med den alternativa barnomsorgen och friskolorna. Följaktligen är det också en mycket stor andel, som *inte* har någon åsikt om föräldrakooperativ barnomsorg och friskolor och detsamma gäller socialtjänstens, färdtjänstens och handikappomsorgens sätt att fungera. Omvänt har nästan alla åsikter om gator och vägar och renhållningen på allmänna platser och en stor andel har också en uppfattning om vårdcentraler, sjukhusvård, bibliotek samt kommuninformation. Den verksamhet som de statliga myndigheterna Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen bedriver har medborgarna också i stor utsträckning en uppfattning om gör en bedömning av om man är nöjd eller missnöjd.

Medborgarnas bedömning av service i Sverige och Skåne

Av de serviceområden, som ingick i den nationella SOM-undersökningen, utom fem – möjligheten att få jobb, tillgången på bostäder, äldreomsorgen samt Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans verksamhet – var det bland svenska folket fler som var nöjda än missnöjda med servicen i den egna kommunen år 2008, men den positiva övervikten varierade starkt mellan serviceområdena. Se tabell 1.

Inom området samhällsstruktur ingår flera olika verksamhetsområden och inom kollektivtrafik och miljövard är svenska folkets bedömning övervägande positiv medan lika många är nöjda och missnöjda med gator och vägar. De serviceområden som svenska folket är klart mest missnöjt med 2008 är Arbetsförmedlingens verksamhet och möjligheten att få arbete, balansmått -21 respektive -16 men fler är missnöjda än nöjda även med tillgången på bostäder.

Den offentliga hälso- och sjukvården kommer många svenskar i kontakt med och medborgarnas bedömning är klart positiv. Det gäller såväl sjukhusvården, vårdcentralerna som folktandvården. Betydligt färre vänder sig till privatpraktiserande läkare än till läkare vid de offentliga vårdcentralerna vilket påverkar nivån på balansmåtten som är något lägre för privatläkare, beroende på att andelen vet inte ingår i procentbasen, men de missnöjda är få. Däremot är det lika många som besöker privattandläkare som folktandvården och allmänhetens bedömning av tandvården är densamma oavsett om den drivs offentligt eller privat.

Också bedömningen av kommunal barnomsorg och skola visar en positiv övervikt år 2008. Eftersom betydligt färre har egen erfarenhet av friskolor och föräldrakooperativ barnomsorg är värdena bland samtliga lägre. Ett av välfärdsstatens kärnområden är social omsorg. På samtliga områden inom social omsorg är det emellertid många som inte har någon uppfattning, eftersom de inte personligen kommit i kontakt med färdtjänst, handikappomsorg eller socialtjänst. Dessa områden ingick inte i 2008 års nationella undersökning. För äldreomsorgen är det en svagt negativ övervikt, vilket innebär att det är något fler som är missnöjda än som är nöjda. Bedömningen av Försäkringskassans verksamhet är också mindre positiv, balansmått -14.

Av alla verksamhetsområden är biblioteken det mest uppskattade och oförändrat så genom åren. (Höglund och Wahlström 2009) Medborgarna är genomgående nöjda med fritids- och kulturområdet. Den samlade bedömningen av kommunens service är också klart positiv. Detsamma gäller landstingens och regionernas samlade service.

Invånarna i Skåne med 12 procent av landets befolkning gör samma allmänna bedömning av offentligt finansierad service som svenska folket. År 2008 föreligger avvikelser på minst tio balansmåttsenheter för fyra av de på båda nivåerna undersökta serviceområdena. Boende i Skåne är mer nöjda med kollektivtrafik, gator och vägar samt äldreomsorg. Omvänt är skåningarna mindre nöjda med regionens samlade service än svenskarna i allmänhet men också i Skåne är det klart fler som är nöjda med regionens samlade service än som är missnöjda, balansmått +16 år 2008; motsvarande värde för Sverige är +27. Både i Sverige och i Skåne är medborgarna övervägande nöjda med servicen som helhet i den kommun där man bor.

Tabell 1 Medborgarnas bedömning av service i hela Sverige, Skåne och Västra Götaland 2008 samt Skåne 2006 och 2004 (balansmätt)

Serviceområde	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008	Västra Götaland 2008	Sverige 2008
Samhällsstruktur					
Kollektivtrafik	31	30	34	29	21
Gator och vägar	19	14	17	4	2
Renhållning på allmänna platser	22	15	16	9	*
Tillgång på bostäder	-18	-13	-14	-19	-6
Miljövård	16	18	16	16	15
Möjligheten att få jobb	-29	-25	-15	-17	-16
Arbetsförmedling	*	*	-14	-15	-21
Vård					
Sjukhusvård	47	45	48	49	43
Vårdcentral/familjeläkare**	41	41	39	41	31
Privatläkare	33	31	29	24	23
Folk tandvård	37	36	34	43	35
Privattandläkare	45	46	47	42	41
Barnvårdcentral	24	24	26	27	*
Barnomsorg och skola					
Kommunal barnomsorg	22	23	27	26	25
Föräldrakooperativ barnomsorg	5	6	6	5	*
Kommunal grundskola	24	24	25	26	25
Kommunal gymnasieskola	20	22	21	21	25
Friskolor	5	6	7	6	5
Social omsorg					
Äldreomsorg	4	2	6	7	-4
Socialtjänst	-1	-2	-4	-2	*
Färdtjänst	3	2	1	4	*
Handikappomsorg	4	4	4	5	*
Försäkringskassa	*	*	-14	-5	-14
Fritid och kultur					
Idrottsanläggningar	41	39	35	40	*
Fritidsverksamhet	30	29	29	31	27
Bibliotek	65	66	63	61	61
Kulturaktiviteter	36	39	37	39	40
Turism	23	26	26	31	*
Information					
Kommuninformation	9	14	14	14	*
Regioninformation	-6	-2	-3	1	*
Servicen som helhet de senaste 12 månaderna					
Hemkommunen	36	43	41	42	39
Region Skåne	9	18	16		-
Västra Götalandsregionen/landstingen	-	-		21	27
Minsta antal svarande	3 040	2 870	2 685	2 838	2 966

Kommentar: Frågan lyder: 'Vad anser Du om servicen i den kommun där Du bor på följande områden: ...?' Svartalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'varken nöjd eller missnöjd', 'ganska missnöjd', 'mycket missnöjd' samt 'vet ej'. Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda. *Frågan ej ställd detta år. ** Vårdcentral/familjeläkare endast i Skåne. I Västra Götaland och Sverige Vårdcentral. Källa: Syd – SOM undersökningen 2008, Johansson och Nilsson 2009.

För Skåne finns uppgifter om bedömningen av service vid tre tidpunkter 2004, 2006 och 2008 och det är mycket små förändringar under de fyra åren. De boende är trots den ekonomiska krisen år 2008 mindre missnöjda med möjligheterna att få jobb än fyra år tidigare. På övriga områden har förändringarna varit begränsade. Bedömningen av den samlade servicen i hemkommunen låg på en hög nivå under hela perioden medan den ökade något för regionens service.

I de tre storstadslänen bor idag mer än halva Sveriges befolkning och där sker den snabbaste tillväxten. Vid en jämförelse mellan medborgarnas bedömning av service i Skåne och Västra Götaland är skillnaderna små. Det är bara på ett område där det föreligger en skillnad som överstiger tio balansmåttsenheter; de boende i Skåne är mer nöjda med gator och vägar. Vid en jämförelse mellan bedömningar som görs av boende i Skåne och i de fyra nordligaste länen är norrlänningarna klart mer nöjda med barnomsorg och skola samt tillgången på bostäder men ju längre norrut ju mindre nöjd är man med gator och vägar och kollektivtrafik (Lidström och Bostedt 2009)

När det gäller både Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans verksamhet var fler missnöjda än nöjda i såväl Skåne, Västsverige som i Sverige som helhet. Bedömningen av Arbetsförmedlingens verksamhet uppvisar stora likheter med allmänhetens förtroende för arbetsförmedlingens personal, som var det lägsta som uppmättes för någon grupp bland såväl personal som politiker år 2008.

De boendes bedömning av service i olika delar av Skåne

De yttre betingelserna som glesbygd – tätortsbebyggelse är av betydelse för människornas behov av service och befolkningens sociala sammansättning skiljer sig åt mellan olika ortstyper. Båda förhållandena kan påverka bedömningen av de kommunala tjänsterna. I SOM-undersökningarna har de svarande fått karaktärisera det område de bor i som: ren landsbygd, mindre tätort, stad eller större tätort och dessutom har storstadsborna urskiljts som en fjärde grupp. Tidigare undersökningar visar att boende i mindre tätorter var mest nöjda medan storstadsborna genomgående varit mer kritiska till offentlig service (Johansson, Nilsson och Strömberg 2001). Här skall inte bedömningen i olika ortstyper redovisas utan människors syn på den offentliga servicen i olika delar av Skåne. Redovisningen bygger på indelningen i fyra geografiska områden Nordost, Sydost, Nordväst och Sydväst med en uppdelning av Sydväst i Malmö och övriga sydvästra Skåne.

Tabell 2 Bedömning av service bland boende i olika delar av Skåne 2008 (balansmått)

Serviceområde	Skåne	Nordost	Sydost	Nordväst	Sydväst	Malmö	Övriga Syd- västra Skåne
Samhällsstruktur							
Kollektivtrafik	34	35	25	40	32	31	32
Gator och vägar	17	18	23	10	20	18	23
Renhållning på allmänna platser	16	18	32	12	14	9	18
Tillgång på bostäder	-14	6	-14	-12	-22	-34	-15
Miljövård	16	24	10	18	14	17	13
Arbetsförmedling	-14	-12	-15	-16	-14	-19	-12
Möjligheten att få jobb	.15	-17	-23	-14	-14	-19	-11
Vård							
Sjukhusvård	48	56	55	51	43	39	44
Vårdcentral/ familjeläkare	39	45	54	48	31	27	32
Privatläkare	29	24	26	30	30	39	23
Folk tandvård	34	37	36	33	34	29	37
Privattandläkare	47	49	48	50	44	50	40
Barnavårdcentral	26	29	31	25	24	24	23
Barnomsorg och skola							
Kommunal barnomsorg	27	31	29	24	27	22	29
Föräldrakooperativ barnomsorg	6	4	10	7	5	5	4
Kommunal grundskola	25	28	29	27	22	12	28
Kommunal gymnasieskola	21	29	17	22	18	13	21
Friskola	7	6	8	10	5	6	5
Social omsorg							
Äldreomsorg	6	14	11	7	2	0	4
Försäkringskassan	-4	2	-1	-8	-4	-6	-2
Socialtjänst	-4	-4	-2	-6	-3	-5	-3
Färdtjänst	1	1	0	-1	2	1	1
Handikappomsorg	4	8	2	3	4	3	4
Fritid och kultur							
Idrottsanläggningar	35	37	33	38	33	23	40
Fritidsverksamhet	29	31	25	28	30	32	27
Bibliotek	63	56	53	64	65	66	64
Kulturaktiviteter	37	33	26	37	41	50	34
Turism	26	26	37	32	20	29	13
Information							
Kommuninformation	14	13	12	12	16	9	20
Regioninformation	-3	0	-9	-.5	-2	-3	-1
Servicen som helhet de senaste 12 månaderna							
Hemkommunen	41	41	44	40	42	34	47
Region Skåne	16	18	15	9	19	17	21
Minsta antal svarande	2 685	425	235	735	1 290	528	794

Kommentar: För indelningen i områden se metodkapitlet i denna volym, Johansson och Ohlsson 2010. **Källa:** Syd-SOM undersökningen 2008

Vid en jämförelse mellan boende i olika delar av Skåne och deras bedömningar av serviceområden är skillnaderna mellan de fyra olika delområdena begränsade och avvikelser på minst tio balansmåttsenheter förekommer på få områden. Invånarna i sydöstra Skåne är mer positiva till vårdcentralerna/familjeläkarna, renhållningen på allmänna platser samt turism. Däremot är man något mindre nöjda med kollektivtrafiken och kulturaktiviteterna. I nordöstra Skåne gör man liksom tidigare den mest positiva bedömningen av tillgången på bostäder. De stora skillnaderna finns i Skåne istället inom sydvästra Skåne där Malmöborna avviker genom att vara mer kritiska till kommunens och regionens service på flera områden som tillgången till bostäder, vårdcentralerna/familjeläkarna, den kommunala grundskolan samt idrottsanläggningarna. Däremot är malmöborna mer nöjda med privat vård och kulturaktiviteter. Spännvidden är stor när det gäller bedömningen av kommunens samlade service mellan Malmö 34 och boende i övriga kommuner i sydvästra Skåne 47. Boende i de fyra delarna i Skåne gör en likartad bedömning av servicen som helhet i Region Skåne och det gäller också inom sydvästra Skåne. De största skillnaderna i en rad olika avseende finns idag mellan resursstarka och resurssvaga områden inom storstäderna. (Nilsson 2010)

När det gäller tillgången på bostäder är missnöjet ett uttryck för faktiska förhållanden i de olika delarna av Skåne och omvänt är den mer positiva bedömningen av privatläkarna i Malmö liksom i Göteborg ett utslag av en bättre tillgång i storstadsområdet. Kulturutbudet är också större i storstäderna än i andra delar av länet. På andra områden är det svårt att direkt relatera den mera kritiska bedömningen i storstäderna till faktisk service. En faktor av betydelse är emellertid att i storstaden är räckvidden av de egna erfarenheterna mer begränsade; man känner främst till förhållanden vid den skola eller det daghem, där det egna barnet går eller har gått, medan den som bor på en mindre ort kan ha bättre överblick över helheten. På samma sätt täcker personkommunikationen med andra som är brukare eller på annat sätt är berörda en mindre del av den totala verksamheten i storstaden och beroendet av mediernas bild av förhållandena ökar.

Brukarnas bedömning av service 2008

SOM-undersökningarna är befolkningsundersökningar, vilket innebär att det är ett representativt urval av invånarna inom respektive geografiskt område som tillfrågats om sina åsikter och bedömningar bland annat av service inom olika verksamhetsområden. Urvalet är inte anpassat för att inkludera speciella brukargrupper, vilket innebär att det inte är möjligt att redovisa brukarnas bedömning av service inom alla områden t.ex., social omsorg. I tabell 3 nedan redovisas brukarnas bedömning för de serviceområden, där de svarande uppgår till minst 100. Dessutom redovisas uppgifter för dem som inte själva nyttjar service men har nära anhörig som gör det samt för dem som varken själva nyttjar eller har anhöriga som gör det.

Brukarna är genomgående väsentligt mer nöjda med servicen än medborgarna i allmänhet. Brukarna har naturligt nog i större utsträckning än andra åsikter om de

serviceområden som de är berörda av, men de är också i större utsträckning positiva än icke brukarna.

Inom hälso- och sjukvård är brukarnas bedömning genomgående mycket positiv av både offentlig och privat vård men med högre värden för privat vård. Det gäller både privatläkare i jämförelse med vårdcentraler/familjeläkare och privattandläkare jämfört med folktandvården. Även för kommunal barnomsorg och skola (grundskola och gymnasieskola) är bedömningen bland brukarna, föräldrar och elever, klart positiv. För kooperativ barnomsorg och friskolor är emellertid antalet brukare för få för att en redovisning skall kunna ske. Detsamma gäller för social omsorg. Inom fritid och kultur är brukarnas allmänna bedömning av verksamheterna mycket positiv. Brukarna liksom medborgarna i allmänhet är mest nöjda med biblioteken.

Tabell 3 Medborgare och brukares bedömning av service i Skåne 2008 (balansmätt och antal)

Serviceområde	Brukare	Nyttjar ej men nära anhörig nyttjar	Varken jag eller nära anhörig nyttjar	Alla medborgare	Antal brukare
Samhällsstruktur					
Kollektivtrafik	50	24	9	34	1487
Vård					
Sjukhusvård					
Akutsjukvård	60	42	33	48	1341
Annan vård	61	37	33	48	1404
Vårdcentral/familjeläkare	54	14	0	39	1921
Privatläkare	71	25	6	29	839
Folktandvård	67	28	0	34	1156
Privattandläkare	82	17	3	47	1463
Barnavårdcentral	79	35	10	26	323
Barnomsorg och skola					
Kommunal barnomsorg	80	37	13	27	292
Kommunal grundskola	72	34	9	25	300
Kommunal gymnasieskola	56	38	11	21	182
Social omsorg					
Fritid och kultur					
Idrottsanläggningar	56	36	12	35	954
Fritidsverksamhet	60	27	7	29	837
Bibliotek	88	45	20	63	1530
Kulturaktiviteter	64	25	8	37	1351

Kommentar: Brukare definieras sin de som uppgett att de personligen nyttjar verksamheten. Värden har ej redovisats om antalet brukare understigit 100. Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda. **Källa:** Syd-SOM-undersökningen 2008.

Huvudresultat är alltså att brukarna är mer positiva i sin bedömning av samhällsservice än allmänheten. Differensen är mycket stor för privat vård (läkare och tandläkare), folktandvård, barnvårdscentraler, barnomsorg och kommunal grundskola samt för bibliotek med en skillnad på över 60 balansmåttenheter mellan brukare och dem som inte har direkt eller indirekt kontakt med serviceområdet. Det är också en betydande differens mellan den allmänna bilden och nyttjarnas åsikter inom flertalet andra områden. Däremot är skillnaden mindre för ett område med breda brukargrupper, sjukhusvården och på detta område är det små skillnader mellan dem som kommit i kontakt med sjukhus akut eller för annan vård. De anhörigas bedömningar ligger mellan den bedömning som brukarna gör och den som görs av dem som inte har någon kontakt med respektive serviceområde. För bedömningen av service är det främst brukarrollen och egna erfarenheter som är avgörande och inte ideologi och partisympati.

Över tid är det små förändringar i brukarnas bedömningar mellan 2004 och 2008 i Skåne. Endast när det gäller kommunal barnomsorg och skola samt idrottsanläggningar uppgår skillnaderna mellan åren till minst 10 balansmåttenheter. (Johansson och Nilsson 2009) Likaså gör brukarna i Skåne och Västra Götaland samma bedömningar men med en något mer positiv bedömning av kommunal barnomsorg och grundskola i Skåne.

Egen erfarenhet av service är en viktig källa till information liksom personlig kontakt med anhöriga och andra berörda, men mediernas rapportering är mycket viktig för bilden av förhållandena och inte minst aktuella förändringar. (Asp 1987 och Johansson 1998). Personer som har möjlighet till indirekt kontakt med verksamheten genom anhöriga bildar en mellangrupp. Medborgare som är beroende av annan information, vanligen medier, är alltså genomgående mer kritiska. Det är mot denna bakgrund som storstadsbornas mera kritiska förhållningssätt skall ses. Räckvidden av de personliga erfarenheterna är mindre än i andra typer av kommuner, där den personliga kommunikationen spelar större roll för bilden av kommunen och dess verksamhet.

Medieforskaren Bengt Johansson har emellertid påvisat att brukarna i mindre utsträckning än icke brukare anser att mediernas rapportering av olika verksamhetsområden är missvisande (Johansson 2008). I en analys av mediernas bevakning av samhällsfrågor finner han att vidare att om man är nöjd finner man att medierna svartmålar och är man missnöjd finner man att de skönmålar och egen erfarenheter kan förstärka dessa tendenser. (Johansson 2010)

Medborgarnas och brukarnas bedömning av vårdens kvalitet

Vårdens kvalitet innefattar många olika dimensioner. En del av dem är objektivt mätbara medan andra är subjektiva egenskaper som bygger på patientens upplevelser. År 2008 samverkade Sveriges Kommuner och Landsting med Socialstyrelsen i arbetet med 64 nationella kvalitetsregister. (www.kvalitetsregister.se). De byggs

upp av professionen inom respektive specialitet och skall bidra till lärande och kvalitetsförbättringar men informationen kan också ligga till grund för prioriteringar. Vårdens tillgänglighet kan registreras genom väntetider och köer för olika typer av behandlingar. Organisationsstudier belyser vårdens effektivitet. Genom undersökningar som vänder sig till patienterna och anhöriga kartläggs personalens bemötande och andra subjektiva dimensioner av vårdens kvalitet.

I SOM-undersökningarna i Skåne 2006 och 2008 fick medborgarna redovisa sina uppfattningar om vården i fyra olika avseenden: den medicinska kvaliteten, tillgången på vård, organisationens effektivitet samt personalens bemötande. Det innebär att de svarande fått göra bedömningar av både faktiska förhållanden och egna upplevelser. Huvudresultaten redovisas i tabell 5 och boende i Skåne är mycket nöjda med både *den medicinska kvaliteten* och *personalens bemötande*, 61 respektive 64 år 2008 på en skala från +100 till -100. När det gäller tillgången till vård är det en svagt positiv övervikt, 17, medan det för bedömningen av *organisationens effektivitet* är en svagt negativ övervikt, -9. Skillnaderna mellan mätningarna 2006 och 2008 är begränsade.

Tabell 4 Medborgarnas bedömning av sjukvårdens kvalitet i Skåne 2006 och 2008 (balansmätt)

	Skåne 2006	Skåne 2008	Delregioner i Skåne 2008			
			Nordväst	Nordost	Sydväst	Sydost
Den medicinska kvaliteten	66	61	59	61	62	59
Personalens bemötande	64	64	68	68	60	66
Tillgången till vård	12	17	21	36	6	24
Organisationens effektivitet	-12	-9	-8	7	-15	-10

Kommentar: Frågan är formulerad som "Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden: Svarsalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' och 'Ingen uppfattning'. Balansmåttan anger andelen som anser att servicen fungerat bra minus andelen som anser att den fungerat dåligt. Procentbasen definieras som de som besvarat respektive delfråga. **Källa:** Johansson och Nilsson 2009

När det gäller den medicinska kvaliteten och personalens bemötande är bedömningen samstämmig i hela Skåne. Oavsett var man bor tycker man att vården är mycket bra i dessa avseenden. När det gäller tillgången på vård och organisationens effektivitet avviker emellertid de boende storstadsområdet sydväst genom en mer negativ bedömning än i andra delar av Skåne och särskilt gäller det tillgången till vård. Omvänt är de boende i sydost mest positiva när det gäller dessa områden med ett positivt värde även för organisationens effektivitet.

Tidigare har vi kunnat konstatera att ett genomgående mönster när det gäller om man är nöjd med offentlig service är att brukarna är mest nöja, därefter kommer

de som har anhöriga som nyttjar serviceområdet medan de som varken har direkt eller indirekt kontakt är minst nöjda. På vårdområdet är det en mycket stor andel av befolkningen i Skåne som har egen direkt kontakt med vården. I tabell 5 redovisas uppfattningarna om vårdens kvalitet och i vilken utsträckning man har kontakt med vårdcentraler/familjeläkare själv eller som anhörig. Även här gäller huvudmönstret att brukarna är mest nöjda när det gäller medicinsk kvalitet och personalens bemötande och de som inte har kontakt är minst nöjda men skillnaderna mellan medborgarnas och brukarnas uppfattningar är begränsade. När det gäller tillgången till vård är det inga skillnader i bedömningen mellan anhöriga och de som inte har någon personlig kontakt och när det gäller organisationens effektivitet är det inga systematiska skillnader mellan grupperna med en negativ övervikt inom alla grupper.

Tabell 5 *Nyttjande av vårdcentral/familjeläkare och bedömning av sjukvårdens kvalitet i Skåne (balansmått)*

	Skåne 2006	Skåne 2008	Nyttjar själv	Nyttjar ej själv men nära anhörig	Nyttjar ej själv, inte heller nära anhörig
Den medicinska kvaliteten	66	61	65	53	47
Personalens bemötande	64	64	69	56	48
Tillgången till vård	12	17	19	8	12
Organisationens effektivitet	-12	-9	-8	-16	-8

Kommentar: Frågan är formulerad som "Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden: Svartalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' och 'Ingen uppfattning'. Balansmåttet anger andelen som anser att servicen fungerat bra minus andelen som anser att den fungerat dåligt. Procentbasen definieras som de som besvarat respektive delfråga. **Källa:** Johansson och Nilsson 2009

Även när det gäller kontakt med sjukhusvård gäller att patienterna är mest nöjda men skillnaderna mellan de anhöriga och de som saknar kontakt är mindre på detta område.

Boende i Skåne och Västra Götaland gör samma bedömning av sjukvårdens kvalitet i de fyra avseende som undersökts. (Nilsson 2010). När det gäller den medicinska kvaliteten och personalens bemötande, där det är möjligt att göra jämförelser, är resultatet detsamma också i fyra nordligaste länen. (Reinholdt 2009)

Medborgarnas prioritering av service

I SOM-undersökningarna bildar, som tidigare redovisats utvärderingsperspektivet utgångspunkten, då det är medborgarnas bedömning av hittillsvarande insatser som är det primära. Det föreligger stora skillnader mellan olika serviceområden. I

undersökningar som utgår från ett budgetperspektiv, då de svarande får ta ställning till om man vill öka eller minska insatserna eller om det är bra som det är, redovisas stor stabilitet. Medborgarna har oförändrat velat öka insatserna inom tunga välfärdsområden. (Se Svallfors 1996 och 1999) En närmare jämförelse mellan de två typerna av undersökningar visar emellertid att det föreligger en metodeffekt, där inriktningen på ökade och minskade anslag ger mindre förändringar över tid, dvs. både om man är nöjd eller missnöjd med servicen kan man vilja se en utbyggd service. (Johansson, Nilsson och Strömberg 2001)

Även i de regionala SOM-undersökningarna aktualiseras budgetperspektivet som ett komplement till utvärderingen av service. Efter bedömningen av servicen inom sammanlagt 30 olika verksamhetsområden ombads de svarande att prioritera servicen genom att ange vilket område *det är mest angeläget att satsa på*, respektive vilket av serviceområdena som man tycker att *det i första hand ska minskas på* om förändringar av servicen skulle göras.

I tabell 6 redovisas prioriteringarna i Skåne 2004, 2006 och 2008 av vad medborgarna i första hand skulle vilja satsa på. Listan över de tio högst prioriterade områden är densamma de tre undersökningsåren men placeringarna skiljer sig något åt mellan åren. Äldreomsorg och sjukhusvård finns bland de tre i topp samtliga år. Möjligheten att få jobb har emellertid rört på sig mellan åren. År 2004 låg detta område på fjärde plats, valåret 2006 på andra för att under krisen 2008 hamna på femte plats. Det framgår emellertid att medborgarna i första hand ser sysselsättningen som en statlig fråga. (Holmberg och Weibull 2009) Kommunal grundskola och vårdcentral/familjeläkare finns genomgående bland de fem högst prioriterade. Kollektivtrafik ökar stegvis över tid. I övrigt är förskjutningarna små.

Tabell 6 Serviceområden som i första hand bör prioriteras i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent)

2004	2006	2008
Äldreomsorg (15)	Äldreomsorg (17)	Äldreomsorg (17)
Sjukhusvård (12)	Möjligheten att få jobb (13)	Sjukhusvård (14)
Kommunal grundskola (10)	Sjukhusvård (10)	Kommunal grundskola (11)
Möjligheten att få jobb (9)	Kommunalgrundskola (9)	Vårdcentral /familjeläkare (9)
Vårdcentral/familjeläkare (7)	Vårdcentral /familjeläkare (8)	Möjligheten att få jobb (9)
Tillgången på bostäder (7)	Tillgången på bostäder (6)	Kollektivtrafik (8)
Kommunal barnomsorg (3)	Kollektivtrafik (5)	Tillgången på bostäder (7)
Kollektivtrafik (2)	Kommunal barnomsorg (3)	Miljövård (4)
Miljövård (2)	Miljövård (3)	Gator och vägar (3)
Gator och vägar (2)	Gator och vägar (3)	Kommunal barnomsorg (2)

Kommentar: Frågan är formulerad som 'Om ökad satsning på servicen skall göras i Din kommun, vilket av serviceområdena anser Du att det är mest angeläget att satsa på?' Procentbasen utgörs av samtliga som deltagit i undersökningen. **Källa:** Syd-SOM 2008.

Invånarna i Skåne och Västra Götaland gör i huvudsak samma prioriterar av vad som är mest angeläget att satsa på 2008 med äldreomsorg, sjukhusvård och kommunal grundskola i topp år 2008.

Av de tio områden som det är mest angeläget att satsa på är tre regionala nämligen sjukhusvård, vårdcentraler/familjeläkare och kollektivtrafik medan sysselsättningen primärt är en statlig angelägenhet och övriga huvudsakligen primärkommunala. Gränserna för ansvaret för samhällsorganisationens olika nivåer är emellertid långt ifrån helt klara inom flera verksamhetsområden.

Vid bedömningen av vilka serviceområden som man i första hand bör satsa på är medborgarnas partisympati av mindre betydelse. Det råder stor samstämmighet över blockgränsen om att äldreomsorg, sjukhusvård, kommunal grundskola och möjligheten att få jobb är viktiga områden som bör prioriteras. Däremot är medborgarnas prioriteringar av serviceområden relaterade till ålder.

Villigheten att satsa på äldreomsorg ökar inte överraskande med stigande ålder. Det är främst personer över femtio år som vill höja anslagen till äldreomsorgen medan det omvänt är de yngre som främst vill satsa på möjligheten att få jobb, kollektivtrafik och tillgången på bostäder. Oavsett ålder är sjukhusvård ett viktigt område om nya satsningar skall göras medan föräldragenerationen vill satsa mer på den kommunala grundskolan. Prioriteringarna präglas av vilka serviceområden man i första hand är berörda av.

Om nedskärningar av servicen skall göras vill medborgarna i Skåne 2008 i första hand minska på friskolor, kulturaktiviteter samt regioninformation som genomgående legat högst. Därefter kommer 2008 idrottsanläggningar, turism, arbetsförmedlingen, privat vård, socialtjänst och föräldrakooperativ barnomsorg. Det överlägset vanligaste området som man anser kan minskas på i Skåne är anslagen till friskolorna och andelen har ökat sedan 2004. Samtidigt har antalet fristående skolor ökat framför allt i storstäderna och undersökningar visar att brukarna är nöjda. Uppgifterna som redovisas här avser åsikterna bland hela befolkningen och av kommunundersökningarna framgår att friskolorna är det oftast nämnda besparingsobjektet oavsett typ av kommun (Persson 1999). Samma bedömning görs av boende i Västra Götaland och Sverige som helhet. De områden som medborgarna anser att man i första hand kan minska på om förändringar skall göras skulle inte ge stora besparingar i budgeten utan är snarast ett uttryck för vad man anser vara icke nödvändiga utgifter.

År 2008 är friskolorna det oftast nämnda besparingsobjektet bland alla partiernas sympatisörer i Skåne. Över blockgränserna finns stora likheter mellan partiernas sympatisörer, också när det gäller bedömningen att besparingar kan göras inom regioninformation och kultur. MP- och V-sympatisörer är dock mindre benägna att minska på kulturanslagen och vill i större utsträckning minska medelstilldelningen till privatläkare.

Tabell 7 Serviceområden som i första hand kan minskas på i Skåne 2004, 2006 och 2008 (procent)

2004	2006	2008
Friskola (18)	Friskola (26)	Friskola (28)
Kulturaktiviteter (9)	Regioninformation (7)	Kulturaktiviteter (8)
Regioninformation (7)	Kulturaktiviteter (6)	Regioninformation (7)
Turism (5)	Turism (5)	Idrottsanläggningar (6)
Socialtjänst (4)	Socialtjänst (3)	Turism (4)
Idrottsanläggningar (4)	Idrottsanläggningar (3)	Arbetsförmedlingen (3)
Gator och vägar (3)	Föräldrakooperativ barnomsorg (3)	Privatläkare (3)
Föräldrakooperativ barnomsorg (2)	Privatläkare (2)	Socialtjänst (3)
Privattandläkare (2)	Privattandläkare (2)	Föräldrakooperativ barnomsorg (3)
Privatläkare (2)	Gator och vägar (2)	Privattandläkare (2)

Kommentar: Frågan är formulerad som 'Om nedskärningar av servicen skall göras i Din kommun, vilket av serviceområdena anser Du att det i första hand skall minskas på?' Procentbasen utgörs av samtliga som deltagit i undersökningen. **Källa:** Syd-SOM 2004, 2006 och 2008.

Service och demokrati på regional nivå

Statsvetaren Staffan Kumlin har analyserat hur de personliga erfarenheterna av välfärdsstaten påverkar politiskt förtroende och ideologi och betonar betydelsen av olika välfärdsinstitutioners funktionssätt (Kumlin 2004). Även missnöje med välfärdsstatens service påverkas av institutionella betingelser och missnöje påverkar det politiska handlandet (Solveid 2009). Ett genomgående resultat är att medborgarnas kontakt med och erfarenheter av välfärdsstatens institutioner är en faktor av betydelse när det gäller att förklara politiska attityder och politiskt beteende i ett demokratiskt samhälle med en utbyggd välfärdsstat. Avslutningsvis skall här förhållandet mellan bedömningen av service och demokrati diskuteras med fokus på den regionala nivån.

*Service*demokrati betonar politikens resultat. För bedömningen av det politiska systemet och dess sätt att fungera blir följaktligen medborgarnas inställning till den verksamhet som bedrivs och den service som tillhandahålls ett viktigt kriterium. (Westerståhl 1956; 1995) Det är tillämpligt på det kommunala politiska systemet som Westerståhls demokratibegrepp konkretiserats och preciseras (Boström 1988). Utgångspunkten är att i ett samhälle som det svenska innebär demokrati *representativ demokrati* och överordnade värden är fri åsiktsbildning och folkviljans förverkligande. Fri åsiktsbildning har karaktären av grundförutsättning som skall vara uppfylld för att ett styrelseskick över huvudtaget skall kunna kallas demokratiskt medan folkviljans förverkligande kan förverkligas i olika utsträckning i olika typer av system. Westerståhl hävdar att relationen mellan väljare och valda inte bara skall karaktäriseras av förtroende och ansvarsutkrävande, utan det ställs också krav på att folkets åsikter skall präglade politikens innehåll. (Westerståhl 1971)

Det finns ett klart samband mellan bedömningen av det politiska systemets output och regionen och kommunen som politiska system. De som nöjda med regionens service som helhet är nöjda med hur den regionala demokratin fungerar och omvänt, (tau-b 0,33) Detta samband mellan service och demokrati gäller också för kommunerna (tau-b 0,36).³

Tabell 8 Nöjd med demokratin i Skåne och bedömningen av regionens service, 2008 (balansmått)

	Bedömning av regionens service som helhet						Samtliga
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	
<i>Nöjd med demokratin</i>							
Mycket nöjd	20	8	4	1	0	4	5
Ganska nöjd	58	70	54	30	14	53	55
Inte särskilt nöjd	18	20	38	55	41	35	33
Inte alls nöjd	4	2	4	14	45	8	7
Samtliga	100	100	100	100	100	100	100
Antal	74	634	922	187	85	830	2732

Kommentar: Frågan om bedömning av service har redovisats i kommentaren till tabell 1. Frågan om demokratin hade följande lydelse: 'På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU, Sverige Västra Götalandsregionen, Den kommun där Du bor?' Svarsalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'inte särskilt nöjd' samt 'inte alls nöjd'. **Källa:** Syd-SOM 2008.

Av den förhållandevis lilla gruppen som gör bedömningen att regionens service fungerat mycket dåligt är det över 80 procent som inte är nöjda med demokratin i Region Skåne. Ju bättre man anser att regionens service fungerat ju mer nöjd är man också med demokratin. Bland de förhållandevis få som tycker att regionens service fungerat mycket bra är närmare 80 procent också nöjda med hur den regionala demokratin fungerar. Av dem som inte har någon uppfattning eller väljer mittalternativet "varken bra eller dålig" är närmare 60 procent nöjda med demokratin, vilket är detsamma som gäller för alla svarande.

Medborgare som är nöjda med servicen är alltså mer nöjda med det sätt på vilket demokratin fungerar i regionen och i den egna kommunen än de som är kritiska mot verksamheten. Inställningen till resultatet av politiken är med andra ord av betydelse inte bara för synen på hur de styrande sköter sin uppgift utan också för synen på hur den kommunala demokratin fungerar. De lokala och regionala nivåerna har ansvaret för huvuddelen av välfärdsstatens service och hur de fullgör denna uppgift påverkar synen på demokratin på respektive nivå.

Det kommer följaktligen att vara av stor betydelse för medborgarnas långsiktiga politiska förtroende för de politiska systemen på regional nivå hur medborgarna uppfattar att regionen klarar välfärdsuppgifterna. Det förutsätter en ekonomi i balans vilket i sin tur är kopplat till hur framgångsrik regionen är när det gäller den andra huvuduppgiften nämligen utvecklingsfrågorna.

Noter

- ¹ Denna artikel bygger på tidigare artiklar Nilsson 2008b och Nilsson 2010.
- ² Genomgående används uttrycket bedömning av service och inte serviceattityder eftersom det kognitiva elementet är stort.
- ³ Tau-b är ett sambandsmått som kan anta värden från +1 till -1. Vid beräkningen av sambandet har gruppen vet ej vid bedömningen av service uteslutits.

Referenser

- Asp, K (1986), *Mäktiga massmedier. Studier i politisk opinionsbildning*. Stockholm: Akademilitteratur.
- Boström, B-O (1988), *Samtal om demokrati*. Doxa.
- Carlson, B R (2006) "Friskolor mellan ideologi och erfarenhet" i Nilsson, L (red) *Nya gränser – Västsverige*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Dahlberg, M och Vedung, E (2001) *Demokrati och brukarutvärdering*. Studentlitteratur.
- Holmberg, S och Weibull, L (2009), "Höstligt institutionsförtroende". I Holmberg, S och Weibull, L (red), *Svensk höst*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Höglund, L och Wahlström, E (2009), "Bibliotekens tjänster idag och imorgon?" I Holmberg, S och Weibull, L (red), *Svensk höst*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, B (1998), *Nyheter mitt ibland oss. Kommunala nyheter, personlig erfarenhet och lokal opinionsbildning*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Johansson, B (2008), "Rättvisande nyhetsmedier?". I Nilsson; L och Johansson, S red. *Regionen och flernivådemokratin*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, B (2010, kommande) "Skönmålning eller svartmålning? Uppfattningar om mediernas bevakning av samhällsfrågor". I Nilsson, L red. *En region blir till*. CEFOS och SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, S och Nilsson, L (2009) *Sambälle, Opinion, Massmedia, Skåne 2008*. Rapport, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, S och Ohlsson, J (2009) *Sambälle opinion massmedia, Skåne 2008*. Kapitel i denna volym. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Johansson, F, Nilsson, L och Strömberg, L (2001) *Kommunal demokrati under fyra decennier*. Liber.
- Kumlin, S (2003) *The Personal and the Political. How Personal Welfare State Experiences Affect Political Trust and Ideology*. Göteborg Studies in Politics 78, Göteborg University.
- Lidström, A red. (2009) *Kan norra Sverige regionaliseras. Beslutsprocesser och medborgarperspektiv*. Umeå universitet. Statsvetenskapliga institutionen.
- Lidström, A och Bostedt, G (2009) "Kommunerna och medborgarna". I Lidström, A red. (2009) *Kan norra Sverige regionaliseras. Beslutsprocesser och medborgarperspektiv*. Umeå universitet. Statsvetenskapliga institutionen.
- Nilsson, L (1996) "Medborgarna och servicedemokratin" i Rothstein, B och Särilvik, B red, *Vetenskapen om politik*. Festskrift till professor emeritus Jörgen Westerståhl. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (2008a) "Välfärd, service och demokrati". I Nilsson; L och Johansson, S red. *Regionen och flernivådemokratin*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (2008b) "Välfärd, service och demokrati – Skåne 2006". I Nilsson; L och Antoni, R red. *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L (2010, kommande), "Välfärd och service på lokal och regional nivå". I Nilsson, L red. *En region blir till*. CEFOS och SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L och Weibull, L (2010, kommande), "Regional utveckling i Västra Götaland – högre utbildning och forskning". I Nilsson, L red. *En region blir till*. CEFOS och SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Persson, J (1999), *Storstadsregionens kontraster. Kommunundersökningarna i göteborgsregionen 1996-1998*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Reinholdt, S (2009). "Norrlänningarna och hälso- och sjukvården". I Lidström, A red. (2009) *Kan norra Sverige regionaliseras. Beslutsprocesser och medborgarperspektiv*. Umeå universitet. Statsvetenskapliga institutionen.
- Solveid, M (2009) *Voices from the Welfare State. Dissatisfaction and Political Action in Sweden*. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Svallfors, S (1996) *Välfärdsstatens moraliska ekonomi. Välfärdsopinionen i 90-talets Sverige*. Borea.
- Svallfors, S (1999), *Mellan risk och tilltro. Opinionsstödet för en kollektiv välfärdspolitik*. Umeå Studies in Sociology No 114.
- Westerståhl, J (1956), "Servicedemokrati". *Dagens Nyheter* 1956-08-04.
- Westerståhl, J (1971), *Ett forskningsprogram. Den kommunala självstyrelsen 1*. Almqvist & Wiksell.
- Westerståhl, J (1995), "Servicedemokratis fall". *Göteborgs-Posten* 1995-07-30.
- www.kvalitetsregister.se
- www.skl.se
- www.scb.se

SVERIGEDEMOKRATERNA I SKÅNE

ANDERS SANNERSTEDT

Sverigedemokraterna gick starkt framåt i valet 2006. I riksdagsvalet fördubblade de sin röstandel jämfört med 2002, och i kommunalvalet fick de ett genombrott med fullmäktigerepresentation i ungefär varannan svensk kommun. Starkast är partiet i Skåne och Blekinge. Syd-SOM-undersökningen 2006 gav möjlighet till en granskning av partiets väljare på ett större material än vad som tidigare varit möjligt. Undersökningen (se Sannerstedt 2008) visade att partiet hade starkast väljarstöd i arbetarklassen, bland personer med låg och medellåg utbildning, och bland män. Den manliga övervikten var dock mindre än vad andra studier visat – av partiets skånska väljare var omkring 40 % kvinnor. Inte heller fanns någon stark övervikt bland de yngre väljarna. Tvärtom hade i Skåne partiet ett starkt stöd bland medelålders, relativt väletablerade gifta. I Skåne var helt enkelt Sverigedemokraternas väljare mer lika genomsnittsväljaren än vad tidigare rikstäckande undersökningar visat.

Tidigare antaganden att partiets väljare är missnöjda med politiken och demokratin och misstror politiker fick ett tydligt stöd. Sverigedemokraternas väljare visade också ett begränsat intresse för politik i allmänhet, men när det kom till politik i den egna kommunen var de lika intresserade som genomsnittsskåningen.

Sverigedemokraterna har brukat framställas som ett parti långt till höger. Detta stämmer emellertid inte: partiets väljare befinner sig i mitten av vänster-högerskalan (eller strax till höger om mitten), till höger om de rödgröna partiernas väljare, men till vänster om fyrpartialliansens väljare. Däremot intar Sverigedemokraternas väljare – inte överraskande – en extremposition i fråga om flykting- och invandringspolitiken.

I detta kapitel görs för det första en uppföljning av den tidigare studien om Sverigedemokraternas väljare. En sådan uppföljning har sitt särskilda värde eftersom den förra studien gav flera oväntade resultat.

För det andra undersöks om det finns fler frågor än invandringen där SD-väljarna intar en extremposition, och om dessa frågor låter sig sammanföras till en gemensam åsiktsdimension.

Sverigedemokraternas sympatisörer 2008

I Syd-SOM 2006 kunde frågan ”vilket parti röstade du på” ställas. I Syd-SOM 2008 är det inte meningsfullt att ställa den frågan, eftersom inget val har ägt rum. I stället ska vi använda frågan ”vilket parti tycker du bäst om idag?” 89 % av dem som besvarat enkäten angav vilket parti de tyckte bäst om. Svaren fördelade sig så här: vänsterpartiet 4; socialdemokraterna 36; miljöpartiet 7; centerpartiet 3; folk-

partiet 8; kristdemokraterna 2; moderaterna 27; Sverigedemokraterna 8; annat parti 3. Sverigedemokraterna framstår vid detta tillfälle som det tredje största partiet i Skåne, aningen större än folkpartiet. Svaren speglar naturligtvis opinionsläget när undersökningen genomfördes, och frågan avser heller inte röstning i ett val. Men frågan kan likväl användas för en undersökning av vad som kännetecknar Sverigedemokraternas sympatisörer – i denna undersökning 202 personer. Det ska noteras att när de svarande ombetts precisera vilket parti de tycker är bäst i riks-, regional- respektive lokalpolitiken, är det drygt 20 % av dem som svarat att de tycker bäst om Sverigedemokraterna som anger annat parti som det bästa i riks-, regional- eller lokalpolitiken. Förändringen från 6 % år 2006 till 8 % år 2008 hade därför troligen varit mindre om det verkligen hade gällt ett val 2008.

Siffrorna i tabell 1 ska utläsas på följande sätt. Av de män som i Syd-SOM 2008 angett vilket parti de tycker är bäst är det 10 % som anger Sverigedemokraterna. Av de män som i Syd-SOM 2006 uppgav vilket parti de röstat på i kommunalvalet var det 7 % som hade röstat på Sverigedemokraterna. I siffrorna från 2008 är medtagna svarande i åldern 15-17 år. Det ska genast sägas att stödet för Sverigedemokraterna bland denna grupp var något svagare än för åldern 18-29 år.

Den bild som framträder i Syd-SOM 2008 liknar som synes resultaten från 2006 års undersökning, men den avviker på flera viktiga punkter.

Vi ser för det första en klarare övervikt av manliga sympatisörer. Andelen kvinnor bland partiets sympatisörer är dock fortfarande större i Skåne än i övriga delar av landet.

Ser vi på stödet i olika åldersgrupper ser vi 2008 ett starkare stöd bland de äldre och bland de yngre. Stödet från de äldre är mycket tydligare än i förra undersökningen. Skillnaden kan delvis bero på hur frågorna ställts. I 2006 års kommunala val röstade en hel del äldre på Sveriges Pensionärs Intresseparti, SPI, och på lokala partier. I 2008 års undersökning kan en del av de äldre om nu anger SD som bästa parti likväl vara benägna att i ett kommande kommunalval stödja SPI eller lokala partier. Sverigedemokraternas åldersmässiga sammansättning är i denna undersökning mer lik övriga Sverige än vad som var fallet 2006.

Vad gäller utbildning syns inga stora skillnader mellan de två undersökningarna. År 2008 är dock stödet starkare bland de lågutbildade, vilket avspeglar att partiet här har ett starkare stöd bland pensionärerna, och bland ungdomar som ännu inte är färdigutbildade.

Vad gäller social klass, mätt som nuvarande hem, syns inga stora skillnader mellan de två mätningarna. Sverigedemokraterna framstår i båda undersökningarna som ett parti med starkt stöd i arbetarklassen. Skillnaden mellan anställda i offentlig respektive privat sektor var tydlig 2006, och den är ännu skarpare 2008.

Särskilt anmärkningsvärt är att stödet för Sverigedemokraterna nu varierar med bostadsortens tätortsgrad. År 2006 fanns inget tydligt mönster alls. Nu är det tydligt att stödet för SD blir svagare när tätortsgraden ökar. I Malmö förefaller SD till och med ha tappat åtskilliga sympatisörer. Den bild som nu framträder är mer lik

den som man kunnat konstatera i övriga Sverige: bostadsorten spelar in så att med ökande urbaniseringsgrad minskar stödet för Sverigedemokraterna.

Tabell 1 Andel som tycker bäst om Sverigedemokraterna (2008) jämfört med andel skåningar som röstat på Sverigedemokraterna i kommunvalet 2006, uppdelat efter kön, ålder, utbildning, nuvarande hem, anställningssektor samt bostadsortens urbaniseringsgrad (procent)

	2008	2006
Alla	8	6
Kön		
Män	10	7
Kvinnor	6	5
Ålder		
18-29	12	8
30-39	6	6
40-49	8	11
50-64	6	5
65-85	8	3
Utbildning		
Låg	11	7
Medellåg	11	10
Medelhög	7	5
Hög	3	3
Nuvarande hem		
Arbetarhem	13	10
Jordbrukarhem	8	4
Tjänstemannahem	5	5
Akademikerhem	2	2
Företagarhem	8	4
Offentlig-privat		
Offentlig sektor	5	5
Privat sektor	9	7
Urbaniseringsgrad		
Ren landsbygd	13	7
Mindre tätort	8	6
Stad	8	6
Storstad	4	7

Alla dessa förändringar innebär att skillnaderna mellan Sverigedemokraternas sympatisörer i Skåne och i övriga landet är betydligt mindre i 2008 års undersökning än i 2006 års. Men det finns, som nämnts, viktiga skillnader mellan de två undersökningarna, vilket kan påverka resultaten. 2006 gällde frågan hur man röstat i kommunalvalet, 2008 vilket parti man ansåg bäst för tillfället.

Tabell 2 Andel skåningar (15-85 år) som tycker bäst om Sverigedemokraterna (2008) relaterat till förtroende för rikspolitiker, nöjdhet med demokratin i Sverige, intresse för politik i allmänhet och förtroende för medmänniskor (procent)

Förtroende för rikspolitiker

Mycket stort	3
Ganska stort	3
Varken stort eller litet	5
Ganska litet	11
Mycket litet	19

Nöjd med hur demokratin fungerar i Sverige

Mycket nöjd	2
Ganska nöjd	5
Inte särskilt nöjd	14
Inte alls nöjd	29

Intresse för politik i allmänhet

Mycket intresserad	5
Ganska intresserad	6
Inte särskilt intresserad	8
Inte alls intresserad	19

Förtroende för medmänniskor

Höglitare (7-10)	5
Medellitare (4-6)	10
Låglitare (0-3)	18

Av tabell 2 kan utläsas att Sverigedemokraterna får starkt stöd bland dem som har mycket litet förtroende för rikspolitiker, som inte alls är nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige, som inte alls är intresserade av politik i allmänhet och som har lågt förtroende för sina medmänniskor. (Indelningen i höglitare, medellitare och låglitare överensstämmer med Rothstein 2009.) Men det ska då genast sägas att dessa grupper är relativt små – de utgör omkring en tiondel av de svarande.

Av Sverigedemokraternas sympatisörer är 27 % ”låglitare”, 21 % är inte alls intresserade av politik, 20 % är inte alls nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige, och 23 % har mycket litet förtroende för rikspolitiker. Å andra sidan är emellertid

36 % ”höglitare”, 39 % är mycket eller ganska intresserade av politik i allmänhet, 39 % är mycket eller ganska nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige. Däremot är det bara 9 % av partiets sympatisörer som har mycket stort eller ganska stort förtroende för rikspolitiker. Vi kan uttrycka det så att ju mindre man litar på medmänniskor, har förtroende för rikspolitiker, är intresserad av politik eller är nöjd med den svenska demokratin, desto större sannolikhet att man röstar på SD. Men vi kan samtidigt inte karakterisera partiets väljarkår som bestående av enbart eller ens främst låglitare, misstroende, missnöjda och ointresserade.

Tabell 3 Samband mellan placering på vänster-högerskalan och stöd för Sverigedemokraterna

	2008	2006
Klart till vänster	2	3
Något till vänster	4	3
Varken eller	12	11
Något till höger	8	3
Klart till höger	8	9

Kommentar: Tabellen ska utläsas så att av dem som 2008 uppgett att de stod klart till vänster och som dessutom uppgett vilket parti de tycker är bäst är det 2 % som tycker att Sverigedemokraterna är bäst. År 2006 var det 3 % av dem som uppgett att de stod klart till vänster och som uppgett vilket parti de röstade på i kommunalvalet som röstade på Sverigedemokraterna.

Ett viktigt resultat i 2006 års undersökning var att Sverigedemokraterna framstod som ett parti på mitten av vänster-högerskalan, eller en aning till höger om mitten. Den bilden bekräftas nu i Syd-SOM 2008. Medelvärde för en SD-sympatisör har sjunkit från 3,4 år 2006 till 3,3 år 2008 (om 1 är klart till vänster, 2 något till vänster osv.) Partiets anhängare befinner sig i genomsnitt runt mitten på vänster-högerskalan. Det finns alltså goda skäl att inte karakterisera Sverigedemokraterna som något högerextremt parti. Den lilla förändringen från 3,4 till 3,3 motsvaras av en liknande tendens i hela undersökningen. Skåningarna har åsiktsmässigt förflyttat sig en aning vänsterut mellan 2006 och 2008, från ett genomsnitt på 3,2 år 2006 till 3,1 år 2008. Detta sammanhänger naturligtvis med att det opinionsmässiga stödet för de rödgröna partierna ökat, på bekostnad av stödet för den borgerliga alliansen.

Svarsmönstren är desamma när vi undersöker hur de olika partiernas sympatisörer ser på skattepolitiken, på den offentliga sektorns omfattning och på förslag om privatiseringar av vård och utbildning. Dessa frågor är också typiska vänster-högerfrågor.

Om Sverigedemokraternas anhängare befinner sig i mitten av vänster-högerskalan, så kan detta inte sägas när vi granskar inställningen till flykting-, invandrings- och integrationspolitiken. Här intar partiets sympatisörer konsekvent en extremposition. Förslaget att ta emot färre flyktingar är mycket bra eller ganska bra, tycker 94 % av

dem som tycker bäst om Sverigedemokraterna 2008. Motsvarande siffra var 2006 97 %. I Syd-SOM 2008 kunde också de svarande ta ställning till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen ("invandringen till Sverige måste öka för att industrin ska få den arbetskraft som behövs") 91 % av de som tyckte SD var bästa parti tyckte att förslaget om ökad arbetskraftsinvandring var ganska eller mycket dåligt. Frågan ställdes inte i Syd-SOM 2006, så här är någon jämförelse mellan de två undersökningarna inte möjlig.

En värdekonservativ dimension?

Inställningen till flyktingpolitiken följer inte vänster-högerskalan. Vi möter i stället en rangordning av partierna där Sverigedemokraterna intar en extrem ståndpunkt. I andra ändan av denna rangordning finner vi vänsterpartiet och miljöpartiet. Skillnaderna mellan de fyra allianspartierna är relativt liten, och socialdemokraterna intar en position mitt bland allianspartierna. Frågan är om vi här kan talar om en värde dimension i svensk politik, eventuellt en värdekonservativ dimension. Utöver de två frågorna om flyktingar och arbetskraftsinvandring har i Syd-SOM 2008 ställts ytterligare fem frågor som kan sägas vara värdefrågor. Det handlar för det första om äktenskap för homosexuella par, för det andra om stärkande av djurens rätt, för det tredje om inskränkningar i aborträtten, för det fjärde om friare försäljning av alkoholhaltiga drycker och för det femte om införande av dödsstraff för mord. Alla dessa fem frågor kan sägas utgöra värdefrågor. Följer svaren på dessa frågor denna tänkta värde dimension?

Tabell 4 *Inställning till sju politiska sakfrågor bland de olika partiernas sympatisörer (balansmätt)*

	färre flyktingar	arbetskrafts- invandring	begränsa aborter	samkönade äktenskap	djurens rätt	alkohol- försäljning	dödsstraff för mord
V	-29	V -20	Mp -81	Mp +71	Mp +72	V -30	Mp -73
Mp	-14	C -20	Fp -77	V +61	S +67	Kd -30	V -67
C	+26	Kd -27	V -75	Fp +48	V +66	Mp -27	C -64
Fp	+27	Mp -28	M -68	S +37	SD +64	M -26	Fp -63
S	+29	M -30	C -62	C +33	C +57	S -17	Kd -52
Kd	+34	Fp -31	S -61	M +29	Fp +51	C -16	M -34
M	+39	S -39	SD -46	SD -19	M +46	Fp 0	S -30
SD	+91	SD -87	Kd -34	Kd -42	Kd +37	SD +35	SD +41

Kommentar: I tabellen redovisas balansmätt, alltså andelen av partiets sympatisörer som tycker att förslaget är mycket bra eller ganska bra, minus andelen som tycker att förslaget är ganska dåligt eller mycket dåligt. Måttet kan variera mellan +100 och -100. Analysen baseras på dem som besvarat respektive fråga.

Tabell 4 redovisar hur sympatisörerna till de åtta undersökta partierna ställer sig till sju värdefrågor. För varje fråga står överst det alternativ som sympatisörerna för miljöpartiet och vänsterpartiet föredrar. Som synes är genomgående V eller Mp i topp. Vi ser dock att centersympatisörerna hör till de mest positiva när det gäller arbetskraftsinvandring, och att kristdemokraternas sympatisörer hör till de mest negativa när det gäller fri alkoholförsäljning.

Vi har redan sett att Sverigedemokraterna intar en extremposition i fråga om förslagen att begränsa flyktingmottagningen och att öka arbetskraftsinvandringen. För båda frågorna gäller att de socialdemokratiska sympatisörernas placering inte följer vänster-högerskalan: de hamnar närmare Sverigedemokraterna och på betydande avstånd från sina rödgröna samarbetspartners. Vi kan särskilt notera att socialdemokraternas anhängare visar sig mycket negativa till arbetskraftsinvandring, medan de skånska centerväljarna är betydligt positivare – men den negativa inställningen till arbetskraftsinvandring är kompakt bland samtliga partiers anhängare.

Vad gäller förslaget att begränsa aborträtten finns i Skåne ett mycket starkt stöd för den fria aborträtten, och detta stöd finns hos alla partiers sympatisörer. Det ena parti som skiljer ut sig är kristdemokraterna, där stödet för aborträtten är svagare än för de andra partierna. Det andra partiet är Sverigedemokraterna. Men trots att en begränsning av aborträtten (från 18:e till 12:e veckan) står på Sverigedemokraternas program, så är partiets sympatisörer klara anhängare av att inte ändra abortlagstiftningen.

Också förslaget om att införa äktenskap för homosexuella har ett anmärkningsvärt starkt stöd bland de skånska väljarna. Här skiljer kristdemokraterna och Sverigedemokraterna dock ut sig: bland deras sympatisörer är inställningen till samkönade äktenskap övervägande negativ, särskilt starkt är detta hos Kristdemokraternas sympatisörer.

Förslaget att stärka djurens rätt är mycket populärt i samtliga politiska läger. Sverigedemokraternas sympatisörer är som synes starka anhängare av djurens rätt. Det är möjligt att detta speglar en negativ inställning till halalslakt, men undersökningen ger inte möjlighet att avgöra det. Stödet för djurens rätt är svagast hos kristdemokraternas anhängare.

Förslaget om friare alkoholförsäljning möter ett betydande motstånd hos skåningarna. Här intar kristdemokraterna och Sverigedemokraterna helt motsatta positioner. Sverigedemokraternas anhängare är positiva till fri alkoholförsäljning, och skillnaden mot övriga partier är stor. Fri alkoholförsäljning, populärt kallad ”konjak i Konsum” är ett krav som brukar återkomma hos populistiska partier, t.ex. hos de lokala partierna Skånepartiet och Centrum-Demokraterna. Vi ser också att detta är en fråga där moderater och liberaler kan tänka sig en liberalisering, och moderaternas sympatisörer skiljer sig här inte mycket från Sverigedemokraternas. Däremot sällar sig kristdemokraterna här till den mer nykterhetsvänliga polen tillsammans med miljöpartiet och vänsterpartiet. Det bör framhållas att kravet på liberalisering av alkoholpolitiken tidigare framförts av flera populistiska lokala partier som Skåne-

partiet och Centrumdemokraterna i Svalöv (Harry Franzén). Sverigedemokraterna verkar här anknuta till en populistisk tradition.

Vad slutligen gäller frågan om dödsstraff för mord finns det – inte oväntat - ett kompakt, massivt motstånd hos skåningarna, med ett remarkabelt undantag: Sverigedemokraternas sympatisörer är mycket positiva till tanken att återinföra dödsstraffet i Sverige. Partiet skiljer sig här mycket markant från alla de sju riksdagspartiernas sympatisörer. Detta är en mycket anmärkningsvärd omständighet. Partiets anhängare skiljer i denna fråga ut sig på ett ytterst markant sätt från alla andra skåningar. Lag och ordning är ett frågekomplex som har en central position i Sverigedemokraternas politik. Att förespråka dödsstraff, som majoriteten av partiets sympatisörer gör, kan ses som att driva kravet på lag och ordning till det extrema.

Om vi jämför med den nationella SOM-undersökningen 2008 (Wadbring 2009 sid. 114) ser vi att i Skåne är stödet starkare för den nuvarande abortlagstiftningen, för ett stärkande av djurens rätt, för en friare alkoholförsäljning och för ett införande av dödsstraff för mord. Det finns också ett starkare stöd för samkönade äktenskap, men här är skillnaden inte så stor.

Sverigedemokraterna intar som synes extrempositioner i flertalet av dessa frågor. Motpolen är genomgående vänsterpartiet och miljöpartiet. Undantaget från denna bild är framför allt frågan om djurens rätt. Kan vi då dra slutsatsen att de värdefrågor vi nu har analyserat skulle kunna representera en gemensam värdedimension?

Nej, så är inte fallet, och det av två skäl. Om vi för det första gör en faktoranalys av svaren på de sju frågorna, så blir resultatet inte en utan flera faktorer. Förslagen om minskat flyktingmottagande och ökad arbetskraftsinvandring tillhör samma faktor, och hit hör också frågan om dödsstraff. De övriga fyra värdefrågorna tillhör emellertid andra dimensioner. Om vi tillför några tydliga vänster-högerfrågor, blir resultatet likartat.

För det andra räcker det att granska rangordningarna av de åtta partierna lite närmare. Kristdemokraterna hamnar då nära SD i vissa frågor, men långt ifrån dem vad gäller arbetskraftsinvandring, flyktingmottagning, dödsstraff och alkoholförsäljning. Folkpartiet, som genomgående kan sägas inta en liberal inställning vad gäller aborter, samkönade äktenskap, alkoholförsäljning och dödsstraff, ligger ibland nära SD, men ibland mycket långt ifrån. Socialdemokraternas och moderaternas sympatisörer ligger som regel nära varandra i alla dessa frågor, med två markanta undantag: djurskyddet och alkoholförsäljningen. Och kristdemokraterna – som kanske kunde förväntas ligga nära Sverigedemokraterna på en värdekonservativ dimension, de ligger nära SD-sympatisörerna i vissa frågor – men inte alls i andra. De rangordningar vi urskiljer i tabell 4 bildar helt enkelt inget gemensamt mönster – och det är denna omständighet som en faktoranalys bekräftar. Möjligen skulle man kunna förvänta sig att aborter, samkönade äktenskap och dödsstraff tillhörde samma dimension som synen på flyktingmottagande och arbetskraftsinvandring – medan alkoholförsäljningen snarast är en populismfråga med liberala förtecken, och djurskyddet något helt annat igen, men inte ens det får stöd av faktoranalysen.

Slutsatser

Sverigedemokraternas anhängare befinner sig oftast på mitten av vänster-högerskalan. Det är alltså knappast tal om något högerextremt parti. Däremot intar partiets anhängare en extremposition vad gäller flyktingar, invandring och mångkulturalism. Det är däremot inte lätt att urskilja någon mer allmän värdekonservativ dimension där partiet skulle inta en extremposition. Partiets anhängare skiljer sig visserligen från skåningarna i allmänhet i synen på samkönade äktenskap, i frågan om dödsstraff och i vad gäller en liberalare alkoholförsäljning. I samtliga dessa frågor utgörs motpolen av vänsterpartiets och miljöpartiets sympatisörer. Men de andra partiernas anhängare uppvisar olika mönster för de olika frågorna. Medan t.ex. kristdemokraterna delar Sverigedemokraternas syn på samkönade äktenskap (och abortfrågan), intar de positioner mycket långt ifrån Sverigedemokraterna i frågorna om dödsstraff och alkoholförsäljning – och för den delen i synen på flyktingmottagande, invandring och mångkulturalism. Slutsatsen är att det inte verkar gå att påvisa någon tydlig värdekonservativ dimension, där de olika partierna ordnar sig på ett likartat sätt i fråga efter fråga.

Referenser

- Demker, Marie (2009) Generösare attityd till flyktingmottagning i Sverige, i Holmberg, S & Weibull, L (red) *Svensk höst. Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle. SOM-undersökningen 2008*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Rothstein, Bo (2009) Tillitens mekanismer i Holmberg, S & Weibull, L (red) *Svensk höst. Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle. SOM-undersökningen 2008*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Sannerstedt, Anders (2008) De okända väljarna – en analys av de skånska väljare som röstade på icke riksdagspartier 2006 i Nilsson, L & Antoni, R (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin. Skåne 2006*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Wadbring, Ingela, 2009. En fråga om liv och död. Inställningen till aktiv dödshjälp i Sverige, i Holmberg, S & Weibull, L (red) *Svensk höst. Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle. SOM-undersökningen 2008*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet

SKÅNSKA ATTITYDER TILL FLYKTINGMOTTAGANDE, INVANDRING OCH MÅNGKULTUR

ANDERS SANNERSTEDT

Skåne har en relativt lång och stabil tradition av lokala partier med kritik av invandringspolitiken som huvudfokus. Skånepartiet hade sina första framgångar i kommunalvalet 1985 (jfr Peterson et al, 1988). Sjöbopartiet bildades i efterdyningarna efter folkomröstningen 1988 i Sjöbo om nej till flyktingmottagning. Efter hand tog flera andra lokala partier med namn som framstegspartiet, kommunens väl och centrumdemokraterna upp likartade krav. I regionalvalet 1998 fick Skånes väl – en samarbetsallians mellan lokala partier – representation i regionfullmäktige. Det idag dominerande partiet med denna inriktning är Sverigedemokraterna som har sitt starkaste fäste i just Skåne – och grannlandskapet Blekinge. Kan det vara så att framgångarna för Sverigedemokraterna (och likasinnade lokala partier) i just Skåne skulle kunna bero på att skåningarnas syn på invandringspolitiken skulle skilja sig från opinionen i Sverige i övrigt? Säkert är det inte. Det finns flera olika hypoteser om orsakerna till att partier som har kritik mot invandringspolitiken som sin främsta programpunkt haft så stor framgång just i Skåne. Men det verkar alltså finnas goda skäl att närmare undersöka skåningarnas attityder till flyktingmottagande, invandrare, integration och mångkulturalism. I detta kapitel ska skåningarnas attityder i invandringspolitiska frågor undersökas. Vi ska också undersöka vem som tycker vad, dvs. hur attityderna samvarierar med olika individegenskaper som t.ex. utbildning, ålder och kön.

Syd-SOM 2008 ger goda möjligheter att göra detta. För det första finns två frågor där de svarande fått ta ställning till två olika politiska förslag, dels att ta emot färre flyktingar, dels att öka arbetskraftsinvandringen. För det andra har skåningarna fått värdera effekterna av invandringen och mångkulturalismen i ett flertal olika avseenden. För det tredje har skåningarna dessutom fått ta ställning till olika tänkbara orsaker till svårigheterna att integrera invandrare i det svenska samhället, genom att de fått bedöma riktigheten i sex olika möjliga förklaringar till bristande integration

Skiljer sig då skåningarnas inställning till invandringspolitiken från svenskarna i övrigt? På den frågan kan man svara både ja och nej. I SOM-undersökningarna har under en följd av år de svarande fått ta ställning till om de tycker att ”ta emot färre flyktingar” är ett bra eller dåligt förslag. Under det senaste årtiondet har i genomsnitt knappt 50 % svarat att det är ett bra förslag, medan omkring 25 % svarat att de tycker att förslaget är dåligt. Trenden har under de senaste åren varit att motståndet mot flyktingmottagandet försvagats en aning (Demker 2009). I dessa undersökningar finns ett tydligt geografiskt mönster. Motståndet mot flyktingmottagandet är svagt i

Norrland, starkare längre söderut, och starkast i Skåne. Emellertid är dessa skillnader mellan skåningarna och övriga svenskar inte så stora. 2008 låg riksgenomsnittet för andelen som ville minska flyktingmottagandet på 45 % – i Skåne var siffran 10 % högre. Motsvarande differenser har återfunnits i tidigare mätningar. Det finns alltså en skillnad, men inte så stor att den bör ses som avgörande.

Vad påverkar attityderna till flyktingmottagande?

Sverigedemokraterna har sitt starkaste fäste i Skåne. Flera olika orsaker till detta förhållande är tänkbara. En möjlig orsak skulle t.ex. kunna vara att skåningarna i sin inställning till invandringpolitiken skiljer sig från svenskarna i övrigt. I detta kapitel ska, för det tredje, skåningarnas attityder i invandringspolitiska frågor undersökas.

Vem tycker vad? Vad kännetecknar dem som är negativa till invandringpolitiken? Hur skiljer sig de som är positiva till att ta emot färre flyktingar från dem som är negativa till förslaget? I några studier av attityderna i Sverige har Marie Demker (2009) visat att attityderna till invandringpolitiken samvarierar med urbanitet (alltså om man bor på landet, i en mindre tätort eller i en större stad), social klass och kön. Nära relaterad till social klass är längden på den enskildes utbildning. Dessutom finns ett klart samband med medborgarnas partisympatier. Mönstret ansluter sig någorlunda till vänster-högerskalan: ju längre till vänster desto mer positiv till invandring. Vi ska undersöka om dessa mönster återfinns bland skåningarna, men vi ska också undersöka fler förklaringsfaktorer, bl.a. inställningen till det politiska livet i Sverige i olika avseenden.

I Syd-SOM 2008 var det 55 % som tyckte att det var ett (mycket eller ganska) bra förslag att ta emot färre flyktingar. 23 % tyckte tvärtom att det var ett (mycket eller ganska) dåligt förslag. Balansmättet på den skånska opinionen är alltså +32, dvs. 55-23. Motsvarande värde i Syd-SOM 2006 var +38. Skåningarna verkar alltså följa den nationella trenden att den negativa inställningen till flyktingar mattats en aning sedan 2006.

Men vad är det då som kännetecknar de skåningar som är negativa till flyktingpolitiken? Återfinner vi samma mönster som Marie Demker funnit på rikspanet?

Skånska män är mer negativa till flyktingmottagande än skånska kvinnor, men skillnaden är inte särskilt stor. Det finns större variationer när vi undersöker olika åldersgrupper. Pensionärer (dvs. 66 år eller äldre) är mest negativa till flyktingmottagande. Minst negativa är personer under 50 år, men det finns en avvikande grupp, tonåringarna. I åldersgruppen 15-19 år är inställningen till flyktingmottagande klart negativ, nästan i nivå med pensionärerna.

Attityderna uppvisar ett mycket starkt samband med utbildningsnivån. Ju kortare utbildning, desto mer negativ till flyktingmottagande. Detta sammanhänger delvis med att pensionärerna ofta har kortare utbildning, och att tonåringarna ännu inte hunnit skaffa sig utbildning efter studentexamen. De ålderskategorier som uppvisar de mest negativa attityderna till flyktingmottagandet är också de som i genomsnitt

har kortast utbildning. Men sambandet mellan attityder och utbildning är mycket starkt, och inte bara en avspeglning av de svarandes ålder. Det kan noteras att i Syd-SOM 2006 visade sig Sverigedemokraterna ha svagt stöd bland pensionärerna (Sannerstedt 2008) – trots att det alltså är denna grupp som är mest negativ till flyktingmottagande.

Tabell 1 Skåningarnas inställning till förslaget att ta emot färre flyktingar uppdelat efter kön, ålder, utbildning, urbaniseringsgrad, klass (nuvarande hem) samt arbetssektor (offentligt-privat) (balansmått)

Kön	
Kvinnor	+26
Män	+39
Ålder	
15-19	+39
20-29	+23
30-39	+22
40-49	+25
50-59	+34
60-65	+32
66-75	+44
76-85	+48
Utbildning	
Låg utbildning	+61
Medellåg	+49
Medelhög	+25
Hög utbildning	- 3
Urbaniseringsgrad	
Landsbygd	+45
Mindre tätort	+39
Större tätort	+28
Storstad (Malmö)	+21
Nuvarande hem	
Arbetarhem	+49
Jordbrukarhem	+55
Företagarhem	+43
Tjänstemannahem	+29
Högre tjänstemanna/ akademikerhem	+ 0
Offentlig-privat	
Landsting	+6
Kommun	+21
Stat	+20
Privat	+45

Det finns också ett tydligt samband mellan bostadsorten och flyktingattityderna. Med ökande urbaniseringsgrad blir attityderna mindre negativa. Mest negativa till flyktingmottagande är alltså de som bor på landsbygden, och minst negativa storstadsborna, dvs. i detta fall de som bor i Malmö. Delvis förklaras detta av utbildningsnivån som är högre i områden med högre urbaniseringsgrad. Det kan tilläggas att i Syd-SOM 2006 fanns inget samband mellan urbaniseringsgrad och benägenhet att rösta på Sverigedemokraterna.

Det finns också ett samband mellan klass och attityder. Jordbrukare och arbetare är mest negativa till flyktingmottagande, tätt följda av företagare. Sambandet mellan klasstillhörighet och utbildningsnivå är välkänt, och sambandet mellan klass och attityd försvinner, när vi kontrollerar för utbildningsnivån. Det verkar alltså vara graden av utbildning, och inte klasstillhörigheten i sig, som är avgörande för attityderna till flyktingmottagandet. Det är för övrigt notabelt, att även om jordbrukare och företagare har starkt negativa attityder till flyktingmottagande, så hade Sverigedemokraterna i 2006 års val ett mycket begränsat stöd bland dessa grupper.

De som arbetar inom den privata sektorn är mer negativa till flyktingmottagande än de som arbetar inom den offentliga sektorn, särskilt landstingssektorn. Också här gäller att sambandet framstår som mycket svagare vid en kontroll för utbildningsnivån.

Vi har redan flera gånger kunnat konstatera att det inte verkar finnas något enkelt samband mellan attityder till flyktingmottagande och stöd för Sverigedemokraterna. Flera kategorier som uppvisar starkt negativa attityder (äldre, landsbygdsboende, jordbrukare och företagare) har inte stött Sverigedemokraterna i någon större utsträckning.

Vi kan nu övergå till att undersöka hur attityder till politik i andra avseenden hänger samman med attityder i flyktingfrågan.

Tabell 2 *Inställning till förslaget att ta emot färre flyktingar fördelat efter placering på vänster-högerskalan (balansmått)*

	Balansmått
Klart till vänster	- 15
Något till vänster	+15
Varken höger eller vänster	+46
Något till höger	+36
Klart till höger	+51

Det finns ett tydligt samband mellan ideologisk position på vänster-högerskalan och inställning i flyktingfrågan. Ju längre till vänster den svarande anser sig stå, desto mer positiv till flyktingmottagande. Mönstret bryts något av dem som ansett sig stå varken till vänster eller till höger. I denna grupp är inställningen till flyktingmottagande mycket negativ. Detta kan sammanhånga med att många som stöder

partier utanför riksdagen (bl.a. de som anser att Sverigedemokraterna är bästa parti) väljer detta svarsalternativ, samtidigt som dessa skåningar ofta är starkt kritiska till flyktingmottagandet.

För den stora majoriteten av väljarna är sambandet mellan partisympati och inställning till flyktingmottagning ganska svagt (se kapitlet om Sverigedemokraterna i denna bok). Socialdemokraternas och de fyra allianspartiernas sympatisörer har ganska likartad uppfattning, och de skillnader som finns följer inte helt vänster-höger-skalan, Moderaternas anhängare är visserligen något mer negativa till flyktingmottagande, men skillnaderna är ganska små.

Däremot skiljer vänsterpartiets och miljöpartiets sympatisörer tydligt ut sig: här har flyktingmottagandet det starkaste stödet. Det är notabelt att miljöpartiets sympatisörer här ligger ganska när vänsterpartiets, medan skillnaderna mot de socialdemokratiska anhängarna är anmärkningsvärt stora.

Tabell 3 *Skåningarnas inställning till förslaget att ta emot färre flyktingar, fördelat efter intresse för politik, nöjdhet med demokratin i Sverige, inställning till det svenska EU-medlemskapet och syn på globaliseringens effekter på Sverige (balansmått)*

Intresse för politik	
Mycket intresserad	- 2
Ganska intresserad	+22
Inte särskilt intresserad	+46
Inte alls intresserad	+65
Nöjdhet med demokratin i Sverige	
Mycket nöjd	- 1
Ganska nöjd	+28
Inte särskilt nöjd	+50
Inte alls nöjd	+62
Inställning till det svenska EU-medlemskapet	
För EU-medlemskapet	+19
Ingen bestämd åsikt	+45
Mot EU-medlemskapet	+48
Globaliseringens effekter på Sverige	
Mycket bra	- 3
Ganska bra	+20
Varken eller	+44
Ganska dåligt	+48
Mycket dåligt	+59

Skiljer ut sig, fast åt andra hållet, gör Sverigedemokraternas sympatisörer. Balansmättet +91 är mycket högt, om man betänker att måttet varierar mellan -100 och +100. Nämnas bör att de som angett andra partier också har en klart negativ attityd till flyktingmottagandet (balansmättet är här -51). Det handlar här mindre om Feministiskt initiativ eller Junilistan utan i stället olika lokala partier. Frågan ställdes nämligen så att den svarande inte med nödvändighet behövde ange något parti som är verksamt på riksplanet. Det finns alltså en, låt vara inte alltför stor, grupp skånska väljare som har stor uppskattning för olika lokala partier. Dessa skåningar är som grupp klart negativa till flyktingmottagning.

Också flera andra politiska attityder uppvisar klara samband med inställningen till flyktingmottagning.

Det finns ett starkt samband mellan hur intresserad man är av politik och vilken inställning man tar i flyktingfrågan. Ju mindre intresserad man är, desto mer negativ är man till flyktingmottagande. Till någon del hänger detta samman med att intresse för politik samvarierar med utbildning, men sambandet kvarstår också vid en kontroll för utbildningsnivå.

Politiskt missnöje kan mätas på många sätt. I Syd-SOM 2008 har de svarande bland annat fått beskriva hur nöjda de är med den svenska demokratin. Också här finns ett tydligt samband. De som är missnöjda med den svenska demokratin är samtidigt negativa till flyktingmottagning. Ointresse och missnöjdhet verkar gå hand i hand med en mer flyktingkritisk inställning. Sverigedemokraterna får också högre andel av rösterna från dem som är ointresserade av politik och som är missnöjda med den svenska demokratin.

Hur pass internationellt inriktad man är i sitt synsätt samvarierar också med synen på flyktingfrågan. De som är negativa till det svenska EU-medlemskapet är också negativa till flyktingmottagning. Mönstret försvagas av miljöpartiets och vänsterpartiets sympatisörer som är positiva till flyktingmottagning men (särskilt vänsterpartisterna) negativa till EU-medlemskapet. Även Sverigedemokraternas sympatisörer är starkt negativa till EU-medlemskapet.

Hur medborgaren bedömer globaliseringens effekter på Sverige samvarierar också starkt med attityderna till flyktingmottagning. Ju mer negativ syn man har till globaliseringen, desto mer negativ är man till flyktingmottagande. Det kan naturligtvis vara så att ökade flyktingströmmar ses som en tydlig effekt av globaliseringen – det går inte att avgöra vad de svarande haft i tankarna när de bedömt globaliseringens effekter, eller ens hur de har uppfattat vad som menas med ”globalisering”.

Analysen har hittills baserats på de svarandes inställning till förslaget att ta emot färre flyktingar. I Syd-SOM 2008 har också ställts en fråga om synen på förslaget att öka arbetskraftsinvandringen. Det finns en stark överensstämmelse mellan svaren på de två frågorna; gillar man förslaget att ta emot färre flyktingar ogillar man som regel förslaget att öka arbetskraftsinvandringen. Det finns emellertid också en mindre grupp skåningar som är negativa till flyktingmottagande men positiva till arbetskraftsinvandring. Och det finns också en grupp som intar de motsatta positionerna och gillar flyktingmottagning men inte arbetskraftsinvandring.

Tabell 4 Samband mellan skåningarnas inställning till förslagen att ta emot färre flyktingar och att öka arbetskraftsinvandringen (procent)

	Ta emot färre flyktingar	
	Bra förslag	Varken eller + dåligt förslag
Öka arbetskrafts- invandringen		
Bra förslag + varken eller	23	74
Dåligt förslag	77	26
Summa	100	100

Kommentar: Tabellen ska utläsas så att av dem som är positiva till förslaget att ta emot färre flyktingar är det 77 % som är negativa till förslaget att öka arbetskraftsinvandringen.

Vi kan också genom en multivariat analys undersöka den relativa förklaringskraften hos flera faktorer samtidigt. Vi har här använt multipel regressionsanalys. I följande tabell har samma modell använts för de båda frågorna om flyktingmottagande respektive arbetskraftsinvandring. I följande tabell är några variabler s.k. dummyvariabler, dvs. de kan bara anta två värden. Det gäller av naturliga skäl kön, men också om man tycker att Sverigedemokraterna är bästa parti, om man bor i ett arbetarhem, om man bor i ett tjänstemannahem, samt om man är pensionär (dvs. 66 år eller äldre). (Det bör nämnas att om vi i stället arbetar med ålder som en vanlig variabel på intervallskalenivå, fås inga signifikanta samband alls.) Inställning till EU (som bara kan anta tre värden) har också gjorts om till en dummyvariabel som mäter positiv inställning till EU. Övriga variabler kan anta fyra (t.ex. urbaniseringsgrad och utbildning) eller fem värden (t.ex. placering på vänster-högerskalan), och de behandlas (något oegentligt) som variabler på intervallskalenivå. Modellen innehåller som synes både attitydvariabler (som intresse för politik, nöjdhet med den svenska demokratin och inställningen till EU) och demografiska bakgrundsvariabler (som utbildningsnivå, kön, urbaniseringsgrad, osv.)

Tabellen visar alltså en mer negativ inställning till flyktingmottagande och arbetskraftsinvandring bland dem som står till höger, har lägre utbildning, gillar Sverigedemokraterna, är missnöjda med den svenska demokratin, har lågt intresse för politik, är negativa till EU-medlemskapet, är män (i det ena fallet), och bor i arbetarhem.

Tabell 5 Faktorer som påverkar inställning till dels förslaget att ta emot färre flyktingar, dels förslaget att öka arbetskraftsinvandringen. Multipel regressionsanalys. Betakoefficienter

	Ta emot färre flyktingar	öka arbetskraftsinvandringen
Vänster-höger-skalan	-.303***	+.101***
Utbildningsnivå	+.210***	-.145***
Sverigedemokrat	-.163***	+.165***
Nöjd med demokratin	-.134***	+.158***
Intresse för politik	-.130***	+.110***
Inställning till EU	-.096***	-.109***
Kön	-.075***	---
Arbetarhem	-.069**	+.113***
Pensionär	---	---
Tjänstemannahem	---	---
Urbaniseringsgrad	---	---
<i>Förklarad varians</i>	27,8 %.	21,2 %

Kommentar: *** signifikans på nivån 0,1% **signifikans på nivån 0,5%. Icke signifikanta samband markeras med ---.

Modellen har starkare förklaringskraft (högre förklarad varians) vad gäller inställningen till flyktingmottagande. Här har skillnaden mellan vänster och höger starkare effekt, och här finns också en skillnad mellan könen. Vad gäller arbetskraftsinvandringen syns däremot ingen kvarvarande skillnad mellan mäns och kvinnors inställning. Att bo i ett tjänstemannahem har inte någon synlig självständig effekt. Inte heller syns någon särskild pensionärs effekt. Att pensionärer är mer negativa till invandring förefaller alltså hänga samman med utbildningsnivån och inte med åldern som sådan. Slående är också att bostadsorten inte verkar ha någon större betydelse: det finns ingen signifikant effekt av urbaniseringsgraden. Helhetsintrycket är att samma förklaringsmodell fungerar på såväl inställning till flyktingmottagande som inställning till arbetskraftsinvandring.

Hur bedömer skåningarna effekterna av mångkulturalismen?

De svarande har också fått bedöma mångkulturalismens effekter i ett flertal avseenden, från mat och idrott till kultur, språk, religion, lag och ordning, ekonomi, politik och sysselsättning. Riktigt hur de svarande tolkat dessa nyckelord, t.ex. när det gäller kultur, kan vi inte säga något säkert om. Inte heller vet vi om svaren när det gäller effekterna på religion speglar någon bedömning av om man gillar eller ogillar invandrarnas religioner eller om de svarande primärt bedömt effekterna på t.ex. svenska kyrkan. Hur som helst kan vi se en rangordning, där effekterna i fråga

om mat bedöms som särskilt positiva, liksom kultur och idrott, medan de mest negativa effekterna anses ligga inom fältet lag och ordning. Den genomsnittlige skåningen tenderar uppenbarligen att urskilja såväl positiva som negativa effekter av mångkulturalismen.

Tabell 6 Skåningarnas bedömning av mångkulturalismens effekter på mat, kultur, idrott, språk, sysselsättning, politik, religion, lag och ordning (balansmätt)

	Positiva effekter	Negativa effekter	Balansmätt
Mat	86	3	+83
Kultur	71	5	+66
Idrott	68	4	+64
Språk	51	20	+31
Sysselsättning	24	35	-11
Politik	21	34	-13
Ekonomi	22	38	-16
Religion	20	44	-22
Lag och ordning	13	61	-48

Motsvarande frågor ställdes i Syd-SOM 2006 – med någon variation i frågeformuleringen. Överlag är skåningarnas bedömning av multikulturalismens effekter mer positiv i den senaste undersökningen. Detta stämmer med tendensen att inställningen till flyktingmottagande är något mindre negativ 2008 jämfört med 2006.

Om vi använder en liknande modell för multipel regression som den vi presenterade i förra avsnittet, finner vi en låg förklaringskraft och en del variationer i resultatet

Två förklaringsfaktorer har genomgående effekt. Den som är missnöjd med demokratin gör en mer negativ bedömning av mångkulturalismens effekter i fråga om alla de olika effekter som undersökts. Detsamma gäller för dem som placerar sig till höger på vänster-högerskalan. Modellen uppvisar annars överlag en låg förklarad varians, betydligt lägre än för inställning till förslagen att minska flyktingmottagandet och öka arbetskraftsinvandringen. Särskilt låg förklaringskraft finns beträffande effekterna på lag och ordning. Inte ens utbildningsgraden eller inställningen till EU, som har förklaringskraft för alla andra av mångkulturalismens effekter, verkar ha någon betydelse för hur man ser på effekterna på lag och ordning. Klasstillhörigheten spelar heller ingen roll – och inte heller åldern.

Tabell 7 Faktorer som påverkar bedömningen av mångkulturalismens effekter i olika avseenden (multipel regressionsanalys, betakoefficienter)

	religion	lag o ordning	ekonomi	politik	sysselsättning
Ålder	+0.063	---	---	+0.043	+0.047
Kön	+0.158	+0.111	+0.043	+0.100	---
Utbildning	-0.095	---	-0.090	-0.088	-0.089
Arbetarklass	---	---	+0.073	+0.069	+0.091
Vänster-höger	+0.194	+0.179	+0.191	+0.189	+0.132
Intresse för politik	+0.068	---	---	+0.087	+0.054
Nöjd med demokratin	+0.155	+0.158	+0.201	+0.249	+0.193
Positiv till EU	-0.093	---	-0.126	-0.092	-0.125
Förklarad varians	12,1%	6,2%	12,5%	16,1%	12,3%

	Mat	idrott	kultur	språk
Ålder	+0.198	+0.087	+0.094	---
Kön	+0.079	---	+0.163	+0.181
Utbildning	-0.204	-0.152	-0.130	-0.096
Arbetarklass	---	---	+0.059	---
Vänster-höger	+0.128	+0.138	+0.218	+0.196
Intresse för politik	+0.068	+0.074	+0.082	+0.085
Nöjd med demokratin	+0.125	+0.116	+0.131	+0.120
Positiv till EU	-0.129	-0.079	-0.097	-0.095
Förklarad varians	18,4%	9,3%	15,4%	11,7%

Kommentar: tabellen ska utläsas så att en mer negativ syn på mångkulturalismens effekter på t.ex. politik fås vid högre ålder, män, lägre utbildning, arbetarklass, placering till höger, lägre intresse för politik, lägre nöjdhet med demokratin i Sverige och mer negativ inställning till EU. Icke signifikanta Betavärden markeras med ---.

Orsaker till svårigheterna att integrera invandrare

I Syd-SOM 2008 har också de svarande ombetts ta ställning till sex olika förklaringar till svårigheterna att integrera invandrare i det svenska samhället. Tre av dessa förklaringar kan sägas peka ut egenskaper hos *invandrarna*. Det gäller bristande kunskaper i svenska språket, invandrarnas ointresse av att bli integrerade samt invandrarnas bidragsberoende. Tre andra förklaringar pekar snarare på egenskaper hos *svenskarna*. Det handlar då om segregerat boende, om diskriminering på arbetsmarknaden och om förekomsten av negativa attityder hos svenskarna. Man kunde naturligtvis invända att både bidragsberoende och bostadssegregering är resultatet

av såväl svenskar som invandrare. Bidragsberoende kan ju ses som beroende på att svenska myndigheter genom sitt agerande skapat detta beroende. På liknande sätt kan bostadssegregering ses som orsakad av att svenskar inte vill bo i områden där det bor många invandrare. Emellertid ger en faktoranalys av svaren på de sex frågorna starkt stöd för att gruppera dem på det sätt jag gjort. Frågställningen bygger naturligtvis på den förutsättningen att det verkligen anses förekomma integrationsproblem. Den som anser att integrationen fungerat perfekt och problemfritt har inte helt lätt att besvara frågorna – men å andra sidan verkar det i den allmänna samhällsdebatten råda samförstånd på just denna enda punkt: integreringen av invandrare i det svenska samhället har inte fungerat problemfritt.

Tabell 8 Skåningarnas uppfattning om olika påståenden rörande svårigheterna att integrera invandrare i det svenska samhället. Balansmätt (andel som svarat att påståendet är riktigt minus andel som svarat att påståendet är felaktigt)

	Riktigt	Felaktigt	Balansmätt
Dåliga svenskkunskaper	73	17	+56
Invandrarernas ointresse	63	22	+41
Invandrarernas bidragsberoende	61	24	+37
Svenskar och invandrare bor åtskilda	69	17	+52
Diskriminering på arbetsmarknaden	58	24	+34
Svenskarnas negativa attityder	56	27	+29

Samtliga sex förklaringar får stöd av de svarande. Detta förhållande kan möjligen tolkas som en illustration till den välkända tesen att det är lättare att instämma i ett påstående än att ta avstånd från det. Men man kan också se det som så att skåningarna är beredda att tillskriva bristerna i integration ett flertal, kanske samverkande faktorer och alltså är beredda till en ganska komplex analys. Detta är ett mycket tydligt resultat. Starkast stöd får, när vi jämför svaren på de sex frågorna, förklaringar i termer av bristande svenskkunskaper och boendesegregation. Svagast stöd får tanken att svenskarnas negativa attityder skulle ha bidragit till integrationsproblemen, men en majoritet av skåningarna är ändå faktiskt beredda att medge att negativa attityder hos svenskarna spelar in.

En regressionsmodell av samma slag som tidigare använts ger här ytterst låg förklarad varians. Starkast och mest konsekvent slår positioneringen på vänsterhögerskalan. Ju längre till höger man står, desto mer är man beredd att finna orsakerna till integrationsproblemen hos invandrarna själva, och ju längre till vänster man står, desto mer benägen är man att självkritiskt också söka förklaringarna i det

svenska samhället. Det kan tilläggas, vilket inte visas här i tabellform, att de som är negativa till flyktningmottagande och arbetskraftsinvandring generellt är mer benägna att förklara integrationsproblemen med egenskaper hos invandrarna och inte i det svenska samhället. Detta förhållande är inte överraskande.

Tabell 9 Olika faktorerers inverkan på skåningarnas bedömning av olika förklaringar till svårigheterna att integrera invandrare i det svenska samhället (multipel regressionsanalys, betakoefficienter)

	Dåliga kunskaper i svenska	invandrarnas ointresse	invandrarnas bidragsberoende
Ålder	---	---	---
Kön	---	+0.059	---
Utbildning	-0.078	-.133	-.136
Arbetarklass	---	+0.055	+0.075
Vänster-höger	+0.175	+0.159	+0.228
Intresse f politik	-0.048	---	---
Nöjd med demokratin	+0.074	+0.134	+0.128
Positiv till EU	---	-.049	---
<i>Förklarad varians</i>	<i>3,9 %</i>	<i>8,3 %</i>	<i>9,5 %</i>

	Invandrare och svenskar bor åtskilda	diskriminering på arbetsmarknaden	svenskars negativa attityder
Ålder	---	---	---
Kön	---	-.064	-.045
Utbildning	+0.085	+0.144	+0.078
Arbetarklass	-0.050	-.105	-.108
Vänster-höger	-.108	-.224	-.162
Intresse f politik	-0.083	-.049	-.054
Nöjd med demokratin	-0.043	-.050	-.051
Positiv till EU	+0.077	+0.072	+0.052
<i>Förklarad varians</i>	<i>4,7 %</i>	<i>10,4 %</i>	<i>5,8 %</i>

Kommentar: Icke signifikanta betavärden markeras med ---.

Slutsatser

Den genomsnittlige skåningen är ganska negativ till invandring och flyktingmottagande. Det finns ett starkt stöd för förslaget att ta emot färre flyktingar, och ett ännu något starkare motstånd mot att öka arbetskraftsinvandringen. Flyktingmotståndet är starkast bland dem som befinner sig till höger, som har låg eller medellåg utbildning, som är män, som tillhör arbetarklassen, som inte är nöjda med demokratin i Sverige, som har lågt intresse för politik i allmänhet och som är negativt inställda till EU. När skåningen ställs inför uppgiften att bedöma mångkulturalismens effekter på olika områden, urskiljer flertalet såväl positiva som negativa effekter. Stor enighet råder om att vad gäller mat är effekterna positiva, och vad gäller lag och ordning är effekterna negativa. När det gäller orsakerna till svårigheterna att integrera invandrare i det svenska samhället tenderar många skåningar att se flera orsaker och att se förklaringar både hos invandrarna och i det svenska samhället. Forskare har ansett sig kunna påvisa flera olika konkurrerande diskurser om mångkulturalismen i Sverige (Brekke och Borchgrevink 2007, jfr Johansson Heinö 2009). Det är svårt att i Syd-SOM 2008 undersöka hur utbredda dessa olika diskurser är bland skåningarna, men en rimlig slutsats är att många skåningar visar sig beredda att acceptera en ganska komplex analys av integrationsproblemen.

Referenser

- Brekke, Jan-Paul & Borchgrevink, Tordis (2007) Talkning about integration. Discourses, alliances and theories on labour market integration in Sweden. Oslo: Institute for social research.
- Demker, Marie (2009) Generösare attityd till flyktingmottagning i Sverige, i Holmberg, S & Weibull, L (red) *Svensk höst. Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle. SOM-undersökningen 2008*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Johansson Heinö, Andreas (2009) Hur mycket mångdald tål demokratin? Demokratiska dilemman i ett mångkulturellt Sverige. Malmö: Glerups Förlag
- Petersson, Olof & Söderlind, Donald (1988) Förvaltningspolitik. Uppsala: Diskurs
- Sannerstedt, Anders (2008) De okända väljarna – en analys av de skånska väljare som röstade på icke riksdagspartier 2006 i Nilsson, L & Antoni, R (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin. Skåne 2006*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet

Medier

NYHETSINTRESSET I SKÅNE: REGIONALT, NATIONELLT ELLER INTERNATIONELLT?

LENNART WEIBULL

”Om du tycker att svenska dagstidningar är för provinsiella – testa Guardian Weekly!” lyder en slogan från nätsajten Tidningsbutik.se.¹ Provinsiellt står här för något lätt nedsättande. Det är något som är inskränkt, synonymordboken föreslår till och med ”lantligt” som ett alternativ. Föreställningen att svenska dagstidningar, särskilt landsortstidningar skulle vara provinsiella är inte ny. Journalisten Håkan Hansson publicerade 1968 boken ”Anders Persson har vrickat foten”, som var en vidräkning med landsortspressens bygdejournalistik. Och året därpå kom debattboken ”Ni har väl läst tidningen idag?” som menade att de stora internationella frågorna trängdes bort av den svenska ankdammens trivialiteter.² Den bok som ännu tidigare hade det större anslaget om Sveriges inskränkthet var Göran Palm i ”Indoktrineringen i Sverige” från 1968.

Men är lokalt intresse verkligen detsamma som inskränkthet? En av 1960-talets globalt inriktade debattörer, författaren Sven Lindqvist, kom ett drygt decennium senare att mynta uttrycket Gräv där du står.³ Det var titeln på en bok som handlar om hur en anställd kan utforska sitt jobb. För att förstå arbetets och kapitalets globala historia, menar Lindqvist, måste man starta med den egna arbetsplatsen, eftersom det är där man har sin hemvist, sin identitet. Ett fördjupat studium av den egna arbetsplatsen kommer att visa att det finns kopplingar mellan det lokala och det globala. Ett skönlitterärt exempel är Henning Mankells kriminalromaner om kommissarie Wallander, där det som händer i Ystad ofta framställs som en del, eller snarast reflektion, av det globala skeendet.⁴ För detta dubbla fenomen har föreslagits beteckningen globalisering.

Det gemensamma för de båda perspektiven på det lokala är att de handlar om vad som utmärker – eller bör utmärka – människors orientering. Vilken är vår identitet – och vad utmärker vår orientering om omvärlden? Frågan om den lokala identiteten har sedan slutet av 1990-talet vuxit fram som en forskningsgren inom svensk medie- och kommunikationsforskning. Avsikten är inte att här gå djupare in på vad som utmärker lokal identitet, utan utgångspunkten är istället att belysa samspelet mellan geografisk orientering och medievänor. Avgränsningen är således till nyhetsorientering.

Syftet med artikeln är att på grundval SOM-institutets undersökning i Skåne 2008 studera nyhetsorienteringen bland boende i olika delar av Skåne och sedan relatera den till människors medievänor, inte minst läsningen av de förment provinsiella landsortstidningarna.

Nyhetsintresse i fyra delar av Skåne

För att belysa den geografiska orienteringen ställdes i Skåneundersökningen en fråga om hur viktigt det var att känna till de större nyheterna för ett urval områden. De områden som svarspersonerna hade att välja på var dels de fyra delregionerna i Skåne – *sydväst* med Malmö-Lund-Trelleborg som huvudorter, *sydost* (Ystad-Simrishamn), *nordväst* (Helsingborg-Ängelholm) och *nordost* (Kristianstad-Hässleholm)⁵ dels Köpenhamn respektive övriga Danmark samt Stockholm, Göteborg och Oslo. Valet av områden innebär med nödvändighet en viss förenkling, inte minst som delregionerna inte helt speglar den lokala nivån, men i förhållande till områdena i omvärlden har det dock bedömts kunna fungera.

När vi ser till den samlade nyhetsorienteringen hos den skånska allmänheten som helhet visar sig att det område som kommer klart högst i bedömningarna är sydvästra Skåne, där 73 procent bedömer det vara mycket eller ganska viktigt att följa med i de viktigaste nyheterna. Därefter följer nordvästra (66 procent), sydöstra (60 procent) och nordöstra Skåne (54 procent). Lägst ligger Oslo (19 procent). Intressant är att notera att skåningars nyhetsintresse för Stockholm är större än det för Köpenhamn – och även större än intresset för nyheter från Nordostskåne (tabell 1).

Tabell 1 Nyhetsintresset i Skåne 2008 (procent)

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt	Summa procent
Nordvästra Skåne	25	41	25	9	100
Nordöstra Skåne	14	40	35	11	100
Sydvästra Skåne	29	44	20	7	100
Sydöstra Skåne	16	44	32	8	100
Köpenhamn	9	37	38	16	100
Övriga Danmark	4	22	50	24	100
Stockholm	11	44	31	14	100
Göteborg	8	39	38	15	100
Oslo	3	16	51	30	100

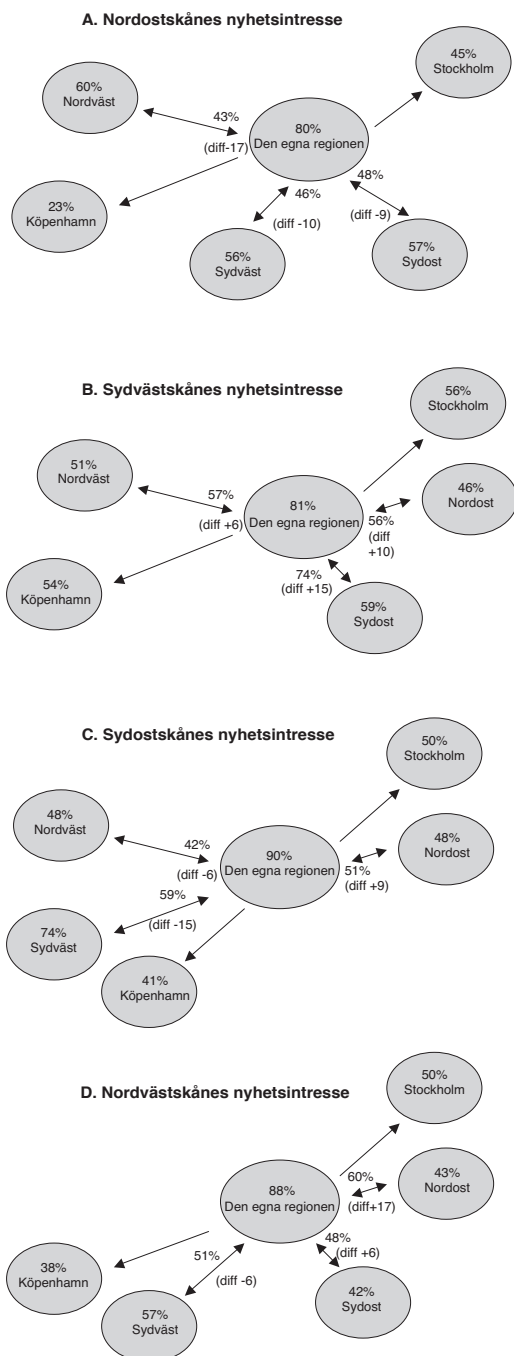
Fråga: "Hur viktigt är det för dig att känna till de större nyheterna från följande områden?"

Kommentar: Antal svarande är 2 876. Det interna bortfallet på enskilda områden är mellan två och tre procent. Om delregioner se fig 1.

Källa: Syd-SOM 2008 (fråga 46)

Ser vi närmare på resultatet så visar sig att den höga andelen för sydväst till stor del är en följd av att människor är mest intresserade av det område där man bor – och att det bor flest människor i Sydvästskåne. Det föga överraskande mönstret är således

Figur 1 Nyhetsintresset i fyra skånska delregioner 2008 (procent)

Kommentar: Varje figur visar nyhetsintresset bland de boende i respektive delregion dels för den egna regionen, dels för de tre andra regionerna i Skåne samt för Stockholm och Köpenhamn. Vid pilarna från varje annan region anges som jämförelse andelen intresserade för den aktuella delregionen. Delregionerna är sammansatta av kommuner enligt följande. Nordvästskåne: Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkeljunga; Sydvästskåne: Burlöv, Eslov, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanatorp, Svedala, Trelleborg och Vellinge; Nordostskåne: Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge; Sydostskåne: Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Tomelilla och Ystad.

att människor överlag har höga andelar för det egna området och inom Skåne är det den sydöstra delen som är den mest lokalt orienterade med 90 procent som anser nyheter från det egna området mycket eller ganska viktiga (figur 1).

Vi kan på grundval av resultaten även göra attraktionskartor för boende i olika delar av Skåne (figur 1). Figurerna är redovisade efter delregion och anger andelarna för hur viktigt det är att följa de stora nyheterna från olika områden. Exempelvis kan vi se att de som bor i sydvästra Skåne är mer intresserade av sydost (59 procent) än nordväst (51 procent) eller att de som bor i nordväst prioriterar sydväst (57 procent) före nordost (43 procent). Det största intresset för Köpenhamn finns inte oväntat i sydväst och det lägsta i nordost.

Till stor del kan människors intresse för olika delar av landet föras tillbaka till närhetsfaktorn, men det finns även andra faktorer att ta hänsyn till. Det framträder framför allt när vi gör parvisa jämförelser. Vi kan exempelvis se att de som bor i nordöstra Skåne är mer intresserade av att följa med vad som händer i nordväst (60 procent) än de som bor i nordväst är intresserade av nordost (43 procent). Bakom en sådan skillnad ligger sannolikt ett områdes storlek men också en allmän attraktionskraft. En analys av samtliga parvisa jämförelser ger oss ett slags attraktionshierarki för Skåne, där sydväst toppar (har plus mot övriga tre regioner), följt av nordväst, sydost och nordost (har minus mot övriga tre regioner).

Det som kallas attraktionshierarki följer huvudsakligen delregionernas storlek. Undantaget är nordost som egentligen borde ha kommit som den tredje i ordningen om vi skulle gå efter folkmängd. Däremot finns det inget samband med hur de boende inom sin region värderar att följa det som händer inom den; här ligger både Sydväst- och Nordostskåne lägre än sydost och nordväst.

När det gäller förhållandet till omvärlden finns det två iakttagelser att lyfta fram. För det första uppfattas nyheter från Stockholm som viktigare än nyheter från Köpenhamn. Det gäller för alla delar av Skåne, även sydväst även om skillnaden där är marginell. Förklaringen till övervikten för Stockholm är sannolikt att det är där besluten fattas som rör Skåne. För det andra indikerar bedömningarna att det bland de boende i sydväst uppfattar sig om en del av regionen Malmö-Köpenhamn: i Sydvästskåne ligger nyhetsintresset för Köpenhamn (54 procent) högre än för framför allt nordöstra (23 procent) men också nordvästra Skåne (38 procent). Resultatet kan möjligen uttryckas så att expansionen i den södra Öresundsregionen bidrar till att dela Skåne, åtminstone om man utgår från föreställningarna bland de boende i olika delar av regionen.

Gruppskillnader i bedömningarna

Det finns samtidigt skillnader mellan olika gruppers värderingar av vilka områden som är viktiga att följa. Generellt är högutbildade personer de som är mest intresserade av att följa med i nyheterna. Det gäller alla typer av områden, men skillnaden är klart högre för Stockholm och Köpenhamn (tabell 2), liksom för andra områden utanför

Skåne. Det finns en svag tendens att de äldsta är mer intresserade än de yngre av den egna regionen, att de äldsta är mindre intresserade av nyheter från Köpenhamn än övriga och att kvinnor är något mer orienterade mot Stockholm än vad män är.

Tabell 2 Nyhetsintresset för den egna delregionen i jämförelse med nyhetsintresset för Stockholm och Köpenhamn, Skåne 2008 (procent)

	Kön		Ålder				Utbildning			
	Kv	M	15-29	30-49	50-64	65-85	L	ML	MH	H
Egen region	88	87	81	88	88	90	84	87	89	89
Stockholm	61	49	57	57	54	54	39	49	57	73
Köpenhamn	48	44	48	48	49	39	29	42	52	59

Kommentar: Egen region avser summan av sydvästs-kåningars intresse för sydvästra Skåne, nordvästs-kåningars intresse för nordvästra Skåne osv. I fråga om utbildning är L = lågutbildad, ML = medellågutbildad, MH = medelhögutbildad, H = högutbildad. Om delregioner se fig 1.

Utbildningsfaktorn är den mest utslagsgivande. Många studier visar att personer med högre utbildning har en större internationell orientering, ibland kallade "cosmopolitans".⁶ Exempelvis visar nya svenska studier att högutbildade är betydligt positivare till globalisering än lågutbildade.⁷ Sannolikt har de högutbildades orientering att göra med deras yrke.

Det är rimligt att gå ett steg vidare och se hur denna utbildning förhåller sig till avstånds- eller storleksfaktorn, alltså områdenas karaktär och relationer till varandra. Om vi utgår ifrån de två områden i Skåne som uppvisar den största skillnaden i bedömningarna – nordost och sydväst – kan vi belysa förhållandet mellan utbildning och avstånd både inom Skåne och i relation till omvärlden (tabell 3).

De två översta parvisa jämförelserna har fokus på bedömningarna *inom* Skåne. De visar hur boende i nordost respektive sydväst ser på de egna och den andra delregionen. När det gäller det egna området har man i de två regionerna samma stora intresse att följa med vad som händer, men i båda områdena är intresset bland de högutbildade något större än bland de lågutbildade, låt vara att skillnaderna inte är särskilt stora. I den ömsesidiga bedömningen – intresse för sydväst bland de boende i Nordostskåne respektive Sydvästs-kåningarnas intresse för nordost – framkommer det vi redan sett i det föregående, nämligen att sydväst har större attraktionskraft än nordost: de som bor i nordost värderar sydväst klart högre än de som bor i sydväst värderar nordost – bland de lågutbildade 62 respektive 44 procent, bland de högutbildade 66 respektive 50 procent. De högutbildade är således lite mer intresserade att se utanför sin region, men tendensen är densamma som bland lågutbildade.

Tabell 3 Nyhetsintresset bland boende i sydvästra respektive nordöstra Skåne efter utbildning 2008 (procent)**A. Intresset för egen delregion**

	Boende i:	
	Nordost	Sydväst
Lågutb	82	79
Högutb	89	87

B. Intresset för "den andra" delregionen

	Boende i:	
	Nordost om sydväst	Sydväst om nordost
Lågutb	62	44
Högutb	66	50

C. Intresset för Köpenhamn

	Boende i:	
	Nordost	Sydväst
Lågutb	16	36
Högutb	39	66

D. Intresset för Stockholm

	Boende i:	
	Nordost	Sydväst
Lågutb	34	41
Högutb	69	74

Kommentar: Om delregioner se fig 1.

När vi i den andra parvisa jämförelsen ser på intresset att följa med i nyheter utanför Skåne har utbildningsfaktorn i båda fallen en klart större betydelse. Både i fråga om Stockholms- och Köpenhamnsnyheter är det stora skillnader mellan låg- och högutbildades intresse. Den högsta andelen för både Köpenhamn och Stockholm finner vi bland de högutbildade i sydvästra Skåne – 74 respektive 66 procent bedömer nyheterna från dessa regioner som mycket eller ganska viktiga. Men i jämförelsen mellan Stockholm och Köpenhamn faller det på nytt ut en tydlig närhetsfaktor: intresset att följa med det som händer i Köpenhamn är både bland låg- och högutbildade betydligt högre i sydvästra Skåne, – 20 respektive 27 procentenheters differens och avståndet i intresset för Köpenhamnsområdet mellan en lågutbildad person i nordost och en högutbildad i sydväst är hela 50 procentenheter. Det senare understryker den tidigare iakttagelsen att synen på den södra Öresundsregionen innebär en uppdelning av Skåne.

För Stockholmsintresset är skillnaden mellan låg- respektive högutbildade personer i Nordost- och Sydvästskåne däremot betydligt mindre – differensen är enbart 5 respektive 7 procentenheter.

Motsvarande analyser har även gjorts för olika åldersgrupper. Där visar sig att det finns en liten ålderseffekt i bedömningen av vikten att följa nyheterna från det egna området, men att det i övrigt är var man bor som påverkar intresset. Möjligen kan det noteras att de yngre i sydväst har en relativt högre Köpenhamnsorientering, medan de yngre i nordost är relativt sett överrepresenterade när det gäller Stockholmsnyheter: bland de yngsta i nordost är andelen med Köpenhamnsintresse 18 procent, i sydväst 59; för de ungas Stockholmsintresse är motsvarande andelar 49 och 60 procent.⁸ De yngre i sydväst har således totalt sett ett något större nyhetsintresse för omvärlden men i fråga om Stockholm är skillnaden betydligt mindre.

Nyhetsintresse och lokal dagstidningsläsning

Utgångspunkten för frågan om orientering har varit att kunna belysa hur nyhetsintresset förhåller sig till medievänorna. Att det skall finnas ett samband är självklart men det är inte lika uppenbart vilka medier som prioriteras. I det följande skall detta granskas först med särskild inriktning på dagspressen.

En huvudtendens i den skånska allmänhetens nyhetsintresse är den starka lokala orientering som framträder i samtliga regioner. Det är i den som vi kan se förutsättningarna för den starka lokala morgonpressen. Det som skapar de lokala tidningarnas centrala position i det lokala samhället är att i stort sett alla grupper är lokalt intresserade och på de flesta orter är det dessutom den lokala tidningen som är själva samhället. Många studier har klart visat att det som rapporteras om i lokalpressen är i praktiken det som uppfattas som det lokala skeendet.⁹

De lokala morgontidningarna är därför som väntat mer regelbundet lästa bland dem som betonar vikten av den lokala orientering än bland dem som inte gör det, inom den egna regionen (tabell 4).¹⁰ Resultatet gäller för den samlade morgontidningsläsningen – 78 procent bland dem som anser det mycket viktigt att följa nyheterna inom sitt område läser en morgontidning minst fyra gånger i veckan, bland dem som inte är intresserade sjunker andelen regelbundna läsare till 56 procent. Samma resultat gäller även samtliga enskilda tidningar. Två av dem – Sydsvenskan och Helsingborgs Dagblad¹¹ – står relativt sett starkare än övriga bland dem utan lokalintresse, medan särskilt Nordvästra Skånes Tidningar och Skånska Dagbladet skiljer ut sig i omvänd riktning. Det kan möjligen tolkas så att de förra tidningarna uppfattas som något mindre lokala i sitt innehåll, medan de senare har en utpräglad lokal profil.

Resultaten kan också uttryckas på omvänt sätt: de som regelbundet läser en lokal morgontidning är mer intresserade av vad som händer inom området än de inte gör det. Samtidigt måste understrykas att en klar majoritet även bland dem som inte läser någon lokal morgontidning regelbundet är intresserad av att följa nyheterna från området där man bor.

Tabell 4 Morgontidningsläsning i olika delregioner efter nyhetsintresse 2008 (procent)

	Nyhetsintresset för:					
	Egen region		Stockholm		Köpenhamn	
	Mycket viktigt	Inte viktigt	Mycket Viktigt	Inte viktigt	Mycket viktigt	Inte viktigt
Morgontidningsläsning $\geq 4d/v$ i hela Skåne	78	56	79	70	77	73
Sydsvenskan $\geq 4d/v$ i Sydvästskåne	56	38	62	42	60	45
Helsingborgs Dagblad $\geq 4d/v$ i Nordvästskåne	47	24	49	40	55	38
Nordvästra Skånes Tidningar $\geq 4d/v$ i Nordvästskåne	23	5	21	21	17	24
Ystads Allehanda $\geq 4d/v$ i Sydostskåne	65	(43)	67	59	67	61
Kristianstadsbladet $\geq 4d/v$ i Nordostskåne	47	21	46	43	46	41
Norra Skåne $\geq 4d/v$ i Nordostskåne	34	12	32	28	26	32
Skånska Dagbladet $\geq 4d/v$ i Sydostskåne	20	7	15	25	17	21
Metro $\geq 3d/v$ i Sydvästskåne	34	39	32	38	28	24
City $\geq 3d/v$ i Sydvästskåne	19	21	18	21	15	11
Sydsvenskan.se $\geq 4d/v$ i Sydvästskåne	12	7	12	11	13	11
HD.se $\geq 4de/v$ i Nordvästskåne	14	23	15	15	17	14
Ystadsallehanda.se $\geq 4d/v$ i Sydostskåne	11	(8)	8	13	8	12
Kristianstadsbladet.se $\geq 4d/v$ i Nordostskåne	6	2	7	4	6	6

Kommentar: Tidningsläsningen redovisas för den delregion där respektive tidning har sin största spridning. Inte viktigt = inte särskilt viktigt + inte alls viktigt. Antalet svarspersoner som ligger bakom kolumnen Egen region inte viktigt är överlag få, oftast under 50 personer och () anger att antalet svarspersoner 25. Om delregioner se fig 1.

Tendensen är densamma för de lokala tidningarnas nätutgåvor, där siffror för den största tidningen från vardera regionen redovisas. Också läsningen av dessa ligger med ett undantag högre bland de lokalorienterade än bland övriga. Ett vanligt antagande är att nättidningen fungerar som en allmän nyhetsportal och därmed inte borde påverkas av graden i en persons lokala orientering, utan exponeringen kunde snarast förväntas vara något starkare bland dem som inte är så lokalt intresserade. Den enda tidning där resultatet pekar i en sådan riktning är Helsingborgs Dagblad: av dem som bor i Nordvästskåne men *inte* tycker att nyheter om den egna regionen är särskilt viktigt läser 23 procent nätversionen regelbundet, medan motsvarande andel bland de lokalt nyhetsintresserade är 14 procent.¹² Möjligen är det tidningens långa tradition som bred nättidning som gör att den inte uppfattas som lika lokal som pappersversionen.

Det mönster som visar sig i resultaten ger närmast stöd för föreställningen om dagspressen som ett provinsiellt fenomen. Bilden är dock inte så enkel. Om vi nu studerar förhållandet mellan lokal morgontidningsläsning och intresset för att följa vad som händer i Stockholm respektive Köpenhamn visar sig också för flertalet lokala morgontidningar ett positivt samband. Fem av de sju undersökta lokaltidningarna har en högre andel läsare bland dem som är intresserade av nyheter från Stockholm och för en – Nordvästra Skånes Tidningar – ligger det helt jämnt. För endast en tidning pekar resultatet i omvänd riktning: Skånska Dagbladet som i sydöstra Skåne har fler läsare bland dem som tycker att Stockholmsnyheter saknar intresse än bland dem som tycker att de är viktiga;¹³ mycket tyder på att det är tidningens spridning framför allt på landsbygden som bidrar till tidningens avvikande mönster.

För de lokala tidningarnas nätversioner är sambandet mellan nyhetsintresse och läsning inte lika starkt. Visserligen är tendensen i samma riktning, men bara för tre av de sex är andelen regelbundna läsare högre bland personer som är Stockholmsintresserade än bland dem som inte är det – och för en är det jämnt. För två – Ystads Allehanda och Skånska Dagbladet – är resultatet de omvända: andelen läsare av nättidningen är högre bland dem inte är intresserade av Stockholm.

Beträffande förhållandet mellan intresset för nyheter från Köpenhamnsområdet och regelbunden läsning av de lokala morgontidningarna på papper finns ett positivt samband, men det är inte lika tydligt som för nyheter från Stockholm. Fyra av de sju tidningarna har en högre andel regelbundna läsare bland dem som är intresserade av Köpenhamn än bland dem som inte är det. En av de senare är Skånska Dagbladet och de andra är Nordvästra Skånes Tidningar och Norra Skåne, två lokala tidningar som ligger något mera perifert i två regioner där intresset för Köpenhamnsområdet generellt är lägre. Köpenhamnsintresserade personer i dessa regioner väljer troligen andra tidningar – eller andra medier för sin information.

För de regionalt spridda gratistidningarna är tendensen något annorlunda än för de lokala morgontidningarna. Här visar sig andelen läsare både för Metro och för City vara något högre bland dem som saknar lokalt nyhetsintresse, även om skillnaderna inte är särskilt stora. Resultatet är knappast överraskande med tanke på att

dessas i mindre utsträckning är lokala. Mera oväntat är då att samma mönster finns när det gäller intresset för Stockholmsnyheter: Metro läses minst tre dagar i veckan av 32 procent av dem som är intresserade av vad som händer i Stockholm, men av 38 procent av dem som inte är intresserade. För City är tendensen densamma.

En rimlig förklaring är att frågan om intresse för olika områden har en stark laddning i nyhetsintresset. Det räcker inte att vara intresserad av en region, utan man skall också vara intresserad av nyheter, kanske ofta tolkat som uttryck för samhällsintresse. Om en sådan tolkning är riktig verkar gratistidningsläsarna inte ha ett sådant intresse. Till bilden hör dock att läsarna är fler bland dem med intresse för Köpenhamn, men detta sammanhänger till stor del med att gratistidningarna sprids i just de delar av Skåne som har störst Köpenhamnsintresse.

Nyhetsintresse och andra medier

Tanken att intresset för vad som händer inom olika områden är starkt kopplat till just nyhetsintresse blir tydligt också när vi ser på användningen av andra medier. För samtliga mediekanaler är den regelbundna användningen bland dem som har ett intresse för den egna regionen betydligt högre än bland dem som inte har något lokalintresse (tabell 5). Eftersom den senare gruppen är liten är det en rimligare slutsats att de som inte är intresserade av nyheter i den egna regionen överlag har ett mindre nyhetsintresse.

Att nyhetsintresset kan uppfattas även som ett generellt samhällsintresse framträder bland annat i att public service-medierna i radio och tv är överrepresenterade bland dem som är intresserade av att följa nyheter från det egna området, medan detta inte i lika hög grad gäller TV4-nyheter.

Mönstret återkommer på nytt när det gäller att följa nyheter från Stockholm, möjligen något svagare. Det senare sammanhänger med att det nu sker en utjämnning mellan nationella och lokala medier. Sydnytt och P4-kanalen i Sveriges Radio kommer således naturligt nog relativt sett lägre bland dem som är intresserade av Stockholmsnyheter, medan Eko-nyheterna ligger något högre.

För Köpenhamnsnyheter är bilden ytterligare en annan. Här visar sig relativt låga samband med nyhetsvanorna, även om tendensen delvis liknar det som gäller för att följa Stockholmsnyheter. Det självklara undantaget är nyheter från dansk radio och tv som är klart högre – men ändå lågt (3 respektive 6 procent för användning minst fem dagar i veckan) – i den Köpenhamnsintresserade gruppen.

Slutligen redovisas i tabell 5 även sambandet mellan nyhetsintresse för kvällstidningar på papper respektive nät. Här framkommer ännu ett mönster, nämligen i det närmaste en total avsaknad av samband med nyhetsintresse oavsett vilket område det gäller. Den mest spridda tidningen – Aftonbladets nätversion – har i stort sett samma andel läsare i alla grupper.¹⁴ Detsamma gäller tidningens pappersversion och Expressens båda versioner. Ett visst undantag utgör den regionalt spridda Kvällsposten. Att läsa Kvällspostens pappersversion är som väntat något vanligare bland

dem som är intresserade att följa med i de lokala nyheterna från det egna området, medan detta mönster inte gäller för nätversionen; den senare har emellertid överlag en relativt liten spridning. En slutsats är att kvällstidningar, oavsett om det är papper eller nät, överlag inte uppfattas som allmänna nyhetskanaler på samma sätt som morgonpress och radio och tv.¹⁵

Tabell 5 Användning av olika nyhetsmedier efter nyhetsintresse, Skåne 2008 (procent)

	Nyhetsintresset för:					
	Egen region		Stockholm		Köpenhamn	
	Mycket viktigt	Inte viktigt	Mycket Viktigt	Inte viktigt	Mycket viktigt	Inte viktigt
Etermedier ≥5 d/v						
Aktuellt/Rapport i SVT	53	36	53	47	51	49
TV4Nyheterna	28	22	27	28	29	27
Sydnytt SVT	40	24	37	38	37	37
TV4Nyheterna Malmö	14	11	14	14	16	12
Sveriges Radio Ekot	22	9	24	16	25	17
Sveriges Radio, lokalradion P4	30	16	25	30	25	30
Privat lokalradio	9	4	9	8	8	9
Dansk radio	1	2	1	2	3	0
Dansk TV	3	3	3	4	6	1
Kvällstidningar ≥3/d						
Totalt papper	13	13	12	16	12	14
Aftonbladet papper	5	5	5	5	5	5
Expressen papper	1	2	2	1	2	1
Kvällsposten papper	11	9	8	11	9	10
Totalt digitalt	26	23	28	24	27	24
Aftonbladet.se	23	21	24	23	23	23
Expressen.se	8	9	8	8	9	7
Kvällsposten.se	4	5	4	5	4	5
Antal svar	1314	349	308	1217	235	1467

Skånskt nyhetsintresse

Utgångspunkten för artikeln var frågan hur en lokal orientering förhåller sig till intresset för omvärlden – och vilken roll medierna spelar i detta sammanhang. Det vi har sett på grundval av analyserna av intresset av följa med i nyheter från olika delar av Skåne är att intresset för det egna området är större än det är för omvärlden. Det är ett väntat resultat, men samtidigt visar sig att skillnaden i intresset för andra regioner inte är dramatisk. Intresset för andra områden än där man bor, men inom Skåne, bestäms främst av områdenas storlek, i praktiken den betydelse de uppfattas ha. När det gäller regionerna på längre avstånd spelar framför allt utbildning en stor roll – det är högtbildade mer än lågutbildade som är intresserade av att följa med vad som händer inom dessa.

När det gäller frågan om hur medieanvändningen förhåller sig till nyhetsintresset för olika regioner visar sig generellt att de som har ett intresse att följa med vad som händer inom sin egen region läser morgontidningar och följer radio- och tv-nyheter oftare än den – lilla – grupp som inte är intresserad. Tendensen är densamma för intresset att följa med vad som händer utanför regionen; även läsarna av den lokala morgonpressen är med ett par undantag fler bland dem som är intresserade av Stockholmsnyheter än bland dem som inte är intresserade. Allt talar för att intresset för Stockholmsnyheter är ett uttryck för ett allmänpolitiskt intresse (jfr artikeln om Gamla och nya medier i Skåne i dena volym).

En första och något trivial slutsats är att regelbunden morgontidningsläsning respektive att ta del av radio- och tv-nyheter regelbundet sammanhänger med ett generellt nyhetsintresse, både lokalt och nationellt. En andra slutsats är att det ändå finns morgontidningar, vars läsekrets är mer lokalt orienterad än andras, t ex Skånska Dagbladet, och radio-tv-nyheter med en något mer nationellt orienterad publik, t ex Ekonyheterna i Sveriges Radio.

En ytterligare iakttagelse är att kvällspressen oavsett om det gäller pappers- eller nätversioner inte har något samband med nyhetsintresse, vare sig lokalt eller nationellt. En rimlig slutsats är därför att kvällstidningar används mindre för nyheternas skull. Möjligen bör slutsatsen modifieras genom påpekandet att nyhetsintresse – att följa med vad som händer – sannolikt främst uppfattas som liktydigt med samhällsintresse. Att läsa kvällstidningar kan således betraktas mindre som ett uttryck för samhällsorientering än för andra intressen.

Noter

- ¹ <http://www.tidningsbutiken.se/sok-fritext.asp?sok=provinsiell>
- ² Hellmark, Lindberg och Nilsson (1969)
- ³ Lindqvist (1978); Lindqvist inlägg i den globala debatten var boken ”Myten om Wu tao-tzu” (1967).

- 4 Text i böckerna *Hundarna i Riga* (1992) och *Mannen som log* (1994).
- 5 Delregionerna är sammansatta av kommuner enligt följande. Nordvästskåne: Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkeljunga; Sydvästskåne: Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorp, Svedala, Trelleborg och Vellinge; Nordostskåne: Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge; Sydostskåne: Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Tomelilla och Ystad.
- 6 Jfr Merton (1949)
- 7 Jfr Holmberg och Weibull (2009)
- 8 59 procent av de unga i Sydvästskåne är intresserade av Köpenhamnsnyheter i jämförelse med 54 procent bland de äldsta; i Nordostskåne är 49 procent de yngsta intresserade av Stockholmsnyheter i jämförelse med 42 procent bland de äldsta. I analysen av ålder visar sig områdesskillnaderna större än vad som framkom i analysen av utbildning.
- 9 Weibull (1983)
- 10 De som inte är lokalt intresserade är emellertid mycket få och procenttalen för dessa måste där tolkas med stor försiktighet.
- 11 Även Ystads Allehanda uppvisar ett sådant mönster, men andelen svarande utan lokalt intresse är i sydöstra Skåne alltför lågt för att någon säker slutsats skall kunna dras.
- 12 Antalet svars personer utan lokalt intresse i nordvästra Skåne är emellertid endast 66.
- 13 Siffrorna avser läsningen av Skånska Dagbladet i syöstra Skåne, där tidningen har störst spridning. Även i Sydvästskåne där tidningen har sin näst största spridning är relationerna desamma: bland personer intresserade av att följa Stockholmsnyheter 8 procent, bland dem som inte är intresserade 16 procent.
- 14 En utförlig redovisning finns i det särskilda kapitlet om skånsk medieanvändning i denna volym.
- 15 Jfr Weibull (2009)

Referenser

- Hanson, Håkan (1968) *Anders Persson har vrickat foten*. Stockholm: Tiden/Verdandi.
- Hellmark, Christer, Lindberg, Bernt, Nilsson, Karl-Ola (1969) *Ni har väl läst tidningen idag?* Stockholm: Wahlström&Widstrand.
- Holmberg, Sören. Weibull, Lennart (2009) Svensk höst. I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

- Lindqvist, Sven (1967) *Myten om Wu-tao-tzu*. Stockholm: Bonnier.
- Lindqvist, Sven (1978) *Gräv där du står: hur man utforskar ett jobb*. Bonnier.
- Mankell, Henning (1992) *Hundarna i Riga*. Stockholm: Ordfront.
- Mankell, Henning (1994) *Mannen som log*. Stockholm: Ordfront.
- Merton, Robert (1949) Patterns of Influence. A Study of Interpersonal Influence and Communication Behavior. I Lazarsfeld, Paul F, Stanton, F (Eds.) *Communication Research 1948-1949*. New York: Arno Press.
- Palm, Göran (1967) *Indoktrineringen i Sverige*. Stockholm: PAN
- Weibull, Lennart (1983) *Tidningsläsning i Sverige*. Stockholm: Publica.
- Weibull, Lennart (2009) Medieförtroendets villkor. I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

GAMLA OCH NYA MEDIER I SKÅNE

LENNART WEIBULL

Det fanns en tid då nya medier i Sverige fick sitt första genomslag i Skåne. Idag är det nästan glömt, eftersom medieinnovationer som regel förknippas med Stockholm. Men det var inte Stockholms-Tidningen med start 1898 som var den första svenska lågpristidningen utan det var Skånska Dagbladet som startade 1888. Och den första socialdemokratiska tidningen i Sverige var Folkviljan i Malmö, vars första nummer kom 1882, tre år före Social-Demokraten i Stockholm.¹

Att Skåne i äldre tid stod för medieinnovationerna hade sin bakgrund i att de nya journalistiska idéerna kom från den europeiska kontinenten och därmed först nådde Sydsverige, vanligen från Danmark. Så sent som vid televisionens start i mitten av 1950-talet var Skåne först med reguljär regional tv genom veckomagasinet Sydsvenska Journalen (1955-1958), som sändes från Köpenhamns tv-sändare. Initiativet, som kom från distriktschefen i Skåne Gunnar Ollén, sågs dock med oblida ögon av tv-ledningen i Stockholm.² Även den första föregångaren till den privata lokalradion, den så kallades piratradion, startade i Skåne 1959 med Skånes Radio Merkur, senare Radio Syd.³

De nya medier som växt fram under de senaste decennierna kan inte på samma sätt som det som idag något nedlåtande kallas "gammelmedier" lokaliseras till en bestämd plats. Den nya medievärlden kännetecknas istället av vad som har kallats *No sense of place*.⁴ Förändringen kom redan med televisionen, som ansågs på sikt kunna skapa en "global village"⁵, men har på ett helt annat sätt blivit påtaglig genom internets genomslag i slutet av 1990-talet. Nätet står för en ny förmedlingsteknik, där det som är lokalt eller regionalt samtidigt är en del i ett globalt nätverk. Grundtanken i ett sådant synsätt är att nätet gör oss alla till världsmedborgare.

Den fråga som emellertid inställer sig är i vilken utsträckning människor verkligen tillägnar sig den nya förmedlingstekniken och hur vi använder den. Traditionellt talar vi i Sverige om lokala, regionala och nationella medier, där landsortspressen är typexempel på det första, regionalradio på det andra och nationell tv på det tredje.⁶ Grupperingen har sin bakgrund i både räckvidd och innehållsprofil hos medierna. Landsortspressen på papper har en stark ställning⁷, men samtidigt har tillkomsten av nätversioner ändrat villkoren för hur långt en lokaltidning kan nå ut: i princip kan alla läsa den oavsett var man bor.

Syftet med denna artikel är att belysa hur människor i dagens Skåne orienterar sig i lokala, regionala och nationella medier, både dagspress, radio, tv och lokala nätsajter. Fokus är på de lokala mediernas roll i den digitaliserade världen. För att kunna belysa lokalmedierna utgår analysen från jämförelser mellan medieanvändning i olika

delar av Skåne – sydväst med Malmö som huvudort, sydost (Ystad-Simrishamn), nordväst (Helsingborg-Ängelholm) och nordost (Kristianstad-Hässleholm).⁸ Frågan är hur människor i ett begränsat geografiskt område orienterar sig, särskilt vilken roll nättidningar spelar i dens val av medier. Tyngdpunkten ligger således på läsning av dagspress, både på papper och på nät. Inledningsvis görs dock en översikt av den samlade medieanvändningen i Skåne.

Medieanvändning i Skåne 2008

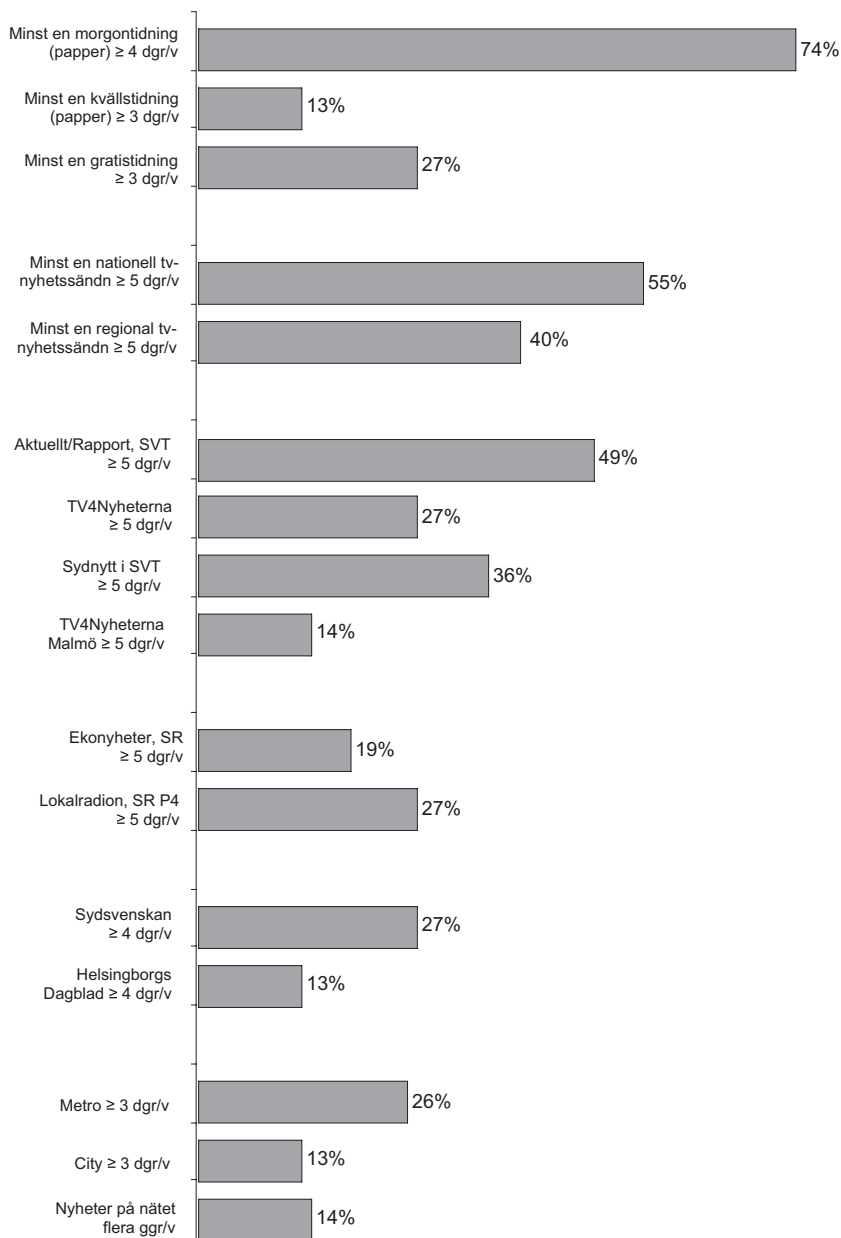
Det dominerande mediet i Skåne, liksom i Sverige i stort, är morgonpressen på papper. Nästan tre fjärdedelar av den skånska allmänheten läser en betalad morgontidning på papper minst fyra dagar i veckan. Det framgår av figur 1, där användningen av ett antal traditionella nyhetskanaler redovisas. Andra nyhetskanaler som har stor utbredning är gratistidningar som Metro och City som en fjärdedel av allmänheten tar del av minst tre dagar i veckan. Sveriges Televisions nationella nyheter, det regionala Sydnytt och TV4-nyheterna har också stora andelar regelbundna tittare. I figuren redovisas endast medier som regelbundet når minst tio procent av de boende i Skåne.⁹ Utanför listan med andelar på under tio procent finns nyheterna i privatlokalradio, bloggläsning och danska tv-nyheter. Som framgår är andelarna emellertid inte helt jämförbara, eftersom kravet på frekvens i användning skiftar något mellan olika nyhetskanaler.¹⁰ Andra studier tyder dock på att rangordningen inte skulle ändras på något dramatiskt sätt om vi haft tillgång till helt jämförbara siffror.¹¹

Medieanvändningen i Skåne ligger utom för betalad morgonpress och gratistidningar något under genomsnittet från Sverige medan rangordningen i kanalernas spridning är i stort densamma. Gratistidningarna står för den största avvikelsen: i Skåne är andelen 27 procent för läsning minst tre dagar i veckan, för Sverige i stort omkring 20 procent. Förklaringen ligger till stor del i den större tillgängligheten i Skåne.¹² För läsning av betalad morgonpress minst fyra dagar i veckan är andelen i Skåne 74 procent i jämförelse med 70 för ett riksgenomsnitt.¹³

För Sveriges Televisions nyheter är skillnaden högst marginell (49 procent i Skåne och 52 för Sverige), medan de största avvikelserna finns i fråga om Sveriges Radios P4-nyheter (27 respektive 34 procent) och TV4:s lokala nyheter (14 respektive 24 procent). Att skillnaderna är större för lokala och regionala nyheter har sin naturliga förklaring i att både struktur och innehåll skiljer sig mellan olika delar av landet.

Den samlade bilden på medieanvändningen visar på att de så kallade gammelmédierna står mycket starkt bland allmänheten i Skåne. Den lokala morgonpressen och Sveriges Televisions nyheter har klart störst spridning medan den regelbundna nyhetsläsningen på nätet ligger förhållandevis lågt. En annan tendens är att tv-nyheter överlag ligger högre än radionyheter.

Om vi ser till de enskilda tidningarnas ställning i Skåne som helhet är det Sydsvenskan som har den klart största spridningen – 27 procent av allmänheten i Skåne läser den minst fyra gånger i veckan (25 procent minst sex dagar i veckan) – medan

Figur 1 Nyhetsvanor i Skåne 2008 (procent)

Kommentar: Avser nyhetsmedier som regelbundet når minst 10 procent av de boende i Skåne.

Källa: Syd-SOM 2008

tidningen på andra plats – Helsingborgs Dagblad – har 13 procent (11 procent minst sex dagar i veckan) av skåningarna som regelbundna läsare. I jämförelse med motsvarande mätning 2006 har samtliga tidningar utom Helsingborgs Dagblad tappat ett par procentenheter i spridning. Det är samma tendens som för Sverige i stort.¹⁴ Bland gratistidningarna är Metro klart störst med 26 procent läsare minst tre dagar i veckan (12 procent minst fem dagar i veckan).

Det finns samtidigt skäl att vara försiktig i bedömningen av procentandelarna, eftersom skillnaderna i nyhetsvanor mellan olika grupper är betydande. Under det senaste decenniet är det framför allt ålder som i ökande grad skiktat ut olika medier, där särskilt de traditionella medierna väljs bort av de yngre till förmån för de nya.¹⁵ Men också utbildning och politiskt intresse är särskiljande faktorer, där hög utbildning och stort politiskt intresse vanligen betyder ett större intresse att följa främst nationella nyheter; lågutbildade är vanligen mer intresserade av lokala nyheter.¹⁶ I tabell 1 redovisas användningen av de olika skånska nyhetskanalerna efter kön, ålder, utbildning och politiskt intresse. Här finns även de mindre spridda kanalerna med.

Medan skillnaderna mellan kvinnors och mäns medievanor är förhållandevis små bekräftas bilden av stora avvikelser mellan yngres och äldres val av nyhetskanaler. Avvikelseerna gäller i stort sett samtliga medier utom kvällstidningar på papper och nyheter i privat lokalradio. De största skillnaderna finns för public service-medierna, framför allt för de regionala nyhetsprogrammen. Medan andelen regelbundna tittare på Sydnytt i SVT är 8 procent bland de yngsta ligger den bland pensionärerna på 74 procent, för de lokala nyheterna i P4 är motsvarande andelar 4 och 42 procent. För TV4 är skillnaderna betydligt mindre men går i samma riktning. Morgonpressen ligger någonstans mittemellan. För regelbunden användning av nätet är mönstret det omvända – 16 procent flera gånger i veckan hos de unga, 8 procent bland de äldre, för läsning av bloggar 12 och 1 procent.

Det som karaktäriserar de yngre i förhållande till äldre är tre saker: de är mera orienterade mot ny teknik än gammal, de föredrar nya privata medier före public service och de är mindre nyhetsintresserade med särskilt litet intresse för lokala och regionala nyheter.¹⁷ När detta väl är sagt måste ändå understrykas att det medium som har störst spridning i alla grupper är lokala morgontidningar på papper. I ungdomsgruppen har pressen tre gånger så stor regelbunden användning som nyheter på nätet. Samma tendens gäller de enskilda tidningarna i regionen: de är klart svagare bland yngre men de är ändå deras mest använda nyhetsmedium. Mönstret är ännu tydligare inom deras huvudsakliga spridningsområden.

Gratistidningarna skiljer ut sig från de betalade morgontidningarna genom att ha sin största spridning bland de yngre. Exempelvis har Metro mer än dubbelt så stor läsning bland de yngsta som bland de äldsta.

När det gäller utbildning är skillnaderna i nyhetsvanor förhållandevis små. De lågutbildade ligger dock generellt högre för tv-nyheter och morgonpress, vilket delvis har en förklaring att andelen äldre är stor i denna grupp. Högutbildade är överrepresenterade framför allt på Ekonyheterna i Sveriges Radio.

Tabell 1 Nyhetsvanor i olika grupper Skåne 2008 (procent)

	Kön		Ålder					Utbildning				Politiskt intresse				Intresse kommunpolitik			
	Kv	M	15-29	30-49	50-64	65-85	L	ML	MH	H	MPI	GPI	ISPI	IAPI	MPI	GPI	ISPI	IAPI	
Morgontidn ≥4d/v papper	74	74	48	67	84	90	81	71	68	75	80	80	52	65	90	82	65	45	
Kvällstidn ≥3d/v papper	12	15	13	11	15	14	17	16	13	7	16	13	12	16	19	12	13	15	
Hushållsprenumeration på morgontidning	68	67	44	60	79	81	71	64	64	71	69	75	64	48	80	75	59	43	
Sydsvenskan ≥4d/v	29	25	18	25	34	30	17	23	27	41	41	32	23	11	33	31	24	11	
Heisingborgs	12	14	8	11	16	14	14	14	11	12	11	15	12	8	18	15	10	6	
Dagblad ≥4d/v	27	26	38	29	24	16	22	31	27	24	28	25	27	29	26	24	28	31	
Metro ≥3d/v																			
Aktuellt/Rapport, SVT ≥5d/v	48	52	13	32	63	86	63	41	44	52	68	61	40	24	73	59	36	22	
TV4-Nyheterna ≥5d/v	29	26	18	26	31	33	34	37	28	22	30	32	34	20	39	31	22	18	
Sydneyt SVT ≥5d/v	37	36	8	19	44	74	55	32	32	29	43	44	31	21	57	44	25	16	
TV4 Malmö ≥5d/v	16	12	10	10	16	19	20	13	14	10	16	16	12	12	15	14	21	15	
Ekonyheterna SR ≥5d/v	19	20	8	19	23	26	16	16	20	27	32	25	14	7	35	20	27	24	
P4 regionalt SR ≥5d/v	27	28	4	18	39	42	44	25	24	19	25	32	26	15	37	33	20	7	
Privat lokalfradio nyheter ≥5d/v	8	9	7	13	7	5	8	10	7	7	7	7	10	10	11	8	8	10	
Danska tv-nyheter ≥3d/v	4	6	2	4	6	8	6	4	5	5	12	6	3	3	10	6	3	3	
Nyheter på nätet flera ggr/v	14	15	16	16	16	8	7	15	17	17	14	14	15	10	14	14	15	11	
Läst blogg flera ggr/v	5	5	12	10	7	1	2	6	5	5	8	4	5	5	5	3	6	5	
Antal svar	1666	1416	525	957	828	711	644	819	583	764	303	1184	1106	266	366	1360	1115	217	

Kommentar: L = lågutbildad, ML = medellågutbildad, MH = medelhögutbildad, H = högutbildad, H = högutbildad; MPI = mycket politiskt intresserad, GPI = ganska politiskt intresserad, ISPI = inte särskilt politiskt intresserad, AAPI = inte alls politiskt intresserad.

Sambanden mellan politiskt intresse och medievanor går i förväntad riktning: de politiskt intresserade oavsett om intresset gäller politik i allmänhet eller politiken i den egna kommunen tar del av nyhetsmedier mer regelbundet än de som är ointresserade. Effekten är särskilt stor när det gäller nyheter i public service-nyheterna. Möjligen är det något oväntat att de som är mycket intresserade av kommunpolitiken är de som är flitigast användare av nyheter i alla public service-kanaler; däremot är det följdriktigt de har en relativt sett större användning av de regionala kanalerna. Det genomgående mönstret är att de som inte anser sig politiskt intresserade ligger klart lägre medan skillnaden mellan de mycket och ganska politiskt intresserade som regel inte är särskilt stor.

Den sammantagna bilden är att användningen av nyhetsmedier i Skåne är densamma som i Sverige i stort. Den fråga som vi nu skall ställa oss är i vilken utsträckning det finns variationer inom Skåne.

Regionala skillnader: traditionella medier

För analysen av regionala skillnader har Skåne delats upp i fyra delregioner. Indelningen motsvarar i princip de fyra A-regionerna i Skåne: Sydväst (Malmö-Lund-Trelleborg), Sydost (Ystad-Simrishamn), Nordväst (Helsingborg-Ängelholm) och Nordost (Kristianstad-Hässleholm). Delregionerna är olika stora. Sydvästregionen står för närmare hälften av de svarande, medan sydost utgör under tio procent. Låt oss nu se på mediasituationen inom respektive region.

Den betalade morgonpressen är det stora mediet i alla delar av Skåne. Starkast står den lokala morgontidningen i sydöstra Skåne, där 80 procent läser minst fyra gånger i veckan och 75 procent har en morgontidningsprenumeration i hushållet (tabell 2). Svagast står den betalade morgonpressen i sydväst och nordväst. Förhållandet är det omvända för gratistidningarna som har den största utbredningen i sydväst. Kvällstidningarna på papper har generellt en begränsad spridning.

Mönstret har sin bakgrund av vad som är känt från andra studier om att betalad morgonpress har en svagare ställning i storstäder än på mindre orter, men situationen är den omvända för gratistidningar. Skillnaderna förstärks genom befolkningssammansättningen som innebär att de äldres andel är högre i sydost och de yngres högre i sydväst. Mot den bakgrunden är det snarast överraskande med den ganska höga morgontidningsläsningen i sydväst. Förklaringen ligger delvis i att sydväst också rymmer många mindre orter. Om vi avgränsar oss till enbart Malmö kommun faller den regelbundna betaltidningsläsningen till 69 procent och andelen med morgontidningsprenumeration i hushållet till 59, att jämföra med motsvarande andelar i Vellinge kommun som är 77 respektive 75 procent. Att Malmö kommun ändå har förhållandevis höga andelar för morgontidningsläsning i undersökningen har sannolikt att göra med bortfallet.¹⁸ Gratistidningsläsningen i Malmö kommun ligger däremot på drygt 40 procent, att jämföra med 28 procent i Vellinge.

Tabell 2 Dagstidningsläsning på papper i olika delar av Skåne 2008 (procent)

Nordväst		Nordost	
Minst en morgontidning $\geq$ 4d/v	73%	Minst en morgontidning $\geq$ 4d/v	76%
Hushållsprenumeration	65%	Hushållsprenumeration	67%
Minst en kvällstidning $\geq$ 3d/v	17%	Minst en kvällstidning $\geq$ 3d/v	17%
Minst en gratistidning $\geq$ 3d/v	22%	Minst en gratistidning $\geq$ 3d/v	17%
Helsingborgs Dagblad	45%	Kristianstadsbladet	41%
Nordvästra Skånes Tidningar	20%	Norra Skåne	28%
Landskrona-Posten	11%	Sydsvenskan	5%
Sydsvenskan	4%	Skånska Dagbladet	5%
Skånska Dagbladet	1%	Nordvästra Skånes Tidningar	3%
Norra Skåne	1%		
Metro	20%	Metro	17%
City	11%	City	2%
Kvällsposten	8%	Kvällsposten	12%
Aftonbladet	8%	Aftonbladet	8%
Expressen	2%	Expressen	1%
Sydväst		Sydost	
Minst en morgontidning $\geq$ 4d/v	72%	Minst en morgontidning $\geq$ 4d/v	80%
Hushållsprenumeration	65%	Hushållsprenumeration	75%
Minst en kvällstidning $\geq$ 3d/v	12%	Minst en kvällstidning $\geq$ 3d/v	65%
Minst en gratistidning $\geq$ 3d/v	35%	Minst en gratistidning $\geq$ 3d/v	20%
Sydsvenskan	51%	Ystads Allehanda	73%
Skånska Dagbladet	12%	Skånska Dagbladet	18%
Ystads Allehanda	1%	Sydsvenskan	9%
Dansk morgontidning	1%		
Metro	34%	Metro	18%
City	19%	City	2%
Kvällsposten	9%	Kvällsposten	10%
Aftonbladet	4%	Aftonbladet	4%
Expressen	2%	Expressen	2%

Kommentar: Tidningstitlarna avser pappersversionen och gäller $\geq$ 4 dagar/vecka (betald morgonpress) respektive $\geq$ 3 dagar/vecka (gratistidningar och kvällspress). Endast tidning med minst en procents spridning ingår i tabellen. Delregionerna är sammansatta av kommuner enligt följande. Nordvästskåne: Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkeljunga; Sydvästskåne: Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge; Nordostskåne: Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge; Sydostskåne: Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Tomelilla och Ystad.

Det som bidrar till den frekventa morgontidningsläsningen är givetvis att det finns stora lokala tidningar inom respektive delregion. Relativt starkast står Ystads Allehanda i sydost (65 procent), men även Sydsvenskan har en stark ställning i sydväst (51 procent). Andelarna är något lägre för Helsingborgs Dagblad än för Kristianstadsbladet inom sina respektive regioner. Sydsvenskan och Skånska Dagbladet är de enda betaltidningar som har någon spridning i samtliga fyra delregioner. Mönstret skiljer sig dock tydligt åt genom att Sydsvenskan dominerar sin utgivningsort, men i övrigt har en begränsad spridning, medan Skånska Dagbladet står förhållande svag även i de områden där den är starkast – sydost och sydväst.

En förklaring till Helsingborgs Dagblads och Kristianstadsbladets något lägre siffror är att två nordskånska regionerna är något mindre enhetliga och den största staden i området därmed inte lika dominerande. Det senare gör att andrastadens tidningar – Norra Skåne i Hässleholm och Nordvästra Skånes Tidningar i Ängelholm – också har relativt stora andelar regelbundna läsare.

Gratis tidningen Metro har en förhållandevis stor spridning i alla regioner medan konkurrenten City i stort sett bara läses regelbundet i nord- och sydväst; också där är City dock svagare än Metro. Gratis tidningarnas spridningsmönster är på ett annat sätt än betaltidningarnas bestämt av var de finns att tillgå.

Kvällstidningarna på papper står överlag svagt. Endast i nord- och sydost når Kvällsposten tio procent eller över. En förklaring är att tidningens nätversioner lockar mer.¹⁹ Men innan vi går vidare med de nya digitala medierna finns det anledning att även studera de regionala skillnaderna i radio- och tv-nyheter.

Tabell 3 Radio- och TV-nyheter i olika delar av Skåne 2008 (procent, minst fem dagar i veckan)

Nordväst		Nordost	
1. Aktuellt/Rapport, SVT	50	1. Aktuellt/Rapport, SVT	50
2. Sydnytt, SVT	34	2. Sydnytt, SVT	39
3. Lokalradion i P4, SR	29	3. Lokalradion i P4, SR	32
4. TV4 Nyheterna	25	4. TV4 Nyheterna	29
5. Ekonyheter i SR	18	5. Ekonyheter i SR	22
6. TV4 Nyheterna Malmö	13	6. TV4 Nyheterna Malmö	10
Sydväst		Sydost	
1. Aktuellt/Rapport, SVT	48	1. Aktuellt/Rapport, SVT	51
2. Sydnytt, SVT	36	2. Sydnytt, SVT	44
3. TV4 Nyheterna	28	3. Lokalradion P4, SR	31
4. Lokalradion P4, SR	24	4. TV4 Nyheterna	29
5. Ekonyheter, SR	19	5. Ekonyheter, SR	20
6. TV4 Nyheterna Malmö	16	6. Privat lokalradio	17

Kommentar: För indelning i delregioner, se tabell 2.

Tittandet på nationella SVT- och TV4-nyheter ligger på i stort sett samma nivå i de fyra delregionerna – med omkring 50 och drygt 25 procent (tabell 3). Inte heller intresset att följa Ekonyhetererna uppvisar några större regionala skillnader. Något större avvikelser kan noteras för de regionala medierna. Sydnytt i SVT har en klart större publik i sydost (44 procent) än i exempelvis nordväst (34 procent). Lokalradion i P4 står särskilt svagt i sydväst (24 procent), där dock TV4:s lokala tv-nyheter har sina högsta siffror (16 procent). I sydost lyckas även den privata lokalradions nyheter (17 procent) slå sig in på listan med de sex mest använda radio-tv-nyhetskanalerna.

Sammantaget är skillnaderna i nyhetsvanor inte anmärkningsvärt stora mellan de fyra delregionerna. De skillnader som finns är påverkade dels av befolkningssammansättningen – den generellt högre nyhetskonsumtionen i sydost har exempelvis att göra med att befolkningen där är genomsnittligt äldre, dels av den redaktionella profilen hos olika medier.²⁰ Exempelvis står TV4 Nyheterna Malmö inte oväntat starkare i de två södra regionerna än i de två norra. Att den privata lokalradion kommer relativt högt i sydost kan sannolikt hänföras till de två stationerna FM Österlen i Simrishamn och Radio Active i Ystad, även om dessa formellt är reklamfinansierade närradiostationer. Stationerna som är samordnade sänder dock både lokala och nationella nyheter.²¹

Tabell 4 Störst nyhetskanaler i olika delar i Skåne 2008 (procent)

Nordväst		Nordost	
1. Aktuellt/Rapport, SVT	50%	1. Aktuellt/Rapport, SVT	50%
2. Helsingborgs Dagblad	45%	2. Kristianstadsbladet	41%
3. Sydnytt, SVT	34%	3. Sydnytt, SVT	39%
		4. Lokalradion P4, SR	32%
Morgontidning	73%	Morgontidning	76%
Sydväst		Sydost	
1. Sydsvenskan	51%	1. Ystads Allehanda	65%
2. Aktuellt/Rapport, SVT	48%	2. Aktuellt/Rapport, SVT	51%
3. Sydnytt, SVT	36%	3. Sydnytt, SVT	44%
4. Metro	34%	4. Lokalradion P4, SR	31%
Morgontidning	72%	Morgontidning	80%

Kommentar: Minst fem dagar i veckan, för morgontidningar minst fyra dagar i veckan. För indelning i delregioner, se tabell 2.

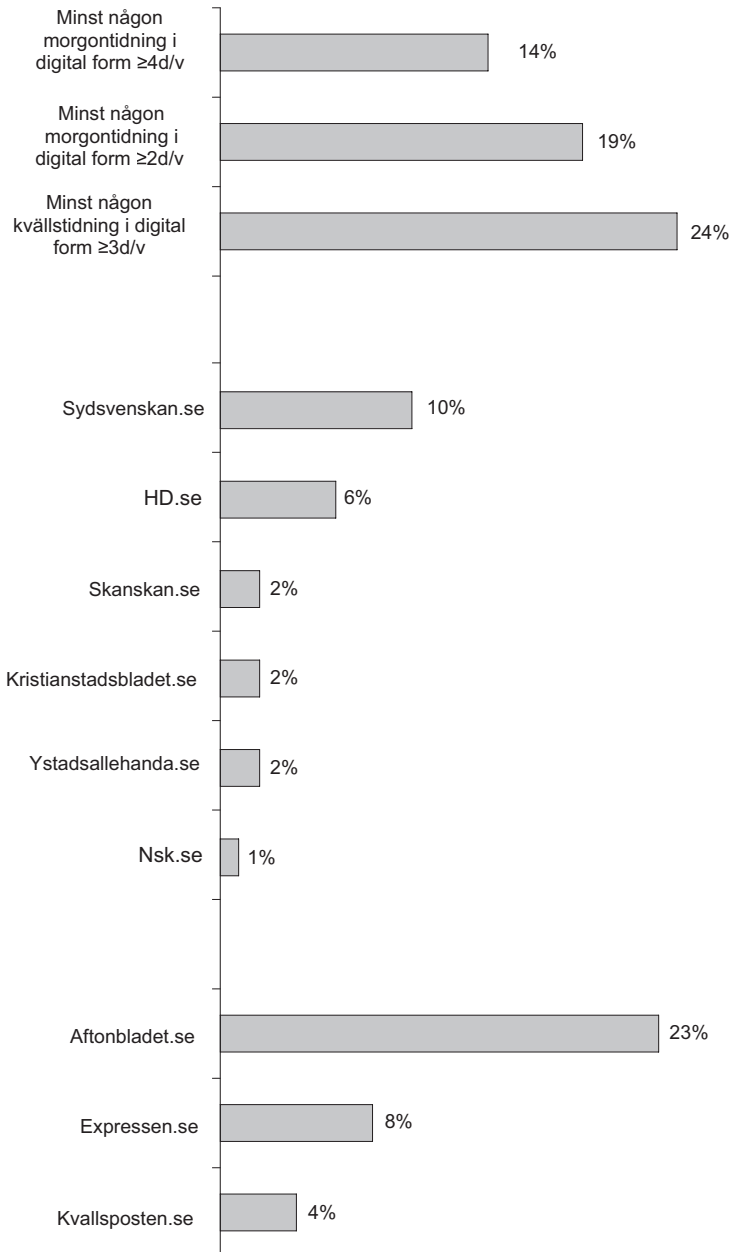
Om vi för samman dagspress och radio-tv och studerar vilka enskilda nyhetskanaler som har störst spridning i respektive region ser vi att SVT:s nationella nyheter ligger högst i norra Skåne, medan enskilda lokala dagstidningar kommer högst i söder (tabell 4). Skillnaderna är dock inte särskilt stora utom i sydost där Ystads Allehanda står mycket starkt. Tar vi även hänsyn till den sammanlagda räckvidden för den lokala dagspressen kommer den i samtliga fyra delregioner högre än radio- och tv-nyheter.

Regionala skillnader: digitala medier

Så långt har det handlat om de traditionella mediernas ställning. Frågan är hur dessa förhåller sig till de digitala. I det följande har det gjorts en avgränsning till digitala versioner av traditionella medier, alltså nättidningar. Anledningen är att dessa är nätets största nyhetsmedier.²² Nästan alla svenska dagstidningar skapade redan under andra hälften av 1990-talet mer eller mindre utvecklade nätversioner. Först ut var Aftonbladet som lanserade Aftonbladet.se redan 1994 och Helsingborgs Dagblad kom med hd.se 1995 och var då den första svenska morgontidningen på nätet.²³ Före millennieskiftet hade samtliga skånska lokaltidningar etablerat nätversioner. Frågan är då hur läsningen av de digitala medierna ser ut 2008.

Den mest lästa nättidningen i Skåne, liksom i landet i övrigt, är Aftonbladet.se (figur 2). Nästan var fjärde skåning tittar på sajten minst tre gånger i veckan, som i sin tur ligger knappt före Expressen.se (8 procent). På tredje plats kommer Sydsvenskan.se (6 procent minst fyra dagar i veckan och 10 procent minst två dagar) och på fjärde HD.se (4,5 respektive 6 procent).²⁴ Även om vi lägger samman nätversionerna de lokala morgontidningarna i Skåne till ”minst någon lokal nättidning” och har kravet endast två dagar i veckan når dessa tillsammans inte upp till nivån för läsningen av Aftonbladet minst tre dagar i veckan.

Resultatet är inte överraskande och bekräftar endast det som framkommit i en rad studier att kvällspressen på papper har tappat kraftigt i upplaga men kompensert sig med ökad läsning av nätversionerna (Färdigh och Westlund, 2009): i Skåne läser endast 5 procent Aftonbladet på papper minst tre dagar i veckan (figur 1), för nätversionen är motsvarande andel 23 procent. För Expressen är motsvarande siffror lägre men har samma tendens: 1 respektive 8 procent. Endast den regionala Kvällsposten har ett omvänt mönster: 10 procent läsare på papper och 4 procent på nätversionen. För de lokala morgontidningarna är bilden en helt annan. Det är pappersversionen som är helt dominerande. Som framgår i figur 2 är läsvanorna för nätversionen i fråga om flertalet av de lokala tidningarna mycket begränsade. Men det finns samtidigt klara skillnader mellan olika grupper i läsningen av något olika pappers- respektive nätversioner: 19 procent av de yngsta läser en morgontidning på nätet minst fyra dagar i veckan, medan motsvarande andel för de äldsta är 8 procent. Som vi tidigare sett är mönstret det omvända för pappersutgåvan – 48 respektive 90 procent (tabell 1). Mönstret är exakt detsamma för de enskilda morgontidningarna: Sydsvenskan.se och HD.se har båda en flera gånger så hög andel regelbundna nättidningsläsare bland de yngsta som bland de äldsta.

Figur 2 Läsning av digitala dagstidningar i Skåne 2008 (procent)

Kommentar: För de namngivna morgontidningarna avses läsning ≥ 2 dagar/vecka, för kvällstidningarna ≥ 3 dagar/vecka.

Tabell 5 Digitala medievänor i olika grupper, Skåne 2008 (procent)

	Kön		Ålder				Utbildning				Politiskt intresse				Intresse kommunpolitik			
	Kv	M	15-29	30-49	50-64	65-85	L	ML	MH	H	MPI	GPI	ISPI	IAPI	MPI	GPI	ISPI	IAPI
Morgontidning digital ≥4d/v	14	17	19	19	14	8	8	16	17	19	24	17	12	10	18	16	14	9
Morgontidning digital ≥2d/v	19	23	26	27	20	10	10	22	23	27	30	23	18	13	26	21	20	13
Kvällstidning digital ≥3d/v	22	26	39	35	19	6	10	28	31	27	28	23	24	21	25	24	26	22
≥2d/v:	9	11	14	13	8	5	4	7	13	10	14	11	8	6	11	10	10	5
Sydsvenskan.se	6	7	8	8	7	2	4	7	6	7	6	8	5	4	8	7	5	3
HD.se																		
≥3d/v:																		
Aftonbladet.se	21	24	38	33	18	5	8	27	29	26	26	22	24	19	18	23	25	21
Expressen.se	7	8	10	11	7	3	3	7	9	11	12	8	7	6	7	8	8	7
Kvallesposten.se	4	5	6	6	4	2	3	5	4	4	7	4	4	6	5	4	4	4
Antal svar	1561	1315	469	889	807	711	644	819	583	764	303	1184	1106	266	351	1293	1019	192

Kommentar: L = lågutbildad, ML = medelågutbildad, MH = medelhögutbildad, H = högutbildad; MPI = mycket politiskt intresserad, GPI = ganska politiskt intresserad, ISPI = inte särskilt politiskt intresserad, AAPI = inte alls politiskt intresserad.

För kvällspressen är ålderskillnaderna betydligt större – 39 procent bland de yngsta läser nätversionen, 6 procent bland de äldsta. Om vi jämför med läsningen av kvällspress på papper (tabell 1) kan vi konstatera att nätläsningen är större än pappersläsningen i alla åldersgrupper utom bland pensionärerna. I detta avseende skiljer sig den lokala morgonpressen från kvällspressen: morgontidningarna har i alla grupper, också bland de yngsta, en betydligt högre andel papperstidnings- än nättidningsläsare. Det hindrar inte att skillnaden bland de yngsta är förhållandevis liten, exempelvis för *Helsingborgs Dagblad*, där andelen unga läsare av nätversionen är i stort sett lika stor. Viktigt är dock att notera att detta gäller HD-läsare i hela Skåne; om vi begränsar oss till Nordvästskåne är andelen pappersläsare klart högre än andelen nätläsare.²⁵

När det gäller kön och utbildning finns det svaga tendenser att män ligger något högre på nätversionen än vad kvinnor gör, liksom att högutbildade ligger genomsnittligt högre än lågutbildade. I fråga om utbildning är det emellertid åldersfaktorn som slår igenom: det är de äldre lågutbildade som framför allt står utanför det digitala mediesamhället.

En annan iakttagelse är att politiskt intresse, både det allmänna och det som gäller den egna kommunen, har större betydelse för nätläsning av morgonpress än för nätläsning av kvällspress. För kvällstidningarna är dock skillnaderna mycket små. Det är knappast oväntat med tanke på att dessa är mindre lokala än vad morgontidningarna är. En analys av läsning av kvällspress efter svarspersonernas partisympati visar att det inte finns några partipolitiska tendenser i valet mellan *Aftonbladet* eller *Expressens* nätversioner.

En av de inledande frågorna var i vad mån de nya medierna innebär en ökad mediespridning. Bilden visar sig vara olika för morgon- och kvällspress. När det gäller kvällstidningar är det tydligt att den digitala versionen är på väg att ta över men att digitaliseringen samtidigt har givit framförallt *Aftonbladet* en större total spridning. För de lokala morgontidningarna är det mindre tydligt så. Vi kan exempelvis observera att omkring hälften av nätläsarna läser samma tidning också på papper. Men det hindrar inte att nätläsningen ger ett tillskott i den samlade läsningen. Läsningen av *Sydsvenskan* i Skåne minst fyra gånger i veckan ökar således från 27 till 30 procent om vi väger in nätläsningen och *Helsingborgs Dagblad* från 13 till 15 procent. Tillskottet kommer framför allt bland de yngre.

Nätläsningen skulle också kunna innebära en större spridning utanför det egna utgivningsområdet genom den större tillgängligheten och det faktum att nätversionen är gratis. Också detta är sant för kvällstidningarna som sammantaget fått en större spridning.²⁶ För de lokala morgontidningarna är emellertid bilden även här en annan. Deras nätversioner har framför allt sina läsare inom det egna utgivningsområdet (tabell 6). Den högsta siffran uppvisar *HD.se* i nordväst med 14 procent läsare minst fyra dagar i veckan, *Sydsvenskan* i sydväst med 11,5 procent och *Ystads Allehanda* i sydost med 10 procent. Andelarna stiger relativt mycket om vi vidgar läsningen till minst två dagar i veckan.

Tabell 6 Nättidningsläsning av lokal morgonpress minst två gånger per vecka efter region 2008 (procent)

Nordväst		Nordost	
1. HD.se	17%	1. Kristianstadsbladet.se	10%
2. Sydsvenskan.se	2%	2. NSK.se	3%
3. Skanskan.se	2%	3. HD.se	2%
		4. Sydsvenskan.se	1%
		5. Skanskan.se	1%
Aftonbladet.se	22%	Aftonbladet.se	23%
Helsingborgs Dagblad + HD.se $\geq 4d/v$	53%	Kristianstadsbladet + Kristianstadsbladet.se $\geq 4d/v$	45%
Sydväst		Sydost	
1. Sydsvenskan.se	17%	1. Ystadsallehanda.se	15%
2. Skanskan.se	3%	2. Sydsvenskan.se	7%
3. HD.se	1%	3. Skanskan.se	2%
4. Ystads Allehanda.se	1%		
Aftonbladet.se	23%	Aftonbladet.se	21%
Sydsvenskan + Sydsvenskan.se $\geq 4/v$	59%	Ystads Allehanda + YstadsAllehanda.se $\geq 4/v$	72%

Nätversionen fungerar alltså som ett komplement framför allt *inom* det egna spridningsområdet. Inte ens Sydsvenskan.se som visat sig vara den relativt sett mest attraktiva tidningen bland befolkningen i hela Skåne har någon större andel läsare utanför Sydväst mer än vad Sydsvenskans pappersversion har.²⁷ Med tanke vad som ibland sagts om digitala mediers globala spridning kan bilden förefalla något platt, men den är ändå knappast oväntad. Lokala dagstidningar bygger på lokal identitet²⁸ och lokalanknytningen bestämmer läsningen oavsett om det är en pappers- eller en nätutgåva.

Konsekvensen är således att papper och nät kompletterar varandra. Sydsvenskan ökar sin spridning minst fyra dagar i veckan inom det egna spridningsområdet med 6 procentenheter när vi lägger nätversionen till papperstidningen, Helsingborgs Dagblad med 8 och Ystads Allehanda med 7 procentenheter. Därmed kompenseras i stort sett, men troligen inte helt, nedgången för papperstidningarna. För de lokala tidningsföretagen är, oavsett orsaken ett spridningsmönster som medför en lokal förtätning marknadsmässigt viktigt. I och med att annonsmarknaden i Sverige huvudsakligen är lokal går det att argumentera att samannonsering mellan papper och nät ökar annonsernas räckvidd.

Att betrakta papperstidningen som basen i den lokala morgontidningsspridningen är inte bara en följd av dess betydligt större spridning. Det människor väljer på nätet är som regel sådana informationskällor som man i förväg har kunskap om genom att de är starka varumärken samt sådana som fungerar som komplement till dem man redan har tillgång till. Det är mot den bakgrunden Aftonbladets framgångar som digital tidning skall förstås. Aftonbladet är ett starkt varumärke i hela landet. Samma sak gäller de lokala morgontidningarna i sina områden där papperstidningens spridning, lokala löpsedlar och dylikt är med att bygga det starka varumärket.

”Gammelmedierna” står fortsatt starkt

Med tanke vad som ibland har framförts om digitala mediers globala spridning kan bilden förefalla något platt, men den är ändå knappast oväntad. Den samlade bilden är således att de lokala dagstidningarna och de nationella tv-nyheterna dominerar bland allmänheten i Skåne på samma sätt som de gör i andra regioner. Det speglar det typiska orienteringsmönstret bland svenskar som har sin bakgrund i människors identitet. Tanken att Danmark skulle spela någon större roll för skåningarnas nyhetsorientering får inget stöd av data. Att nationell respektive lokal identitet spelar en avgörande roll för människors orientering i omvärlden är knappast överraskande. Lokala dagstidningar bygger på lokal identitet²⁹ och lokalanknytningen bestämmer läsningen oavsett som det är en pappers- eller en nätutgåva. För tidningsföretagen är ett sådant spridningsmönster dessutom ekonomiskt fördelaktigt, eftersom annonsmarknaden i Sverige huvudsakligen är lokal. Däremot går det inte på grundval av data från ett år sluta sig till om nättidningarna bidrar till att marknaden på sikt kommer att vidgas. Mycket talar för att läsarna på sikt ersätter pappret med nätet, även om det för den lokala morgonpressen av allt att döma en lång process, vars utgång inte alls är säker.³⁰ Dessutom handlar det inte bara om formen hos tidningen, papper eller nät, utan om hur tidningens innehåll svarar mot läsarnas behov och intressen.

Noter

- ¹ Se vidare Den svenska pressens historia del II (2001)
- ² Djerf-Pierre och Weibull (2001:156)
- ³ Djerf-Pierre och Weibull (2001:141)
- ⁴ Meyrowitz (1985)
- ⁵ McLuhan (1964)
- ⁶ Hadenius, Weibull och Wadbring (2008)
- ⁷ Hedman (2009); Sternvik (2009)

- ⁸ Delregionerna är sammansatta av kommuner enligt följande. Nordvästskåne: Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkelljunga; Sydvästskåne: Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorp, Svedala, Trelleborg och Vellinge; Nordostskåne: Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge; Sydostskåne: Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Tomelilla och Ystad.
- ⁹ I tabell 2 finns även siffror på de mindre spridda medierna.
- ¹⁰ Skillnaden beror på att frågorna för dagspress, radio-tv och internet skiljer sig något efter vilka frekvensintervall som tillämpats i skalan.
- ¹¹ Jfr Sternvik (2009)
- ¹² Tidningen Arbetets nedläggning medförde att gratistidningsläsningen ökade, eftersom många tidigare prenumeranter på Arbetet valde en gratistidning istället för en betaltidning (Bergström m fl, 2002).
- ¹³ Vissa skillnader i frågekonstruktion kan dock påverka jämförelsen för morgonpress: i den nationella undersökningen är frågan öppen och svarspersonerna får själv fylla i tidningarnas namn, medan frågan i Skåne listar de största tidningarna med namn och har dessutom ett öppet alternativ.
- ¹⁴ Hedman (2009)
- ¹⁵ Hedman (2009)
- ¹⁶ Weibull (1983)
- ¹⁷ Jfr Sternvik (2009) för nationella data.
- ¹⁸ Metodstudier inom ramen för den nationella SOM-undersökningen pekar på att särskilt morgontidningsläsning ligger klart lägre bland dem som inte svarar (Nilsson, 2009). Eftersom svarsfrekvensen i Malmö kommun var endast 40 procent finns det anledning att tro att de verkliga siffrorna ligger klart lägre.
- ¹⁹ Färdigh och Westlund (2009)
- ²⁰ Jfr även Jan Strids artikel i denna volym, där det framgår att lyssnandet på public service radio är mer regelbundet på landsbygden än i städerna.
- ²¹ Se <http://www.fmosterlen.se/> och <http://www.radioactive.se>. Med tanke på stationernas profil är det knappast förvånande att svarspersonerna uppfattar dem som privata lokalradiostationer. Båda använder TV4:s Nyhetskanalen för nationella nyheter och har avtal med Ystads Allehanda om lokala nyheter under morgon och förmiddag (upplysning via mejl från programchef Susanne Nilsson november 2009).
- ²² Bergström (2009)

- ²³ Hadenius, Weibull och Wadbring (2008)
- ²⁴ Som synes är siffrorna inte helt jämförbara, eftersom skalorna skiljer sig åt mellan morgon- och kvällspress.
- ²⁵ I Nordvästskåne är andelen läsare av HD på papper i åldersgruppen 15-29 år 30 procent, medan andelen nätläsare är 21 procent.
- ²⁶ Jfr även Färdigh och Westlund (2009)
- ²⁷ Här bortses givetvis ifrån att nätversionerna kan läsas utanför Skåne, både i Sverige och i andra länder. Det vi sett från andra studier tyder dock på att den läsningen uttryckt i procent regelbundna läsare är tämligen begränsad.
- ²⁸ Weibull (1983)
- ²⁹ Weibull (1983). Jfr även kapitlet om nyhetsintresse i denna volym.
- ³⁰ Wadbring och Weibull (2005)

Referenser

- Bergström, Annika, Wadbring, Ingela, Weibull, Lennart (2002) *Efter Arbetet. Synen på nedläggningen och dess konsekvenser*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2009) Användare i webbjournalistiken. I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Den svenska pressens historia del II (2001). Stockholm: Ekerlids.
- Djerf-Pierre, Monika, Weibull, Lennart (2001) *Spegla Granska Tolka. Svenska aktualitetsjournalistik 1925-1995*. Stockholm: Prisma.
- Färdigh, Mathias, Westlund, Oscar (2009) Kvällstidningsläsning på papper och digitalt. I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Hadenius, Stig, Weibull, Lennart, Wadbring, Ingela (2008) *Massmedier*. Stockholm: Ekerlids.
- Hedman, Ulrika (2009) "Morgontidningen kostar för mycket". I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- McLuhan, Marshall (1964) *Understanding Media: The extensions of man*. London: Routledge
- Meyrowitz, Josua (1985) *None Sense of Place*. New York: Oxford University Press.
- Nilsson, Åsa (2009) 2009 års nationella SOM-undersökning. I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Sternvik, Josefine (2009) Medieobundna nyhetsvanor? I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Svensk höst*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

Wadbring, Ingela, Weibull, Lennart (2005) Dagstidningen i ett femtioårsperspektiv. I A Bergström, I Wadbring, L Weibull (red) *Nypressat*. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Weibull, Lennart (1983) *Tidningsläsning i Sverige*. Stockholm: Liber.

RADIOLYSSNANDE I SKÅNE

JAN STRID

Fram till 1993 hade Sveriges Radio monopol på radioutsändningar i Sverige men detta år blev det fritt fram för privata lokala radiostationer att sända över lokala områden. Ett antal koncessioner för radiostationer utannonserades på varje ort och utbudet av stationer fördubblades i princip. De flesta stationerna kom att ingå i ett fåtal nätverk vilket inneburit att de nya kanalerna blivit musikkanaler, inte lokala utan styrda från Stockholm på samma sätt som Sveriges Radio med undantag för P4 som sänder lokalt måndag till fredag 06-18 med undantag för några timmar mitt på dagen då det också där sänds centralt. Den privata lokalradion får alltså betala en koncessionsavgift för sitt tillstånd att sända och finansieras med reklam. I regionen undersöks sålunda 4 kanaler från Sveriges Radio och fyra privata stationer samt dansk radio. På några orter finns också närradio men de mäts inte i denna studie.

SOM-institutet har undersökt radiolyssnandet i Skåne-regionen vid tre tidigare tillfällen 2001, 2004, 2006 och nu 2008. Föreliggande kapitel har som syfte att belysa utvecklingsmönster i Skåne-regionens radiopublik mellan dessa år. Tanken är att denna publik i stor utsträckning illustrerar en radiosituation i Sverige – konkurrens mellan privat lokalradio, med ett utbud bestående huvudsakligen av musik, samt Sveriges Radio med mera traditionella public service-kanaler (även om två av kanalerna också är i huvudsak musikkanaler).

Samtidigt undersöks på liknande sätt hela riket samt Västsverige där liknande frågor ställs och vad gäller radio exakt samma fråga och nästan desamma radiostationer.

När man i lyssnarundersökningar frågar om radio handlar det som regel om lyssnandet på olika kanaler. Eftersom det finns ett antal kanaler som sänder ut radioprogram har det traditionellt varit lyssnandet på dessa som varit det intressanta. Men via datorn kan man lyssna på ett nästan oändligt antal kanaler, man kan också ladda ner äldre radioprogram och även skapa sina egna program. Sådant fångas sällan upp i tillgängliga undersökningar, vilket i sin tur innebär att radiolyssnandet kan vara högre än när vi utgår från de befintliga kanalerna.

Underlaget för föreliggande studie är en postal enkät till 6000 individer boende i Skåne-regionen och med 3082 svarande. Svarsprocenten är 57 procent vilket är något lägre än de undersökningar som genomfördes i Skåne-regionen 2001, 2004 och 2006 men är i paritet med den västsvenska undersökningen 2008. Undersökningen tar sikte på människors lyssnarvanor och ingår som en del i en större undersökning som gäller människors medievanor, dvs hur man brukar lyssna, titta och läsa. Detta skiljer undersökningen från dem som via telefon undersöker människors gårdagslyssnande respektive lyssnande senaste veckan. Siffrorna i de senare undersökningarna brukar totalt sett ge högre siffror än vad vaneundersökningarna

ger. I vaneundersökningarna tenderar människor att övervärdera de kanaler man brukat lyssna på och undervärdera de kanaler man sporadiskt kommer i kontakt med (Gustafsson och Weibull 1992). Resultaten kommer här att presenteras dels som en beskrivning av situationen i oktober-december 2008 dels som en jämförelse med de tidigare undersökningarna genomförda under motsvarande månader 2001-2008.

Radiolyssnandet i Skåne 2008

Den första frågan var en allmän fråga om radiolyssnandet. Detta innebär att resultaten inte direkt kan jämföras med undersökningar som gäller en viss dag. Frågan tar sikte på människors lyssnarvanor och inte vad man gör en viss dag.

Tabell 1 Andel som brukar ta del av olika radiokanaler mer eller mindre regelbundet, Region Skåne hösten 2008 (procent)

Kanal	6-7 d/v	4-5 d/v	2-3 d/v	1 d/v	Mer sällan	Aldrig	Antal svar	Summa procent
P1 i Sveriges Radio	11	5	6	4	26	48	2876	100
P2 i Sveriges Radio	2	2	4	4	28	60	2876	100
P3 i Sveriges Radio	5	6	9	7	31	42	2876	100
P4 i Sveriges Radio	27	10	9	6	20	28	2876	100
Mix Megapol	4	6	9	7	24	50	2876	100
NRJ (Radio Energy)	2	3	5	5	23	62	2876	100
The Voice	1	2	3	3	16	75	2876	100
Rix FM	8	8	9	6	21	48	2876	100
Dansk Radio	2	2	3	3	18	72	2876	100

Kommentar: Antalet svarspersoner var 2876 och den statistiska felmarginalen vid 50-50 fördelning är ca 2 procentenheter

Flest dagliga lyssnare har kanalerna P4 och P1 i Sveriges Radio men om vi ser till det totala lyssnandet och räknar in de som lyssnar mer sällan är P3 något större än P1 och Rix FM lika stor. Rix FM är den överlägset största kanalen bland de privata lokalradiostationerna. Den minsta kanalen The Voice är ny för året vilket kan förklara den låga siffran för det dagliga lyssnandet. Även P2 och Dansk radio har låga siffror, P2 ligger ungefär på samma nivå som i riket som helhet medan dansk radio endast mäts i Skåne men intressant är att lyssnandet på dansk radio är högre i Malmö än i övriga delar i Skåne.

Om vi jämför resultaten från Skåne med riket som helhet så ligger Skåne mycket nära riksgenomsnittet för varje kanal med undantag för Dansk Radio (Strid 2008).

I riksundersökningarna har vi tidigare iakttagit att Sveriges Radios kanaler har ett något högre lyssnande på landsbygden medan musikkanalerna har högre lyssnande i storstäderna. I tabell 2 har vi delat upp skåneregionen i fyra delar för att se om mönstret är detsamma.

Tabell 2 Andel dagliga lyssnare på olika radiokanaler i olika delar av Skåneregionen, Region Skåne hösten 2008 (procent)

Kanal	Ren landsbygd	Mindre tätort	Stad eller större tätort	Malmö	Totalt
P1 i Sveriges Radio	13	10	11	11	11
P2 i Sveriges Radio	2	2	2	2	2
P3 i Sveriges Radio	8	5	4	5	5
P4 i Sveriges Radio	39	29	25	22	27
Mix Megapol	7	6	4	2	4
NRJ (Radio Energy)	2	2	1	2	2
The Voice	1	1	1	2	1
Rix FM	8	10	7	4	8
Dansk Radio	1	2	1	3	2
Antal	326	929	1027	553	2835

Det stämmer att Sveriges Radio har lägre lyssnarsiffror i Malmö men de privata lokalradiostationerna har också lägre siffror i Malmö jämfört med de övriga delarna såväl landsbygd som tätort. Detta kan möjligen bero på att ungdomarna i storstäderna i allt högre grad sviker radion.

Det visar sig också att när vi tittar på de som inte lyssnar på radio någon gång under veckan så är det 20 procent av hela befolkningen i Skåne men hela 31 procent av ungdomar mellan 15 och 30 år.

P4 är den kanal som har flest ”egna” lyssnare dvs lyssnare som under veckan endast lyssnar på P4. Hela 41 procent av de som lyssnar på P4 lyssnar enbart på denna kanal. Även P1 och Rix FM har en stor andel egna lyssnare, ca 20 procent medan P2 endast har 1 procent och NRJ 3 procent.

Det är dessutom så att antalet avlyssnade kanaler per person inte har ökat i Sverige som helhet och i Skåne ligger det genomsnittliga antalet kanaler per person på 1,7 kanaler.

Tabell 3 Andel personer som lyssnar på olika antal kanaler minst någon gång i veckan i Skåne 2008

Antal kanaler	Procent
0 kanaler	20
1 kanal	36
2 kanaler	20
3 kanaler	9
4 kanaler	7
5 kanaler eller fler	8

Det vanligaste antalet kanaler per person är alltså en kanal och då skall vi betänka att de har minst nio kanaler till förfogande. Detta är emellertid inget nytt fenomen att när utbudet ökar så ökar inte ”intaget”. Detta inträffade t ex i USA när antalet TV-kanaler ökade (Severinsson 1987). Dessutom är det så att den förhoppning om att talade kanaler skulle kombineras med musikkkanaler som politikerna hoppades på när den privata lokalradion infördes kom helt på skam. Talade kanaler kombineras med talade och musikkkanaler med musikkkanaler. Så sker t ex P1:s kombinationer till 46 procent med P4, 26 med P2 och till 18 procent inte med någon annan kanal.

Det är intressant att notera att från den första skåneundersökningen som gjordes av SOM-institutet 2001 så har nästan ingenting hänt vad gäller Sveriges Radios kanaler något som det däremot har när det gäller de privata lokalradiokanalerna såväl i utbud som i lyssnandet.

Musikkanalerna har sammantaget tappat lyssnare medan Sveriges Radio i stort sett behållit sina möjligen med ett litet undantag för P4.

Tabell 4 Andelen dagliga lyssnare på olika kanaler i Skåneregionen 2004 och 2008

Kanal	2001	2004	2008
P1 i Sveriges Radio	10	10	11
P2 i Sveriges Radio	3	3	2
P3 i Sveriges Radio	5	5	5
P4 i Sveriges Radio	29	28	27
Radio Stella *	-	3	-
Mix Megapol	8	3	4
NRJ (Energy)	9	3	2
Radio City (The Voice)*	8	3	1
Rix FM	-	9	8
Annan	5	-	-
Dansk Radio	1	1	2
Antal	1782	2835	3360

*Radio Stella har 2008 gått upp i Mix Megapol och Radio City har ersatts med The Voice.

Om vi jämför med riksundersökningen under samma period finner vi att samma mönster återkommer där. Stabilitet hos Sveriges Radios kanaler (med en liten nedgång för P4) och förändringar bland musikkanalerna såväl i utbudet som i lyssnandet. Även Göteborgsundersökningen visar på samma mönster men med en tydligare nedgång för P4. Går vi längre tillbaka så skedde den stora nedgången för P3 men lyssnandet förefaller har stabiliserats nu.

Ålder

Ålder är den faktor som betyder mest när det gäller skillnader i radiolyssnandet. Unga människor vill ha musik i radion medan äldre också vill ha talad radio eller endast talad radio. Men det är sannolikt position i ålderscykeln som spelar roll. Lite tillspetsat kan man säga att vi har två vattendelare – en vid 30 år och en vid ca 50 år. Under 30 år är det nästan enbart musikkanaler som gäller, mellan 30 och 50 år är det musik och tal medan efter 50 så dominerar talet i radion.

Detta innebär samtidigt att förändringarna som ägt rum på utbudssidan med de många musikkanalerna nästan enbart påverkat yngre personer. Dels på grund av att förändringarna främst gällt musikutbudet dels att ungdomarna inte har så fasta vanor. Detta med fast vanor visar sig också genom att det dagliga lyssnandet går ner i högre grad än veckolyssnandet. Det dagliga lyssnandet går även ner bland äldre men inte alls i samma höga grad som bland ungdomarna.

Tabell 5 Andel dagliga lyssnare på olika radiokanaler efter ålder i Skåne-regionen, hösten 2008

Kanal	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-75	76-85
P1 i Sveriges Radio	1	3	5	4	8	10	19	20
P2 i Sveriges Radio	0	1	0	0	0	1	4	8
P3 i Sveriges Radio	4	10	3	8	4	4	4	3
P4 i Sveriges Radio	2	2	3	7	17	35	47	46
Mix Megapol	5	6	8	7	7	5	1	0
NRJ/Energy	5	3	3	2	3	1	0	0
The Voice	9	2	2	2	2	1	0	0
Rix FM	14	8	12	13	12	9	2	0
Dansk Radio	1	1	3	2	1	2	3	3
Antal	157	141	171	393	496	513	780	225

Här kan vi se att lyssnandet på P1, P2 och P4 ökar med ökande ålder medan musikkanalerna i huvudsak går andra vägen. Vi kan också se att P3 konkurrerar med musikkanalerna medan framför allt Rix FM åtminstone i medelåldern konkurrerar med de talade kanalerna.

Om vi ser till andelen som totalt anger att de lyssnar dagligen så ligger det på 41 procent bland de allra yngsta mot 80 procent bland de äldsta (siffran är en maximal andel då ju samma person kan lyssna på fler än en kanal). Om vi undantar 20-24 åringarna så har vi en kontinuerlig ökning med ökande ålder.

Andra faktorer

Tidigare undersökningar visade på att vi lyssnade på radio på tre ställen i huvudsak. Det var i hemmet, i bilen till och från arbetet samt på arbetsplatsen. Det som då möjligen skulle kunna skilja åt mellan könen var i bilen eftersom män i högre utsträckning körde bil till arbetet. Vi hade då nästan inga skillnader mellan mäns och kvinnors radiolyssnande. Men när man nu kan lyssna på radio i så många olika ”apparater” och olika platser så borde skillnaderna öka.

Den eventuellt lilla skillnad vi funnit i tidigare undersökningar, såväl i riksundersökningar som undersökningar i Göteborg, har pekat mot att män i högre utsträckning lyssnar på Sveriges Radios kanaler medan kvinnor i något högre grad lyssnar på musikkanalerna.

Tabell 6 Andel dagliga lyssnare uppdelade på kvinnor och män i Skåneregionen 2008.

Kanal	kvinnor	Man	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög
P1 i Sveriges Radio	11	11	8	5	11	19
P2 i Sveriges Radio	1	2	3	1	1	3
P3 i Sveriges Radio	4	6	4	5	6	4
P4 i Sveriges Radio	25	29	46	26	24	16
Mix Megapol	5	4	3	6	5	4
NRJ (Energy)	2	1	1	2	2	2
The Voice	2	1	1	2	1	1
Rix FM	9	6	5	10	6	8
Dansk Radio	2	2	2	1	2	2
Antal	1533	1287				

Vi ser också i föreliggande skåneundersökning att män i något högre grad lyssnar till Sveriges Radios kanaler medan kvinnorna i något högre grad lyssnar på de privata lokalradiokanalerna. Att P4 lyssnas på i högre grad av män torde bero på att sporten ligger i den kanalen men i övrigt är det vanskligt att försöka förklara de små skillnader som föreligger.

Att Sveriges Radios P1 i högre grad tilltalat en publik med högre utbildning är rimligt med tanke på innehållet liksom att P4 mera tilltalar en publik med lägre utbildning. Men när vi ser dessa skillnader måste vi också hålla i minnet att utbildning och ålder samvarierar på så sätt att äldre tenderar att ha lägre utbildning vilket torde avspeglas i P2:s publik. Men även när vi kontrollerar för ålder så kvarstår utbildningsskillnaderna för P1 och P4.

När det gäller de privata lokalradiostationerna kan vi knappast se några skillnader mellan personer med olika utbildningsbakgrunder mycket på grund av att de som lyssnar i huvudsak är yngre och de har nästan alla medelhög och hög utbildning.

Tillförlitlighet

När det gäller radions tillförlitlighet så har vi mätt P4 och privat lokalradio. Det kan tyckas märkligt att vi frågar om tillförlitlighet hos musikkanaler men man har en del tal och nyheter. I tabell 6 har vi jämfört tillförlitligheten hos radio med Sydnytt i TV och Sydsvenska Dagbladet.

Tabell 7 Tillförlitlighet hos olika medier. Skåneregionen 2008

Medium	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Varken eller	Ganska otillförlitlig	Mycket otillförlitlig	Ingen uppfattn.
P4 i Sveriges Radio	16	40	8	1	6	27
Privat lokalradio	7	23	13	4	1	45
Sydnytt i TV	23	48	7	1	1	13
Sydsvenskan	13	32	10	2	1	34

Högst tillförlitlighet har man i Skåneregionen för Sydnytt i TV och därefter kommer P4 i Sveriges Radio. TV brukar komma högst i de flesta studier av mediers tillförlitlighet vilket torde bero på att man både ser och hör. Att P4 kommer före den lokala morgontidningen beror troligen på att Sydsvenskan inte är så utbredd utanför Malmö för om vi enbart ser till Malmö så anses Sydsvenskan mer tillförlitlig än P4. P4:s siffror i Malmö är ungefär desamma som i regionen.

Den privata lokalradion kommer klart efter de övriga men det kanske inte är så konstigt då det ju är fler kanaler och dessutom huvudsakligen musikkanaler. De ligger dock aningen över siffrorna för privat lokalradio i Göteborg. Om vi ser till undersökningen 2001 så ligger tillförlitligheten på samma nivå för P4 medan tillförlitligheten har ökat något för den privata lokalradion och tillförlitligheten för Sydsvenskan har minskat.

Sammanfattning

Endast på en punkt skiljer sig radiolyssnandet i Region Skåne från Sverige som helhet nämligen att det förekommer ett lyssnande på dansk radio, framför allt i Malmö. Om detta beror på hitflyttade danskar eller att kontakterna på annat sätt är frekventa skall vara osagt.

Men i övrigt har vi alltså samma mönster: mest avlyssnade kanaler är P1 och P4 i Sveriges Radio och minst avlyssnade är P2 i Sveriges Radio tillsammans med de privata lokalradiostationerna NRJ och The Voice. Malmö skiljer sig något från övriga Skåne genom att ha lägre siffror gällande radiolyssnandet totalt vilket i viss mån är ett storstadsfenomen.

Åldern är den viktigaste faktorn för att förklara skillnader i radiolyssnandet. Yngre personer lyssnar i huvudsak på musikkanaler och äldre på talade kanaler. Musikkanalerna Rix FM och i viss utsträckning Mix Megapol når upp i medelåldern eftersom de också har en del talad radio.

Skåningar lyssnar i genomsnitt till 1,7 kanaler per person vilket är i paritet med riket som helhet.

Kvinnor lyssnar något mer på musikkkanaler och män lyssnar mera på Sveriges Radio kanaler. Högutbildade lyssnar något mer på P1 och lågutbildade något mer på P4. I övrigt finns knappast några utbildningsskillnader.

När det gäller radions tillförlitlighet kan noteras att P4 I Region Skåne har jämförelsevis hög tillförlitlighet i Skåne.

Referenser

Gustafsson, Karl Erik och Weibull, Lennart (1992) *Mått på medier*. Lund: Studentlitteratur.

Severinsson, Ronny (1987) *Den nya medieframtiden – TV via satellit och kabel*. Avdelningen för masskommunikation. Göteborgs universitet.

Strid, Jan (2008) *Var finns radion 2008?* I Holmberg, S, och Weibull, L (red): Svensk Höst. SOM-rapport 46. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Dokumentation

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA SKÅNE 2008¹

SUSANNE JOHANSSON OCH JONAS OHLSSON

SOM-institutet (Samhälle, Opinion, Massmedia) vid Göteborgs universitet genomför årligen frågeundersökningar där personer i åldrarna 15–85 år tillfrågas om bland annat sina medievanor, attityder i olika samhällsfrågor, fritidsvanor mm. Den första rikstäckande undersökningen (Riks-SOM) genomfördes 1986 och den första regionala undersökningen i Västsverige (Väst-SOM) 1992. Sedan 1996 har också specialundersökningar av enskilda kommuner genomförts. År 2001 genomfördes en undersökning i Malmöregionen. År 2004, 2006 och 2008 följdes den undersökningen upp med befolkningsundersökningar i hela Region Skåne (Syd-SOM). Data till undersökningarna samlas genomgående in via postala enkäter.

SOM-institutet är ett samarbete mellan tre institutioner vid Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen, Institutionen för Journalistik och masskommunikation samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS). En rad forskningsprojekt medverkar i undersökningarna och i de böcker som SOM-institutet ger ut varje år presenterar forskare analyser baserade på de senaste resultaten. Utrymme ges samtidigt för beskrivningar av mer långsiktiga trender baserade på tidigare undersökningar. Följande kapitel behandlar utformningen av undersökningen, fältarbetet samt resultatens representativitet.

Population och urval

Den regionala undersökning som SOM-institutet genomförde 2001 i Malmöregionen omfattade 3 200 slumpmässigt utvalda (OSU) personer boende i någon av kommunerna i A-region 28 (Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge) samt i Eslöv. Undersökningarna 2004, 2006 och 2008 omfattar vardera ett urval om 6 000 personer boende i hela Region Skåne. Såväl svenska som utländska medborgare ingår i urvalsramen till undersökningen. Undersökningarna i Skåne har samtliga år omfattat personer i åldrarna 15–85 år.

Frågeformulär

Formulärets frågor utformas av SOM-institutet i samarbetet med de forskare som deltar i undersökningen med enskilda frågor. SOM-institutet färdigställer därefter frågeformulären. Det formulär (se bilaga) som användes i SOM-undersökningen i Skåne 2008 har samma upplägg och grundläggande struktur som motsvarande

regionala undersökning som årligen genomförs i Västsverige, detta för att optimera möjligheterna till jämförelse av resultaten för Region Skåne och Västra Götalandsregionen. Många av frågorna är dessutom utformade likadant som i de tidigare undersökningarna i Skåne (2001, 2004 och 2006) för att på det sättet möjliggöra jämförelser bakåt i tiden. Det ska i sammanhanget beaktas att urvalet och frågorna i formuläret skiljer sig betydligt åt mellan 2001 års undersökning och övriga undersökningar genomförda i Skåne. Av tabell 1 nedan framgår vilka ämnesområden som ingår i formuläret för Syd-SOM-undersökningen 2008. Som framgår av tabellen är formuläret indelat i sju ämnesområden: nyheter och tidningar, politik, samhälle och demokrati, samhälle och service, medieanvändning och medieteknik, aktiviteter och fritidsvanor, arbetsliv samt bakgrundsfrågor. Merparten av frågorna följs av fasta svarsalternativ, med tillhörande rutor för respondenterna att kryssa i. I några fall svarar respondenten genom att skriva ett tal i en ruta och ytterligare några frågor är helt öppna.

Tabell 1 Innehållsöversikt för frågeformulären i Syd-SOM 2008

Frågeområde	
Nyheter och tidningar	1-7
Politik, samhälle och demokrati	8-34
Samhälle och service	35-42
Medieanvändning och medieteknik	43-52
Aktiviteter och fritidsvanor	53-61
Arbetsliv	62-71
Bakgrundfrågor	72-92

Fältarbete och undersökningsplan

Syd-SOM-undersökningen 2008 genomfördes i samarbete med Kinnmark Information AB, som även svarade för fältarbetet för Riks-SOM-undersökningen respektive samt Väst-SOM-undersökningen 2008. SOM-institutet har stått för undersökningens upplägg och utformning inklusive framtagning av frågeformulär och övrigt material som skickats ut samt kodning av öppna svar. Kinnmark Information har ombesörjt urvalsdragning, utskick av formulär och påminnelser, telefonuppföljning samt scanning av kryss-svar.

Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomfördes hösten 2008 och följer i huvudsak upplägget i tidigare års Riks- och Väst-SOM-undersökningar. Arbetet inleddes i mitten av september med att ett aviseringskort skickades till respondenterna för att informera om att de var utvalda att delta i undersökningen. Veckan därpå skickades enkäten tillsammans med ett kortare följebrev, en informationsbroschyr om SOM-institutet och dess undersökningar samt en penna. En dryg vecka

senare skickades ytterligare ett kort till samtliga i urvalet med ett tack till dem som redan svarat och en påminnelse till övriga. Under resterande del av fältperioden genomfördes successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon - totalt sju stycken. I samband med den sista påminnelseinsatsen prövades en ny påminnelsemetod, att skicka ut en förkortad version av enkät (12 sidor) med enbart de frågor som bedömdes som mest centrala. Den förkortade enkäten skickades ut till dem som i sista telefoninsatsen sagt sig vara positiva till att delta i undersökningen. Övriga fick i samband med den sista påminnelseinsatsen förutom en enkät också en bortfallsenkät med en fråga om varför de inte kan/vill besvara undersökningen. Där fanns även möjlighet för anhörig eller dylikt att meddela om svarspersonen var sjuk, bortrest eller på annat sätt oförmögen att besvara undersökningen. Bland dem som svarade inom fältarbetets första två veckor lottades det ut 50 böcker med resultat från 2006 års Syd-SOM-undersökning. Analys av svarsmönstren från Riks-SOM-undersökningen visar att utlottningen inte ökar svarsfrekvensens nämnvärt, men däremot att inflödet initialt under fältperioden ökar (jfr Nilsson 2009).

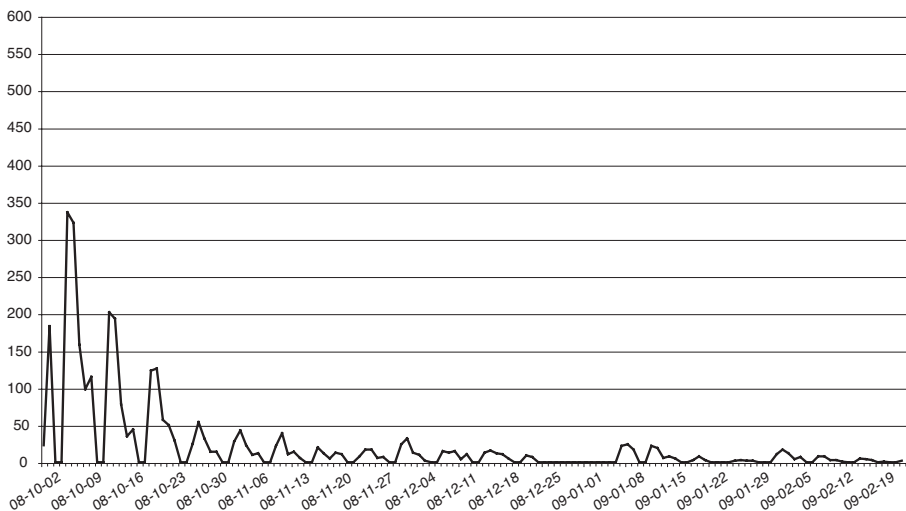
Tablå 1 Fältplan Syd- SOM-undersökningen 2008

Fältarbetet Syd-SOM-undersökningen 2008

19 sep	Utskick av aviseringskort.
29 sep	Utskick av enkät, följebrev, informationsbroschyr, svarskuvert, penna.
6 okt	Utskick av tack- och påminnelsekort.
13 okt	Utskick av enkät, följebrev, informationsbroschyr och svarskuvert till intervju-personer som ännu inte sänt in enkäten.
23 okt	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
28 okt	Halvtidsutskick till alla som i telefon sagt att de ska delta med tack till de som redan har enkät och ny enkät till de som sagt sig behöva sådan.
3 nov	Postal påminnelse till personer utan känt telefonnummer och till personer som ej kunnat nås per telefon i föregående telefonpåminnelse.
18 nov	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
26 nov	Postal påminnelse (jfr. 23 okt nov.)
4 dec	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
11 dec	Postal påminnelse till samtliga svarspersoner som ej sänt in enkäten.
29 dec	Postal påminnelse till alla som tidigare sagt JA.
27 jan	Utskick av en förkortad enkät (12 sidor) av enkäten, följebrev, svarskuvert samt bortfallsenkät (med frågan om varför man inte önskar/kan delta) till svarspersoner utan känt telefonnummer samt personer som ej kunnat nås vid tidigare telefonpåminnelser.
24 feb	Fältarbetet avslutades.

Enkäterna började strömma in på allvar veckan efter det första utskicket, och måndagen veckan därpå hade mer än hälften av alla som skulle komma att delta i undersökningen skickat in formuläret. Tempot på inflödet var fortsatt högt under veckorna som följde. Den 31 oktober hade tre fjärdedelar som skulle komma att delta skickat in. Ett par veckor in i november började enkätinflödet tunna ut och var i fortsättningen i huvudsak lågt. Den 12 januari hade 95 procent av dem som skulle komma att skicka in enkäten gjort detta. Figur 1 visar hur inflödet kommer i vågor, tydligt i fas med enkätutskick och påminnelseåtgärder. Observera dock det faktum att helgdagarna (utan postutdelning) ingår i redovisningen, något som lite bedrägligt förstärker denna vågbild i det att varje ”dalgång” därmed går ända ner till 0. Men även bortsett från de något vilseledande dalgångarna kvarstår vågbildseffekten tydligt.

Figur 1 Inflöde av enkäter under fältperioden 2008-09-19 – 2009-02-24 (antal)

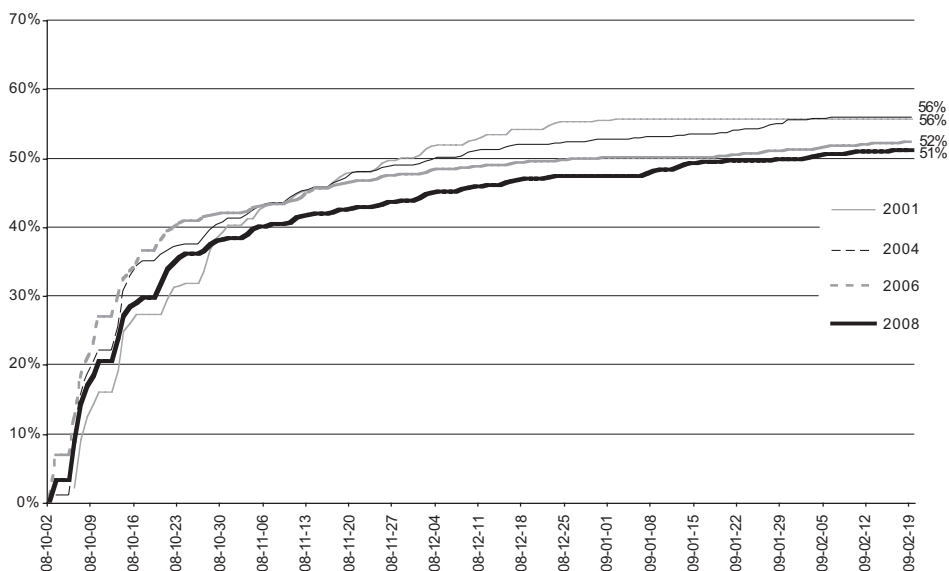
Kommentar: I antalet inkluderas även dem som besvarat den förkortade enkäten

När fältarbetet avslutades den 24 februari 2009 var bruttosvarsfrekvensen – dvs. andelen inkomna enkäter av antalet utskickade – 51 procent för Syd-SOM-undersökningen. Detta är en något lägre svarsfrekvens än för den parallella SOM-undersökningen som genomfördes i Västsverige under samma period. Där var bruttosvarsfrekvensen 54 procent vid fältstopp.

En bit in i fältarbetet under SOM-undersökningen i Skåne 2008 blev det tydligt att svarsbenägenheten skiljde sig åt i denna undersökning jämfört med de tidigare

Skåneundersökningar som genomförts i SOM-institutets regi 2001, 2004 och 2006. Andelen som besvarade enkäten initialt var ungefär densamma som tidigare, men effekten av påminnelseåtgärderna avtog tidigare i 2008 års undersökning. Med andra ord var det precis som tidigare ungefär 30 procent som av intresse och engagemang villigt besvarade enkäten utan påminnelse, medan övriga behövde mer övertalning och även var svårare att övertala 2008 jämfört med såväl 2004 och 2006 års undersökning. Att boende i Skåne generellt är mer svåra att övertala att besvara samhällsundersökningar visar sig också vid en analys av svarsmönstret för Riks-SOM-undersökningen. Även i urvalet till denna undersökning kräver boende i Skåne mer övertalning jämfört med boende i andra delar av landet.

Figur 2 *Dagligt inflöde av enkäter i Syd-SOM 2008 jämfört med undersökningen 2001, 2004 och 2006 (kumulativ procent av bruttourvalet)*

Kommentar: I procentbasen inkluderas även dem som besvarat den förkortade enkäten

När man jämför andelen svarande i de fyra undersökningarna som genomförts i Skåne 2001, 2004, 2006 och 2008 bör man hålla i minnet skillnaderna mellan dem. SOM-undersökningarna i Skåne 2004 och 2006 är fyra sidor längre än Skåneundersökningen 2001 vilket kanske inte låter som så mycket, men i praktiken innebär att man måste besvara cirka 20 frågor mer. Dessutom utgör det en betydande skillnad för upplevelsen av hur tjockt frågeformuläret är. Detta tycks dock uppvägas av att

Skåneundersökningen 2001 endast genomfördes i storstadsregionen vilket således leder till att undersökningarna 2001 och 2004 slutligen besvaras av ungefär lika stor andel av urvalet. 2006 års undersökning slutar trots fler påminnelseinsatser än 2001 års undersökning med en lägre bruttosvarsfrekvens. När svarsmönstret för 2008 års undersökning jämförs med tidigare undersökningar har det ett liknande utseende förutom, vilket kommenterats ovan, att påminnelseinsatserna inte visar sig ha lika stor effekt för inflödet. Av figur två framgår att det är en tydlig avmattning i inflödet runt den 1 november för 2008 års undersökning, medan motsvarande avmattning kom något senare för 2006 års undersökning, runt 10 november.

Svarsfrekvens och bortfall

Från bruttourvalet bortdefinierar man normalt utöver avlidna de personer i urvalet som är långtidssjukskrivna, har flyttat från orten eller dylikt (se kommentar i tabell 2). Svarsfrekvensen utifrån det nettourval man därmed erhåller brukar för samhällsvetenskapliga postenkätstudier uppgå till mellan 60 och 70 procent, beroende på geografiskt område och typ av svarpersoner (Holmberg & Petersson 1980; 1998, Ohlsson 1986). Under senare år har det blivit allt svårare att nå dessa nivåer och SOM-institutets undersökningar är inget undantag. De rikstäckande undersökningarna har en genomsnittlig svarsfrekvens sedan 1986 på 67 procent, och Väst-SOM har en genomsnittlig svarsfrekvens på 64 procent (jfr Nilsson 2009; Johansson & Ohlsson 2010). Nettoresultatet för årets SOM-undersökning i Skåne på 57 procent ligger således något lägre än genomsnittet. Redan tidigare undersökningar i Skåne har noterat en svarsfrekvens som ligger under genomsnittet för övriga SOM-undersökningar. Det genomsnittliga nettoresultatet för SOM-undersökningarna i Skåne ligger på 60 procent.

Av det ursprungliga urvalet om 6 000 personer (bruttourval) var det 3 082 personer som slutligen besvarade undersökningen. Som framgår av tabell 2 kan 552 personer definieras som naturligt bortfall. Gruppen naturligt bortfall utgörs till stor del av personer som har okänd eller felaktig adress, 28 procent, samt av personer som är sjuka eller handikappade, 27 procent. Men en annan stor grupp utgörs av gruppen bortresta/bor utomlands. Att dessa tillsammans med andelen med okänd/felaktig adress utgör drygt hälften av bortfallet kan ses som ett uttryck för en stor rörlighet i befolkningen. En annan grupp av betydelse för det naturliga bortfallet är de som uppger att de inte talar svenska – 17 procent.

Tabell 2 Svarefrekvens i Syd-SOM-undersökningen 2008, 2006, 2004 & 2001

År	Brutto- urval	Netto- urval	Andel naturligt bortfall	Antal svar	Svars- frekvens: brutto	Svars- frekvens: netto	Fältarbete utfört av
2001	3 200	2 900	9,4 %	1 782	56 %	62 %	Kinnmark Information
2004	6 000	5 429	9,5 %	3 360	56 %	62 %	Kinnmark Information
2006	6 000	5 417	9,7 %	3 142	52 %	58 %	ScandInfo
2008	6 000	5 448	9,2 %	3 082 ¹⁾	51 %	57 %	Kinnmark Information

Kommentar: Med nettourval avses bruttourval minus naturligt bortfall. Som naturligt bortfall räknas adress okänd, avflyttad, sjuk, institutionell vård, bortrest under fältperioden, studier på annan ort, militärtjänstgöring, ej svensktalande, bosatt, studerar eller arbetar utomlands, förståndshandikappad samt avliden. ¹⁾ I antal svar inkluderas även de som besvarat den förkortade versionen av enkäten.

Tabell 2a Svarande och bortfall i Syd-SOM-undersökningen 2008

Ursprungligt urval (brutto)	6 000
Bortdefinierade (naturligt bortfall)	552
Nettourval	5 448
Antal svarsvägrare/ej anträffbara	1 305
Antal svarande	3 082
Svarsfrekvens brutto	51 %
Svarsfrekvens netto	57 %

Under fältarbetet har de personer som tagit kontakt och meddelat att de inte önskar delta i undersökningen fått frågan varför. I det avslutande skedet av fältarbetet har motsvarande information samlats in genom bortfallsenkäten, vilken går ut tillsammans med en sista påminnelse om deltagande. Totalt har 678 personer angivit skäl till varför de inte vill delta i Syd-SOM-undersökningen. Tidsskäl är den mest frekvent angivna orsaken till att inte delta (47 procent), därefter ”deltar av princip inte i denna typ av undersökning (19 procent), att ”frågorna är ointressanta” (14 procent), och att det är för många frågor (åtta procent). Mönstret för Syd-SOM-undersökningen skiljer sig i detta avseende något ifrån Väst-SOM-undersökningen

respektive Riks-SOM-undersökningen. I varken Väst-SOM-undersökningen eller i Riks-SOM-undersökningen är principiella invändningar mot deltagande lika vanligt som i Skåne. I övrigt är dock mönstret snarlikt vad gäller skäl som ointressanta frågor och krav på ersättning för deltagande. Kravet på ersättning är dock inget särskilt vanligt skäl för att avstå deltagande (se tabell 2a), vare sig i Syd-SOM 2008 eller i andra SOM-undersökningar.² (jfr Nilsson 2009; Johansson & Ohlsson 2010).

Tabell 2b Specificerade skäl till att inte vilja delta i Syd-SOM-undersökningen 2008 (procent)

Tycker att frågorna är för svåra	5
Tycker att frågorna är ointressanta	14
För många frågor	8
Har inte tid	47
Vill av princip inte delta i denna typ av undersökningar	19
Litar inte på anonymiteten	3
Deltar inte utan ersättning	3
Annat	1
Summa procent	100
Antal personer	678

Kommentar: Informationen är inhämtad via telefonpåminnelserna, via den "bortfallsenkät" som bifogas sista påminnelsen samt från kontakter med respondenter som hört av sig under fältarbetets gång.

Betydelsen av påminnelseinsatser för svarsbenägenheten i olika grupper

Som framgår av figur 2 har effekten av påminnelseåtgärderna tenderat att vara olika effektiva de olika undersökningarna. Jämförs effekten för samma typ av påminnelser mellan SOM-undersökningen i Skåne och i Västsverige kan man notera vissa skillnader även här. Påminnelseinsatserna har genomgående mindre effekt i Skåne relativt Västra Götaland. Att olika typer av påminnelser har varierande effekt i olika geografiska områden visar erfarenheterna av undersökningarna exempelvis i Västra Götaland (jfr Johansson & Ohlsson 2010). De skillnader som framträder avser särskilt effekten efter den första postala påminnelsen, men också den första telefonpåminnelsen. Denna tendens återspeglar urvalsgruppernas något varierande intresse av att delta i denna typ av undersökning och ligger i linje med tidigare erfarenheter.

Som framgår av redogörelsen av fältplanen förekommer sju påminnelseinsatser under fältarbetet. Tittar vi närmare på hur de olika påminnelseinsatserna fungerat visar det sig att kvinnor generellt besvarar undersökningen tidigare i fältperioden jämfört med män. Vid den första postala påminnelsen (2008 10 13) har 49 procent av

kvinnorna som kom att besvara undersökningen skickat in sin enkät mot 45 procent av männen. Senare under fältarbetet tenderar denna skillnad att ha jämnat ut sig.

En annan faktor som visats sig betydelsefull vad gäller svarsmönstren är ålderstillhörighet. (Skillnader i svarsmönster mellan olika åldersgrupper redovisas i tabell 3). Unga (personer under 30 år generellt) är betydligt svårare att få att besvara enkätundersökningar relativt äldre grupper. Mönstret återspeglas även i fältarbetet. För att få ungdomar att besvara undersökningen krävs fler påminnelser samt påminnelser sent i fältperioden. Detta kan illustreras genom att av dem som slutligen kom att besvara undersökningen har 63 procent i gruppen över 65 år svarat efter första påminnelsen mot 29 i gruppen under 30 år.

Telefon och ett förkortat enkätformulär

Under fältarbetet med SOM-undersökningarna används olika former av påminnelser. Initialt under fältperioden påminns och uppmanas respondenterna att delta i undersökningen genom postala påminnelseinsatser. Under den andra hälften av fältperioden inkluderas även telefonpåminnelser i fältarbetet. Telefonpåminnelseinsatserna syftar dels till att öka inflödet och få fler att besvara undersökningen, dels till att få kännedom om det naturliga bortfallet, dvs den grupp som av en eller annan anledning inte har möjlighet att besvara undersökningen. Det är alltid svårt att utvärdera och avgöra vilken betydelse enskilda insatser har, speciellt under den senare delen av fältperioden. Enskilda svar kan heller inte kopplas till specifika insatser. Dokumentationen av de olika fältinsatserna har förbättrats under åren vilket ger möjlighet att närmare analysera betydelsen av telefoninsatserna för svarsbenägenheten i olika grupper.

När den första telefoninsatsen inleddes 2008-10-23 saknades svar från 3 234 respondenter. För 2 552 av dessa, 79 procent, erhöles hemtelefonnummer via Concilia AB, företaget som skötte telefonpåminnelserna.³ Ett första viktigt resultat av telefonpåminnelserna är att få uppgifter om det naturliga bortfallet. Genom insatsen erhöles information om att 190 personer är sjuka/handikappade, långvarigt bortresta, ej svensktalande etc. Antalet kan jämföras med de 127 personer som vi fått kunskap om innan telefoninsatsen påbörjades. Förutom information om det naturliga bortfallet svarade 1 435 personer att de kan tänka sig att besvara undersökningen. Ungefär en tredjedel av gruppen som kan tänka sig att svara säger att de behöver en ny enkät. Att svara att man kan tänka sig att delta i undersökningen när man blir uppringd och besvara undersökningen är inte samma sak. Det är därför intressant att i slutändan undersöka kvaliteten i de ”positiva svar” som erhöles i samband med telefonpåminnelsen, dvs. hur många av dem som svarat att de kan tänka sig att delta som i realiteten besvarar undersökningen.

Ser vi till hela gruppen som besvarat undersökningen när fältarbetet avslutades i februari 2009 visar det sig att 38 procent av dem som kontaktades under den första

omgången telefonpåminnelser och då angav att de ska besvara undersökningen har också valt att delta. Motsvarande andel i gruppen som inte nåddes är 24 procent och i gruppen utan känt telefonnummer 22 procent. Det kan således konstateras att telefonpåminnelserna utgör en viktig del i påminnelsearbetet.

I undersökningen i Skåne 2008 valde SOM-institutet att som sista insats i fältarbetet pröva en ny form av påminnelsemetod, en förkortad enkät. Den förkortade enkäten skickades tillsammans med bortfallsenkäten samt till dem som i samband med den sista telefonpåminnelsen sagt sig positiva till att delta i undersökningen men som inte svarat den 27 januari. Den förkortade enkäten innehöll 47 frågor (12 sidor) mot 92 i fullängdsformuläret (21 sidor). Sammanlagt skickades 1 713 förkortade formulär ut, när fältarbetet avslutades den 24 januari hade 206 svar på den korta enkäten inkommit (motsvarande 12 procent av dem som skickats ut). Under samma period inkom ytterligare 28 fullängdsenkäter. Analyser visade att det var ungefär lika många kvinnor som män (51 mot 49 procent) som besvarade den förkortade enkäten. Gruppen 30–49 år är tydligt överrepresenterade, liksom boende i sydöstra Skåne.

När svarsmonstren i SOM-institutets undersökningar analyseras framkommer systematiska skillnader i medievanor, intresse för politiska frågor, attityder etc. Mediekonsumtionen är högre bland dem som besvarar undersökningen tidigt under fältperioden, likaså är intresset för politik högre i denna grupp jämfört med dem som besvarar undersökningen i slutfasen av fältarbete. Eftersom den förkortade enkäten ingår som sista påminnelseåtgärd är det därför föga förvånande att intresset för politik är betydligt lägre i denna grupp jämfört med övriga svarande. Mönstret går igen även när vi ser till dagstidningsläsning. Den regelbundna läsningen är lägre i gruppen som besvarat den förkortade enkäten. Likaså är det färre som sympatiserar med kristdemokraterna och miljöpartiet, medan det är fler som sympatiserar med vänsterpartiet och sverigedemokraterna.

Som framkommit tenderar ungdomar och män att besvara enkäten senare under fältperioden relativt kvinnor och äldre. Därför finns också skäl att anta att telefonpåminnelserna men också användandet av förkortade formulär är mer centrala för att få dessa grupper att besvara undersökningen, och kanske främst för ungdomsgruppen. Analyserna visar också att ungdomar även sent i fältperioden i högre grad säger att de ska besvara undersökningen, medan äldre grupper säger att de inte vill delta. Det finns således en större potential att även sent under fältarbetet få svar från ungdomar genom dessa former av kontakt.

Representativitet och svarsbenägenhet i olika grupper

En analys av svarsbenägenheten i Syd-SOM-undersökningen 2008 visar hur olika grupper av människor deltar i högre grad än andra. Denna typ av skillnader kan ha stor betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är un-

derrepresenterad i undersökningen och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övriga, blir också studiens generella resultat mindre giltiga. Om svarsbenägenheten varierar påtagligt i olika undersökningar och dessa jämförs kan det också förklara variationer i svarsmönster för enskilda frågor. I tabell 3 redovisas svarsbenägenheten efter kön, och ålder i Syd-SOM-undersökningarna 2001, 2004, 2006 och 2008.

Vid analys av svarsbenägenheten på SOM-undersökningarna har det återkommande visat sig att det finns en skillnad mellan kvinnors och mäns benägenhet att delta i undersökningarna. Det generella mönstret är att män är mindre svarsbenägna än kvinnor (jfr Johansson & Ohlsson 2010). Motsvarande mönster visar sig även för SOM-undersökningen i Skåne. Sedan 2001 års undersökning har vi kunnat se ett ganska stabilt mönster där skillnaden i svarsfrekvens ligger på fem till sex procentenheter. För den nationella SOM-undersökningen var skillnaden mellan män och kvinnors svarsfrekvens sju procentenheter i 2008 års undersökning (Nilsson 2009). Motsvarande andel för Väst-SOM-undersökningen var fem procentenheter (jfr Johansson & Ohlsson 2010). Ser vi till genomsnittet har skillnaderna mellan kvinnors och mäns svarsbenägenhet varit något mindre i Skåne jämfört med övriga jämförbara undersökningar.

Av tabell 3 framgår också hur svarsbenägenheten varierar med ålder. Det generella mönstret är att yngre blir allt sämre på att svara, medan äldre blivit bättre och medelålders ligger på medelnivå. Undantaget från denna trend är den äldsta gruppen, 80-85-år, där vi kan se en tydlig nedgång i svarsbenägenheten under 2000-talet (Johansson & Ohlsson 2010). En annan trend är att spridningen i svarsbenägenhet ökat. Ser vi till mönstret i den västsvenska undersökningen har skillnaderna mellan de grupper som har högst respektive lägst svarsandelar stadigt ökat. Jämför vi det generella mönstret med resultaten av analyserna av de svarande i undersökningen i Skåne skiljer sig mönstret inte nämnvärt åt, och inte och inte heller ifrån tidigare Syd-SOM-undersökningar. Ungdomar och särskilt unga vuxna, gruppen 20-29 år, är svåra att få att besvara undersökningen. Men som framgår av tabell 3 kvarstår mönstret med åldersgruppen upp till femtio år. Gruppen 50 år och över når upp till och över genomsnittet för svarsbenägenhet i undersökningen.

Som tidigare nämnts användes ett förkortat formulär avslutningsvis i påminnelsearbetet med 2008 års undersökning i Skåne. Det förkortade formuläret skickades ut tillsammans med bortfallsenkäten. Eftersom det är ett relativt litet antal personer, 206 respondenter, som besvarat den förkortade enkäten kan endast begränsade analyser av representativiteten göras. Det visar sig att det inte finns några skillnader mellan kvinnors och mäns svarsbenägenhet på det förkortade formuläret, däremot är det betydligt fler yngre personer som besvarat den förkortade enkäten. Till del är detta ett naturligt resultat eftersom andelen yngre som i det avslutande skedet inte besvarat undersökningen var större än övriga grupper.

Tabell 3 Svansandelar (netto) i olika grupper i Syd-SOM-undersökningen 2008, 2006 och 2004, Skåneundersökningen 2001 (procent)

År	2001	2004	2006	2008
TOTALT	62	62	58	57
<i>Kön</i>				
Kvinnor	64	65	60	59
Män	59	59	56	54
<i>Ålder</i>				
15–19 år	56	54	45	46
20–29 år	60	56	44	39
30–39 år	53	54	51	46
40–49 år	58	61	57	49
50–59 år	63	64	65	56
60–69 år	73	73	70	63
70–79 år	74	72	74	70
80–85 år	75	73	69	67

Kommentar: I tabellen redovisas nettosvansandelar i respektive grupp.

I tabell 4 redovisas svarsbenägenheten per delregion samt per kommun i Skåne.⁴ Som framgår av tabellen är de boende i sydöstra Skåne de som uppvisar den bästa svarsviljan år 2008 (62 procent). I nordvästra Skåne har 59 procent svarat och i övriga Skåne ligger svansandelen mellan 54–56 procent. I tidigare undersökningar i Skåne har det varit relativt små skillnader i svarsbenägenhet mellan delregionerna. Ser vi till 2008 års undersökning går trenden mer i den riktning vi kan se i Västsverige, med relativt stora skillnader mellan delregionerna. I Skåne är den skillnaden i svarsfrekvens åtta procentenheter mellan de delregioner där svarsbenägenheten är högst respektive lägst, i Västsverige är siffran sju procentenheter.

Ser vi till svarsbenägenhet per kommun finns betydande skillnader inom Region Skåne. Av de tio kommuner som ingick i undersökningen 2001 var det tre som hade en svarsfrekvens på minst 65 procent. Av samtliga kommuner som ingick i undersökningen 2004 var det 13 stycken som hade en svarsfrekvens på minst 65 procent och två av dem hade en svarsfrekvens på minst 70 procent. I 2006 års undersökning var det återigen bara tre kommuner som hade en svarsfrekvens på minst 65 procent, Vellinge, Båstad och Höganäs. Av dessa var det endast Vellinge som hade över 65 procent i 2004 års undersökning. I 2008 års undersökning är det fem kommuner, trots att svarsfrekvensen sjunkit, som kommer upp till eller över 65 procent; Tomelilla, Osby, Båstad, Ystad och Örkelljunga. Som framgår av tabellen är det relativt stora fluktuationer avseende svarsfrekvenser mellan åren. Därav bör man vara försiktig med att uttala sig om svarsmönster för enskilda kommuner och inte heller söka någon tydlig systematik i svarsmönstren.

Tabell 4 Svandsandelar (netto) i olika delregioner och kommuner i Syd-SOM-undersökningen 2008, 2006 och 2004 samt i Skåneundersökningen 2001 (procent)

År	2001	2004	2006	2008
Nordvästra Skåne	-	61	57	59
Sydvästra Skåne	62*	61	58	54
Nordöstra Skåne	-	63	61	56
Sydöstra Skåne	-	65	58	62
<i>Kommun</i>				
Svalöv	-	66	43	51
Staffanstorp	64	67	63	58
Burlöv	64	60	57	45
Vellinge	61	69	66	53
Östra Göinge	-	62	58	55
Örkelljunga	-	51	58	65
Bjuv	-	50	53	56
Kävlinge	67	66	62	52
Lomma	69	68	63	64
Svedala	56	63	51	58
Skurup	-	60	53	60
Sjöbo	-	54	60	57
Hörby	-	63	63	56
Höör	-	60	57	54
Tomelilla	-	71	50	69
Bromölla	-	66	56	64
Osby	-	65	72	68
Perstorp	-	48	54	53
Klippan	-	60	63	69
Åstorp	-	65	55	57
Båstad	-	64	69	69
Malmö	60	58	53	51
Lund	63	66	62	59
Landskrona	-	67	58	63
Helsingborg	-	59	55	54
Höganäs	-	61	65	65
Eslöv	67	61	54	56
Ystad	-	68	61	69
Trelleborg	60	57	62	58
Kristianstad	-	64	61	55
Simrishamn	-	70	62	57
Ängelholm	-	62	56	65
Hässleholm	-	64	59	53

Kommentar: * Med Sydvästra Skåne avses här hela urvalet för Skåneundersökningen 2001

I tabell fem jämförs fördelningen mellan invånarna i de fyra delregionerna i Skåne hos de svarande, med den hos befolkningen och de dragna urvalen. Som framgår finns en mycket god överensstämmelse. Skillnaderna är mycket små mellan den procentuella fördelningen hos Skånes befolkning och SOM-undersökningen i Skåne 2008. Med andra ord visar detta att SOM-undersökningen har god täckning över hela Skåne och geografiskt kan sägas ge en mycket god bild av verkligheten.

Tabell 5 Fördelning över invånare i Skåne per delregion, i befolkningen, urvalet respektive i inkomna enkäter 2008, samt jämförelse med fördelningen i urval och svarande 2004 och 2006 (procent)

År	Grupp	Område				Summa
		Nordväst	Sydväst	Nordöst	Sydöst	
2004	Befolkning	26	50	16	8	100
	Urval (brutto)	26	50	16	8	100
	Nettourval	26	50	16	8	100
	Svarande	25	50	17	8	100
2006	Befolkning	26	50	16	8	100
	Urval (brutto)	24	51	17	8	100
	Nettourval	24	51	17	8	100
	Svarande	24	50	18	8	100
2008	Befolkning	26	51	15	8	100
	Urval (brutto)	26	50	16	8	100
	Nettourval	26	50	16	8	100
	Svarande	27	48	16	9	100

Kommentar: Uppgifterna om befolkningen är hämtade från www.scb.se/databaser.

Om samma typ av jämförelse görs beträffande ålderssammansättningen det vill säga jämför fördelningen hos befolkningen, urvalen och de svarande kan vi se att representativiteten för olika åldersgrupper i SOM-undersökningarna trots den skiftande svarsbenägenheten generellt likväl är god (tabell 6). I Syd-SOM-undersökningen 2008 skiljer det som mest sju procentenheter där 20–29-åringar är underrepresenterade och gruppen 50–64 år är mest överrepresenterade med fem procentenheter. Mönstret totalt för Syd-SOM-undersökningen 2008 är grovt sett att de under 40 år är något underrepresenterade bland de svarande och de över 60 år är något överrepresenterade. Det är i huvudsak 60–79-åringarna som är överrepresenterade. Vid en jämförelse med Väst-SOM-undersökningen framkommer att det i de senaste årens undersökningar som mest skiljt fem procentenheter mellan urvalet och de svarande (Johansson & Ohlsson 2010). Tidigare studier inom ramen för SOM-institutet

har också visat att skillnader i åldersfördelning (liksom könsfördelning) mellan befolkning, urval och svarandegrupp har en mycket liten inverkan på svarmönster.

Tabell 6 Åldersgruppernas fördelning i befolkningen, hela urvalet respektive i inkomna enkäter 2008, samt jämförelse med fördelningen i urval och svarande 2004 och 2006 (procent)

År	Grupp	Åldersgrupp				Summa
		15–29	30–49	50–64	65–85	
2004:	Befolkning	23	34	24	19	100
	Urval (brutto)	23	34	23	20	100
	Nettourval	24	34	24	18	100
	Svarande	21	32	25	22	100
2006:	Befolkning	24	33	24	19	100
	Urval (brutto)	23	34	23	20	100
	Nettourval	21	35	23	19	100
	Svarande	18	33	26	24	100
2008:	Befolkning	25	33	23	19	100
	Urval (brutto)	24	33	23	20	100
	Nettourval	23	34	24	19	100
	Svarande	18	31	28	23	100

Kommentar: Uppgifterna om befolkningen är hämtade från www.scb.se/databaser. I 2006 års undersökning är antalet 15-åringar lägre eftersom personer födda 1991 ej ingått i urvalet.

Vi har tidigare konstaterat att svarsbenägenheten är lägre bland män än bland kvinnor i SOM-institutets undersökningar generellt (den nationella såväl som de regionala). I tabell 7 kan vi se att fördelningen i befolkningen 2008 jämfört med det urval som dragits är jämn, dock med en procentenhet lägre andel män i urvalet. Eftersom svarsbenägenheten är större bland kvinnor leder detta slutligen till en viss övervikt av kvinnor bland de svarande: 54 mo 46 procent. Den något högre andelen kvinnor som deltar i undersökningen innebär således att svaren kan rymma en viss skevhet ifråga om könsrepresentation, en aspekt som bör beaktas i tolkningen av svarmönstren för undersökningen.

Tabell 7 Könsfördelning hos befolkningen, i urvalet och bland de svarande (procent)

År	Grupp	Kön		Summa
		Kvinnor	Män	
2004	Befolkningen	51	49	100
	Bruttourval	49	51	100
	Nettourval	48	52	100
	Svarande	52	48	100
2006	Befolkningen	51	51	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	51	49	100
	Svarande	53	47	100
2008	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	51	49	100
	Nettourval	51	49	100
	Svarande	54	46	100

Kommentar: Uppgifterna om befolkningen är hämtade från www.scb.se/databaser.

Sysselsättning och medborgarskap

Vid analyser av materialet från Syd-SOM-undersökningarna från 2004, 2006 och 2008 och särskilt i jämförelse med Skåneundersökningen 2001 bör man vara medveten om att befolkningen i storstadsområdet skiljer sig något från de boende i övriga delar av Skåne. Detta gäller också svarmönster för Region Skåne i jämförelse med andra regioner. I tabell 8 jämförs skillnaderna avseende förvärvsställning och medborgarskap i undersökningarna 2001, 2004, 2006 och 2008. Om mönstret jämförs med resultaten från undersökningen i Västsverige är andelen förvärvsarbetande något mindre i Skåne, men det förklaras av att andelen ålders-/avtalspensionärer är motsvarande större. Detta är ett mönster som framkommit även i tidigare undersökningar. En annan stor grupp i Skåne, likaväl som i Västsverige, är studenter. I Skåne uppgår andelen studenter till 10 procent och i Västsverige till 11. När det gäller medborgarskap syns endast marginella skillnader mellan de olika undersökningarna. Andelen individer med utländskt medborgarskap som besvarat Väst-SOM-undersökningen är marginellt högre (två procentenheter) jämfört med Syd-SOM-undersökningen. En förklaring till den mindre andelen med utländskt medborgarskap som besvarat Syd-SOM-undersökningen är att i gruppen naturligt bortfall är andelen som inte talar svenska större i Skåne jämfört med i Västra Götaland. Således kan det antas att en större grupp av dem med utländskt medborgarskap definieras bort som naturligt bortfall.

Tabell 8 Fördelning per förvärvsställning och medborgarskap i Syd-SOM-undersökningen 2001-2008 (procent)

	2001	2004	2006	2008
<i>Förvärvsställning</i>				
Förvärvsarbete	52	49	52	56
Arbetsmarknadspolitisk åtgärd	1	1	2	1
AMS-utbildning	0	1	0	-
Kunskapslyftet	1	-	-	-
Arbetslös	4	4	3	3
Ålders- /avtalspensionär	19	22	24	25
Har sjuk- /aktivitetsersättning ¹⁾	6	5	4	4
Hemarbetande	1	-	-	-
Studerande	16	15	11	10
Annat	-	3	4	1
<i>Medborgarskap</i>				
Svenskt	96	94	93	96
Utländskt	4	3	4	2
Både svenskt och utländskt	-	3	3	3

Kommentar: I Skåneundersökningen 2001 fanns inte svarsalternativet "annat" i frågan om samsättning. I undersökningarna 2006 och 2004 ingick inte svarsalternativet "hemarbetande" i samma fråga. I frågan om medborgarskap fanns inte alternativet "både svenskt och utländskt" i Skåneundersökningen 2001. ¹⁾ Tidigare benämnt förtidspensionär

De resultat som presenterats i detta kapitel visar sammantaget på att SOM-undersökningen i Skåne 2008 genererat ett datamaterial som väl representerar olika grupper bland befolkningen i Skåne. En jämförelse mellan svarsmönstren i undersökningen i Skåne och de boende i Skåne som besvarat den nationella undersökningen visar på god överensstämmelse med endast mindre skillnader i svarsmönstren. Utbildningsnivån är generellt sett något högre bland de svarande i undersökningen i Skåne, vilket också ger avtryck i att intresset för politik är något högre liksom den mer frekventa läsningen av morgontidningar. På det hela taget visar dessa jämförelser samt analyserna i detta kapitel att de svarande i SOM-undersökningen i Skåne 2008 som grupp betraktad är mycket lik befolkningen i Skåne.

Noter

- ¹ Kapitlet bygger på tidigare års metodredogörelser, se exempelvis Antoni (2008)
- ² Forskning om skäl till deltagande i enkätundersökningar kan visa på liknade resultat, det vill säga att skälen för att inte delta är tidsrelaterade samt av mer principiell karaktär (se exempelvis Loosveldt & Storms 2008).
- ³ Mobiltelefonnummer inkluderas ej i den första nummersökningen. Inför den andra och tredje telefonpåminnelsen kompletterades uppgifterna med mobiltelefonnummer i de fall hemtelefonnummer saknades. Samtliga uppgifter erhöles via det företag som skötte telefonpåminnelserna, Concilia AB. Ett växande problem är att allt fler, framförallt unga, saknar fast hemtelefon. Av andelen där hemtelefonnummer saknas är andelen dubbelt så stor i ungdomsgruppen som för de äldsta åldergrupperna. En annan förklaring är att i ungdomsgruppen är det fler som inte står för sitt eget abonnemang vilket också är en tänkbar förklaring.
- ⁴ Delregioner i Skåne: *Nordvästra Skåne*, som omfattar kommunerna Båstad, Landskrona, Helsingborg, Höganäs, Ängelholm, Örskelljunga, Bjuv, Klippan, Åstorp och Svalöv; *Sydvästra Skåne*, som omfattar kommunerna Staffanstorp, Burlöv, Vellinge, Kävlinge, Lomma, Svedala, Höör, Malmö, Lund, Eslöv och Trelleborg; *Nordöstra Skåne*, som omfattar kommunerna Östra Göinge, Hörby, Bromölla, Osby, Perstorp, Kristianstad och Hässleholm; samt *Sydöstra Skåne*, som omfattar kommunerna Skurup, Sjöbo, Tomelilla, Ystad och Simrishamn.

Referenser

- Holmberg, Sören & Olof Petersson (1980) *Inom felmarginalen. En bok om politiska opinionsundersökningar*. Stockholm: LiberFörlag
- Holmberg, Sören och Olof Petersson (1998) *Opinionsundersökningar och demokratin*. Stockholm: SNS Förlag
- Johansson, Susanne och Ohlsson, Jonas (2010) "Samhälle Opinion Massmedia Västsverige 2008". I Nilsson, Lennart (red) *En region blir till*. SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Jönsson, Sten m. fl. (1997) *Decentraliserad välfärdsstad – Demokrati, effektivitet och service*. Stockholm: SNS Förlag.
- Loosveldt, Geert & Vicky Storms (2008) "Measuring public opinions about surveys". *International journal of public opinion research*, Vol 20:1.
- Nilsson, Åsa (2009) "Den nationella SOM-undersökningen 2008". I Holmberg, Sören och Lennart Weibull (red) *Svensk Höst*. SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Ohlsson, Anders (1986) *Att svara eller inte svara – det är frågan*. Rapport nr 12. Göteborg: Göteborgs universitet, Avdelningen för masskommunikation. www.scb.se. Statistikdatabaser, befolkningen.

FÖRFATTARNA

Sören Holmberg, professor vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Han är ledare för valforskningsprogrammet och forskar kring opinionsbildning, valjarbeteende och representativ demokrati.

Susanne Johansson, fil dr i offentlig förvaltning, projektledare vid SOM-institutet och forskare vid CEFOS (Centrum för forskning om offentlig sektor). Hennes forskning är inriktad på lokal demokrati och politiskt beteende.

Lennart Nilsson, docent i offentlig förvaltning, Göteborgs universitet. Han forskar kring offentlig sektor, service och svensk flernivådemokrati.

Jonas Ohlsson, ek mag, doktorand, verksam vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation och SOM-institutet, Göteborgs universitet. Han forskning är inriktad på mediestrukturer.

Katarina Roos, fil dr i statsvetenskap vid Umeå universitet. Hennes forskning är inriktad mot lokal och regional politik samt om kontextuella effekter på individers politiska handlingar och attityder.

Anders Sannerstedt, docent i statsvetenskap vid Lunds universitet. Hans forskning är inriktad mot lokala partier och lokalt självstyrelse.

Jan Strid, universitetslektor vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Han sysslar med forskning om tidningar och radio.

Lennart Weibull, professor i massmedieforskning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på mediehistoria, mediestruktur och medieanvändning.

ADRESSER

SOM-institutet
Göteborgs universitet
Box 710
SE 405 30 GÖTEBORG

E-postadress: info@som.gu.se. Hemsida: www.som.gu.se

Beställningar av publikationer kan göras på tfn 031-786 49 76 eller faxas in på nummer 031-786 45 54. För beställningar via e-post är adressen order@som.gu.se. Det går också att beställa publikationer via vår hemsida: www.som.gu.se

Om Du vill kontakta någon av de medverkande författarna i *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne* följer här e-postadresser.

Namn	E-postadress
Sören Holmberg	soren.holmberg@pol.gu.se
Susanne Johansson	sanna.johansson@cefos.gu.se
Lennart Nilsson	lennart.nilsson@cefos.gu.se
Jonas Ohlsson	jonas.ohlsson@jmg.gu.se
Katarina Roos	katarina.roos@pol.umu.se
Anders Sannerstedt	anders.sannerstedt@svet.lu.se
Jan Strid	jan.strid@jmg.gu.se
Lennart Weibull	lennart.weibull@jmg.gu.se

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

SKÅNE 2008

Information till Dig som ingår i undersökningen

- Hur tar boende i Skåne del av dagstidningar och andra medier?
- Vad tycker medborgarna i Skåne om servicen i sin kommun?
- Vilka åsikter har boende i Skåne om den egna kommunen och Region Skåne?
- Hur ser kultur- och fritidsvanorna ut i Skåne?

Detta är exempel på frågor som *Samhälle Opinion Massmedia i Skåne 2008* försöker besvara. Undersökningen görs gemensamt av tre forskningsinstitutioner vid Göteborgs universitet.

Vilka gör Samhälle Opinion Massmedia – och varför?

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet har sedan mitten av 1950-talet genomfört studier om väljare, massmedier och opinionsbildning. Ett viktigt syfte med studierna är att öka kunskapen om hur den svenska demokratin fungerar.

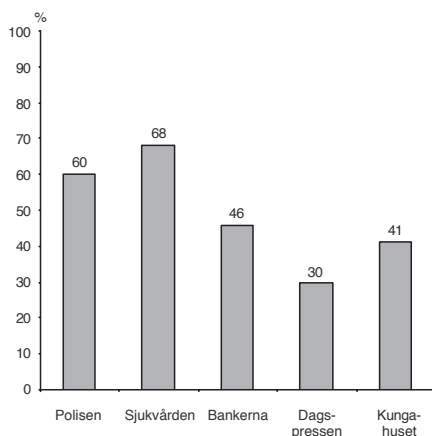
Vid *Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS)* bedrivs forskning om demokrati och effektivitet med särskild inriktning på kommuner och landsting/regioner. Forskningen bedrivs i samverkan med forskare i andra länder.

Ett centralt forskningsområde vid *Institutionen för journalistik och masskommunikation* rör mediernas betydelse för individ och samhälle. Forskningen har i över 30 år följt hur vi i Sverige använder och förhåller oss till våra medier.

Institutionerna driver tillsammans SOM-institutet vid Göteborgs universitet, som sedan 1986 genomför SOM-undersökningen varje år och sedan 2001 även undersökningar i Skåne. Det ger möjligheter att studera hur vanor och åsikter förändras över tid. Resultaten utgör ett viktigt bidrag till forskningen kring samhälle, demokrati- och mediefrågor i Sverige.

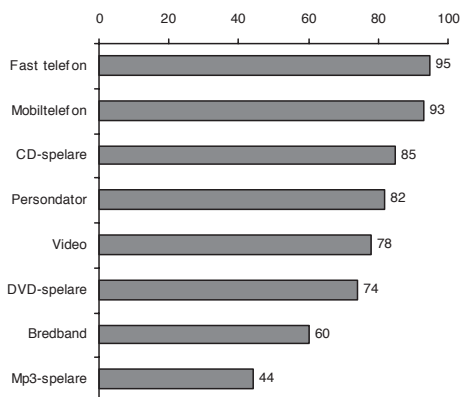
Bland de resultat som under senare år har uppmärksammas märks till exempel mätningarna av medborgarnas förtroende för olika samhällsinstitutioner och massmedier.

Andel av befolkningen som har stort förtroende för olika samhällsinstitutioner (procent)

Källa: Riks-SOM 2007

Medieinnehav i hushållet i Skåne 2006 (procent)

Källa: SOM-undersökningen i Skåne 2006

Ett Skåne i miniatyr

Vi har slumpmässigt valt ut 6 000 personer i Skåne. Det är alltså slumpen som gjort att just du kommit med i undersökningen. Urvalet har gjorts via befolkningsregistret. Till sammans ska de utvalda personerna ge en god bild av befolkningen i Skåne.

För att få rättvisande resultat i undersökningen är det viktigt att alla svarar. Varje svar som uteblir försämrar undersökningens tillförlitlighet. Vi hoppas därför att du vill medverka, men det är givetvis du själv som avgör om du vill vara med eller inte.

Frågeformuläret

I undersökningen Samhälle Opinion Massmedia samarbetar ett antal olika forskningsprojekt. Det innebär att frågorna spänner över ett mycket stort antal områden. Antalet frågor kan verka stort, men de flesta besvaras enkelt med ett kryss i tillämplig ruta.

Vad händer med svaren?

Svaren behandlas anonymt och resultaten publiceras bara som siffror i tabeller. Vad någon enskild person svarat framgår **aldrig**. Alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt.

Årets undersökning genomförs i samarbete med *Kinnmark Information AB* som svarar för utskick och insamling av frågeformulär.

Varje år publicerar SOM-institutet minst två böcker. Där presenterar olika forskare resultat från sina specialområden. Exempel är de under år 2008 utgivna böckerna *Medborgarna, regionen och flernivådemokratien* och *Skilda världar*. Böckerna kan beställas från SOM-institutet (telefon-, faxnummer, post- samt e-postadress hittar du på nästa sida). Du kan även besöka SOM-institutets hemsida för att få veta mer om vår verksamhet och ta del av ett urval av tidigare undersökningsresultat. Adressen är: www.som.gu.se

Några av de forskare som deltar i årets undersökning:

Fil. dr Annika Bergström:
Nybeter och internet

Professor Folke Johansson:
Flernivådemokrati

Fil. dr Sanna Johansson:
Ungdomar och demokrati

Professor Sören Holmberg:
Politik

Professor Rutger Lindahl:
EU

Docent Lennart Nilsson:
Regioner och offentlig service

Docent Anders Sannerstedt:
Lokala partier

Universitetslektor Jan Strid:
Lokala massmedier

Fil. mag. Josefine Sternvik:
Dagspress

Professor Lennart Weibull:
Massmedier

De tre forskningsenheterna bakom SOM-institutet:

Statsvetenskapliga institutionen

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet är Sveriges främsta forskningsinstitution när det gäller undersökningar om politisk opinionsbildning. (www.pol.gu.se)

Institutionen för journalistik och masskommunikation

Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet (JMG) är tongivande inom svensk forskning om massmedier, journalistik och opinionsbildning. (www.jmg.gu.se)

Centrum för forskning om offentlig sektor

Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) är ett ledande centrum för mångvetenskaplig forskning om offentlig sektor och samhällets riskfrågor. (www.cefos.gu.se)

Vi svarar gärna på frågor!

Om du har frågor som rör din medverkan i undersökningen, ring gärna till *Kinnmark Information AB*. Telefonnummer är: 020-28 28 30 (samtalet kostar endast en markering).

Om du har frågor till SOM-institutet, ring eller skriv till:

SOM-institutet

Göteborgs universitet

Box 710

405 30 GÖTEBORG

Telefon: Sanna Johansson (undersökningsledare) 031-786 41 45

Jonas Ohlsson (bitr. undersökningsledare) 031-786 11 96

Kerstin Gidsäter (kansli och administration) 031-786 12 17

Fax: 031-786 45 54

E-post: info@som.gu.se

Internet: www.som.gu.se

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia

GÖTEBORGS UNIVERSITET

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

SKÅNE 2008

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

– här är ett exempel:

Fråga 1 Hur väl anser Du att påståendet *'I dag skiner solen'* stämmer?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
Om Du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☐	☒
Om Du tycker att påståendet <u>stämmer ganska bra</u> , markerar Du så här:	☐	☒	☐	☐	☐
Skulle Du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☒	☒	☐	☐	☐

Formuläret läses optiskt av en dator. Håll därför om möjligt kryssen innanför rutorna.

Kryssa så här:

Kryssa ej så här:

Använd helst kulspeppenna och inte tusch eller blyerts

FORMULÄRETS INNEHÅLL

Frågenummer

1-7
8-34
35-42
43-52
53-61
62-71
72-92

Frågeområde

Nyheter och tidningar
Politik, samhälle och demokrati
Samhälle och service
Medieteknik och medieanvändning
Aktiviteter och intressen
Arbetsliv
Bakgrund

NYHETER OCH TIDNINGAR

Fråga 1 Hur ofta brukar du ta del av följande nyhetsprogram i radio och tv?

	Dagligen	5–6 dagar/ vecka	3–4 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt/Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sydnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT:s morgonnyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna Malmö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsmorgon i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheterna i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheterna i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i privat lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter på text-tv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i dansk radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i dansk tv	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar du i någon morgontidning regelbundet och i så fall hur ofta? Frågan gäller inte läsning på internet.

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
Sydsvenskan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helsingborgs Dagblad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skånska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Norra Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nordvästra Skånes Tidningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Landskrona Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kristianstadsbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ystads Allehanda	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:						
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dansk morgontidning:						
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 3 Läser eller tittar du regelbundet i någon morgontidning på internet?

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
Sydsvenskan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helsingborgs Dagblad (HD.se)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skånska Dagbladet (skånskan.se)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Norra Skåne (nsk.se)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kristianstadsbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ystads Allehanda	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:						
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dansk morgontidning:						
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 4 Brukar du läsa eller titta i någon gratistidning och i så fall hur ofta?

	Minst 5 dagar per vecka	3–4 dagar per vecka	1–2 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
Metro	☐	☐	☐	☐	☐
City	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 5 Prenumererar du eller någon i ditt hushåll på någon morgontidning?

Ja, på: .....

Nej → *Gå vidare till fråga 6.*

**Hur länge har du/ditt hushåll haft din/sin nuvarande prenumeration?
(Om du har mer än en, utgå ifrån den du läser oftast.)**

Mindre än 1 år	1–2 år	3–5 år	Längre än 5 år	Tveksam/ vet ej
☐	☐	☐	☐	☐

**Fråga 6 Hur mycket brukar du normalt läsa av följande typer av innehåll i morgontidningen?
Frågan gäller inte läsning på internet.**

Jag läser aldrig någon morgontidning på papper → *Gå vidare till fråga 7.*

	Allt/i stort sett allt	Ganska mycket	Inte särskilt mycket	Ingenting/nästan inget alls	Vet ej
Ledare och kommentarer	☐	☐	☐	☐	☐
Lokala nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Regionala nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturartiklar	☐	☐	☐	☐	☐
Insändare	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonominyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Inrikespolitik	☐	☐	☐	☐	☐
Utrikesnyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Olyckor och brott	☐	☐	☐	☐	☐
Sport	☐	☐	☐	☐	☐
Familjenyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Lokala affärsannonser	☐	☐	☐	☐	☐
Radio- och TV-material	☐	☐	☐	☐	☐
Nöjesartiklar	☐	☐	☐	☐	☐
Debattartiklar	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 7 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar?

	6–7 dagar/ vecka	3–5 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aftonbladet					
...på papper	☐	☐	☐	☐	☐
...på internet	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen					
...på papper	☐	☐	☐	☐	☐
...på internet	☐	☐	☐	☐	☐
Kvällsposten					
...på papper	☐	☐	☐	☐	☐
...på internet	☐	☐	☐	☐	☐

POLITIK, SAMHÄLLE OCH DEMOKRATI

Fråga 8 Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 9 Hur intresserad är du av politiska frågor som rör den kommun där du bor?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 10 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i den kommun där du bor? Ange högst tre frågor/problem.

.....
.....

Fråga 11 Hur intresserad är du i allmänhet av politiska frågor som rör Region Skåne?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 12 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Region Skåne? Ange högst tre frågor/problem.

.....
.....

Fråga 13 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan vänster–högerskala?

Klart till
vänster

Något till
vänster

Varken till vänster
eller till höger

Något till
höger

Klart till
höger

Fråga 14 På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
EU	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐

Fråga 15 Vilket parti tycker du bäst om i dag?

Vänsterpartiet

Socialdemokraterna

Centerpartiet

Folkpartiet

Moderaterna

Kristdemokraterna

Miljöpartiet

Sverigedemokraterna

Annat parti (v.g. ange vilket):

.....

Anser du dig vara en övertygad anhängare av detta parti?

Ja, mycket övertygad

Ja, något övertygad

Nej

Fråga 16 Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?

- I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU
 Har ingen bestämd åsikt i frågan

Fråga 17 Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i:

	Mycket goda möjligheter	Ganska goda möjligheter	Varken goda eller dåliga möjligheter	Ganska dåliga möjligheter	Mycket dåliga möjligheter	Ingen uppfattning
EU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stadsdelen/den del av kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 18 Vilket parti tycker du bäst om i: (Sätt ett kryss i vardera kolumn.)

	Rikspolitiken	Regionpolitiken	Kommunpolitiken
Vänsterpartiet	☐	☐	☐
Socialdemokraterna	☐	☐	☐
Centerpartiet	☐	☐	☐
Folkpartiet	☐	☐	☐
Moderaterna	☐	☐	☐
Kristdemokraterna	☐	☐	☐
Miljöpartiet	☐	☐	☐
Sverigedemokraterna	☐	☐	☐
Annat parti (ange vilket):	☐	☐	☐ .....

Fråga 19 Nedan finns ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Minska den offentliga sektorn	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot färre flyktingar i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	☐	☐	☐	☐	☐
Låta privata företag svara för äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa mer på friskolor	☐	☐	☐	☐	☐
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	☐	☐	☐	☐	☐
Införa sextimmars arbetsdag	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatterna	☐	☐	☐	☐	☐
Invandringen till Sverige måste öka för att industrin ska få den arbetskraft som behövs	☐	☐	☐	☐	☐
Göra a-kassan obligatorisk	☐	☐	☐	☐	☐
Stärka strandskyddet för att begränsa bebyggelse i kustnära områden	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 20 Om det var val till Europaparlamentet i dag, vilket parti skulle du rösta på?

☐ Vänsterpartiet	☐ Moderaterna	☐ Sverigedemokraterna
☐ Socialdemokraterna	☐ Kristdemokraterna	☐ Annat parti (v.g. ange vilket):
☐ Centerpartiet	☐ Miljöpartiet	.....
☐ Folkpartiet	☐ Junilistan	☐ Blankt
☐ <i>Skulle ej rösta</i>	☐ <i>Ej röstberättigad</i>	

Fråga 21 Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Region Skåne sköter sin uppgift?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommunstyrelsen i den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen i Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 22 Skulle du kunna tänka dig att åta dig ett politiskt uppdrag för det parti du sympatiserar med som gäller:

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, troligen inte	Nej, absolut inte
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐
☐ <i>Jag sympatiserar inte med något politiskt parti</i>				

Fråga 23 Är du personligen bekant med någon politiker som är verksam i:

	Ja	Nej
Den kommun där du bor	☐	☐
Region Skåne	☐	☐
Riksdagen	☐	☐

Fråga 24 Har du själv som privatperson - eventuellt tillsammans med andra - under de senaste 12 månaderna försökt att påverka ett beslut i kommunen där du bor eller i Region Skåne? (Du kan markera flera alternativ på varje rad.)

	<i>Har ej försökt påverka</i>	Kontaktat tjänsteman	Kontaktat politiker	Kontaktat massmedier	Arbetat i aktionsgrupp/organisation	Skrivit på namninsamling	Demonstrerat	Arbetat i parti
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 25 Var skulle du personligen vilja placera några politiker i Skåne på nedanstående skala?

	<i>Personen är okänd för mig</i>	Ogillar starkt				Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt	
		-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Uno Aldegren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vilmer Andersen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Katarina Erlingson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Marita Sander-Schale	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jerker Swanstein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Björn Söder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rolf Tufvesson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anders Åkesson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 26 Idag diskuteras den geografiska indelningen av Sverige när det gäller ansvaret för bland annat hälso- och sjukvård och regional utveckling. Anser du att regionen/länet där du bor bör vara:

Större än nu   Samma som nu   Mindre än nu   Ingen uppfattning

Om du vill ha en geografisk förändring av regionen/länet, vilken då?

.....

Fråga 27 Vad anser du om din kommuns respektive Region Skånes ekonomi?

Ekonomi i:	Mycket god	Ganska god	Varken god eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 28 Hur anser du att staten, Region Skåne respektive den kommun där du bor lyckas med att främja sysselsättningen?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Staten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 29 Hur anser du att staten, Region Skåne respektive den kommun där du bor lyckas med att främja företagande?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Staten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 30 Hur viktiga anser du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Skåne?

	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte särskilt viktig	Inte alls viktig	Ingen uppfattning
Bank- och försäkringsväsende	☐	☐	☐	☐	☐
Bilindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Detaljhandel	☐	☐	☐	☐	☐
Elitidrott	☐	☐	☐	☐	☐
Filmindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsmiljö	☐	☐	☐	☐	☐
Hamn och sjöfart	☐	☐	☐	☐	☐
Högre utbildning/forskning	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsteknologi	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐
Nöjesliv och evenemang	☐	☐	☐	☐	☐
Livsmedelsindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinsk industri	☐	☐	☐	☐	☐
Miljöindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlig service	☐	☐	☐	☐	☐
Press/radio/TV	☐	☐	☐	☐	☐
Transporter	☐	☐	☐	☐	☐
Turism	☐	☐	☐	☐	☐
Verkstadsindustri	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 31 Har du på något av följande sätt kommit i kontakt med Lunds universitet, Malmö högskola eller Högskolan i Kristianstad? (Mer än ett kryss på varje rad kan markeras.)

	Arbetar vid	Studerar eller har tidigare studerat vid	Nära anhörig arbetar eller studerar/har studerat vid	Kommer i mitt yrke i kontakt med	Ingen sådan kontakt
Lunds universitet	☐	☐	☐	☐	☐
Malmö högskola	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan i Kristianstad	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 32 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för Lunds universitet, Malmö högskola och Högskolan i Kristianstad?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
Lunds universitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Malmö högskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan i Kristianstad	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skånes politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skånes tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forskare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Försäkringskassans personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsförmedlingens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Länsstyrelsens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Företagare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yrkesfiskare	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 34 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag	Ingen uppfattning
Bygg ut kollektivtrafiken i Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ut vindkraften i Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utöka samarbetet i Öresundsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ge medborgarna större möjlighet än idag att själva välja mellan olika alternativ i hälso- och sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prioritera en utbyggnad av E22:an genom Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga en fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga järnväg mellan Malmö och Simrishamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Avskaffa kommunernas och regionens beskattningsrätt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verka för levande kustsamhällen året om	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE OCH SERVICE

Fråga 35 Nyttjar du eller någon nära anhörig någon av följande former av service?

	Ja, jag nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar	Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar
Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal grundskola	☐	☐	☐
Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐
Friskola	☐	☐	☐
Barnavårdscentral	☐	☐	☐
Sjukhus, akutvård	☐	☐	☐
Sjukhus, annan vård	☐	☐	☐
Vårdcentral/familjeläkare	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folktandvård	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappomsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Idrottsanläggningar	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐
Fritidsverksamhet	☐	☐	☐

Fråga 36 Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen uppfattning
1. Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Barnvårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vårdcentral/familjeläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Folktandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Arbetsförmedlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Idrottsanläggningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Turism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Renhållning på allmänna platser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29. Kommuninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30. Regioninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 37 Om förändringar av servicen ska göras, vilket av serviceområdena anser du att:

Det är mest angeläget att satsa på?

Det i första hand ska minska på?

V.g. ange en av siffrorna 1–30 i fråga 36 ovan.

Fråga 38 Hur tycker du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 39 Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Region Skåne i följande avseenden:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den medicinska kvaliteten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgången till vård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisationens effektivitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personalens bemötande	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 40 Hur ofta gör du personligen nedanstående saker av miljöskäl?

	Aldrig	Ibland	Ganska ofta	Mycket ofta	Alltid	Har ingen bil
Sänker hastigheten vid bilkörning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Väljer att gå, cykla eller åka kollektivt i stället för att ta bilen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Väljer att åka tåg istället för att ta flyget	☐	☐	☐	☐	☐	
Sorterar hushållsavfall	☐	☐	☐	☐	☐	
Äter ekologiskt odlade grönsaker/frukt	☐	☐	☐	☐	☐	
Handlar miljömärkta varor	☐	☐	☐	☐	☐	Äter aldrig fisk
Handlar närproducerad mat	☐	☐	☐	☐	☐	
Avstår från att äta vissa fiskarter	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 41 Allmänt sett, hur anser du att följande fungerar i det område där du bor:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elförsörjning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bredband	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Digital-tv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mobilnät	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 42 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag	Ingen uppfattning
Införa dödsstraff för mord	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stärka djurens rätt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillåta homosexuella par att ingå äktenskap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Begränsa rätten till fri abort	☐	☐	☐	☐	☐	☐

MEDIETEKNIK OCH MEDIEANVÄNDNING

Fråga 43 Hur ofta brukar du titta på program i följande TV-kanaler?

	Jag har ej tillgång	Dagligen	5–6 dagar/vecka	3–4 dagar/vecka	1–2 dagar/vecka	Mer sällan	Aldrig
SVT1/SVT2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV8	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utländsk nyhetskanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal lokal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öppna kanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dansk TV	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 44 Hur ofta brukar du lyssna på följande radiokanaler?

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	1 dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
P1 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P2 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P3 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P4 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mix Megapol/Radio City	☐	☐	☐	☐	☐	☐
NRJ (Radio Energy)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
The Voice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rix FM	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dansk radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 45 Vilka typer av medieteknik har du för närvarande tillgång till i ditt hushåll?

	Ja	Nej	Vet inte		Ja	Nej	Vet inte
Telefon (fast anslutning)	☐	☐	☐	Internet	☐	☐	☐
Mobiltelefon	☐	☐	☐	Bredband	☐	☐	☐
Persondator	☐	☐	☐				

Fråga 46 Hur viktigt anser du att det är för dig att känna till de större nyheterna från följande områden?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt
Nordvästra Skåne	☐	☐	☐	☐
Nordöstra Skåne	☐	☐	☐	☐
Sydvästra Skåne	☐	☐	☐	☐
Sydöstra Skåne	☐	☐	☐	☐
Köpenhamn	☐	☐	☐	☐
Övriga Danmark	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐
Göteborg	☐	☐	☐	☐
Oslo	☐	☐	☐	☐

Fråga 47 Vad anser du om mediernas rapportering om följande?

	Rapporteringen är alldeles för <i>negativ</i>					Rapporteringen är alldeles för <i>positiv</i>					Ingen uppfattning	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skolan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klimatfrågan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Svensk ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du använder samma skala, vad anser du om mediernas rapportering om sådant som händer i:

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Ingen uppfattning
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den ort/stadsdel där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 48 Om du tänker på sådant som händer i Skåne, hur tillförlitlig bedömer du följande mediers rapportering vara?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Varken tillförlitlig eller otillförlitlig	Ganska otillförlitlig	Mycket otillförlitlig	Ingen uppfattning
P4 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den privata lokalradion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sydneytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna Malmö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sydsvenskan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skånska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helsingborgs Dagblad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den lokala morgontidningen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kvällsposten	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 49 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?

Ingen gång	Någon gång de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

↳ Gå vidare till fråga 53.

Och hur ofta har du gjort följande på internet?

	Ingen gång	Någon gång de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
Skickat/tagit emot e-post	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tagit del av nyheter/nyhetstjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sökt information/fakta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon blogg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skrivit egen blogg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpt/beställt varor eller tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjort bankärenden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använt tjänster hos kommun/myndighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kontaktat lokal politiker/tjänsteman	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat onlinespel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tittat på videoklipp	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 50 Har du under de senaste 12 månaderna tagit del av följande på internet?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skånes hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 51 Om du har besökt din kommuns eller Region Skånes hemsida på internet under de senaste 12 månaderna, hur lätt eller svårt var det att hitta den information du sökte?

	Har ej besökt	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken lätt eller svårt	Ganska svårt	Mycket svårt
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skånes hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 52 Om du har besökt Region Skånes hemsida på internet under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande? (Observera att du kan markera mer än en ruta.)

- Jag har inte besökt regionens hemsida de senaste 12 mån → Gå vidare till fråga 53.
- Sökt information om Region Skåne
- Sökt information om sjukvård eller tandvård
- Sökt information om övriga regionala verksamheter (t.ex. kultur, utvecklingsfrågor)
- Tagit del av regionfullmäktiges beslut/ärenden
- Kontaktat någon av regionens tjänstemän eller politiker
- Hämtat blanketter eller informationsmaterial
- Uträttat ärenden (t.ex. ansökt om bidrag, begärt tillstånd, gjort anmälan)
- Deltagit i debattforum
- Sökt information om vad som händer i Skåne
- Annat:.....

AKTIVITETER OCH INTRESSEN

Fråga 53 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halv-året	Någon gång i kvar-talet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Sysslat med sport/idrott	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tränat/motionerat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Varit ute i naturen/friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på fotboll/ishockey	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat på tips/trav/lotteri etc.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Druckit sprit/vin/starköl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på kafé	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på restaurant/bar/pub på kvällstid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rökt cigaretter/cigarr/pipa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltagit i studiecirkel/kursverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bett till Gud	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon bok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mekat med eller vårdat bil/motorcykel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trädgårdsarbete/växtodling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjungit i kör eller spelat musikinstrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tecknat/målat/skrivit poesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Löst korsord/sudoku	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på bio	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på teater	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på opera/musikal/balet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på rock-/popkonsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på konsert med klassisk musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Varit i Danmark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt över Öresundsbron	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handlat alkohol utomlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använt internet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt med kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kört bil	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 54 Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?

Mycket nöjd

Ganska nöjd

Inte särskilt nöjd

Inte alls nöjd

Fråga 55 a) Är du medlem i någon typ av förening/organisation?

	Nej	Ja	...med någon typ av uppdrag
Idrotts- eller friluftsförening	☐	☐	☐
Politiskt parti/förbund	☐	☐	☐
Facklig organisation	☐	☐	☐
Kulturförening	☐	☐	☐
Lokal samhällsförening, byalag	☐	☐	☐
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐
Svenska kyrkan, frikyrka, religiös organisation	☐	☐	☐
Annan typ av förening/organisation	☐	☐	☐

b) Har du under de senaste 12 månaderna varit engagerad i verksamheten hos någon förening/organisation?

	Deltagit vid träff/möte/ evenemang	Deltagit i webbforum	Arbetat ideellt	Skänkt pengar	Annat	Nej
Idrotts- eller friluftsförening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politiskt parti/förbund	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facklig organisation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturförening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokal samhällsförening, byalag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska kyrkan, frikyrka, religiös organisation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan typ av förening/organisation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 56 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

Mycket dåligt

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Mycket gott

Fråga 57 Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet? Svara med hjälp av nedanstående skala:

Det går inte att lita på människor i allmänhet

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Det går att lita på människor i allmänhet

Om du skulle använda samma skala, i vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Fråga 58 Hur intresserad är du i allmänhet av:

	Inte alls intresserad										Mycket intresserad					
	↓										↓					
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
Miljöfrågor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Ny teknik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Sport	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Lokalsamhället	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Natur och friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Nöje/underhållning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					

Fråga 59 Har du något favoritlag i fotboll?

Damlag Ja: ..... (lag) Nej

Herrlag Ja: ..... (lag) Nej

Fråga 60 Man talar ibland om att Sverige har blivit ett mångkulturellt samhälle. Anser du att denna utveckling varit positiv eller negativ på följande områden:

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv eller negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	Ingen uppfattning
Mat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrott	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Språk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lag och ordning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 61 Vilken är din bedömning av vart och ett av följande påståenden om vad som hindrar att invandrare integreras i det svenska samhället?

	Helt felaktigt påstående										Helt riktigt påstående					
	↓										↓					
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
Invandrarens dåliga kunskaper i svenska är det avgörande hindret för integrationen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Invandrarernas integration förhindras av att svenskar och invandrare bor åtskilda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Diskriminering på arbetsmarknaden är ett hinder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Svenskarnas negativa attityder mot invandrare är ett hinder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Ointresset hos invandrarna själva hindrar integrationen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Invandrarernas bidragsberoende hindrar integrationen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐					

ARBETSLIV

Fråga 62 Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?

☐ Förvärsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)	☐ Ålderspensionär/avtalspensionär
☐ Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller genomgår arbetsmarknadsutbildning	☐ Har sjuk-/ aktivitetsersättning
☐ Arbetslös	☐ Studerande
	☐ Annat: .....

Fråga 63 Vilket är/var ditt huvudsakliga yrke? Om du inte är yrkesverksam för närvarande gäller frågan ditt senaste yrke.

- ..... (yrke/sysselsättning)
- Har **aldrig** yrkesarbetat → Gå vidare till fråga 67.

Fråga 64 Vilken är/var dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

.....

Fråga 65 Arbetar/arbetade du i statlig, kommunal, regional/landstings- eller privat tjänst?

Statlig	Kommunal	Regional/landstings-	Privat
☐	☐	☐	☐

Fråga 66 Vilken är/var din normala veckoarbetstid?

1–19 timmar	20–34 timmar	35–40 timmar	41–50 timmar	51 timmar eller mer
☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 67 Har du varit sjukskriven vid något eller några tillfällen under de senaste 12 månaderna?

- Nej
- Ja →
a) Hur länge sammantaget?	b) Är du sjukskriven för närvarande?
☐ Upp till en vecka	☐ Nej
☐ Mellan 1 vecka och 1 månad	☐ Ja
☐ 1–3 månader	
☐ 3–12 månader	
☐ Mer än 12 månader under de senaste två åren	

Fråga 68 Var förvärsarbetar/studerar du för närvarande?

- Jag förvärsarbetar/studerar inte för närvarande → Gå till fråga 70.
- I huvudsak i den kommun där jag bor
- I huvudsak i annan svensk kommun än där jag bor
- Pendlar till arbete/studier i Danmark

Ungefär hur lång resväg respektive restid har du till arbetet/skolan?

Antal kilometer: Antal minuter:

Fråga 69 Om du i dag skulle söka nytt arbete, skulle du då kunna tänka dig att arbeta i Danmark?

- Ja Nej

Fråga 70 Är du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

- LO (Landsorganisationen), v.g. ange vilket förbund: .....
- TCO (Tjänstemännens Centralorganisation), v.g. ange vilket förbund: .....
- Saco (Sveriges akademikers centralorganisation), v.g. ange vilket förbund: .....
- Annan facklig organisation, v.g. ange vilket förbund: .....
- Nej

Fråga 71 Är du medlem i någon arbetslöshetskassa (a-kassa)?

- Ja Nej, men har varit med tidigare Nej, har aldrig varit med Vet inte

TILL SIST NÅGRA BAKGRUNDSFRÅGOR

När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. Vi behöver därför dina svar på dessa avslutande frågor.

Fråga 72 Är du kvinna eller man?

- Kvinna Man

Fråga 73 Vilket år är du född?

Årtal:

19

Fråga 74 Är du ...:

- Svensk medborgare Dansk medborgare Medborgare i annat land

Fråga 75 Vilket är ditt civilstånd?

- Ensamstående Sambo Gift/partnerskap Änka/änkling

Fråga 76 Har du egna barn?

- Ja Nej

Fråga 77 Hur ser ditt hushåll ut?

- Jag bor ensam → *Gå vidare till fråga 78.*

- Jag bor med/delar regelbundet mitt hushåll med: →
En vuxen	☐	Ja	☐	Nej
Flera vuxna	☐		☐	
Ett eller flera barn	☐		☐	

Om du regelbundet delar ditt hushåll med barn, hur många är de och i vilka åldrar är de?

Antal barn: ... i åldrarna: 0-3 år 4-6 år 7-15 år 16 år eller äldre

Fråga 78 Hur bor du för närvarande?

☐ I villa/radhus	☐ I äldreboende eller gruppboende
☐ I lägenhet/flerbostadshus	☐ I studentrum
☐ På lantgård	☐ Annat boende

Fråga 79 Hyr eller äger du eller någon i ditt hushåll din nuvarande bostad?

- Äger bostaden (även bostadsrätt)
- Hyr bostaden → **Hyr du i andra hand?**
- Nej Ja, jag hyr i andra hand

Fråga 80 I vilken typ av område bor du?

- Storstad, centralt
- Storstad, ytterområde/förort
- Stad eller större tätort, centralt
- Stad eller större tätort, ytterområde
- Mindre tätort
- Ren landsbygd

Fråga 81 Hur länge har du bott i den kommun där du nu bor?

- Har alltid bott här
- Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort
- Uppvuxen här och har återvänt efter långvarigt boende på annan ort
- Inflyttad, har bott här mer än 10 år
- Inflyttad, har bott här 4–10 år
- Inflyttad, har bott här 1–3 år
- Inflyttad, har bott här mindre än 1 år

Fråga 82 Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Danmark	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 83 Allmänt sett, hur bra tycker du det är att bo i:

	Mycket dåligt		Varken bra eller dåligt					Mycket bra			
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det område inom kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 84 I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma? (Markera endast ett alternativ.)

- Den ort där jag bor
- Skåne
- Mitt tidigare län
- Sverige som helhet
- Norden
- Europa
- Världen som helhet

Fråga 85 Skulle du kunna tänka dig att flytta till:

	Ja, absolut	Kanske	Troligtvis inte	Nej, absolut inte	Bor redan här
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Malmö	☐	☐	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 86 Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem respektive det hem du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?

Ditt nuvarande hem:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Det hem du växte upp i:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Fråga 87 Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som du anser passar bäst in på dig. Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera då den du genomgår för närvarande.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet
- Studier vid högskola/universitet
- Examen från högskola/universitet
- Examen från forskarutbildning

Fråga 88 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension, studiemedel etc. ska räknas in).

☐ 100 000 eller mindre	☐ 301 000 – 400 000	☐ 601 000 – 700 000
☐ 101 000 – 200 000	☐ 401 000 – 500 000	☐ 701 000 – 800 000
☐ 201 000 – 300 000	☐ 501 000 – 600 000	☐ Mer än 800 000

Fråga 89 Hur bedömer du utvecklingen i Sverige under de senaste 5 åren inom följande områden:

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv eller negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	Ingen uppfattning
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Människors levnadsförhållanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Och med hjälp av samma skala, bedöm utvecklingen i Danmark under de senaste 5 åren:

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv eller negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	Ingen uppfattning
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Människors levnadsförhållanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 90 Hur bedömer du själv dina kunskaper i följande språk?

	<i>Förstår</i>				<i>Läser</i>		
	Förstår obehindrat	Förstår hjälpligt	Förstår mycket lite/inte alls		Läser obehindrat	Läser hjälpligt	Läser mycket lite/inte alls
Svenska	☐	☐	☐		☐	☐	☐
Danska	☐	☐	☐		☐	☐	☐
Engelska	☐	☐	☐		☐	☐	☐
Tyska	☐	☐	☐		☐	☐	☐
Annat språk:							
.....	☐	☐			☐	☐	

Fråga 91 Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Hur tror du ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämras
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Fråga 92 Globaliseringen är en av de stora samhällsförändringarna. Tycker du att globaliseringen i huvudsak är bra eller i huvudsak dålig för:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Världen som helhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dig själv	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ETT STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

Samhälle Opinion och Massmedia (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. SOM-institutet drivs gemensamt av tre forskningsenheter: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) vid Göteborgs universitet. SOM-undersökningen utgör ett viktigt bidrag till universitetets forskning om opinionsbildning i det svenska samhället idag. Undersökningen genomförs i samarbete med Kinmark Information och går ut till 6 000 slumpmässigt utvalda personer i Skåne.

Ansvarig för undersökningen är docent Lennart Nilsson och professor Lennart Weibull.
Undersökningsledare är fil.dr Sanna Johansson tillsammans med doktorand Jonas Ohlsson.

Har du frågor som rör din medverkan i undersökningen, ring gärna
Kinmark Information, telefon: 020 – 28 28 30
(samtalet kostar endast en markering)

Du kan också ringa eller skicka epost till SOM-institutet:
Sanna Johansson, telefon: 031-786 41 45, epost: sanna.johansson@som.gu.se
Jonas Ohlsson, telefon: 031-786 11 96, epost: jonas.ohlsson@som.gu.se
Vill du läsa mer om SOM-institutet finns vi på Internetadressen: www.som.gu.se

*Detta nummer är endast till för att
inkomna svar ska kunna prickas av
vid datorns optiska läsning. Då
slipper du få påminnelse i onödan.*

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

SKÅNE 2008

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

– här är ett exempel:

Fråga 1 Hur väl anser Du att påståendet *'I dag skiner solen'* stämmer?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
Om Du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☐	☒
Om Du tycker att påståendet <u>stämmer ganska bra</u> , markerar Du så här:	☐	☒	☐	☐	☐
Skulle Du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☒	☒	☐	☐	☐

Formuläret läses optiskt av en dator. Håll därför om möjligt kryssen innanför rutorna.

Kryssa så här:

Kryssa ej så här:

Använd helst kulspeppenna och inte tusch eller blyerts

FORMULÄRETS INNEHÅLL

Frågenummer

1-5
6-15
16-18
19-23
24-28
29-35
36-47

Frågeområde

Nyheter och tidningar
Politik, samhälle och demokrati
Medieteknik och medieanvändning
Aktiviteter och intressen
Samhälle och service
Arbetsliv
Bakgrund

NYHETER OCH TIDNINGAR

Fråga 1 Hur ofta brukar du ta del av följande nyhetsprogram i radio och tv?

	Dagligen	5–6 dagar/ vecka	3–4 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt/Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sydneytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT:s morgonnyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna Malmö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsmorgon i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheterna i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheterna i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter på text-tv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i dansk TV	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar du i någon morgontidning regelbundet och i så fall hur ofta? Frågan gäller inte läsning på internet.

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
Sydsvenskan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helsingborgs Dagblad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skånska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Norra Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nordvästra Skånes Tidningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Landskrona Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kristianstadsbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ystads Allehanda	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:						
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 3 Läser eller tittar du regelbundet i någon morgontidning på internet?

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan
..... (Morgontidningens namn)	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐
☐ Jag läser aldrig någon morgontidning på internet					

Fråga 4 Brukar du läsa eller titta i någon gratistidning och i så fall hur ofta?

	Minst 5 dagar per vecka	3–4 dagar per vecka	1–2 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
Metro	☐	☐	☐	☐	☐
City	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 5 Prenumererar du eller någon i ditt hushåll på någon morgontidning?

Ja, på: ..... Nej

POLITIK, SAMHÄLLE OCH DEMOKRATI

Fråga 6 Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 7 Hur intresserad är du av politiska frågor som rör den kommun där du bor?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 8 Hur intresserad är du i allmänhet av politiska frågor som rör Region Skåne?

Mycket
intresserad

Ganska
intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 9 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan vänster–högerskala?

Klart till
vänster

Något till
vänster

Varken till vänster
eller till höger

Något till
höger

Klart till
höger

Fråga 10 På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
EU	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐

Fråga 11 Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Region Skåne sköter sin uppgift?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommunstyrelsen i den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen i Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 12 Vilket parti tycker du bäst om i dag?

Vänsterpartiet

Moderaterna

Annat parti (v.g. ange vilket):

Socialdemokraterna

Kristdemokraterna

Centerpartiet

Miljöpartiet

.....

Folkpartiet

Sverigedemokraterna

Anser du dig vara en övertygad anhängare av detta parti?

Ja, mycket övertygad

Ja, något övertygad

Nej

Fråga 13 Var skulle du personligen vilja placera några politiker i Skåne på nedanstående skala?

	Personen är okänd för mig	Ogillar starkt		Varken gillar eller ogillar						Gillar starkt		
		-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Uno Aldegren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vilmer Andersen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Katarina Erlingson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Marita Sander-Schale	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jerker Swanstein	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Björn Söder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rolf Tufvesson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anders Åkesson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 14 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skånes politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skånes tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 15 Idag diskuteras den geografiska indelningen av Sverige när det gäller ansvaret för bland annat hälso- och sjukvård och regional utveckling. Anser du att regionen/länet där du bor bör vara:

Större än nu	Samma som nu	Mindre än nu	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐

MEDIETEKNIK OCH MEDIEANVÄNDNING

Fråga 16 Vilka typer av medieteknik har du för närvarande tillgång till i ditt hushåll?

	Ja	Nej	Vet inte		Ja	Nej	Vet inte
Telefon (fast anslutning)	☐	☐	☐	Internet	☐	☐	☐
Mobiltelefon	☐	☐	☐	Bredband	☐	☐	☐
Persondator	☐	☐	☐				

Fråga 17 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?

Ingen gång ☐	Någon gång de senaste 12 mån ☐	Någon gång i halvåret ☐	Någon gång i månaden ☐	Någon gång i veckan ☐	Flera gånger i veckan ☐	Dagligen ☐
--	--	---	--	---	---	--------------------------------------

↳ Gå vidare till fråga 19.

Och hur ofta har du gjort följande på internet?

	Ingen gång ☐	Någon gång de senaste 12 mån ☐	Någon gång i halvåret ☐	Någon gång i månaden ☐	Någon gång i veckan ☐	Flera gånger i veckan ☐	Dagligen ☐
Skickat/tagit emot e-post	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tagit del av nyheter/nyhetstjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sökt information/fakta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon blogg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpt/beställt varor eller tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjort bankärenden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använt tjänster hos kommun/ myndighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat onlinespel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 18 Har du under de senaste 12 månaderna tagit del av följande på internet?

	Ingen gång ☐	Någon gång under de senaste 12 mån ☐	Någon gång i halvåret ☐	Någon gång i månaden ☐	Någon gång i veckan ☐	Flera gånger i veckan ☐	Dagligen ☐
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skånes hemsida	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

AKTIVITETER OCH INTRESSEN

Fråga 19 Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?

Mycket nöjd ☐	Ganska nöjd ☐	Inte särskilt nöjd ☐	Inte alls nöjd ☐
---	---	--	--

Fråga 20 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

Mycket dåligt Mycket gott

↓ ↓

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

**Fråga 21 Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?
Svara med hjälp av nedanstående skala:**

Det går inte att lita på människor i allmänhet Det går att lita på människor i allmänhet

↓ ↓

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Fråga 22 Man talar ibland om att Sverige har blivit ett mångkulturellt samhälle. Anser du att denna utveckling varit positiv eller negativ på följande områden:

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv eller negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	Ingen uppfattning
Mat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idrott	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Språk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Religion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lag och ordning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Politiken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 23 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Gått på bio	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på teater	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på kafé	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tränat/motionerat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon bok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Varit i Danmark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt över Öresundsbron	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt med kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kört bil	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE OCH SERVICE

Fråga 24 Nyttjar du eller någon nära anhörig någon av följande former av service?

	Ja, jag nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar	Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar
Sjukhus, akutvård	☐	☐	☐
Sjukhus, annan vård	☐	☐	☐
Vårdcentral/familjeläkare	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folktandvård	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐

Fråga 25 Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen uppfattning
1. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Barnavårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Vårdcentral/familjeläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Folk tandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Arbetsförmedlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 26 Om förändringar av servicen ska göras, vilket av serviceområdena anser du att:

Det är mest angeläget att **satsa på?** Det i första hand ska **minska på?** *V.g. ange en av siffrorna 1–24 i fråga 25 ovan.*

Fråga 27 Hur tycker du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Skåne	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 28 Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Region Skåne i följande avseenden:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den medicinska kvaliteten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgången till vård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisationens effektivitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personalens bemötande	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ARBETSLIV

Fråga 29 Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?

☐ Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)	☐ Ålderspensionär/avtalspensionär
☐ Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller genomgår arbetsmarknadsutbildning	☐ Har sjuk-/ aktivitetsersättning
☐ Arbetslös	☐ Studerande
	☐ Annat: .....

Fråga 30 Vilket är/var ditt huvudsakliga yrke? Om du inte är yrkesverksam för närvarande gäller frågan ditt senaste yrke.

- ..... (yrke/sysselsättning)
- Har **aldrig** yrkesarbetat → *Gå vidare till fråga 33.*

Fråga 31 Arbetar/arbetade du i statlig, kommunal, regional/landstings- eller privat tjänst?

Statlig	Kommunal	Regional/landstings-	Privat
☐	☐	☐	☐

Fråga 32 Vilken är/var din normala veckoarbetstid?

1–19 timmar	20–34 timmar	35–40 timmar	41–50 timmar	51 timmar eller mer
☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Har du varit sjukskriven vid något eller några tillfällen under de senaste 12 månaderna?

- Nej Ja

Fråga 34 Är du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

- LO (Landsorganisationen), v.g. ange vilket förbund: .....
- TCO (Tjänstemännens Centralorganisation), v.g. ange vilket förbund: .....
- Saco (Sveriges akademikers centralorganisation), v.g. ange vilket förbund: .....
- Annan facklig organisation, v.g. ange vilket förbund: .....
- Nej

Fråga 35 Är du medlem i någon arbetslöshetskassa (a-kassa)?

- Ja Nej, men har varit med tidigare Nej, har aldrig varit med Vet inte

TILL SIST NÅGRA BAKGRUNDSFRÅGOR

När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. Vi behöver därför dina svar på dessa avslutande frågor.

Fråga 36 Är du kvinna eller man?

- Kvinna Man

Fråga 37 Vilket år är du född?

Årtal: 19

Fråga 38 Är du ...:

- Svensk medborgare   Dansk medborgare   Medborgare i annat land

Fråga 39 Vilket är ditt civilstånd?

- Ensamstående   Sambo   Gift/partnerskap   Änka/änkling
-

Fråga 40 Har du egna barn?

- Ja   Nej

Fråga 41 Hur bor du för närvarande?

- I villa/radhus   I äldreboende eller gruppboende
 I lägenhet/flerbostadshus   I studentrum
 På lantgård   Annat boende

Fråga 42 Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Danmark	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 43 I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma? (Markera endast ett alternativ.)

- Den ort där jag bor   Norden
 Skåne   Europa
 Mitt tidigare län   Världen som helhet
 Sverige som helhet

Fråga 44 Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem respektive det hem du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?

Ditt nuvarande hem:

- Arbetarhem
 Jordbrukarhem
 Tjänstemannahem
 Högre tjänstemanna-/akademikerhem
 Företagarhem

Det hem du växte upp i:

- Arbetarhem
 Jordbrukarhem
 Tjänstemannahem
 Högre tjänstemanna-/akademikerhem
 Företagarhem

Fråga 45 Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som du anser passar bäst in på dig. Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera då den du genomgår för närvarande.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet
- Studier vid högskola/universitet
- Examen från högskola/universitet
- Examen från forskarutbildning

Fråga 46 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension, studiemedel etc. ska räknas in).

☐ 100 000 eller mindre	☐ 301 000 – 400 000	☐ 601 000 – 700 000
☐ 101 000 – 200 000	☐ 401 000 – 500 000	☐ 701 000 – 800 000
☐ 201 000 – 300 000	☐ 501 000 – 600 000	☐ Mer än 800 000

Fråga 47 Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Hur tror du ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämraras
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

ETT STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

Samhälle Opinion och Massmedia (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. SOM-institutet drivs gemensamt av tre forskningsenheter: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) vid Göteborgs universitet. SOM-undersökningen utgör ett viktigt bidrag till universitetets forskning om opinionsbildning i det svenska samhället idag. Undersökningen genomförs i samarbete med Kinnmark Information och går ut till 6 000 slumpmässigt utvalda personer i Skåne.

Ansvarig för undersökningen är docent Lennart Nilsson och professor Lennart Weibull. Undersökningsledare är fil.dr Sanna Johansson tillsammans med doktorand Jonas Ohlsson.

Har du frågor som rör din medverkan i undersökningen, ring gärna
Kinnmark Information, telefon: 020 – 28 28 30
(samtalet kostar endast en markering)

Du kan också ringa eller skicka epost till SOM-institutet:
Sanna Johansson, telefon: 031-786 41 45, epost: sanna.johansson@som.gu.se
Jonas Ohlsson, telefon: 031-786 11 96, epost: jonas.ohlsson@som.gu.se
Vill du läsa mer om SOM-institutet finns vi på Internetadressen: www.som.gu.se

*Detta nummer är endast till för att
inkomna svar ska kunna prickas av
vid datorns optiska läsning. Då
slipper du få påminnelse i onödan.*

SOM-INSTITUTETS BÖCKER

ISSN 0284-4788

1. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1986*
Göteborg 1987, 87 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
2. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1987*
Göteborg 1988, 112 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
3. Björkqvist, Karin: *SOM-undersökningen 1988*
Göteborg 1989, 68 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
4. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åttiototal*
Göteborg 1989, 183 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
5. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Medier och opinion i Sverige*
Göteborg 1990, 140 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
6. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Politiska opinioner*
Göteborg 1991, 147 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
7. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åsikter om massmedier och
sambälle*
Göteborg 1991, 150 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--7--SE
8. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Trendbrott?*
Göteborg 1992, 260 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--8--SE
9. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Perspektiv på krisen*
Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--9--SE
10. Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk opinion*
Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--10--SE
11. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Vägval*
Göteborg 1994, 320 sidor. Pris 170 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--11--SE

12. Nilsson, Lennart (red): *Västsvrige i fokus*
Göteborg 1994, 150 sidor. Pris 130 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--12--SE
13. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det gamla riket*
Göteborg 1995, 305 sidor. Pris 180 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--13--SE
14. Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk horisont*
Göteborg 1995, 250 sidor. Pris 150 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--14--SE
ISBN 91-972694-1-7
15. Jarlbro, Gunilla (red): *Ungdomars opinioner*
Göteborg 1996, 120 sidor. Pris 110 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--15--SE
ISBN 91-972694-2-5
16. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Mitt i nittiotalet*
Göteborg 1996, 470 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--16--SE
ISBN 91-972694-3-3
17. Nilsson, Lennart (red): *Västsvenska perspektiv*
Göteborg 1996, 238 sidor. Pris 160 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--17--SE
ISBN 91-972694-4-1
18. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ett missnöjt folk?*
Göteborg 1997, 380 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--18--SE
ISBN 91-972694-5-X
19. Nilsson, Lennart (red): *Nya landskap*
Göteborg 1997, 290 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--19--SE
ISBN 91-972694-7-6
20. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Opinionssambället*
Göteborg 1998, 342 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--20--SE
ISBN 91-972694-8-4

21. Nilsson, Lennart (red): *Mångfald – bilder av en storstadsregion*
Göteborg 1998, 283 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--21--SE
ISBN 91-972694-9-2
22. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ljusnande framtid*
Göteborg 1999, ca 420 sidor. Pris 250 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--22--SE
ISBN 91-973670-1-X
23. Nilsson, Lennart (red): *Region i omvandling*
Göteborg 1999, ca 300 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-2-8
ISRN: GU-STJM-SOM--23--SE
24. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det nya samhället*
Göteborg 2000, ca 520 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-3-6
ISRN: GU-STJM-SOM--24--SE
25. Nilsson, Lennart (red): *Den nya regionen*
Göteborg 2000, ca 325 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-4-4
ISRN: GU-STJM-SOM--25--SE
26. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Land, Du välsignade?*
Göteborg 2001, 485 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-6-0
ISRN: GU-STJM-SOM--26--SE
27. Nilsson, Lennart (red): *Flernivådemokrati i förändring*
Göteborg 2002, ca 340 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-7-9
ISRN: GU-STJM-SOM--27--SE
28. Oscarsson, Henrik (red): *Spår i framtiden*
Göteborg 2002, ca 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-8-7
ISRN: GU-STJM-SOM--28--SE

29. Wadbring, Ingela; Weibull, Lennart & Bergström, Annika (red):
Efter Arbetet. Synen på nedläggningen och dess konsekvenser.
Göteborg 2002, 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISSN: 1101-4692 och 0428-4788
ISRN: GU-STJN-SOM--29--SE
30. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Det våras för politiken.*
Trettiotvå artiklar om politik, medier och samhälle.
Göteborg 2002, 544 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-9-5
ISRN: GU-STJN-SOM--30--SE
31. Nilsson, Lennart (red) *Perspektiv på Västsverige*
Göteborg 2003, 288 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-01-8
ISRN: GU-STJN-SOM--31--SE
32. Oscarsson, Henrik (red) *Demokratitrender*
Göteborg 2003, 343 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-02-6
ISRN: GU-STJN-SOM--32--SE
33. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Fåfångans marknad*
Göteborg 2003, 432 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-03-4
ISRN: GU-STJM-SOM--33--SE
34. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Ju mer vi är tillsammans*
Göteborg 2004, 440 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-04-2
ISRN: GU-STJM-SOM--34--SE
35. Nilsson, Lennart (red) *Svensk samhällsorganisation i förändring*
Göteborg 2004, 570 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-05-05-13
36. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Lyckan kommer, lyckan går*
Göteborg 2005, 492 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-06-9
ISRN: GU-STJM-SOM--36--SE

37. Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Västsverige*
Göteborg 2006, 328 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-07-7
ISRN: GU-STJM-SOM--37--SE
38. Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Skåne*
Göteborg 2006, 288 sidor. Pris: 200 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-08-5
ISRN: GU-STJM-SOM--38--SE
39. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Du stora nya värld*
Göteborg 2006, 560 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-09-3
ISRN: GU-STJM-SOM--39--SE
40. Nilsson, Lennart (red) *Det våras för regionen – Västsverige 1998-2005*
Göteborg 2007, 328 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-10-6
ISRN: GU-STJM-SOM--40--SE
41. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Det nya Sverige*
Göteborg 2007, 560 sidor. Pris: 270 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-11-3
ISRN: GU-STJM-SOM--41--SE
42. Nilsson, Lennart och Susanne Johansson (red) *Regionen och flernivådemokratin*
Göteborg 2008, 336 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-12-0
ISRN: GU-STJM-SOM--42--SE
43. Nilsson, Lennart och Rudolf Antoni (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*
Göteborg 2008, 288 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-13-7
ISRN: GU-STJM-SOM--43--SE
44. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Skilda världar*
Göteborg 2008, 616 sidor. Pris: 280 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-14-4
ISRN: GU-STJM-SOM--44--SE

45. Nilsson, Lennart och Susanne Johansson (red) *Att bygga, Att bo, Att leva. En bok om Västra Götaland*
Göteborg 2009, 304 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-15-1
ISRN: GU-STJM-SOM--45--SE
46. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Svensk Höst*
Göteborg 2008, 560 sidor. Pris: 280 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-16-8
ISRN: GU-STJM-SOM--46--SE
47. Nilsson, Lennart (red) *En region blir till*
Göteborg 2010. Pris: 250 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-18-2
ISRN: GU-STJM-SOM--47--SE
48. Johansson, Susanne (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*
Göteborg 2010, 232 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-17-5
ISRN: GU-STJM-SOM--48--SE

